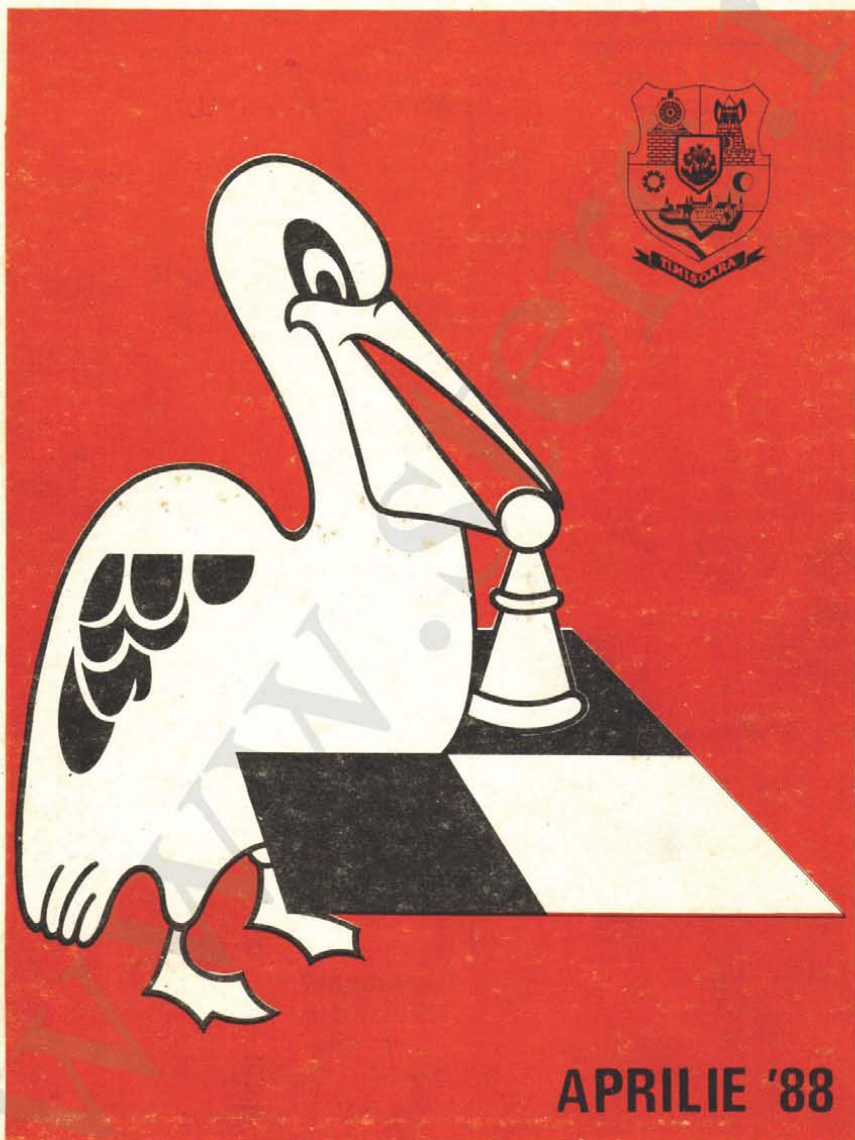


H. Gheorghiu

**CAMPIONATUL
MONDIAL DE ȘAH
PENTRU COPII**

TIMIȘOARA

24 iulie—7 august 1988



APRILIE '88



ȘAH TIMIȘOARA

CONSILIUL JUDEȚEAN PENTRU EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT TIMIȘ

1900 Timișoara

Str. Ungureanu nr. 17

Telefon

secretariat 961-3 09 65

secretari 961-3 35 44

Ion Bușe,

președinte

Adrian Damșa,

secretar

Virgil Doran,

metodist, responsabil șah

Coperta :

Mascota Campionatului
Mondial de șah
pentru copii,
Timișoara '88.

COMISIA JUDEȚEANĂ DE ȘAH

Pius Brinzeu

președinte

Dorin Goția

vicepreședinte

Virgil Șchiopescu

vicepreședinte

Gheorghe Tirpe

vicepreședinte

Aurel Jicman

secretar

Gertrude Baumstark

resp. șah electronic

și jocuri logice

Alexandru Ivan

resp. presă-propagandă

Ilie Komlosi

resp. colegiu arbitrii

Mircea Rozvan

resp. colegiu antrenori

Francisc Tocăniță

resp. clasificare și competiții

Ștefan Varga

resp. șah prin corespondență

Florin Ghidirmic

membru

Ion Iordache

membru

Tiberiu Lakatos

membru

Ștefan Tarjoc

membru

Emil Ungureanu

membru

Ion Zarcula

membru

SUBCOMISIA PENTRU TINERET

Dezideriu Bleier

președinte

Gheorghe Ivan

membru

Dușan Caplar

membru

Zlatoe Mircov

membru

Cuprins

I. Bușe. O mare sărbătoare a șahului la Timișoara	3
--	---

ESEURI ȘI STUDII

P. Brinzeu. Șahul în artă și arta în șah	7
S. Marcus. Logica regulilor în jocul de șah. Șahul și lingvistica	17
I. Bușe și D. Ogodescu. Joc și creație	24
Fr. Schneider. Unele aspecte neuro-psihice și comportamentale în jocul de șah	31

NOTE TEHNICE

Gertrude Baumstark. Sacrificii în deschidere: Apărarea Siciliană ...	36
--	----

ȘAHUL TIMIȘOREAN ÎN ULTIMELE LUNI

V. Șchiopescu. Bilanț rodnic al șahului timișorean în ultimele luni ...	39
E. Ungureanu. Finala campionatului R.S.R. individual feminin pe anul 1987	43
I. Biriescu. Finala campionatului R.S.R. individual masculin pe anul 1987	49
E. Mozes. Finala campionatului municipal Timișoara	64
D. Bleier. Festivalul internațional pentru copii și juniori la a V-a ediție	70
E. Ungureanu. Otilia Ganț învingătoare în R.F.G.	73
Șt. Varga. Șahul prin corespondență. Partide alese din repertoriul jucătorilor timișoreni	75
	78

ELOGIU

P. Brinzeu. Gertrude Baumstark ...	98
------------------------------------	----

DIVERSE

Ancheta Șah-Timișoara	101
<i>P. Brînzeu.</i> Geneza greșelilor în șah. Dezbatere în cadrul Comisiei județene de șah	109
<i>Mihai Șubă.</i> Addendum	153

FILE DE ISTORIE

<i>I. Fieisz.</i> Șahul timișorean la sfârșitul secolului trecut	130
<i>Gh. Telbisz.</i> Creații din repertoriul problemistilor bănățeni	133
<i>Ligia Jicman și D. Bleier.</i> Prezentare : Clubul sportiv școlar nr. 1 Timișoara	139

ULTIMA ORĂ

<i>F. Ghidirmic.</i> Finala campionatului național pe echipe mixte, 1988	142
--	-----





O mare sărbătoare a șahului la Timișoara

În perioada 24 iulie—7 august 1988, se va desfășura la Timișoara, Campionatul Mondial de Șah pentru Copii (fete și băieți). Acest important eveniment, în care sportul se va conjuca cu inocența, puritatea, entuziasmul, dăruirea și fantezia copilărească, atestă prestigiul de care se bucură România în lumea șahului, datorită rezultatelor bune obținute de reprezentanții ei în marile confruntări internaționale și, totodată, exprimă prețuirea și încrederea acordată, de forurile conducătoare ale sportului românesc, municipiului nostru. Precum se știe, Timișoara este unul dintre cele mai vechi și puternice centre sportive autohtone, iar, în ultimii ani, a asigurat excelente condiții pentru desfășurarea unor prestigioase competiții internaționale (tenis de câmp, fotbal, handbal, ș.a.).

Pentru a ilustra bogatul potențial sportiv al județului Timiș este suficient să amintim că în anul 1987 peste 250 000 de persoane au participat la competiția națională „Daciada”, că posedă 22 000 de sportivi de performanță, grupați în 5 secții olimpice, 18 secții cu caracter internațional, 100 secții de nivel național, 660 de nivel local, că de pregătirea lor se ocupă 215 antrenori, 2 010 instructori sportivi și 414 profesori de educație fizică. De asemenea, menționăm excelența dotare cu baze sportive, încât orașul de pe Bega poate organiza competiții de nivel balcanic, european și chiar mondial, așa cum s-a întâmplat în anii precedenți (Cupa Davis, preliminariile Campionatului Mondial de Fotbal, Campionatul Mondial Universitar de Handbal ș.a.).

În acest context, stimulator pentru activitatea sportivă un loc de frunte i se acordă șahului, care dispune de o bogată tradiție; primul club de șah timișorean fiind înființat în anul 1874. De-a lungul anilor, și mai ales după 23 August 1944, șahiștii bănățeni au obținut rezultate valoroase atât în confruntările individuale, cât și în cele pe echipe; Timișoara devenind unul dintre cele mai puternice centre șahiste din țară. Ilustrativ în acest sens este faptul că la ultimul Campionat al orașului (februarie 1988) au participat 6 maeștrii internaționali, 1 maestru FIDE și 8 maeștri ai sportului, într-un grup de 42 de jucători fruntași din localitate (candidați de maeștri și categoria I).

Viitorul șahului românesc depinde, în bună măsură, de calitatea activității în rândul copiilor și tineretului. De aceea, în țara noastră, acestora li se asigură con-



diţii prielnice pentru a-şi dezvolta calităţile fizice, psihice şi morale, pentru a-şi perfecţiona continuu măiestria şi urca cât mai sus în ierarhia şahistă autohtonă şi internaţională. În acelaşi timp, sportul contribuie la educarea copiilor în spiritul celor mai nobile idealuri de pace şi respect între popoare, la aprofundarea cunoaşterii reciproce, la îmbunătăţirea colaborării internaţionale. Căci în sport opoziţia este cooperantă: eşti împotriva, dar şi împreună cu adversarii tăi de întrecere.

Gîndul că Timişoara va deveni, pentru două săptămîni, centrul activităţii şahiste mondiale şi a prieteniei dintre copiii Terrei ne umple inimile de bucurie, dar, totodată, ne creează o mare responsabilitate, incitîndu-ne să asigurăm condiţii optime pentru desfăşurarea celui mai important eveniment sportiv pe care l-a găzduit vreodată municipiul nostru.

Mulţumim Federaţiei Internaţionale de Şah pentru cîntea ce ne-a făcut-o încredinţîndu-ne organizarea lui şi adresăm felicitări conducerii FIDE pentru eforturile fructuoase şi consecvente depuse în vederea rîspîndirii şahului pe toate meridianele lumii.

Tuturor participanţilor la acest pasionant festival al şahului mondial le urăm Bine aţi venit la Timişoara! şi Mult succes în confruntările pentru obţinerea locurilor fruntaşe în ierarhia mondială!

Entuziastul public timişorean îi va aplauda cu căldură pe învingători, dar îi va preţui şi pe tinerii învinşi deoarece şi ei sînt, de fapt, nişte învingători în lupta crîncenă cu ei înşişi.

Revista Şah — Timişoara este dedicată în întregime acestui eveniment cu semnificaţii majore pentru viitorul şahului, care se bucură, în ultimele decenii, de o mare popularitate pe toate continentele planetei noastre. Căci prin virtuţile sale multiple, „sportul minţii” poate oferi un „supliment” de echilibru şi speranţă, atît de necesare în civilizaţia contemporană, adăugînd utilităţii — etalonul acţiunii — satisfacţia agreabilului şi, deseori, bucuria desfătării estetice. Cu acest prilej sîrbătoresc, se impune să nu uităm că în şah, ca şi în muzică, de altfel, corelaţia dintre joc, inocenţă şi talent este mai pregnantă decît în orice gen de activitate umană.

PREŞEDINTE,
Prof. ION BUŞE





A Great Chess Event in Timișoara

In the period between the 24-th of July and the 7-th of August 1988, the Children's World Chess Championship will take place in Timișoara. This important event in which sport joins with children's innocence, purity, enthusiasm and fantasy, shows the prestige of Romania in the world of chess. This is due to the good results obtained by our representatives at the great international competitions and at the same time expresses the Romanian Sports' Leaders' confidence in the representatives of our city.

As we know, Timișoara is one of the oldest and strongest sport centres in our country. Here, there are assured excellent conditions for the development of some famous international competitions (tennis, football, a.s.o.).

For illustrating the high level of sports in our country, it is sufficient to remind that in 1987 250 000 people participated at the national competition „Daciaada“. In our country there are 22 000 sportsmen divided in 5 olympic sections — 18 of an international level, 100 of a national level, 660 of a local level. They are trained by 215 coaches, 2 010 sport trainers and 414 physical education teachers. We must also mention that due to the sports clubs and sports grounds of our town we can organize here Balkan, European and even international competitions.

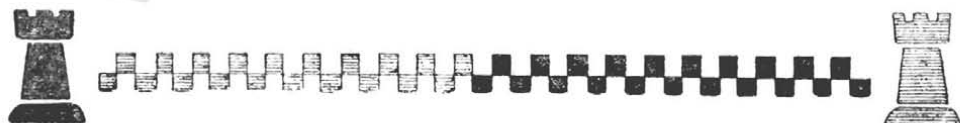
Under these stimulating circumstances, a special attention is paid to chess, a game with a rich tradition. The foundation of the first chess club in our town took place in 1874.

Especially after the 22-nd of August 1944, the chess players of our district obtained valuable results at the individual as well as team competitions.

Timișoara became one of the strongest chess centres in our country. We have to mention that 6 international Masters, one FIDE Master and 8 Masters of Sports participated at the last championship (February 1988).

The future of the Romanian chess depends, to a great extent, on the quality of children's and youths' activity. Therefore, the best conditions have been assured for the development of children's physical, mental and moral capacities. They improve continuously to ascend the steps of perfection in the world of chess.

Sports contribute to the education of children in the spirit of peace and respect among peoples as well as to the improvement of international collaboration.



We are filled with joy at the thought that for two weeks, Timișoara will be the centre of world chess activity as well as the centre of friendship among the children of the world.

We do our utmost to assure the best conditions for the development of this event which will take place in our town.

We tender thanks to the International Federation of Chess and we congratulate F.I.D.E.'s leaders for the effort of spreading the game of chess in the world.

Welcome to Timișoara and we wish you success in order to obtain the best results in the world hierarchy.

The enthusiast public of Timișoara will warmly applaud both the winners and the defeated players as actually they are winners in the struggle with themselves.

The Chess Review is entirely dedicated to this major event. The game of chess is held in respect on all the continents of the Earth.

This "sport of mind" is a "suppliment" of hope and balance so necessary to the contemporary civilization. Besides its usefulness it offers an aesthetical delight, too.

We must not forget that chess like music correlates innocence and skill and this correlation is here more striking than in any other human activity.

President of the Districtual Council for Sports and Physical Education
ION BUȘE





Șahul în artă și arta în șah

Jocul de șah, de la primii săi pași — înscrisi doar în legende — și pînă în zilele noastre, ilustrează în mod grăitor forța de creație a minții umane. Pe plan sportiv, în întreceri și turnee, campionate și jocuri olimpice, abundă premiile de frumusețe, recompensînd valoarea intrinsecă și frumusețea unor partide. Conținutul bogat în idei, materializat în structuri din cele mai expresive, se poate așterne pe hîrtie, grație unui limbaj specific, alcătuit numai din cîteva litere, numere și semne. În acest mod marile realizări din sportul minții pot să dăinuie în timp, asemenea capodoperelor care își păstrează valoare în ciuda scourgerii implacabile a vremii.

Dar șahul nu este numai sport, cînd lupta între adversari capătă de atîtea ori accente dramatice, ci și un joc, un mijloc de destindere și de încîntare pentru cei doi parteneri. De aici marea popularitate a șahului și interesul ce i se acordă în societate. De aici și prezentarea bogată a șahului în artă, cu deosebire în artele plastice, mai puțin în literatura artistică, și mai puțin încă în cinematografie. Pictura este genul de artă în care șahul găsește o reflectare din cele mai fidele, datorită mijlocului său specific de redare, care este imaginea vizuală. Posibilitățile plastice pe care le oferă combinațiile de culori și perfecțiunea desenului conferă picturii un limbaj artistic sugestiv și deosebit de grăitor.

Primele tablouri în ulei, consacrate șahului, datează din epoca Renașterii și un mare merit revine pictorilor olandezi, care ne-au lăsat opere de o mare valoare estetică. Pînă atunci șahul era redat doar în miniaturi, legate de manuscrise, mai puțin pretențioase pe plan artistic, emoționante însă sub aspect sentimental. Din Renaștere și pînă astăzi au fost realizate numeroase opere, pictorii români aducîndu-și și ei o contribuție valoroasă la acest tezaur de opere de artă dedicate șahului.

Portretistica este genul de pictură cel mai puțin practicat în cazul șahului. Puțini pictori s-au încumetat să prezinte un jucător singur în fața tablei de șah. Pe această linie se impune, ca o realizare de excepție, „Jucătorul de șah” de Corneliu Baba. Tabloul a fost pictat în 1948 și se află la Muzeul din Constanța. Jucătorul este așezat pe scaun, corpul aplecat puțin înainte, brațele arcuite și minile sprijinite pe coapse. Figura este îndreptată spre tabla de șah, privirea calmă, iar fruntea largă se prelungește lin pînă dincolo de creștetul capului, sugerînd o gîndire profundă și ordonată. Cromatică este sobră, culorile reduse la albul mincilor cămășii și la brunuri





Corneliu Baba : Jucătorul de şah.

în tonuri multiple, caracteristice acelei perioade din evoluția artistului. Personajul, în sine, judicios ales, îmbrăcămintea de casă, poziția de relaxare deplină, sînt foarte bine gîndite și se articulează într-o construcție în care arta se îmbină cu meșteșugul. Jucătorul nu pare să-și facă probleme, poziția pieselor sale pe tablă fiind foarte bună. Aceasta este cel puțin impresia ce se degajă din lectura tabloului. Acesta reprezintă una din primele opere de mare rezonanță ale lui Corneliu Baba ilustrînd forța lui de pătrundere în sufletul omului, care a făcut din el unul din marii portretiști — dacă nu cel mai mare — dintre pictorii contemporani ai țării noastre. În 1975, cunoscînd atașamentul meu față de şah, mi-a oferit o variantă a acestei lucrări, iar în dedicația de pe spatele tabloului mărturisește că

este „un necunosător al şahului“. Aceasta nu l-a împiedicat însă să realizeze o operă de mare investigație psihologică, așa cum a realizat acele zguduitoare capete de țărani, fără a cunoaște tainele muncii agricole, acele figuri impresionante de oțelari, sau portretele lui Mihail Sadoveanu, Lucia Sturza Bulandra, ori Tudor Arghezi, pătrunzînd de fiecare dată în adîncurile spirituale ale acestor personalități.

Un alt tablou reprezentînd un jucător singuratic în fața tablei aparține pictorului timișorean Diodor Dure. De data aceasta jucătorul este în picioare, în ținută de stradă, cu pălăria pe cap, brațele alungite și degetele întinse, sprijindu-se cu vîrfurile pe masă. Culorile sînt calde, tonurile surdinizate, desenul bine construit. Impresia ce se degajă este a unui jucător pasionat, grăbit să joace, dar într-o stare de tensiune și de încordare pe care autorul lucrării a reușit să o redea sugestiv și nuanțat. Tabloul este reprodus în „Şah Timișoara“, iunie 1987.

În marea majoritate a tablourilor pictorii își concentrează atenția asupra ambilor parteneri care se înfruntă la tablă și aceasta în ipostaze din cele mai variate. Diferă vîrsta, jucătorii sînt de același sex sau de sex opus, reprezentați de oameni simplii sau de personaje cunoscute, diferă și cadrul, care este mai intim sau mai somptuos, iar asistența este și ea eterogenă. Se realizează astfel compoziții din cele mai variate, care merită a fi exemplificate.

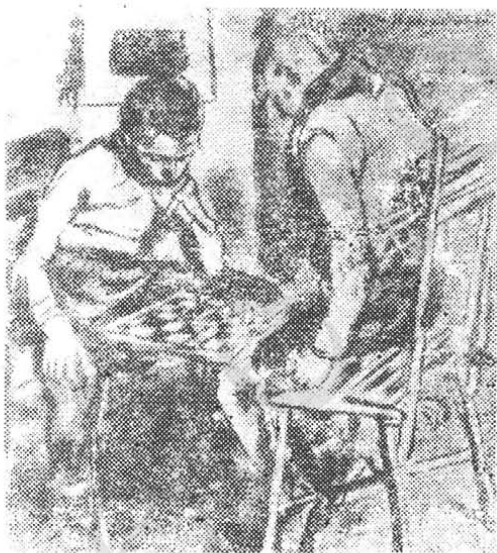
În ce privește vîrsta, în cele mai multe cazuri este vorba de persoane adulte. Mult mai rar de copii. Un exemplu îl constituie un tablou de Dan Hatmanu „Copii jucînd şah“, aflat la Muzeul R.S.R. din București. În tablou figurează doi jucători,



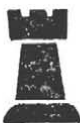
aparţinînd categoriei de vîrstă cadeţi. Un jucător este aşezat pe scaun, cu capul plecat, bărbia aplicată pe palmă şi cotul pe masă. Partenerul s-a redresat, priveşte atent tabla şi, cu mîna dreaptă ridicată, îşi plimbă nervos degetele pe creştetul capului. Este, evident, jucătorul ce urmează să mute şi este nehotărît. Desenul foarte precis, culorile generos tratate, în tuşe suple, iar construcţia, în ansamblul ei, foarte judicios articulată. În alte tablouri figurează bătrîni, împovăraţi de ani, ca în tabloul lui Richard Creifelds, realizat pe la mijlocul secolului trecut, deosebit de reuşit, în care doi parteneri îşi dispută partida, urmăriţi de un al treilea, tot atît de înaintat în vîrstă. De cele mai multe ori, jucătorii sînt adulţi, de vîrsta medie.

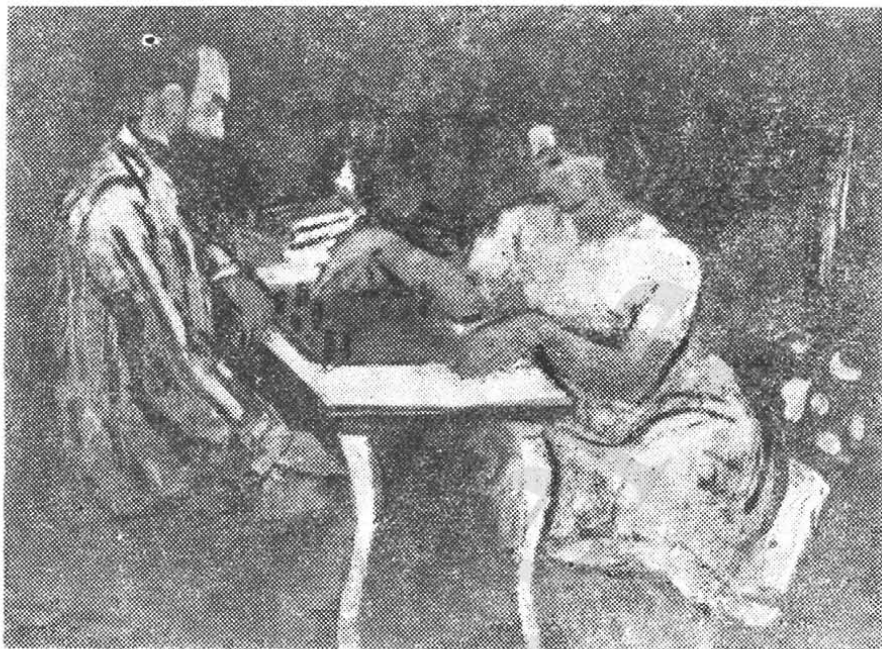
În general, partenerii sînt bărbaţi. Sînt însă şi cazuri cînd se înfruntă parteneri de sex opus. Ca de exemplu poate fi dat tabloul lui Alexandru Ciucureanu

„Jucătorii de şah“, realizat în 1943, aflat la Muzeul Bruckenthal din Sibiu. În acest tablou culoarea reprezintă elementul fundamental al expresiei plastice. Predomină roşul, în nuanţe variate şi intense, alături de negru şi albastru, doar masa într-un galben deschis, totul în pastă mai groasă şi cu linii viguros trasate. Bărbatul este într-o atitudine rigidă, priveşte cu atenţie tabla, în timp ce femeia apare aşezată în diagonală, cu trupul puţin răsucit şi privirea departe de tablă. Piesele sînt reprezentate de simple pete albe şi roşii, pe o suprafaţă pe care nu se disting pătratele. Mărturisesc că am înţeles tot ce exprimă acest tablou privind în repetate rînduri reproducerea. Partida de şah este însăşi viaţa — rigiditate şi încordare, alături de suplete şi tendinţă spre reverie. Un alt tablou al lui Ciucureanu poartă titlul „La tabla de şah“ şi reprezintă tot un bărbat jucînd cu o femeie. Jucătorii sînt în alte poziţii, culorile sînt tot atît de vii, liniile viguros trasate, iar emoţia ce se degajează tot atît de copleşitoare. Menţionăm aici şi tabloul „Familia Barry jucînd şah“, unde îşi dispută şansele soţ şi soţie, încărcăţi de ani, într-un mediu intim. Tabloul datează din secolul trecut şi aparţine unui pictor englez anonim. În tabloul „Şah la regină“ de J. Stone sînt prezentaţi doi tineri în îmbrăcăminte stil Ludovic al XV-lea, la masa de şah, dar prea puţin atenţi la joc. El îşi soarbe din ochi partenera, în timp ce această pare foarte jenată de privirile lui admirative. În fine, tabloul „Partida de şah“, operă a pictorului german Fr. Fehr, din secolul trecut, ne oferă tot un bărbat jucînd cu o femeie, în faţa unui personaj tînăr, care urmăreşte cu atenţie partida.



Dan Hatmanu : Copii joacă şah.





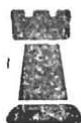
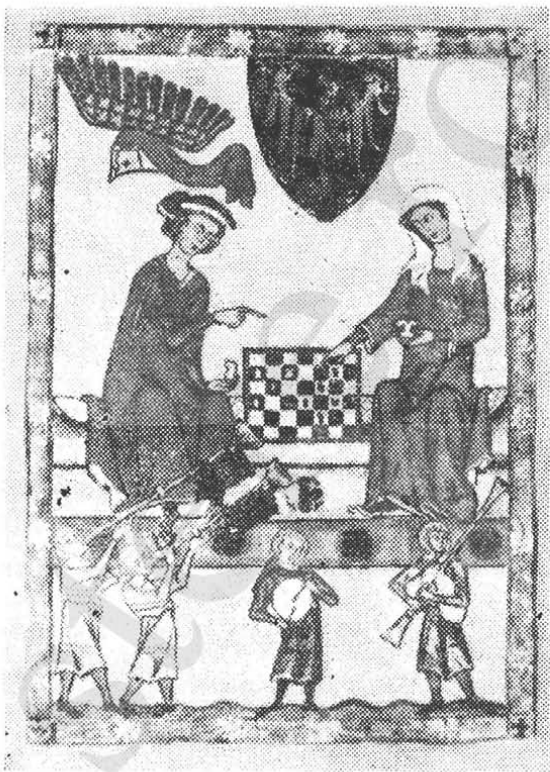
Alexandru Ciucurescu : Partida de şah.

În ce priveşte prezenţa în tablouri a unor personaje marcante este de menţionat tabloul „Ben Jonson şi Williams Shakespeare 1603”, aparţinînd pictorului olandez C. van Mader. Este un tablou interesant nu atît prin valenţele sale artistice cît prin faptul că tabla este ţinută cu mîna de cei doi jucători, unul din ei fiind celebrul scriitor englez, care manifesta o mare pasiune pentru şah. În alte tablouri figurează capete încoronate, sau cunoscuţi oameni politici. Un tablou deosebit de valoros a fost realizat de pictorul italian Luigi Mussini (1816—1888), unde figurează celebrul şahist Ruy Lopez jucînd într-un cadru fastuos, în faţa unei asistenţe în care se afla şi regele Filip al II-lea, mare amator de şah. Autorul tabloului era şahist şi compozitor de probleme de şah. Într-un alt tablou realizat în 1880 de către A. Rosenbaum, cu ocazia meciului de şah Londra—New York, figurează 45 de jucători, aşezaţi în trei rînduri, printre ei aflîndu-se cunoscuţii şahişti Blackburne, Steinitz şi Zukertort. Un alt corifeu al şahului, F. A. Philidor, figurează într-un vechi tablou jucînd şah „à l'aveugle”. Cît priveşte marile personalităţi politice este de menţionat Napoleon. Acesta figurează într-o lucrare a graficianului Antoni Uniechowski jucînd împotriva automatului lui Kempelen şi într-un desen redînd o partidă jucată pe insula Sf. Elena. Mai pot fi citaţi ducele de Saxonia jucînd cu paznicul său, într-un tablou pictat de olandezul Antonius Mor şi principele Albrecht al Bavariei împreună cu soţia, în faţa tablei de şah (1552).



În legătură cu reflectarea șahului în pictură mai pot fi făcute și numeroase alte observații. Sînt lucrări de mare valoare artistică, în care personajele sînt prezentate în costume de epocă, într-un cadru somptuos, ca în tabloul „Șah mat” de Amedeo Vanloo (col. Verme). Jucătoarea care dă matul este în picioare și mută piesa cu o mișcare plină de grație, spre stupefacția partenerului și admirația asistenței. În tabloul „Partida întreruptă” de M. Devaston jucătorii, elegant îmbrăcați, se află într-o sală mare, cu panouri sculptate pe pereți și discută la masa de joc, în timp ce la o altă masă un grup de oaspeți își servesc băuturi. Alte tablouri redau forța de atracție a șahului. Pictorița poloneză E. Rosanska a realizat un tablou „Șah în carnaval”, unde figurează doi arlechini care s-au retras din sala de petrecere și joacă șah. Aceeași idee se reflectă și dintr-o miniatură germană din secolul al XV-lea, care are ca titlu „Parcul îndrăgostiților și jucătorii de șah”. În cadrul miniaturilor remarcăm o compoziție franceză de la sfîrșitul secolului al XV-lea reprezentînd o partidă jucată în prezența regelui Ludovic al XI-lea. Numărul miniaturilor de pe manuscrisele arabe și din Evul mediu european este foarte mare și, demn de semnalat, este faptul că în numeroase cazuri figurează numai femei.

În fine, printre marii pictori care au efectuat tablouri cu scene de șah sînt de citat Matisse („Seară în familie”), Delacroix („Jucătorii de șah la Ierusalim”) și Daumier („Jucători de șah”). O notă aparte face cunoscutul pictor francez Marcel Duchamp, un pasionat jucător de șah, care a efectuat numeroase lucrări în stil clasic, pînă cître 1910, după care a evoluat în cubism și suprarealism, reflectînd în mod original viața șahistă. A participat ca jucător în echipa olimpică a Franței, în 1924. Dintre pictorii noștri poate fi citat Tonitza pentru un tablou „Jucătorii de șah” în care unul din parteneri este Mefisto. Acesta este în picioare și întinde un braț înainte, într-un gest semnificînd lovitura de grație dată adversarului, aflat și el în picioare, dar cu capul plecat și bărbia în palmă, continuînd să studieze poziția,



în căutarea unei mutări salvatoare. Acesta din urmă este un jucător oarecare, cu fruntea dezgolită şi capul mare, sugerînd lobi cerebrali foarte voluminoşi. Este o lucrare interesantă, de tip satiric, ilustrînd mult spirit de observaţie.

În afara tablourilor în ulei şi a desenului, şahul este foarte slab reprezentat în celelalte genuri ale artelor plastice. În sculptură poate fi menţionat un basorelief din Boemia, figurînd vulpea şi lupul în faţa tablei de şah (secolul al XV-lea) şi o frumoasă lucrare în bronz „Jucătorii de şah” de G. Mareks, datînd din primii ani ai secolului nostru. Cei doi jucători sînt în plină concentrare, cu capetele sprijinite în palme şi coatele pe genunchi, aplecaţi deasupra tablei, aşezată pe o mică măsuţă cu un singur picior. Este o lucrare deosebit de sugestivă, reprodusă în numeroase reviste de şah. Pe această linie a diferitelor genuri de arte plastice mai putem cita o gravură în acva forte de C. Brodel (Paris, 1917), o linogravură „Jocul de şah” de Vida Gheza, efectuată în 1939, într-un lagăr al brigăzilor roşii refugiate din Spania în Franţa, şi o frumoasă tapiserie din 1460, aflată la Muzeul de istorie din Basel („Îndrăgostiţii jucînd şah”).

În contrast cu reflectarea atît de bogată a şahului în artele plastice reprezentarea acestui joc în beletristică se dovedeşte foarte săracă. Că lucrări special dedicate şahului sînt, între altele, de menţionat celebra nuvelă „Jucătorul de şah” de Ştefan Zweig şi admirabilele povestiri ale lui Mihai Sadoveanu. Mulţi autori celebri au fost pasionaţi jucători de şah, ca Jean Jacques Rousseau, Ivan Turgheniev, sau Lev Tolstoi, de la care ne-au rămas partide scrise şi cel mult unele însemnări, în timp ce alţii, ca Voltaire sau Goethe, nu ne-au învrednicit decît cu aforisme, sau cugetări asupra şahului. Acelaşi lucru se poate spune şi despre unii scriitori clasici români, ca I. L. Caragiale, Victor Eftimiu, sau Camil Petrescu, cît şi despre cei contemporani, ca D. R. Popescu, O. Paler, Radu Cosaşu, Alexandru Ivănescu, Mircea Radu Iacoban, cu toţii pasionaţi ai şahului, dar care nu au scris decît ocazional despre sportul minţii. În schimb poezii au compus opere exclusiv dedicate acestui sport. Şahistul şi omul de litere Simion Dănilă, de la Belinţ, judeţul Timiş, a alcătuit o mică antologie a poeziei lirice avînd ca subiect şahul, în care întîlnim pe Ion Pillat („Furnica”), Adrian Maniu („Şah”), Cezar Baltag („Şah orb” şi „Rocada singelui”), Mihai Beniuc („Alb şi negru”), Ion Bănuţă („Panorama străzii şahului”), Ştefan Augustin Doinaş („Jucătorul de şah”), Nichita Stănescu („Nebun E4”), Marin Sorescu („Jucînd o partidă cu umbra mea”), Constanţa Buzea („Pion tăcut”) şi mulţi alţii.

În fine, în arta cinematografică, ca şi în proza artistică, şahul nu apare decît sporadic, ca de exemplu, în filmul „Tinereţea lui Chopin” (1952), în filmul „Casa-blanca”, sau în filmul „A şaptea pecete”, în regia lui Igmarm Bergmann, unde joacă Humphrey Bogart cu Peter Lore. Nu cunosc lungi metraje dedicate exclusiv şahului, în schimb au fost alcătuite filme documentare, printre care, ultimul, este consacrat lui Garri Kasparov.



Reflectarea şahului în artă, sumar şi inevitabil incomplet redată mai sus, este legată de popularitatea şi de caracterele acestui sport. Întrecere între parteneri poate fi calmă, deconectantă, dar se poate manifesta şi sub forma unei lupte, spectaculoasă şi tot atât de emoţionantă, în care creaţia, specifică şahului, constă în combinaţii scilicitoare, atacuri îndrăzneţe şi sacrificii de tot felul. Pentru valoarea ieşită din comun şi deosebita lor frumuseţe, unele partide din epoca romantică a şahului au fost etichetate ca nemuritoare. Dar şahul a evoluat, a devenit mai ştiinţific, fără a-şi pierde însă latura estetică, iar numărul partidelor care au obţinut premii de frumuseţe a crescut tot mai mult. La turneul internaţional de la Marienbad, din 1925, au fost atribuite 10 premii de frumuseţe, ceea ce este mult pentru o singură întrecere. Recordul absolut al premiilor de acest gen, deţinut de un singur jucător, aparţine lui Alehin, apreciat de numeroşi autori ca cel mai mare şahist din toate timpurile. El este acela care s-a străduit să scoată cât mai mult în evidenţă latura artistică a jocului de şah, considerînd şahul ca o adevărată artă: „Pentru mine şahul nu este un joc ci o artă şi îmi asum toate obligaţiile ce decurg din aceasta. Fiecare jucător de valoare are nu numai dreptul dar şi datoria de a se considera un artist.” Această tendinţă de a situa şahul la nivelul artelor o manifestă şi alte persoane, din afara şahului, printre care merită a fi menţionat marele poet care a fost Pablo Neruda: „Ce este şahul? Una din izbinzile omenirii asupra ei însăşi. Pentru unii şahul este muzică, pentru alţii pictură, pentru mine şahul este poezie, poezia luptei, a minţii şi a voinţei”.

Contingenta şahului cu arta şi evaluarea şahistului alături de artist merită însă a fi apreciate ceva mai detaliat.

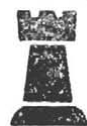
În înţelegerea strictă a termenului, şahul nu poate fi considerat ca o artă întrucît aceasta, ca activitate proprie, are drept scop producerea de valori estetice şi se foloseşte de mijloace de exprimare caracteristice, ceea ce nu este cazul şahului. Şahistul nu urmăreşte să creeze opere într-un domeniu al artelor cum o face un pictor sau un sculptor şi nici nu interpretează în public opere de artă, ca un actor sau un pianist. Dar calitatea de artist, într-o accepţiune mai largă, este legată de afirmarea într-o activitate creatoare şi în afară de sectorul artelor, atunci cînd persoana în cauză face dovada talentului său. Sub acest aspect şahistii, mai mult cei mari, dar şi cei mai mici, pot fi consideraţi artişti, în funcţie de valoarea estetică a realizărilor şi a emoţiei pe care o provoacă receptorilor. Într-o evaluare anti-tetică a şahistului faţă de artist, în înţelesul acestuia din urmă ca slujbaş al artei se pot consemna elemente care îi apropie şi altele care îi deosebesc. Şi unii şi alţii trebuie să dea dovadă de talent, bazat pe aptitudini, care se dezvoltă în cursul activităţii şi permit marile realizări, în condiţiile unei cunoaşteri aprofundate de specialitate şi a unei îndelungate experienţe. Aceasta este pregătirea de ordin general, necesară şi pentru şahist şi pentru artist, la care se adaugă o pregătire şi modalităţi de realizare separate pentru fiecare operă în parte. Artistul creează o operă care este reversibilă, iar ideea pe care o exprimă poate fi tratată în mai multe feluri. Pe de altă parte, el poate retuşa opera, o poate distruge şi reface. În schimb partida de şah reprezintă un act creator unic şi ireversibil. Dificultăţile în muncă pe care le întâmpină şahistul pot fi scoase şi mai bine în evidenţă dacă îl comparăm,



de exemplu, cu un pictor. Pictorul îşi poate propune o temă prin care să reflecte frumosul dintr-un colţ al naturii, sau să comunice celui care receptează opera una din acele emoţii, legate de viaţa de zi de zi, specifice omului, care dau atîta forţă artei. Aceasta cere în primul rînd un efort de gîndire şi marii creatori de artă au fost şi mari gînditori. Apoi, pictorul face numeroase schiţe, căutînd soluţiile cele mai potrivite pentru a exprima cît mai fidel conţinutul de idei al tabloului. Trece după aceea la realizarea lucrării, fără nici o restricţie în timp. Şahistul este şi el, în primul rînd, un gînditor care se pregăteşte în funcţie de adversar, studiind stilul de joc al acestuia, pregătind deschiderea, sau anumite scheme de joc. Dar el nu are libertatea să aleagă momentul confruntării, de pe urma căruia va rezulta partida, şi nu este în măsură să anticipeze greutăţile cărora va trebui să le facă faţă. El se găseşte într-o stare de încordare, în timp ce artistul este mult mai relaxat cînd porneşte la drum. Apoi, în cursul elaborării operei starea de tensiune se menţine pentru şahist, care trebuie să se concentreze tot timpul, atent la fiecare mişcare a adversarului. El este constrîns să ia decizii pe loc, uneori în situaţii din cele mai complicate. O singură mutare din multiplele mutări pe care le comportă o partidă poate duce la cîştig sau la pierdere. Artistul, în schimb, poate reveni asupra unui gest, sau întrerupe lucrarea, urmînd să o reia în condiţii mai favorabile de muncă. El îşi poate desfăşura activitatea fără constrîngerii din afară, după propriile sale gînduri şi simţăminte, pe cînd şahistul trebuie să fie în tot momentul gata să-şi schimbe planurile în funcţie de riposta adversarului. Pentru unul opera este consecinţa unei acţiuni efectuate în deplină libertate, pentru altul rezultanta unei lupte, uneori din cele mai îndîrjite.

Observaţii interesante se pot face în legătură cu modul cum decurge evoluţia sportului minţii în timp şi cum apare noul în acest domeniu. Şahul se desfăşoară pe baza unor reguli de mult stabilite şi nu se observă nici o tendinţă vizibilă ca acestea să fie modificate. În schimb noul apare în tot momentul. În fiecare concurs de amputare, campionat mondial sau jocuri olimpice, apar inovaţii în deschidere sau elemente noi privind jocul de mijloc, ori finalurile. De aici o literatură foarte bogată, constînd în manuale reviste, informatoare, căreia şahistul trebuie să-i acorde toată atenţia. Fără aceasta el nu-şi poate ridica măestria şi nici aspira la realizări de înaltă valoare. În nici un domeniu al artelor efortul de pregătire teoretică nu este atît de mare. Peste tot pregătirea de bază este foarte importantă şi aceasta nu şi-o însuşeşte artistul, ca şi jucătorul de şah, decît după ani de muncă susţinută. Dar, după aceea, pictorul sau sculptorul îşi ridică măestria prin muncă în atelier, actorul pe scenă. Accentul se pune pe activitatea practică, întrucît noul nu apare în artă decît la intervale mari de timp. La şahist însă pregătirea teoretică trebuie susţinută permanent şi are aceeaşi pondere ca şi pregătirea practică. Ele merg mîna în mîna, cer mari eforturi şi un şahist cu veleităţi de performanţă nu dispune de timpul liber de care dispune artistul, în general. Aceasta îl obligă pe şahist la multe renunţări, sau limitări privind distracţiile, învăţămîntul, sau chiar pregătirea în profesiune. Un mare şahist sacrifică uneori totul pentru sportul îndrăgit, în timp ce artistul poate profita din plin de micile şi de marile plăceri ale vieţii.

Viata şahistului de performanţă este o succesiune de victorii şi înfrîngerii, în raport cu măestria sa sportivă. Laurii după partidă revin învingătorului, mult mai





Vitrina librăriei „M. Eminescu” amenajată cu ocazia Turneului internațional de șah al României — 1997.

rar învinsului. La un mare artist nu se pune, direct cel puțin, problema înfrîngerilor. Chiar și cele mai modeste realizări au valoare, iar perioadele de relaxare și chiar variațiile de formă, dacă există, au o influență imediată mai mică asupra creației. Șahistul ajunge mult mai greu să realizeze opere de valoare, din cauza condițiilor în care își desfășoară activitatea, dar ocaziile care i se oferă sînt mai numeroase și pentru fructificarea lor îi sînt suficiente cîteva ore. Sînt toate acestea avantaje și dezavantaje ale artistului asupra șahistului și a jucătorului de șah asupra creatorului de artă. Dar, și unul și altul, au marea satisfacție de a produce opere de valoare, de natură să provoace emoții estetice din cele mai profunde receptorului.

În încheiere, cîteva cuvinte despre șahul artistic — compoziții de probleme și studii. Munca de creație în acest domeniu prezintă relații mult mai strînse cu activitatea din domeniul artelor, atît ca finalitate, cît și ca modalități de realizare. Munca se desfășoară fără limite de timp și fără tensiunile inerente jocului de șah la tablă, se pot face în tot, momentul rețușări, iar dincolo de obiectivul sportiv, de netăgăduit dar puțin manifest (concursuri, întreceri intertări), se urmărește obținerea de opere instructive și cît mai valoroase sub aspect estetic.

Șahul artistic își trage seva din conținutul atît de bogat al șahului la masa de joc, ideile culese sînt dezvoltate și prelucrate de autor, realizîndu-se creații comparabile ca ale pictorului și poetului. Dar situațiile dramatice din partide, încheștarea dintre adversari și eforturile pentru victorie, cît și frumusețea realizării în sine, rîmîn tot atîtea surse de emoții estetice și se reflectă cu precădere în diferitele genuri de artă.



Şahul a cucerit lumea, o lume din care fac parte şi creatorii de artă. Prin operele lor aduc un omagiu acestui sport în care se regăseşte însăşi viaţa, cu bucurii şi suferinţe, imprevizibile şi tulburătoare, ce îi dau forţă şi fac din el una din marile preocupări ale minţii omului.

PIUS BRINZEU

profesor universitar emerit

REZUMAT

Şahul în artă şi arta în şah

În lucrare se discută pe larg reflectarea şahului în artă, cu deosebire în artele plastice, unde şahul este mai bogat reprezentat decât oricare alt sport. Pictura este genul de artă în care şahul găseşte o reflectare din cele mai fidele, graţie posibilităţilor plastice pe care le oferă combinaţiile de culori şi perfecţiunea desenului, care conferă imaginii vizuale un limbaj artistic sugestiv şi deosebit de grăitor.

Se discută apoi latura artistică a părţii de şah, ca act de creaţie. Prin conţinutul bogat în idei, subtilitatea combinaţiilor şi frumuseţea unor sacrificii, se obţin realizări ce pot fi asimilate cu operele de artă. Dovadă premisele de frumuseţe şi eticheta de „nemuritoare” ce se conferă unor partide.

În finalul lucrării se face o evaluare comparativă a şahistului, luându-se ca exemplu pictorul. Şahistul evoluează sub o tensiune mult mai mare, în tot momentul apar situaţii neaşteptate pe tablă, decizia trebuie luată pe loc, şi o singură mutare greşită poate compromite definitiv rezultatul, în timp ce artistul îşi poate alege cele mai favorabile condiţii de lucru, îşi poate retuşa opera, o poate distruge şi refăce. Dar, şi unul şi altul, sînt în primul rînd gînditori.

SUMMARY

Chess in Art and the Art of Chess

The present paper largely discusses the way in which chess is reflected in art, especially in painting, where chess is more often rendered than any other sport. In painting, chess can be faithfully pictured because of the wide possibilities offered by the combination of colours and the perfection of drawing.

The artistic side of chess as an act of creation is further discussed. Its rich content of ideas, the subtleness of the combinations and the beauty of some sacrifices make chess be compared with works of art. Proof stand the beauty prizes and the title "immortal" which is conferred to some plays.

The last of the paper makes a comparative evaluation of the chessplayer and the artist, e. g. the painter. The chessplayer plays under greater tension, there are always new situations that appear unexpectedly, the decision must be taken on the spot and any wrong move can make him lose the party. The artist can choose his own working conditions that usually are favourable, he can remake his work, change or destroy it. But both of them remain first of all thinkers.





Solomon Marcus este unul din cei mai prestigioși matematicieni ai țării noastre. De-a lungul cercetărilor sale de semiotică și lingvistică matematică a găsit timp și pentru studiul gândirii șahiste („Moduri de gândire”, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1987), al logicii regulilor jocului de șah și al analogiilor dintre șah și lingvistică. Ii mulțumim pentru faptul de a fi răspuns solicitărilor noastre și publicăm eseu pe care a binevoit a ni-l adresa.

LOGICA REGULILOR în jocul de șah

Șahul și lingvistica

Faptul că pentru lămurirea structurii de limbaj autori dintre cei mai importanți, ca Ferdinand Saussure și L. Wittgenstein, au simțit nevoia să recurgă la analogia cu jocul de șah, are o semnificație deosebită, care nu putea să nu rețină atenția cercetătorilor. Un prestigios lingvist contemporan, Joseph Greenberg (*Is language like a chess game?* în volumul „Language, Culture and Communication” editat de A. S. Dil, 1971, p. 330—352, la editura Stanford University Press) a supus unui examen amănunțit analogiile propuse de F. de Saussure, constatînd că ele rezistă tuturor testelor constituite de dezvoltare contemporană a lingvisticii, în cei peste 50 de ani care-l despărteau de data publicării Cursului de Lingvistică Generală a celebrului lingvist genovez. Șahul este exemplul ideal prin care explicăm esența unor opoziții fundamentale în lingvistică, de tipul sincronie-diacronie sau limbă-vorbire. Nu este aici vorba numai de faptul de a explica un lucru mai complicat prin unul mai simplu, ci și de încă cel puțin două aspecte esențiale. Limbajul, în ciuda componenței sale ludice, este dominat de necesitate și finalitate, în timp ce șahul se înscrie în întregime sub semnul ludicului; apoi, în bună măsură, ca o consecință a situației



pe care tocmai am semnalat-o, regulile şahului sînt explicite, în timp ce regulile limbii sînt, în cea mai mare parte, implicite, operaţia de identificarea lor fiind anevoioasă şi cu rezultate ce variază în timp şi spaţiu.

Este însă legitim să ne întrebăm dacă rolul şahului nu poate fi preluat, în cele de mai sus, de orice alt joc. Nu este greu de văzut că, în raport cu alte jocuri foarte răspindite, şahul oferă: avantajul varietăţii pieselor sale, în consonanţă cu varietatea elementelor lingvistice; avantajul gradului relativ sofisticat al regulilor care guvernează mişcarea pieselor şi al caracterului lipsit de orice ambiguitate al acestor reguli. Astfel, jocuri ca *go* sau *table* prezintă piese sub forma unui alfabet format dintr-un singur element. Şahul prezintă o dublă varietate, de ordin material şi structural, întocmai ca şi limba.

Interesul pentru analogia limbă-şah a crescut în ultimele decenii, datorită faptului că structuri de tipul celor lingvistice au fost identificate şi în alte domenii, cum ar fi etnologia (Claude Lévi Strauss), psihanaliza (J. Lacan), genetica (Roman Jakobson) şi multe altele. A apărut astfel posibilitatea de a extinde considerabil cîmpul de manifestare al metaforei şahiste. În acelaşi timp, aceste tentative au condus la o reconsiderare mai riguroasă a însăşi structurii jocului de şah. Acest joc a cunoscut, de-a lungul vremii, numeroase variante, aşa cum rezultă din lucrarea lui Harold J. Murray (*A History of Chess*, Clarendon Press, Oxford, 1913) sau din lucrarea mai recentă a lui John Gollon (*Chess Variations: Ancient, Regional and Modern*, E. Tuttle, Rutland, Vt., 1968). Aflăm astfel că au existat 27 de variante ale jocului de şah, fapt care ne sugerează o modalitate simplă de identificare a structurii de bază a acestui joc: identificarea elementelor comune celor 27 de variante.

ORIZONTAL-VERTICAL ŞI DIAGONAL

Să începem cu configuraţia tablei de şah. Dintre cele 27 de variante, numai şase prezintă configuraţia 8×8 . Însă la aproape toate variantele tabla de joc este dreptunghiulară (nu neapărat patrată) şi prezintă două familii de drepte paralele, cele dintr-o familie fiind perpendiculare celor din cealaltă familie. Excepţie de la această structură fac şahul bizantin, jucat pe o suprafaţă rotundă, şi o variantă a şahului chinezesc, la care suprafaţa de joc este hexagonală.

În cele mai multe variante bazate pe intersecţii drepte echidistante, piesele ocupă pătratele formate din dreptele respective, în aşa fel încît fiecare dintre pătrate este accesibil cel puţin unei piese. (Există jocuri care se desfăşoară pe o suprafaţă de tipul celeia de la şah, dar în care jumătate dintre pătrate nu sînt accesibile nici unei piese. Într-o variantă chinezească, suprafaţa de joc este în formă stelată, cu intersecţii formînd unghiuri de cîte 45 de grade. Piesele ocupă chiar punctele de intersecţie.) O atare structură impune o serie de restricţii de la care nu se va putea sustrage nici un joc care i se supune. Într-adevăr, orice mutare a unei piese dintr-un loc în altul vecin trebuie, în condiţiile date, să fie sau perpendiculară (pe una din dintre laturile suprafeţei dreptunghiulare de joc) sau în diagonală (formînd un unghi de 45 grade cu baza).

Faţă de opoziţia perpendicular-diagonal, este natural să se creeze cîte o piesă pentru fiecare dintre cele două posibilităţi. După cum se ştie, aceste piese sînt



turnul şi nebunul. Există aceste piese în toate variantele jocului de şah (cu excepţia celor menţionate)? Pentru a răspunde la această întrebare trebuie mai întâi să precizăm în ce condiţii două variante ale jocului de şah sînt efectiv distincte; aceasta se întîmplă atunci cînd în fiecare dintre cele două variante există o piesă a cărei mişcări sînt diferite de ale oricărei piese din cealaltă variantă. Aplicînd acest criteriu, cele 27 variante iniţiale se reduc la 20. În fiecare dintre aceste 20 de variante esenţiale există o piesă echivalentă cu turnul modern, în sensul că se poate deplasa numai orizontal sau vertical. Tot aşa, în fiecare dintre cele 20 de variante există o piesă dedicată exclusiv deplasărilor în diagonală. Dincolo însă de aceste fapte, apar deosebiri de detaliu. Astfel, într-o variantă europeană medievală, în una islamică şi într-una japoneză, piesa dedicată deplasărilor orizontale sau verticale se poate muta numai într-un pătrat vecin, orizontal sau vertical. Într-o variantă islamică, această piesă nu se poate muta mai mult de două pătrate, pe orizontală sau verticală, iar într-o variantă spaniolă medievală ea nu se poate muta decît pe distanţe a trei pătrate, orizontal sau vertical. În ceea ce priveşte piesele care se deplasează exclusiv în diagonală, este interesant faptul că numai în opt variante există o piesă echivalentă cu nebunul modern.

TRANSGRESAREA OPOZIȚIEI PERPENDICULARE-DIAGONAL

Orice opoziție este pînă la urmă transgresată. Era firesc să fie transgresată și opoziția perpendicular-diagonal. Cum? Prin crearea unor piese care mediază între cei doi termeni, fiind orientate în aceeași măsură spre mișcări perpendiculare și spre mișcări în diagonală. După cum se știe, în şahul modern aceste piese sînt regele și regina; însă în timp ce regele realizează dezideratul formulat la modul minimal, regina îl realizează la modul maximal. Care este, din acest punct de vedere, situația calului? În cărțile de şah pentru începători publicate la noi, mișcările calului sînt descrise cu ajutorul literei L: două pătrate orizontal sau vertical, urmate de un pătrat pe direcție perpendiculară primei. Să observăm însă că o descriere perfect echilibrată este aceea care prevede pentru cal o mutare constînd în deplasarea cu un pătrat pe orizontală sau verticală, urmată de deplasarea, tot cu un pătrat, înainte, pe diagonală. Astfel apare echilibrul pe care calul îl realizează, în felul său specific, între orientarea pe perpendiculară și orientarea pe diagonală, deci, din acest punct de vedere, calul intră în aceeași categorie ca și regele și regina. Deosebirea dintre cal, pe de o parte, rege și regină, pe de altă parte, constă în faptul că, în timp ce calul realizează *concomitent* (deci printr-o singură mișcare) echilibrul dintre perpendicular și diagonal, regele și regina realizează acest echilibru în mod *alternativ*. Folosind terminologia lingvisticii moderne, am putea spune că perpendicularul și diagonalul se află în relație *sintagmatică* în cazul calului și în relație *paradigmatică* în cazul regelui și reginei. Dar poate că mai adecvat putem exprima distincția dintre cal, pe de o parte, și rege și regină, pe de altă parte, referindu-ne la faptul că la cal echilibrul menționat se realizează *individual*, prin fiecare mișcare în parte, în timp ce la rege și regină acest echilibru se realizează numai *global*, prin ansamblul mișcărilor posibile. Dar acest echilibru global este numai de natură potențială; ceea ce se actualizează pe tabla de joc poate con-



stitui o derogare de la echilibrul menţionat. Ar fi interesant de urmărit acest aspect al pragmaticii şahiste.

Cum se prezintă lucrurile în variantele mai vechi ale şahului? Este interesant faptul că în şase dintre aceste variante regelui i se permite, la prima sa mutare, comportamentul unui cal, în timp ce în nici o variantă nu i se permite comportamentul unei piese altă decît calul. Apropierea structurală dintre cal şi rege este deci recunoscută.

CALUL — O PROBLEMĂ DE FINEŢE

Urmează acum o problemă de fineţe. „Neutralitatea“ calului, în raport cu cele două posibile orientări, perpendiculară şi în diagonală, ar pretinde să nu existe o ordine preferenţială în succesiunea acestor două orientări, cu alte cuvinte, dacă admitem ordinea: deplasare cu un pătrat pe perpendiculară, urmată de o deplasare cu un pătrat pe diagonală, atunci trebuie să admitem şi ordinea inversă: deplasare cu un pătrat pe diagonală, urmată de deplasarea cu un pătrat pe perpendiculară. Numai în acest fel calul realizează într-adevăr o mediere „nepărtinitoare“ între cele două orientări. Nu este însă greu de văzut că acest deziderat poate fi realizat numai dacă permitem calului să treacă şi peste pătratele ocupate de alte piese. Tocmai acest privilegiu explică denumirea de cal; este vorba de o piesă care sare peste orice fel de pătrate, libere sau ocupate. Nu mai puţin de 17 variante ale şahului conţin cîte o piesă de tipul calului modern, în timp ce una dintre variante recurge la o piesă care cumulează mişcările calului şi reginei din şahul modern. Michael P. Carroll (*A structuralist look of chess*, Semiotica, vol. 31, 1980, 3—4, p. 273—287), care ne ghidează în itinerarul de faţă, reprezintă mişcarea calului ca o structură diacronică a perpendicularităţii şi diagonalei, opusă structurii sincronice a aceloraşi elemente, la rege şi regină. Însă structura sincronică este aici iluzorie, deoarece nici regele, nici regina nu realizează concomitent cele două tipuri de orientări. În ambele cazuri este vorba de o structură diacronică, realizată însă la niveluri diferite: la nivelul fiecărei mutări în parte, în cazul calului; la nivelul ansamblurilor mutărilor, în cazul regelui şi reginei.

PIONII — UN COMPROMIS ÎNTRE TURN ŞI REGINĂ

Este natural acum să ne întrebăm dacă nu se poate realiza o a doua mediere, între piesele cu mişcări perpendiculare şi piesele din prima mediere sau între piesele cu mişcări în diagonală şi cele din prima mediere. Această mediere de ordinul al doilea ar putea fi realizată cu piese care fie că, în general, se deplasează orizontal sau vertical, dar posedă o capacitate limitată de deplasare în diagonală, fie că, în general, se deplasează în diagonală, dar dispun şi de o oarecare posibilitate de deplasare orizontală sau verticală. Prima situaţie este, evident, realizată de pionii şahului modern, care se deplasează în general pe verticală, dar nu pot captura o piesă adversă decît mişcîndu-se în diagonală. Dintre cele 20 de variante de şah, 18 posedă o piesă de tipul pionului. Dar chiar cele două variante în care nu există o atare piesă oarecum asemănătoare pionului. Astfel, în varianta japoneză Shogi există o piesă echivalentă turnului modern, care, dacă reuşeşte să ajungă în teritoriul advers

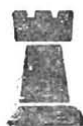


(ultimele trei rînduri opuse), capătă dreptul suplimentar de a se deplasa cîte un pătrat, în diagonală, în orice direcție.

Ce se întîmplă însă cu posibilitatea unui compromis între mişcarea în diagonală şi cea din prima mediere? Şahul modern nu o mai cunoaşte, dar ea a existat în unele variante mai vechi. Astfel, în varianta Shogi există o piesă de tipul nebunului modern, care, în plus se poate deplasa şi vertical sau orizontal, dar numai cîte un pătrat. Într-o altă variantă veche, există așa-numitul elefant, care se poate deplasa cîte un pătrat, în diagonală, în oricare dintre cele patru direcții sau un pătrat înainte.

O TENTATIVĂ DE AXIOMATIZARE

Să încercăm acum să sintetizăm discuția de mai sus. Regulile jocului de şah se înfățișează sub forma unui sistem axiomatic. Admitem trei axiome inițiale, privind structura suprafeței de joc și relația ei cu piesele de joc. *Axioma 1.* Suprafața de joc constă într-o familie de pătrate obținute prin două familii de drepte paralele, fiecare dreaptă din prima familie fiind perpendiculară fiecărei drepte din a doua familie. *Axioma 2.* Piesele de joc ocupă și se deplasează în pătratele introduse prin axioma 1. *Axioma 3.* Fiecare pătrat de pe suprafața de joc este accesibil cel puțin unei piese. Acest sistem de axiome pune în evidență două orientări privilegiate, în ceea ce privește direcția de mișcare: orientarea perpendiculară (orizontală sau verticală) și orientarea în diagonală. Piesele și regulile de joc sînt, în mare măsură, consecința firească a acestor două orientări fundamentale. O primă categorie de piese li se asociază în mod exclusiv; piesele de ordinul întii sînt cele cu mișcări exclusiv perpendiculare și cele cu mișcări exclusiv în diagonală. Considerente de simetrie conduc la alegerea a cîte două piese de fiecare dintre aceste două tipuri, deci două turnuri și doi nebuni. O a doua categorie de piese realizează un echilibru între perpendiculare și diagonal. Aceste piese de al doilea ordin sînt la rîndul lor de două tipuri, după cum echilibrul menționat se realizează după fiecare mutare în parte sau numai global, de ansamblul potențial al deplasărilor piesei considerate. Primul tip este reprezentat de cai (din considerente de simetrie, în număr de doi); al doilea tip este, la rîndul său, de două subtipuri, după cum posibilitatea deplasării perpendiculare sau în diagonală este minimală, fiind redusă la un singur pătrat (regele din şahul modern) sau maximală, limitată doar de dimensiunile suprafeței de joc (regina din şahul modern). Deoarece primul tip este reprezentat de două piese, tot două piese vor fi afectate și celui de al doilea tip, deci cîte o piesă de fiecare subtip (deci un rege și o regină). Totalizăm astfel opt piese, număr care sugerează dimensiunea de 8×8 a suprafeței de joc. O a treia categorie de piese se referă la un echilibru, un compromis între piesele de prima categorie și cele de a doua categorie. Piesele de al treilea ordin astfel obținute sînt, la rîndul lor, de două feluri, după cum prima categorie este reprezentată prin turnuri (perpendicularitate) sau prin nebuni (diagonală), dar numai primul fel (pionii) este reprezentat în şahul modern. Numărul pionilor este sugerat de dimensiunile 8×8 , cîte un pion în fața fiecărei piese din prima sau a doua categorie.



DINCOLO DE LOGIC ŞI COMBINATORIAL

Procedarea de mai sus a căutat să aducă în prim plan aspectul logic şi combinatorial al regulilor jocului de şah, măsura în care aceste reguli se impun aproape de la sine, de îndată ce admitem un minim de premise, dintre cele mai simple. Dar chiar din această prezentare s-a desprins şi ideea că aspectul logic nu poate fi sesizat fără luarea în considerare a aspectului istoric. De asemenea, rămân numeroase aspecte care nu pot fi înţelese şi explicate fără referire la fenomene de ordin psihologic, social şi cultural. De ce sînt pătratele în alb-negru? Care este funcţia psihologică a acestui contrast? De ce ne oprim la piese de a treia categorie (pionii) şi nu procedăm în continuare la introducerea unor piese de a patra categorie, care să medieze între categoriile imediat anterioare? Cum se explică dispunerea iniţială a pieselor pe tabla de joc, inclusiv dimensiunea de 8×8 ? Este evident că în aceste alegeri intervin şi considerente de ordin entropic-informaţional, privind capacitatea creierului uman de a prelucra informaţia, gradul de complexitate pe care o putem stăpîni şi controla. Însă aceste restricţii de ordin informaţional care pun frîu tendinţei combinatoriale practic nelimitate nu ştim să fi fost explicate, în cazul jocului de şah. Într-un moment în care teoria matematică a informaţiei cunoaşte mari progrese, cercetări de acest fel nu se vor putea lăsa mult aşteptate. Mai sînt apoi aspectele legate de denumirile pieselor de şah, denumiri a căror evoluţie pune inerent în discuţie originea jocului de şah. Aspectele combinatoriale, strategice şi psiho-sociologice intră toate în intercalaţiune. Putem despăţi regulile combinatoriale ale regelui de faptul că prin capturarea regelui advers se obţine victoria?

SOLOMON MARCUS

Profesor Universitar Dr. Docent

REZUMAT

Logica regulilor în jocul de şah.
Şahul şi lingvistica.

Lucrarea se înscrie printre cercetările moderne privind logica regulilor în jocul de şah şi analogiile dintre şah şi lingvistică. Studiul se fundamentează pe identificarea în jocul de şah a unor structuri de tipul celor lingvistice şi pe analiza elementelor comune din 20 de variante ale jocului de şah, dintr-un total de 27 variante identificate de-a lungul anilor. Se începe cu aprecieri asupra configuraţiei tablei de şah şi asupra celor două familii de drepte paralele, perpendiculare unele pe altele, cu posibilităţi de deplasare pe verticală şi diagonală — specifice

turnului şi nebunului —, sau cu posibilităţi de deplasare în ambele direcţii — la modul limitat pentru rege şi la cel maximal pentru regină. La această opoziţia orizontal-vertical şi diagonal contravine (transgresează) calul care se deplasează cu un pătrat pe orizontală sau verticală şi tot cu un pătrat pe diagonală. În manualele pentru începători mişcarea calului este figurată sub forma literei L. În timp ce regele şi regina realizează deplasările alternativ, calul o face concomitent, cu posibilitatea de a sări peste piese, de unde şi denumirea de cal. În terminologia lingvistică modernă verticalul şi diagonalul se află în relaţie sintagmatică în cazul calului şi în relaţie paradigmatică în cazul re-



gelui şi al reginei. În continuare se analizează mişcările pionului, care realizează o mediere între vertical şi diagonal, deplasându-se limitat pe verticală, dar posedând şi capacitatea de deplasare în diagonală, când ia o piesă. Urmează apoi, în lucrare, o interesantă

tentativă de axiomatizare, regulile jocului de şah înfăţişându-se sub forma unui sistem axiomatic. În încheiere, dincolo de logic şi de combinatorial, se sugerează cercetări privind aspectele de ordin psiho-social şi cultural ale jocului de şah.

SUMMARY

The Logic of Rules in Chess Game. Chess and Linguistics

The present paper is one the modern researches concerned with the rules of chess and the analogies between chess and linguistics. The approach is based on the identification in chess of structures similar to those in linguistics and on the analysis of the elements common to the 20 variants of the game selected from the 27 variants identified along with the years. The author starts with appreciating the configuration of the chess board and of the two groups of lines, parallel and perpendicular which afford the possibility of movement on a vertical and diagonal line (specific for the rook and bishop) or in both directions (the king and the queen). This opposition horizontal-vertical and diagonal is transgressed by the knight which moves a square horizontally, vertically and dia-

gonally. In the books for beginners, the movement of the knight is suggested by the letter „L”. While the king and the queen move alternatively, the knight moves simultaneously, with the possibility of moving over other chessmen. Using the modern linguistic terminology, the vertical and diagonal are in a syntagmatic relationship in the case of the knight, and in a paradigmatic relationship in the case of the king and the queen.

Further on, the movements of the pawn are analysed. The pawn mediates between the vertical and diagonal lines, moving restrictedly on the vertical line, but moving a diagonal line when it captures.

The autor is also interested in analysing the rules of chess seen as an axiomatic system. Concludingly, beyond logic and combination, he suggests psycho-social and cultural aspects of the chess game.





JOC ȘI CREAȚIE

(CU REFERIRE LA JOCUL DE ȘAH)

1. Argument

Am scris, în colaborare, acest text la îndemnul generos și insistent al prietenului meu Prof. Ion Bușe, un mare îndrăgostit al șahului din anii copilăriei sale. La început, m-am îndoit că eu voi fi capabil să spun „ceva” care poate interesa și pe alții despre un domeniu al sportului cu care nu aveam legături trainice. Apoi, mi-am amintit că tatăl meu a jucat cu pasiune șah, că în primii ani de școală mi-a dăruit un splendid joc de șah, fără a reuși, însă, să mă atragă în mrejele lui deosebite atunci și mai târziu marea mea pasiune sportivă a fost și a rămas fotbalul. De asemenea, mi-am amintit că în urmă cu doi ani un prieten al tatei (S.I.) mi-a sugerat să redactez un eseu despre unele aspecte ale jocului de șah. I-am promis că voi încerca, dar, m-am îmbolnăvit, vremea a trecut și a doua mea întâlnire posibilă cu acest sport a fost ratată. Și iată că a sosit, pe neașteptate, al treilea prilej, pe care mă strădui să-l onorez, oferind o modestă satisfacție celor trei oameni menționați, atât de dragi ființei mele.

În acest context stimulator, ne-am decis să formulăm câteva idei despre modul cum *ne imaginăm* că se desfășoară raționamentul jocului de șah, făcând unele analogii cu jocul copiilor, cu alte sporturi, cu mecanismul generativ al enunțurilor lingvistice etc. Așadar, de această dată, șahul constituie doar pretextul unor timide meditații privind complexitatea psihismului uman creator de semnificații și valori. Insuficiența cunoaștere a „secretelor” acestui pasionant joc poate fi un avantaj, în sensul că ne oferă libertatea de a-l releva unele aspecte mai puțin dezbătute în literatura de specialitate. Desigur, cititorii avizați vor selecta ceea ce este sau poate fi valabil din imaginea noastră subiectivă și atât de modestă despre un joc care angajează ființa umană în totalitatea ei, actualizând într-o manieră specifică arhetipul confruntării, al luptei pentru obținerea victoriei.

D. OGODESCU



2. Joc şi creaţie — consideraţii generale.

Deşi unora apropierea dintre „ingenium” şi „genium” li se pare îndoielnică, analiza ei poate contribui la cunoaşterea mai nuanţată a modelelor cu care operează raţiunea umană. Precum se ştie, jocul semnifică o tenace încercare de „îmblinzire” a aleatoriului în diversele situaţii ce apar în cursul desfăşurării sale. Fără o cotă însemnată de risc nu poate exista nici joc, dar nici măreţie umană, numai că în acest din urmă caz asumarea lui nu se realizează spontan, aşa cum se întâmplă în jocurile copiilor, ci într-o manieră lucidă. După opinia noastră, creaţia este forma cea mai înaltă şi lucidă a jocului, în care spiritul novator mizează doar pe şansa de a pierde, ca şi cum el are faţă de ceilalţi semeni o nevoie în plus şi anume cea de risc (cvasi) — total, căreia i se subordonează celelalte.

Spiritul creator se simte „acasă” acolo unde există zone de incertitudine, de ambiguitate, de imposibil ş.a. Or, acest mediu rarefiat în certitudine este incomod şi anxios pentru omul comun, la care primează nevoia de securitate şi comoditate lăuntrică, preferind situaţiile în care cauze cunoscute determină efecte sigure. De aceea, marii creatori n-au fost întotdeauna prezenţe agreabile pentru semenii lor; istoria artei, ştiinţei şi filozofiei oferindu-ne destule exemple de neîncredere şi chiar de ostilitate manifestate faţă de operele cu caracter novator, cu toate că ele au fost concepute cu intenţia generoasă de a contribui la îmbunătăţirea calităţii vieţii omenestii. De altfel, *fără dăruire şi sacrificiu nu poate exista creaţie umană; generozitatea fiind solul pe care rodesc fructele imaginaţiei noastre.*

În orice caz, creatorul nu este un disociativ, ci un *clarvăzător* care face salturi impresionante în cunoaştere, prin scurtcircuitarea unor etape ale procesului laborios de înţelegere şi decizie, conturînd, în final, soluţii inedite. Logica pe care o aplică este net distinctă de cea formală, bivalentă, urmărind cu precădere să „domesticească” întîmplarea, să creeze un echilibru de ordin superior, să sporească coerenţa la nivelul sectorului de realitate abordat. Ea nu operează secvenţial-liniar, ci *simultan*, integrînd o multitudine de variabile proprii fenomenului cercetat. În acest mod, se poate obţine o imagine globală, holografică, asupra diverselor nivele de organizare ale realităţii, cu un grad sporit de complexitate faţă de imaginile ce ni le furnizează diversele ramuri ale ştiinţei, care rămîn, deocamdată, tributare principiilor gîndirii dualiste.

Procesul de creaţie poate fi echivalat cu un „joc mintal total” care nu ignoră niciuna dintre interacţiunile posibile ale elementelor constitutive ale unui sistem, urmărind să ne dezvăluie ori să valorifice nu doar manifestările lor actuale („ceea ce sînt”), printr-un şir de operaţiuni reduccioniste, ci *potenţialul lor* („ceea ce pot fi”). Doar această formă plenară de joc facilitează desfăşurarea liberă şi creatoare a capacităţilor umane; restul variantelor fiind, într-un fel sau altul, **restrictive**.

Dacă urmărim, de pildă, cum joacă copiii fotbal ne dăm seama că ei au o înclinaţie naturală spre „jocul total”. Într-adevăr, toţi se îngrămădesc în jurul mingii, încearcă să intre în posesia ei şi să o conducă spre poarta adversă pentru a marca goluri. Aşadar, ei manifestă tendinţa de a juca pe orice post, însă, reuşesc să-şi împlinească sarcinile în mod rudimentar. Pe măsură ce învaţă regulile acestui joc,



încep să se specializeze pe un anumit post, restrângându-şi treptat aria şi libertatea de acţiune.

În cadrul „jocului total”, se poate reface ruptura dintre planul fenomenelor („a avea”) şi cel al potenţialului („a fi”) diverselor sisteme, provocată de modelul dualist-liniar, care defineşte spiritul epocii noastre. Spre deosebire de spiritul comun, care se limitează să opereze în planul fenomenelor, cel creator năzuieşte să restabilească legătura dintre cele două planuri menţionate şi să sporească unitatea la nivelul diverselor sectoare ale realităţii. El, creatorul, încearcă să atenueze şi să armonizeze contradicţiile, încît ansamblul să funcţioneze ca un tot coerent şi flexibil. În „jocul total”, principiul de organizare coincide cu cel de unificare, în vreme ce în cazul diverselor variante de joc parţial ele sînt distincte. După opinia noastră, însemnătatea unei creaţii este cu atît mai mare cu cît reuşeşte să impace mai multe şi mai profunde contradicţii, generînd semnificaţii şi valori cu arie extinsă de valabilitate.

În anul 1982, într-o carte, avînd ca subiect fotbalul total, ne-am formulat opinia că „jocul total” este de factură triadică, implicînd stabilirea, în fiecare fază a unei partide, de interacţiuni simultane între cele trei compartimente (defensiva, linia de mijloc, atacul) ale unei echipe. Ignorînd acest model generativ triadic nu putem înţelege mutaţia de la sistemul clasic, liniar, de joc la cel total, care îmbracă o formă de manifestare neliniară, posedînd un potenţial combinatoric, practic, nelimitat. Apropierea dintre „jocul total” şi creaţie devine posibilă datorită faptului că desfăşurarea lor se întemeiază pe principiile modelului generativ triadic:

proces de creaţie=joc total=ordine simultană=model generativ triadic.

3. Şahul — un „joc total”

În continuare, vom încerca să exemplificăm aceste consideraţii generale şi desul de aride privind „jocul total” al creatorului cu fapte selectate din domeniul şahului. Am optat pentru acest sport deoarece în cadrul lui şi al fotbalului principiile acestei variante de joc ni se par mai uşor sesizabile:

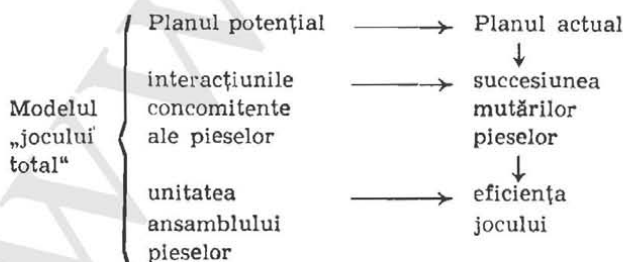
Şahul impresionează pe oricine prin extraordinarul său potenţial combinatoric, care poate fi asemuit doar cu cel al limbajului, în sinul căruia pot fi generate, cu ajutorul unui subtil mecanism combinatoric, un număr impresionant de enunţuri semantice. Se estimează că numărul de poziţii posibile pe tabla de şah este de ordinul 10^{143} şi că în interiorul constrîngerilor impuse de regulile jocului aceste posibilităţi pot fi realizate pe aproximativ 10^{126} căi. Se consideră că pînă astăzi oamenii au jucat mai puţin de 10^{15} partide. Încît, după opinia lui G. Steiner, *nu există o limită practică a mişcărilor nefăcute pînă acum sau a numărului de mişcări pe care îl poate înţelege şi la care poate răspunde partenerul*. În pofida acestui potenţial nemărginit, inovaţiile cu adevărat semnificative, care modifică sau amplifică viziunea noastră asupra jocului, sînt totuşi rare, conferind celor care le realizează atributul de şahist excepţional. Deoarece, orice partidă de şah este o luptă încrîncenată, fie-



care combatant acţionează ca şi cum ar dori să concentreze în jocul său toate informaţiile despre partidele anterioare susţinute de alţii sau de el însuşi. Dealtfel, marii şahişti urmăresc cu precădere să-şi depăşească adversarii şi mai puţin să înveţe câte ceva în jocul de şah.

Confruntat cu acest potenţial combinatoric nelimitat, propriu şahului şi limbajului, psihismul uman pare copleşit şi încearcă să găsească un model generativ al multitudinii de stări posibile. Dacă în domeniul semantic au fost dezvăluite, în ultimile decenii, unele caracteristici ale acestui model, în schimb, în cazul şahului, aceste lucruri sînt mai puţin cunoscute şi dezbătute. Din această cauză, transferul de informaţii din primul domeniu în cel de al doilea poate fi benefic pentru şah, cu condiţia să nu neglijăm diferenţele certe dintre ele. Precum se ştie, în cadrul limbajului actul (A) este cuplat interşanjabil cu autorul (N) şi obiectul (O), realizîndu-se un model nelinier capabil să genereze o mare bogătie de enunţuri semantice concrete. Datorită interşanjabilităţii, fiecare semantem dobîndeşte o triplă funcţionalitate (A, N, O), precum şi semnificaţii multiple. Încît se ajunge, practic, ca fiecare din cîmpul semantelor majore să condenseze, din punct de vedere operaţional, enunţul lingvistic (*element total*). Remarcabil ni se pare faptul că omul-uman poate ca dintr-un număr restrîns de funcţii să construiască, cu ajutorul unor mecanisme combinatorii perfecţionate — *dinamica interşanjabilă* — o lume atît de bogată în semnificaţii.

În cadrul jocului de şah, diversele piese sînt capabile să îndeplinească cele trei funcţii (apărare, atac şi joc de mijloc) conferite de regulile jocului. Valoarea pieselor este diferită, fiind codată spaţial: *capacitatea de a se deplasa în linie dreaptă, pe diagonală şi saltul*. În diversele etape ale jocului, valoarea lor funcţională se modifică în raport cu o serie de factori (poziţia pe tabla de joc, raporturile cu celelalte piese, etapele jocului ş.a.). Astfel încît, cei care joacă şah nu pot aspira la performanţe valoroase fără să stăpînească regulile destul de complicate ale dinamicii interşanjabile ale pieselor. Marii şahişti reuşesc să valorifice, în diversele secvenţe ale jocului, *potenţialul* diverselor piese; ele alcătuind un tot unitar şi flexibil, cîtă vreme ceilalţi manifestă lacune la acest capitol decisiv al confruntării şahiste:



Cîtă vreme planul actual, secvenţial-linier, este unul manifest, cel potenţial sau virtual este, în mare măsură, ignorat sau neglijat deşi el ascunde „cheia“ succesorilor în jocul de şah. În orice caz, *tot ceea ce se întîmplă în planul actual — secvenţial — îşi are rădăcina constitutivă în planul potenţial — simultan, care reprezintă componenta profundă, invizibilă perceptiv, a jocului de şah*. Însă, ea este intuită şi

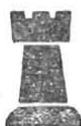


valorificată cum se cuvine de marii jucători care pot fi socotiți niște campioni ai „jocului total” datorită abilității lor de a *simultaneiza* dinamica pieselor pe cimpul de luptă. După opinia noastră, eficiența acțiunilor unui jucător, depinde, în mare măsură, de unitatea ce reușește să o instituie și mențină la nivelul ansamblului pieselor sale, de asigurarea echilibrului dintre fazele de atac și cele defensive. Realizarea unui grad crescut de coerență îi va permite unui jucător să efectueze fără riscuri prea serioase mișcări imprevizibile pentru adversar, în măsură să strice echilibrul instaurat într-un anumit moment al jocului între cei doi adversari, să-i permită preluarea inițiativei în joc, să-l determine pe partener să intre în criză de timp ș.a. Din acest punct de vedere, a strălucit Bobby Fischer care nu a ezitat să declare că prin comportarea lui surprinzătoare la masa de joc urmărește distrugerea eului adversarului. El s-a străduit să genereze un fel de „haos determinat ori conștrâns” pentru a-și descumpăni adversarii, întinzind capcane, efectuând mutări aparent greșite, sacrificind gratuit piese etc. Fără îndoială, el a intuit că o astfel de desfășurare cvasi-aleatorie a mutărilor este eficace numai atunci când unitatea ansamblului pieselor sale este asigurată și a procedat ca atare.

După opinia noastră, acest principiu, care sună oarecum paradoxal, este valabil și în alte sporturi. Să ne amintim, de pildă, jocul brazilienilor la Campionatul Mondial de Fotbal din anul 1982, desfășurat în Spania. Aparentă mișcare haotică a jucătorilor pe teren se baza pe un grad înalt de coeziune la nivelul echipei. În cadrul unei astfel de organizări neliniare, unitatea ansamblului conferă jucătorilor libertate de opțiune și decizie, posibilitatea de a-și valorifica creator potențialul lor funcțional. Nu este deloc exclus ca unele dintre regulile menționate ale logicii „jocului total” să fie valabile și în cadrul șahului, în care atât atacul, cât și defensivă, se realizează într-o manieră colectivă; toate piesele fiind angrenate, într-un fel sau altul, în îndeplinirea acestor funcții. Din această cauză, realizarea convergenței acțiunii lor dobândește o importanță crucială în jocul de șah, permițându-i jucătorului să-și optimizeze mutările, să evite criza de timp, să-și surprindă descoperit adversarul etc.

Un alt procedeu important care intervine în cadrul acestui joc este *de-situarea*, adică încercarea șahistului de a se retrage metodic, în unele momente, din situația tensionată a confruntării pentru a dobândi capacitatea de a privi în ansamblu tabla de joc. În jocul de fotbal, această funcție o îndeplinește *liberoul*, care fiind plasat în spatele coechiperilor săi poate observa mai bine desfășurarea fazelor și corecta astfel deficiențele ce survin în organizarea defensivei echipei sale. În sportul minții, secundanții ocupă această poziție privilegiată, dar și marii jucători recurg frecvent la acest procedeu, care îl ajută să-și formeze o imagine mai fidelă privind situația de pe spațiul de joc. Bobby Fischer poate fi dat ca exemplu și din acest punct de vedere; el reușind cu luciditate să echilibreze jocul și chiar să preia inițiativa în momente când se afla în situații critice sau inferioare față de adversar.

Problema *deciziei* nu poate fi omisă atunci când abordăm jocul de șah. Luarea deciziilor în cursul diverselor faze ale jocului presupune reunirea mai multor variabile, atenuarea contradicțiilor dintre ele și, în final, realizarea sintezei lor. Ele se iau, de obicei, în condiții de incertitudine și implică asumarea conștientă a riscului. După părerea noastră, se exagerează importanța acordată factorului mnezic în



obținerea performanțelor de valoare. În primul rînd, memoria nu înseamnă înregistrarea mecanică a informațiilor receptate, ci ea are un caracter selectiv și constructiv, de îmbogățire a datelor înregistrate în depozitul mnezic. Uitarea are un rol structurant, reținîndu-se modele de acțiune, valabile și în alte activități umane. Dealtfel, *gîndirea și acțiunea eficientă nu sînt posibile prin însușirea de scheme fixe, ci printr-o activitate creatoare, prin luarea unor decizii îndrăznețe.*

Planul tactic al șahistului se modifică continuu în funcție de situațiile ivite pe tabla de joc. În acest cadru dinamic, memoria asigură economisirea timpului, permițînd efectuarea unor mutări oarecum automatizate, evitarea unor riscuri, refacearea echilibrului afectiv al jucătorului etc. În orice caz, procesul deciziei angajează psihismul conștient în totalitatea lui, avînd un caracter, prin excelență, *sintetic*. Indiscutabil, cine nu riscă nu poate obține performanțe de valoare, dar în tentativa de „îmblînzire” a aleatoriului șahistii trebuie să respecte unele reguli, care, din păcate, sînt insuficient cunoscute. Ne permitem să enunțăm una dintre ele și anume: aleatoriul poate fi înfruntat și „domesticit” doar printr-un gen de organizare antischematică, cvasi-aleatorie, flexibilă, ce se metamorfozează în forme tot mai diferențiate și în care tot ce este parte se contopește într-un întreg deschis spre lume (*organizarea neliniară*).

Marii șahisti au o mare abilitate intuitivă de a efectua sinteze neașteptate ale variabilelor ce apar în cursul jocului, reușind să găsească deseori soluții inedite. De asemenea, ei posedă o mare *capacitate de anticipare* care se bazează pe folosirea invariantilor cum sînt, de pildă, unele modele de atac cunoscute și inexorabile. Așa se face că ei posedă certitudini acolo unde alții sînt copleșiți de povara îndoielilor și incertitudinilor. Ca și cum ar deține un plus apreciabil de informații față de adversarii lor, care trăiesc o adevărată „criză informațională”, generatoare de teamă, nesiguranță și panică. În aceste condiții, ei nu mai sînt capabili să-și refacă echilibrul lăuntric și vor fi învinși. *În șah, ca și în alte confruntări, depășirea adversarului semnifică întotdeauna depășire de sine.*

Am putea continua șirul ideilor năstrușnice despre logica proprie jucătorului de șah, dar preferăm să ne oprim aici și să formulăm o concluzie a microeseului nostru: marii șahisti sînt exponenți ai „jocului total”, ai riscului lucid, ai generării de „haos determinat”, ai de-situării, ai „domesticirii” aleatoriului, ai autodepășirii de sine sau, într-un cuvînt ai *sintezelor*. S-ar putea ca aceste curioase atribute să devină într-o zi capitole ale unei *logici a creației*, bănuită că există, dar încă nescrisă pînă la capăt.

Sperăm ca în cadrul Campionatului Mondial de șah pentru copii, care se va desfășura în vara anului 1988, la Timișoara, subtila corelație dintre joc, inocența copiilor și creație se va manifesta plenar în evoluțiile celor 1500 de participanți. Numitorul lor comun este, așa cum am încercat să sugerăm, „jocul total”, ale cărui principii vor fi, în anii următori, aprofundate, permițînd șahistilor să acționeze mai inventiv, mai creator, mai spectaculos. Nu este exclusă posibilitatea ca în viitor dreptul de a improviza al jucătorilor actuali să se convertească în obligația de a evolua cît mai creator, de a-și valorifica deplin bogatele resurse ale imaginației lor.

I. Bușe

D. Ogodescu



REZUMAT

În cadrul acestui eseu, autorii încearcă să dezvăluie raporturile dintre joc şi creaţie, făcând apoi unele referinţe la jocul de şah. Copiii manifestă o tendinţă naturală spre „jocul total”, iar spiritul creator valorifică lucid, în demersurile sale, potenţialul combinatoric, practic, nelimitat al modelului generativ triadic, care este definitoriu pentru imaginarul nostru.

Noi emitem ipoteza că şahul reprezintă o variantă de „joc total” şi, în ultima parte a eseului nostru, încercăm să desluşim unele dintre principalele caracteristici ale unei „logici a imaginarii”, bănuită a exista, dar ale cărei reguli nu au fost încă descifrate. În ansamblu, textul nostru constituie o pledoarie pentru convertirea dreptului şahiştilor de a juca creator în *obligăţia de a evolua cât mai inventiv*, pentru convergenţa eficacităţii şi frumuseţii în cadrul acestui sport.

ABSTRACT

In this essay the authors try to reveal the relationships between play and creation, with some references to chess playing.

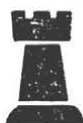
Children manifest a natural tendency towards the "total play" and the creative spirit lucidly reevaluates, in its steps, the practically unlimited combinatorial potential of the triadic generative model which defines our imagination.

We frame the hypothesis that chess represents a variant of the "total play". In the last part of our essay we try to formulate some of the main characteristics of a "logic of the imagination" which is supposed to exist but was not analyzed in the intimacy of its rules.

On the whole, our work pleads the right of the chess players to play creatively, as inventively as possible, for the convergency of the effectiveness and beauty of this sport.



Pictură de Ştefan Luchian.





Unele aspecte neoropsihice și comportamentale în confruntarea șahistă

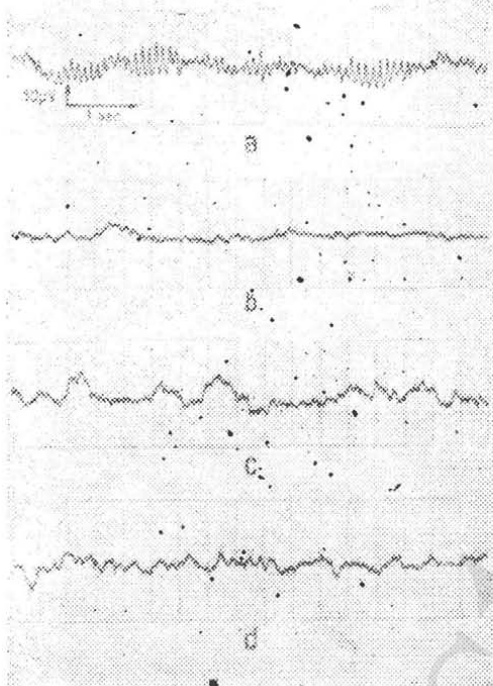
Jocul de șah este un aspect particular de confruntare. În sens biologic, dar și social, confruntarea se concretizează prin reacții motorii adecvate, specifice. Dar, pe fondul istoric — filogenetic, bine engramat al reacției motorii, întâlnim la om achiziții adaptative relativ recente ce induc reacții paradoxale din punct de vedere biologic, stress-ul psihic, al cărui răsunet endocrino-metabolico-funcțional nu este „consumat” printr-o reacție motorie de aceeași intensitate. Acesta se va manifesta în sfera comportamentului voluntar prin reacții atitudinale inhibitate, în schimb cu trăiri afectiv-emoționale deosebit de puternice.

Confruntarea șahistă se manifestă deci ca un sindrom biologic de stress — stress psihic, dar în limitele lui normale, deci eu-stress (spre deosebire de situații stress-ante ce depășesc capacitatea adaptativă normală — dis-stress). Ca atare eu-stressul din confruntarea șahistă reflectă o excitație nervoasă autoimpusă, de intensitate și durată variabilă, interiorizată psiho-afectiv și cu un răsunet endocrino-vegetativ mascat. Comportamentul este dominat de suportul ei motivațional (pășional — șahul), orientînd activitatea concretă spre satisfacerea cerințelor spirituale. În consecință, dependent de experiență, de situația în perspectivă și desfășurare, sînt generate trăiri subiective și modificări funcționale corespunzătoare.

Excitația, manifestarea obiectivă a emoției, evoluează dinamic printr-o serie de modificări funcționale temporare: tahicardie, ascensiune tensională, hiperpnee, transpirație, expresii faciale, gesturi etc. Aceasta se repercută și asupra biopotentialelor cerebrale, asupra undelor EEG.

Electroencefalograma (EEG) este constituită dintr-o succesiune de unde, fiecare dintre ele reprezentînd un grafoelement. Traseul în ansamblu, cît și grafoelementele în parte, se pot analiza după criteriile frecvențiale (Hz), de durată (msec), amplitudine (uV), ritm (alfa, beta, theta și delta), formă, topografie regională și reactivitate. Prezentăm fragmente dintr-un traseu EEG în derivația occipitală a emisferului dominant, înregistrat la un șahist de vîrf (maestru) în timpul confruntării cu un adversar de aceeași talie (Fig. nr. 1). În condiții de repaus absolut, cu





ochii închişi, se remarcă un ritm alfa, normovoltat, modulat (a), cu „reacţie de oprire” la deschiderea ochilor (b). În desfăşurarea partidei se constată un ritm dominant beta, corespunzător stării de excitaţie corticală, cu variaţii dependente de situaţia de gândire sau de aşteptare. Situaţia de gândire (premergătoare mutării proprii), evidenţiază un traseu desincronizat (c), pe cînd în situaţia de aşteptare (a mutării adversarului), aceasta evocă pe electroencefalogramă potenţiale lente de aproximativ 20 uV — potenţiale de expectativă sau unde de aşteptare (d).

Trăirile afectiv-emoţionale survin dependent de desfăşurarea unui anumit plan comportamental în acţiune. Faţă de acest plan, evoluţia confruntării şahiste poate fi concordant sau neconcordant. Intervine controlul asupra informaţiilor de pe parcursul jocului, exercitat de sistemul limbic cu implicarea experienţei anterioare (memorate), atît senzoriale cît şi afective, pe baza cărora se realizează reglarea proceselor emoţionale.

În caz de neconcordanţă, jucătorul sesizînd nepotrivirile poate reacţiona prin mecanisme participatorii, asigurînd integrarea incongruenţelor ca atare, prin control extern, analizînd şi selectînd. Aceasta implică o angajare în eveniment în condiţiile generării unor procese afective de tip uimire, interes, afecţiune sau compasiune, admiraţie etc. O altă modalitate este reacţionarea prin mecanisme preparatorii, adică, respingînd toleranţa noutăţii, realizează congruenţă în condiţiile conservării planului iniţial de acţiune, prin control intern, modificînd semnificaţia informaţiilor, simplificîndu-le. Frica, supărarea, teama, dezgustul, furia şi depresia sînt procese afective ce se asociază cu încercarea eliminării noilor situaţii în vederea refacerii echilibrului perturbat. „Alegerea” între mecanismele participatorii şi preparatorii depinde de experienţa jucătorului, de oportunitatea momentului, de rememorarea rezultatelor experienţelor anterioare în situaţii similare, de contextul dispoziţional etc. Rezultă o stare emoţională în curs de desfăşurare etichetabilă drept plăcere sau neplăcere, cît şi în sens prospectiv — optimistă sau pesimistă. La terminarea confruntării, în ambele situaţii de control, extern sau intern, şahistul, în general, resimte starea emoţională pozitivă, care în cazul mecanismelor participatorii se traduce prin satisfacţie — sentiment de mulţumire, iar în cazul mecanismelor preparatorii prin gratitudine — experienţă afectivă de împlinire a intenţiilor. În ambele situaţii „beneficiul” pentru organism îl constituie remanierea neuropsihică, con-



secința experienței introspective. În unele cazuri însă, o emoție negativă excesivă cantitativ, determină anxietate, care dacă este persistentă duce la depresie.

Manifestarea metabólico-funcțională este dependentă de tipul și intensitatea reacției emoționale, caracteristică în linii mari fiecărei situații dar în limite greu de definit. Spre exemplu dacă luăm ca manifestare emoțională negativă anxietatea față de minie, creșterea tensională este mai pronunțată în minie în schimb, tahicardia este mai pronunțată în anxietate. Dar „patern-ul” reacției este specific fiecărei persoane, deci se poate vorbi de modificări dependente de reactivitatea individuală (care este nivelul sau pragul la care emoția negativă dezvoltă anxietate respectiv minie?). Aceasta depinde de starea funcțională și de capacitatea funcțională a șahistului, de nivelul (gradul de dificultate) competiției, de habituale, ambianță etc.

Pentru cei care pot lupta, stress-ul este mai puțin intens, iar în cazul performanței va genera numai stări afectiv-emoționale pozitive. Pentru cei care nu pot lupta și totuși încearcă, stress-ul va fi deosebit de pronunțat și va genera cu precădere stări afectiv-emoționale negative. În cazul turneeleor de șah, continua repetare a încercării de a lupta, motivațional sau prin impulsioneare externă la un șahist insuficient pregătit sau insuficient adaptat unor asemenea situații, induce, în cazul unor eșecuri repetate, epuizare, ce se traduce pe plan comportamental prin iritabilitate, tulburări de somn, inapetență sau bulimie, tulburări sexuale, depresie etc. Interesează și „patern-ul” comportamental de fond; în cazul tipului A de personalitate (ambitios, agresiv, ostil), avînd ca suport și o sporită descărcare de adrenalină, se remarcă un randament competițional mai bun dar și o mai pronunțată predispoziție pentru hipertensiune arterială și afectare coronariană.

În performanța șahistă, pe lângă fondul constituțional ca atare, interesează și antrenarea deprinderilor, formarea unor stereotipuri comportamentale optime, adecvate multiplelor situații posibile. Acestea se pot forma în cursul partidelor (de antrenament), dar se perfectează și se desăvîrșesc în cursul competițiilor, căci cel mai bun antrenament este competiția! Confruntarea de cel mai înalt nivel, cu adversari de talie superioară permite mobilizarea extremă a rezervelor funcționale și a resurselor psihice asigurînd condiții de autodepășire.

FR. SCHNEIDER

Conferențiar Inst. de Medicină
Timișoara

REZUMAT

UNELE ASPECTE NEUROPSIHICE ȘI COMPORTAMENTALE ÎN CONFRUNTAREA ȘAHISTĂ

Jocul de șah este un aspect particular de confruntare al cărui răsunset endocrino-metabólico-funcțional nu este „consumat” printr-o reacție motorie de

aceeași intensitate. Acesta se va manifesta în sfera comportamentului voluntar prin reacții atitudinale inhibitate, în schimb cu trăiri emoționale deosebit de puternică corespunzătoare eu-stressului psihic, cu manifestări funcționale și comportamentale caracteristice. Au fost urmărite modificările EEG ale unui șahist de vîrf (maestru) în confruntarea cu un adversar de aceeași talie. În des-



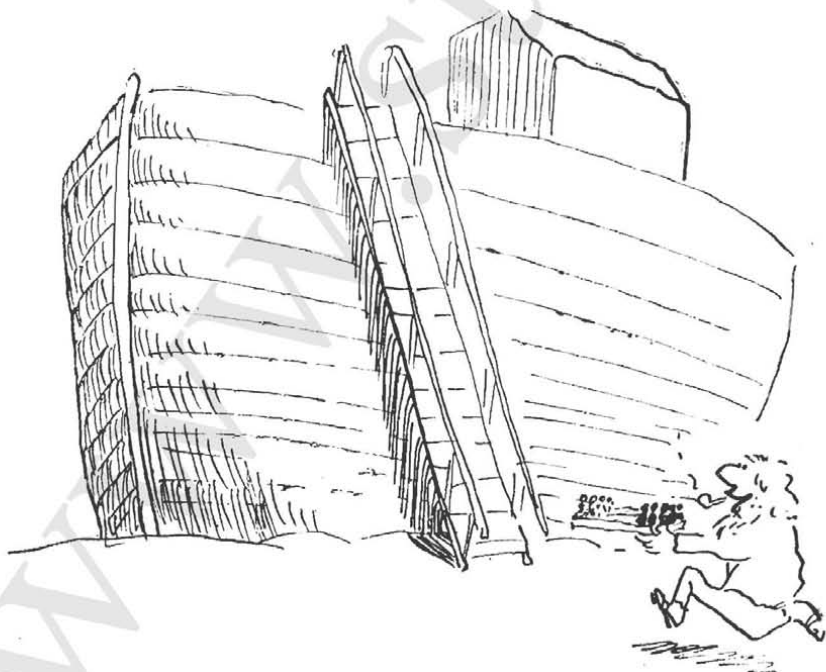
făşurarea partidei se constată un ritm dominant beta, corespunzător stării de excitație corticală, cu variații dependente de situația de gândire sau de așteptare. În situația de gândire se consemnează desincronizarea, pe când în situație de așteptare a mutării, aceasta evocă potențiale lente de 20 uV (unde de așteptare). Sînt prezentate modalități particulare de reacție afectivo-emotională și răsunetul lor funcțional dependent de patern-ul comportamental de fond.

SUMMARY

SOME NEUROPSYCHIC AND BEHAVIOURAL FEATURES IN CHESS CONFRONTATION

Chess game is a particular kind of confrontation whose endocrinometa-

bolical and functional echo is not "consumed" by a motor reaction of the same intensity. This will appear in voluntary behaviour by inhibited attitude reactions, but very strong emotional feelings, corresponding to the psychic stress with characteristic functional and behavioural manifestation. There were studied the EEG modifications of a chess master during a game with a similar level opponent. A dominant beta rhythm, corresponding to cortical excitation state, with variations depending on the state of thinking or waiting was noted during the game. In the thinking state a desynchronizing was noted while in waiting the move state this is evoking slow potentials of approximately 20 uV (waiting waves). Particular mode of affective-emotional reactions are presented and their functional echo, depending on the background behaviour pattern.





Tablou de Nicolae Grigorescu.





Sacrificii în deschidere: „Apărarea siciliană“

Apărarea Siciliană oferă o mulțime de sacrificii tipice. Explicația poate fi găsită în caracterul acestei deschideri: situația din centru rămâne mult timp în suspensie și dezvoltarea figurilor creează tensiuni care se „descarcă” prin aceste sacrificii.

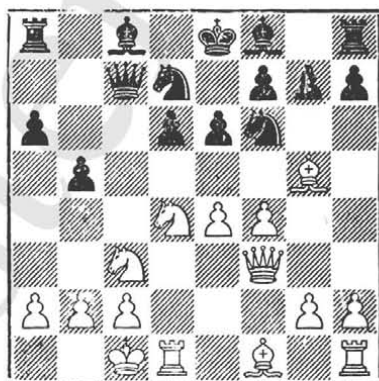
Posibilitatea „Sacrificiului sicilian” există pentru ambele părți, însă în timp ce albul are la dispoziție mai multe cîmpuri critice (e6, e5, d5, b5) negrul dispune numai de unul singur (c3).

Vom prezenta două poziții tipice însoțite cu exemple de partide (sau fragmente) în care au survenit. Ele ilustrează posibilitățile albului și constituie veritabile „invitații” pentru amatorii de sacrificii.

De multe ori consecințele unui asemenea joc de sacrificii nu pot fi prevăzute pînă la capăt, partea adversă dispunînd uneori de resurse de apărare nebănuite, lucru demonstrat și de exemplele ce urmează.

Alb: Rc1, Df3, Td1, Th1, Nf1, Ng5, Cc3, Cd4
 p. a2, b2, c2, e4, f4, g2, h2
Negru: Re8, Dc7, Ta8, Th8, Nc8, Nf8, Cd7, Cf6
 p. a6, b5, d6, e6, f7, g7, h7

Diagrama 1



În poziția din diagrama 1 se ajunge după:

1. e4 c5 2. Cf3 d6 3. d4 cd 4. Cd4 Cf6 5. Cc3 a6 6. Ng5 e6 7. f4 Cbd7 8. Df3 Dc7 9. 000 b5

Cîmpul critic b5 din poziția negrului constituie prima „invitație”

10. Nb5 ab 11. Cdb5 Db8 12. e5 Nb7 13. De2 de 14. Dc4

și iată cum s-au desfășurat evenimentele în cele trei partide care urmează:



VITOLINS — ANIKAEV

U.R.S.S., 1973 (117/523)

14. ... Nc5 15. Nf6 gf 16. Td7 Ne3
17. Rb1 Rd7 18. Td1 Re8 19. Cc7 Rf8
20. fe Ta5 21. ef Nd5 22. C3d5 ed 23.
De3 Tc5 24. De3 Tc7 25. Te1 ±

TAL — STEAN

Hastings, 1973/74

14. ... Nc5 15. Nf6 gf 16. Td7 Ne3
17. Rb1 Rd7 18. Td1 Nd4 19. fe fe 20.
Cd4 ed 21. Dd4 Re7 22. De5 Rf6 23.
Tf1 ±

KENGHIS — DVOIRIS

U.R.S.S., 1982 (133/387)

14. ... Ne7 15. Cc7 (15. Nf6 Cf6 16.
Cc7 Rf8 17. fe Cd5 18. C3d5 ed 19. Cd5
=) 15. ... Rf8 16. Td7 Cd7 17. Td1 Ng5
18. fg Nc8 19. C3b5 g6 20. Tf1 Rg8 21.
Tf7 Cb6 ? (21. ... Db6 22. Te7 ! Dg1 23.
Rd2 Dg2 24. Rd1 Dg1 =) 22. Df1 ±

Negrul poate continua şi cu

12. ... Ta5 (în loc de Nb7), cu ur-
marea :

13. ef gf 14. Nh6 Nh6 15. Cd6 Re7
16. Rb1

Şi acum iată continuări în alte
trei partide pentru exemplificare.

PETRUSIN — DVOIRIS

U.R.S.S. 1984 („64“ 19/1984)

16. ... Td8 17. De4 ! Cf8 18. Ce4
Td1 19. Td1 Tc5 20. Dd4 Cd7 21. Cd6
Rf8 22. g3 Ng7 23. f5 ! ef 24. a4 Tc6 25.
Cf5 h5 26. Cb5 Te6 27. Cbd6 Ce5 28.
De5 Nd7 29. Ce8 Rg8 30. Ceg7 ±

PERENYI — GHEORGHIEV

Budapesta, 1985 (MSE 6/1985)

16. ... Tg8 ! ? 17. The1 ! f5 ? 18.
Dh5 Tg6 19. Dh4 ! f6 20. g4 Dd6 21. Td6
Rd6 22. b4 ! Ta6 23. gf ef 24. Df2 Tg8
25. Dd4 Rc7 26. b5. 1—0.

PSAHIS — ANIKAEV

U.R.S.S., 1979 (128/472)

16. ... Cb6 ! ? 17. Cce4 ! ? Ca4 ! 18.
Cc8 Tc8 19. Da3 Cc5 20. Da5 Ce4 21.
da3 ! Cc5 12. g4 f5 23. The1 ! ±

În fine, negrul are la dispoziție
mutarea 11. ... Db6 (în loc de 11. ...
Db8) așa cum s-a întâmplat în partida

PETRUSIN — ZILBERSTEIN

U.R.S.S., 1984 (SB 1/1985 AT)

12. e5 Nb7 13. De2 de 14. fe Cd5
15. Cd5 Nd5 16. Td5 ed 17. Cd6 Nd6 18.
ed Rf8 19. De7 Rg8 20. Dd7 h6 21.
Ne7 =

De cele mai multe ori, motivele de
sacrificii nu apar izolate, iar unele po-
ziții oferă chiar şi posibilitatea unei
alegeri.

Diagrama 2



Alb.: Rc1, Dc2, Td1, Th1, Nf1, Ng5,
Cc3, Cd4

p. a2, b2, c2, e5, g2, h2

Negru: Re8, Dc7, Ta8, Th8, Nb7, Nf8,
Cb8, Cd7

p. a6, b5, e6, f7, g7, h7

Poziția rezultă după:

1. e4 c5 2. Cf3 d6 3. d4 cd 4. Cd4
Cf6 5. Cc3 a6 6. Ng5 e6 7. f4 b5 8. e5
de 9. fe Dc7 10. De2 Cfd7 11. 000 Nb7

Albul poate alege după preferință
între un sacrificiu la e6 și altul la b5,
ambele alternative fiind însoțite și de
cedarea pionului e5.

12. Ce6 fe 13. Dh5 g6 14. Dg4

Exemplificăm în continuare cu
partidele:

MARCINKIEWICZ — ZINCENKO

Correspondență, 1981 (131/318)

14....De5 15. Nd3 Ne7 16. Ne7
Re7 17. The1 Df6 18. Ne4 h5 19. Dg3
Ne4 20. Dd6 Rf7 21. Ce4 De5 22. Tf1
Rg8 23. De7 Th7 24. Cf6 ±

MAGEN — ADGESTEIN

Groningen, 1983/84 (S.B. 4/1984)

14....De5 15. Nd3 Cc5!? 16.
Thf1 ?! Ne7 17. Ne7 Re7 18. Dh4 g5
19. Dh6 Tg8 20. Tfe1 Df6 21. Dh7 Tg7
22. Dh3 Cbd7 23. Tf1 g4 24. Dg3 De5
0—1

GONZELEZ — HERNANDEZ

Cuba, 1981 (132/354)

14....Ne7 15. Ne7 Ce5 16. Dg3 Re7
17. Nb5 Tc8 18. Dh4! Rf8 19. Df6 Rg8
20. De6 Rg7 21. Na4 Ng2 22. Thf1! ±

sau:

12. Dg4 De5 13. Nb5 ab 14. The1
h5 15. Dh4.

LJILJIAK — GODARD

Correspondență, 1968 (15/469)

15....Dc7 ? 16. Ccb5 Da5 17. Ce6
fe 18. Te6 Rf7 19. Dc4 1—0

VELJKOVIĆ — SAHOVIĆ

Iugoslavia, 1973 (16/457)

15....Dc5 ! 16. Ccb5 Ta2 (16...
Nd5 ! ? 17. Td3 =) 17. Rb1 Ta5 18.
Df4 ±

sau:

12. Dg4 De5 13. Ne2 Cf6 14. Nf6
Df6 15. Ccb5

ŞAKAROV — SUKER

Correspondență, 1982 (134/345)

15....De5 16. The1 Ne7 17. Cc7
Dc7 18. Ce6 fe 19. Dg7 Df4 20. Rb1 Df7
21. Dh8 ±

Negrul poate lua pionul e5 și mai
târziu

12. Dg4 Db6 13. Ne2 Ce5 14. Dh3
Cbd7 15. The1

HANSEN — FORTHAUS

Correspondență, 1981 (131/319)

15....Nc5 ? 16. Ce6 ! Nf2 17. Cg7
Rf8 18. Cf5 Tg8 19. Td6 ! Dc5 20. Dh6
Re8 21. Te6 fe 22. De6 Rf8 23. Nh6 1—0

(trebuia: 15....h6 16. Nh4 g6 ! 17.
Ng4 h5 18. Ne6 Nh6 19. Rb1 fe 20. Ce6
Rf7 =)

GERTRUDE BAUMSTARK

Maestră emerită a sportului





Bilanț rodnic al șahiștilor timișoreni în ultimele luni

Șahiștii de performanță din județul Timiș au obținut și în ultimele luni rezultate meritorii. Dintre acestea, trebuie remarcată în primul rând performanța marelui maestru Margareta Mureșan, componentă a echipei „Electromotor”, care în finala de „senioare” pe anul 1987 s-a clasat pe locurile I—II împreună cu bucureșteanca Eugenia Ghindă, fapt care a necesitat un meci de baraj pentru stabilirea campioanei țării. La acest baraj, disputat la Sinaia, unde marea maestră a fost secondată de maestrul internațional Emil Ungureanu, ea a jucat excelent, câștigând toate cele patru partide puse în joc. Astfel, ca și în ceilalți trei ani precedenți, și în anul 1987, titlul de „cea mai bună senioară a țării” a poposit tot pe malurile Begăi, performanță scontată ținând cont de faptul că Margareta câștigase în anul 1987 și turneul de la Herculan și cel de la Dortmund (R.F.G.), amândouă aceste turnee însumând participări valoroase din mai multe țări.

Acest titlu de campioană a țării vine să completeze palmaresul șahistelor din Timișoara, care au câștigat în 1987 și titlul de campioană pe echipe feminine, prin Ligia Jicman și Iudith Chiricuță, cît și locurile I și II la campionatul republican de junioare, prin Cristina Bădulescu și Otilia Ganț.

Cristina Bădulescu, maestră internațională, studentă în matematici și componentă a aceleiași echipe „Electromotor” a reprezentat țara noastră la Campionatul mondial din Filipine, unde a avut o excelentă prestație, clasîndu-se pe un onorabil loc IV, depășită numai de cele trei șahiste sovietice, țara cu cel mai puternic șah din lume.

Aceeași reputată maestră internațională participînd în primul trimestru al anului 1988 la un puternic turneu internațional la Varșovia, cu 7,5 puncte obținute din 13 partide jucate, s-a clasat pe locul IV, înaintea unor reputele maestre internaționale.

Un rezultat de certă valoare a obținut și marele maestru internațional Mihai Subă, component al echipei A.E.M., care participînd în primul trimestru al anului 1988 la un „superturneu”, la St. John Canada, s-a clasat împreună cu marele maestru american Rhodes pe un onorant loc II—III, înaintea unor jucători cu nume de rezonanță în șahul mondial.





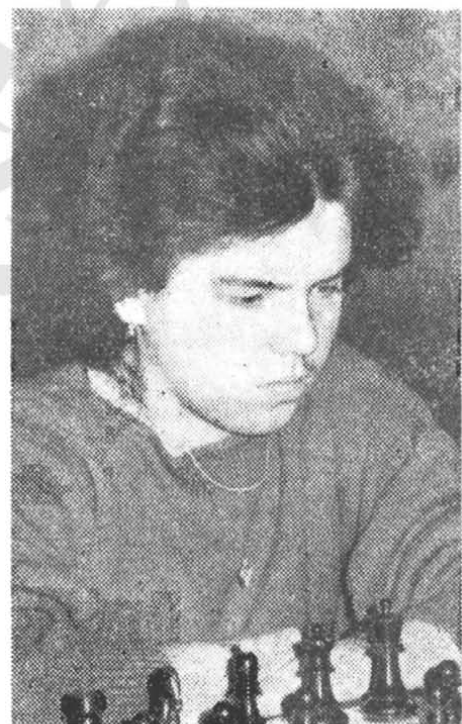
MARGARETA MUREŞAN



MĂLINA NICOARĂ



CRISTINA BĂDULESCU



OTILIA GĂNȚ



RANKO SZUHANЕК

O frumoasă surpriză ne-a ocazionat-o şi junioara A.E.M.-ului Mălina Nicoară, antrenată de inimosul Titi Ungureanu, care a câştigat turneul internaţional de junioare al Poloniei din 1987, unde s-au întrecut 20 de şahiste din patru ţări. Această jucătoare a obţinut titlul de maestră a sportului la vârsta de 15 ani şi se anunţă ca o sportivă cu frumoase perspective de viitor.

Este remarcabil şi succesul studentei Otilia Ganţ, maestră F.I.D.E., componentă a Clubului sportiv şcolar Nr. 1 din Timişoara, cu dublă legitimare la „Electromotor”, care a câştigat la începutul acestui an tradiţionalul turneu internaţional de junioare al R.F.G.-ului, în compania unor jucătoare din şapte ţări, înaintea unor şahiste de forţă, ca Klusek Danuţa (Polonia), Barthel Brigit (R.F.G.).

Tot „Clubul sportiv şcolar” ne-a pricinuit plăcerea ca prin elevul „Liceului Loga” Szuhaneck Ranko, cu dublă legitimare la „Voinţa”, să aducă în oraşul florilor „titlul de campion juniori III” al R.S.R., ceea ce îi conferă cinstea de a reprezenta ţara noastră la Campionatul mondial de copii ce se va desfăşura în luna august la Timişoara.

Prin buna pregătire pe care au asigurat-o elevilor lor, D. Bleier (director), L. Jicman, Sasu-Ducşoară şi A. Jicman (profesori la C.S.Ş. nr. 1), la finala campionatului şcolar pe echipe, disputat la Timişoara în luna iulie 1987, echipa elevilor judeţului Timiş s-a clasat pe locul I şi cea de fete pe locul III pe ţară.

La turneul internaţional de junioare al României, disputat în vara anului 1987, concomitent cu „Festivalul internaţional de juniori” al Timişorii, aceeaşi Otilia Ganţ



s-a situat pe locul III, iar juniorul Nicolae Sentef, de la același club școlar, s-a situat pe locul I—IV din 80 de participanți ai turneului open.

Șahul de masă a fost și el mai activ decât în anii precedenți. Astfel, în cadrul „Daciadei“, Viorel Trifan, ridicat tot de C.S.Ș. nr. 1, s-a situat pe un lăudabil loc II—III la Finala campionatului militar republican. De asemenea, în cadrul „Sistemului Sănătatea“ și al „Ceferiadei“, reprezentativele județului Timiș s-au situat pe locul I pe țară.

În primul trimestru al anului 1988 s-a disputat cea mai puternică finală a Campionatului de șah al municipiului Timișoara, titlul de campion pe acest an revenind tînărului politehnist Ioan Cosma, care a obținut 8,5 puncte. Au mai fost premiați Sergiu Grünberg (A.E.M.), Ovidiu Ungur (Autoturisme), Mozes Ervin (A.E.M.), Bîrîescu Ioan (Electromotor) și Mărășescu Ioan (A.E.M.), fiecare din ei obținînd 7,5 puncte. Cîte 7 puncte au obținut Iljin Neboișa și Mircov Nicolae (ambii de la Electromotor).

Este îmbucurător faptul că în primele trei locuri se găsesc doi tineri studenți. De altfel organizatorii au acordat și trei premii primilor trei participanți sub 18 ani, aceștia fiind Mircov Nicolae, Zarcu Adrian și Zarcu Ioan. Dintre tineri s-au mai remarcat Dragomirescu Călin și Viorel Trifan.

Pe plan internațional se evidențiază activitatea echipelor A.E.M., Electromotor și Clubul sportiv școlar nr. 1 Timișoara, fiind demn de semnalat rezultatul de 5—5 obținut de Electromotor în fața unei puternice selecționate a orașului Belgrad.

Pe plan organizatoric, semnalăm faptul că pe lângă subcomisia de copii și juniori, ce funcționa de mai mult timp, la sugestia Federației Române de Șah s-au constituit în cadrul Comisiei județene de șah și colective pentru șahul prin corespondență, precum și colective pentru șahul electronic, Go și alte jocuri logice.

Nu putem încheia acest „bilanț“, fără a menționa faptul că în trimestrul I 1988, Timișoara a beneficiat de prezența a două personalități de seamă din lumea șahului românesc și anume marea maestră Elisabeta Polihroniade și Radu Voia, redactor al Revistei Române de Șah, care au conferențiat la „Casa Universitarilor“ despre meciul Kasparov — Karpov, conferințe foarte gustate de numerosul public din sală, fiind întregite de videocasete cu aspecte inedite de la acest mare meci al titanilor șahului masculin mondial.

*
* *

În condițiile în care sportul minții este puternic sprijinit de organele de partid și de stat din județul Timiș, considerăm că avem suficiente temeiuri raționale să privim cu optimism importante manifestări sportive interne și internaționale ce se vor desfășura în continuare, în anul 1988.

Prof. universitar Dr. VIRGILIU ȘCHIOPEȘCU





Finala Campionatului RSR individual feminin de șah, pe anul 1987

Disputată la București în perioada 16.XI—2.XII.1987 finala campionatului național feminin de șah, reunind pe cele mai bune jucătoare ale țării (cu excepția mării maestre Elisabeta Polihroniade aflată la Sevilla, a prilejuit o luptă fără menajamente, cu răsturnări neașteptate de poziții, crize de timp, și cu foarte puține remize „de salon”.

Astfel, din cele 120 de partide jucate, 74 au fost decise (62%), și numai 46 remize (38%), ceea ce spune totul despre combativitatea jucătoarelor noastre.

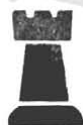
Din start, după valoare și coeficientul ELO, se așteaptă ca lupta pentru titlu și primele locuri să se dea între marea maestră Margareta Mureșan, maestrele internaționale Cristina Bădulescu, Gabriela Stanciu, Gertrude Baumstark, Ligia Jicman, Eugenia Ghindă și maestra F.I.D.E. Smaranda Boicu, clasată pe podium la ediția precedentă. Aceasta din urmă a dezamăgit însă, jucând mult sub valoarea ei. Se aștepta mai mult și de la Cristina Bădulescu, clasată pe locul 6 în final. Foarte slab a evoluat și Otilia Ganț. O plăcută surpriză a fost jocul Mădălinei Stroe, care a fost și singura învingătoare a Margaretei Mureșan.

Dar, iată cum arată clasamentul final :

Runda I debutează cu două surprize : Stanciu pierde la M. Duminică, iar Eugeniei Ghindă îi cade stegulețul la mutarea a 40-a, în poziție net câștigată la I. Mînescu. Remize de luptă în partidele Jicman—Chiricuță, Ganț—Mureșan, Boicu—Caravan (Boicu se salvează într-un final de excepție, cu un nebun mai puțin) și Stroe—Baumstark. Bădulescu o învinge pe Stanca, iar Kozma pe Popescu.

În runda a II-a, Mureșan câștigă la Boicu după întrerupere (o partidă în care a stat mai bine, dar la întrerupere ar fi fost remiză la joc corect), Duminică la Ganț, Stanca la Mînescu și Ghindă la Stroe.

Câștigînd în runda a III-a cu piesele negre la Boicu, Mariana Duminică rămîne primul lider al finalei cu 3 puncte. O urmează Mureșan cu 2,5 p. (învingătoare asupra Laviniei Popescu), Baumstark (învingătoare cu Ghindă într-o apărare rusă), Bădulescu 2 p. (remiză cu Caravan), Jicman 2 p. (câștigă la Ganț, profitînd de o gafă a acesteia) și Edith Kozma 2 p. (remiză cu Mînescu).



1	Margareta Mureşan	MM	2295	Electromotor-Tmş	1/2	1/2	1/2	1	1	0	1	1/2	1/2	1	1	1	1/2	1/2	10 1/2
2	Eugenia Ghindă	MI	2150	Poli - Bucureşti	1/2	1/2	0	1	1/2	1	1	0	1	1	1/2	1	1/2	1	10 1/2
3	Gabriela Stancu	MI	2270	Poli - Bucureşti	1/2	1/2	1	1/2	1	1/2	0	1	1	1/2	1/2	1	0	1	10
4	Gertrude Baumstark	MI	2250	Electromotor-Tmş	1/2	1	0	1/2	0	1/2	1	1	1/2	1	1	1	1/2	1	10
5	Ligia Jicman	MI	2220	AEM-Tmş	0	0	1/2	1/2	1/2	1	1/2	0	1/2	1	1	1	1	1/2	9
6	Cristina Bădulescu	MI	2280	Electromotor-Tmş	0	1/2	0	1	1/2	0	1/2	1	1/2	1/2	1	1	1/2	1/2	8 1/2
7	Mădălina Stroe	MF	2155	I.T Bucureşti	1	0	1/2	1/2	0	1	1	1/2	1/2	1/2	1/2	1	0	8	
8	Mariana Duminiţă	M	2075	Mecanica fină-Buc	0	0	1	0	1/2	1/2	0	1	1/2	0	1	0	1	7 1/2	
9	Ilidiko Kun-Minescu	CM	2025	Mecanica fină-Buc	1/2	1	0	0	1	0	1/2	0	1	1/2	0	0	1	6 1/2	
10	Iuditha Chiricuţă	MI	2175	AEM-Tmş	1/2	0	0	1/2	1/2	1/2	1/2	0	1	0	0	1/2	1	6 1/2	
11	Edit Kozma	MF	2130	IPL Tricodul Miercurea-Ciuc	0	0	1/2	0	0	1/2	1/2	1	1/2	0	1	1/2	1	6 1/2	
12	Cristina Stanca	M	2095	Metalul-Buc	0	1/2	1/2	0	0	0	1/2	0	1	1	0	1/2	1	6 1/2	
13	Smaranda Boicu	MF	2170	Metalul-Buc	0	0	0	0	0	1/2	0	1	1	1/2	1/2	1	1/2	5 1/2	
14	Lavinia Popescu	M	2015	C.S.M Drobeta Turnu-Severn	0	1/2	1	1/2	0	0	1/2	1	0	1/2	0	1/2	0	5	
15	Otilia Gariş	MF	2170	Electromotor-Tmş	1/2	0	0	0	0	1/2	0	0	1	0	1/2	0	1/2	5	
16	Mariana Caravan	CM	2000	Voinţa-Rm-Vâlcea	1/2	0	0	1/2	1/2	1	0	0	0	1/2	0	1/2	1/2	4 1/2	

În runda a IV-a, o singură remiză, Kozma—Stroe, și 7 partide decise. Lidera pierde la Popescu, Stanca pierde la Baumstark și Caravan la Mitescu. Mureșan o învinge după întrerupere pe Bădulescu, Stanciu pe Ganț, Jicman pe Boicu și Ghindă pe Chiricuță.

Runda a V-a se remarcă prin patru victorii ale negrelor: Ganț pierde la Chiricuță, Boicu la Stanciu, Popescu la Jicman și Stroe la Caravan. Remiză în partidele Bădulescu—Duminică, Ghindă—Stanca și Minescu—Mureșan. Baumstark câștigă cu albele la Kozma.

În runda a VI-a din nou patru victorii ale negrelor: Chiricuță pierde la Stanca, Kozma la Ghindă, Mureșan la Stroe și Stanciu la Popescu. Duminică o învinge pe Minescu cu piesele albe și remize în partidele Caravan—Baumstark, Jicman—Bădulescu, Ganț—Boicu.

După 6 runde lidere sînt Baumstark și Jicman cu 4,5 p., urmate de Mureșan cu 4 p., Stanciu și Ghindă cu 3,5 p.

În runda a VII-a Baumstark face remiză cu Mureșan, iar Jicman pierde la Minescu. Stanciu câștigă cu negrele, la Bădulescu (Cristina începe să piardă contactul cu plutonul frunțaș) și Ghindă la Caravan. Baumstark rămîne singură lideră cu 5 p., urmată de Mureșan, Jicman, Stanciu și Ghindă cu 4,5 p.

În runda a VIII-a Baumstark câștigă cu negrele la Duminică, Jicman la Stroe, Stanciu la Minescu, iar partida Mureșan—Ghindă se termină remiză.

Partidele Stroe—Stanciu și Baumstark—Jicman din runda a IX-a se termină remiză în timp ce Ghindă o învinge pe Duminică și Mureșan pe Stanca.

Runda a X-a este o rundă record: toate cele 8 partide sînt decise. Stanciu câștigă la Baumstark, Mureșan la Kozma, Ghindă la Jicman. Clasamentul are în frunte după această rundă 3 lidere: Mureșan, Ghindă, Stanciu cu 7 p., urmate de Baumstark cu 6,5 p. și Jicman 6 p. (acesta va fi și clasamentul la sfîrșitul întrecerilor).

În runda XI-a Baumstark o învinge pe Ganț, Jicman pe Stanca, în timp ce Mureșan nu poate trece de Caravan (cu toate că are un pion în plus). Remiză și în partida Ghindă—Stanciu.

Cîștigînd cu piesele negre la Boicu în runda a XII-a, Gertrude Baumstark împrinde locul I—II cu Eugenia Ghindă, învingătoare și ea în partida cu Otilia Ganț, tot cu negrele. Ambele totalizează 8,5 p., fiind urmate de Mureșan (remiză cu Chiricuță) și Stanciu (remiză cu Stanca) cu 8 p.

În runda a XIII-a Baumstark nu poate trece de Popescu, lăsînd o jumătate de punct foarte prețioasă în lupta pentru titlu, Ghindă câștigă la Boicu, Mureșan la Duminică, în timp ce partidele Caravan—Jicman și Kozma—Stanciu se termină nedecis.

În penultima rundă, Bădulescu își învinge colega de club, scoțînd-o din lupta pentru titlu pe Baumstark, care în ultimele partide acuză a cădere fizică. Mureșan o învinge cu negrele pe Jicman, Stanciu pe Caravan, iar Ghindă cu negrele face remiză cu Popescu.

Înainte a ultimei runde pe primul loc se află la egalitate cu cîte 10 p. Mureșan și Ghindă, urmate de Stanciu cu 9,5 p., Baumstark 9 p., Jicman 8,5 p., Bădulescu 8 p., Stroe și Duminică 7,5 p.



Ultima rundă nu aduce deznodământul, cele două derbiuri terminându-se la egalitate: Mureşan—Stanciu şi Ghindă—Bădulescu. Remiză şi în partidele Duminică—Jieman, Kozma—Boicu, Stanca—Popescu şi Stroe—Chiricuţă. Baumstark o învinge pe Minescu, iar Ganţ pe Caravan.

Clasându-se pe locul I—II, la egalitate, cu 10,5 p. Margareta Mureşan şi Eugenia Ghindă urmează să dispute un baraj de 4 partide pentru titlul de campioană pe 1987.

Cîteva reflecţii, acum, asupra locului de desfăşurare a finalei. Ideea mutării finalei în Capitală a fost destul de nefericită, deoarece neexistînd o sală corespunzătoare, nici spectatorii nu s-au îngrămădit. Gazdele, respectiv clubul I.T.B. au făcut totul ca participantele să aibă cele mai bune condiţii de joc (lumină, căldură...), dar publicul nu a putut urmări „pe viu” partidele, fetele jucînd în sala de sus, iar jos demonstrîndu-se 3—4 partide. Aceasta a făcut ca în ultimele runde să aştepte în sala de jos numai antrenorii şi rudele jucătoarelor. De asemenea, jucătoarele din provincie au avut probleme cu cazarea şi masa. Nu este uşor ca 16 zile să mănînce seara numai hrană rece, deoarece din cauza numărului mic de sportivi care luau masa la cantina J.E.A.B.S., aceasta nu funcţiona seara.

În concluzie, o finală viu disputată, cu unele partide destul de bune, dar şi cu multe greşeli. Partide disputate la finală sînt redată la rubrica „Partide alese din repertoriul jucătorilor timişoreni”.

Ing. EMIL UNGUREANU
maestru internaţional

Margareta Mureşan învingătoare cu 4 : 0 în meciul de baraj cu Eugenia Ghindă pentru titlul de campioană naţională pe anul 1987

Disputat în condiţii excelente la hotelul Orizont din Predeal, în zilele de 23, 24, 26 şi 27 ianuarie 1988, meciul de baraj dintre maestra Margareta Mureşan (EMT) şi maestra internaţională Eugenia Ghindă (Politehnica Bucureşti) a dat cîştig de cauză componentei asociaţiei sportive Electromotor Timişoara cu scorul de 4 : 0.

Meciul a fost mult mai echilibrat decît o arată rezultatul final şi numai starea psihică şi criza de timp ale Eugeniei Ghindă au dus la acest scor categoric. În timp ce Margareta s-a arătat sigură de valoarea ei, miza şi-a pus amprenta pe evoluţia lui Jeni, care a fost de nerecunoscut faţă de finala care a dus la acest baraj.

La şedinţa tehnică, condusă de arbitrul internaţional Constantin Ungureanu, care a arbitrat ireproşabil, s-a stabilit ca, indiferent de evoluţia scorului, să se joace toate cele 4 partide. Lui Ghindă îi erau suficiente 2 puncte, iar lui Mureşan 2,5, datorită unei clauze din regulament, discutabilă, în care în caz de egalitate nu se aplica coeficientul Sonnenborn, universal aplicat la toate turneele închise din lume, ci numărul de victorii.

În partida I, în care Mureşan a avut piesele albe, s-a jucat apărarea olandeză preferată de Ghindă împotriva mutării 1. d4. La mutarea 11-a, în mod inexplicabil, Ghindă a făcut o gafă, pierzînd o calitate. În continuare Mureşan n-a ales cea mai bună continuare, permiţînd negrelor să obţină contra joc şi chiar remiza la un moment dat. Ghindă a scăpat această ocazie şi la mutarea 45-a s-a recunoscut învinsă.



În a doua partidă, Mureşan a răspuns cu apărarea Caro-Kann la mutarea 1. e4. A fost o partidă cu manevre poziţionale de ambele părţi. La mutarea 58-a Ghindă a jucat Tb5 în loc de 58. Ta3, care i-ar fi dat şanse de remiză, dar i-a căzut steguleţul înaintea efectuării mutării 59.

Din nou apărarea olandeză, în partida a 3-a. Mureşan a jucat foarte bine această partidă, izolând un pion negru, capturându-l, şi apoi pătrunzând cu turnul pe linia a 7-a. În mod neaşteptat, fără să fie în criză de timp, a făcut o gafă la mutarea 38: N:c6. Dacă Ghindă juca 39... Tf3 şi 40... Ne4, altul ar fi fost rezultatul acestei partide. În criză de timp n-a văzut şi a cedat la mutarea 40.

În ultima partidă s-a jucat din nou apărarea Caro-Kann. După ce a egalat poziţia, Mureşan a propus remiză, la mutarea 19. Ghindă a refuzat, intrând într-un final de turnuri în care a forţat pînă a pierdut, aşa cum se întîmplă cînd se forţează în poziţii egale.

Şi, astfel, Mureşan cîştigă titlul pentru a 3-a oară, după ce a mai cîştigat în anii 1983 şi 1985. A fost secundată la acest meci de subsemnatul, în timp ce Eugenia Ghindă i-a avut ca antrenori pe Traian Stanciu şi Mihai Ghindă.

UNGUREANU EMIL

Dăm în continuare cele 4 partide ale meciului:

1. **Margareta Mureşan — Eugenia Ghindă** (ap. olandeză)

1. d4 e6 2. c4 f5 3. g3 Cf6 4. Ng2 e6 5. b3 d5 6. Ch3 Ne7 7. 00 00 8. Na3 Na3 9. Ca3 De7 10. Dc1 Cbd7 11. Cf4 h6 ? ? 12. Cg6 Df7 13. Cf8 Cf8 14. Cc2 g5 15. Ce1 Nd7 16. Cd3 Dg7 17. Ce5 Ne8 18. e3 h5 19. f4 g4 20. De1 Tc8 21. Tc1 Tc7 22. Tf2 h4 23. Tfc2 Dh6 24. cd5 ed5 25. b4 Tg7 26. a4 hg3 27. Dg3 Cg6 28. Cg6 Dg6 29. b5 Ch5 30. Dh4 De6 31. Tc3 g3 32. h3 Cf6 33. be6 Nc6 34. a5 a6 35. Tf1 Ce4 36. Ne4 De4 37. Dh5 g2 38. Te1 Th7 39. Dg5 Tg7 40. Db8 Rh7 41. Dh4 Rg8 42. Df2 Rf7 43. Rh2 De7 44. Tg1 Db4 45. Tc5. 1—0.

2. **Ghindă Eugenia — Margareta Mureşan** (ap. Caro-Kann)

1. e4 e6 2. Cc3 d5 3. Cf3 Ng4 4. h3 Nf3 5. Df3 e6 6. d4 Cd7 7. Nd3 de4 8. Ce4 Cgf6 9. e3 Ce4 10. De4 Cf6 11. Dh4 Cd5 12. Dg4 h5 13. De2 Nd6 14. Ne4 Dc7 15. Nd2 Cf6 16. Nf3 Nf4 17. 000 000 18. Ne3 h4 19. e4 Rb8 20. Rb1 Ca7 21. Td3 Ne3 22. De3 Cb6 23. Tc3 The8 24. Td1 f6 25. De1 g5 26. d5 e5 27. Tcd3 ed5 28. ed5 e4 29. Td4 Td6 30. De3 Te5 31. Db4 Dd7 32. Dc5 f5 33. a3 Te8 34. Db4 Te5 35. Dd2 De7 36. Db4 Dd7 37. Ra2 Te8 38. Dd2 Da4 39. Dc3 Db5 40. T1 d2 Tc8 41. De2 Dd7 42. Td1 Te5 43. b3 cb3 44. Db3 De7 45. Tld2 Ce4 46. Te2 a6 47. Da4 Cb6 48. Db3 Tc3 49. Db2 Dc5 50. Tb4 a5 51. Th5 De4 52. Rb1 Tc1 53. De1 Db5 54. Tb2 Dd3 55. Dc2 Da3 56. Tb3 Da4 57. Db2 Ra7 58. Tb5 g4 şi albul a depăşit timpul de gîndire 0—1.

3. **Margareta Mureşan — Ghindă Eugenia** (ap. olandeză)

1. d4 e6 2. c4 f5 3. g3 Cf6 4. Ng2 Ne7 5. Cf3 d6 6. 00 a5 7. Cc3 00 3. b3 De8 9. Nb2 Nd8 10. Te1 e5 11. de5 de5 12. e4 Cc6 13. ef5 Nf5 14. Cd5 Ce4 15. Te3 Dg6 16. De2 Cd6 17. Ce5 Ce5 18. Ne5 e6 19. Nd6 Dd6 20. Ce7 Ne7 21. Te7 Ng4 22. Dc3 Df6 23. Te1 a4 24. h3 ab3 25. ab3 Nh5 26. De6 De6 27. Tle6 Ta1 28. Te1 Tc1 29. Te1 Td8 30. Te7 Td1 31. Rh2 Td2 32. g4 Ng6 33. Tb7 Tf2 34. Rg3 Tf6 35. e5 Nd3 36. b4 g5 37. Tb6 Nb5 38. Nc6 Nc6 39. b5 Te6 40. Tc6. 1—0.



4. Eugenia Ghindă — Margareta Mureşan (ap. Caro-Kann)

1. e4 c6 2. Ce4 d5 3. Cf3 Ng4 4. h3 Nf3 5. Df3 e6 6. d4 Cd7 7. Nd3 Nb4 8. 00 de4 9. Ce4 Cgf6 10. c3 Ne7 11. Tc1 Ce4 12. De4 Cf6 13. Dh4 Dd7 14. Nf4 Cd5 15. Ng5 000 16. Ne4 h6 17. Ne7 De7 18. De7 Ce7 19. a4 Rc7 20. a5 Cc8 21. Nf3 Td6 22. Te4 Thd8 23. g4 Ce7 24. Ng2 g5 25. f4 Cg6 26. fg5 hg5 27. Tf1 Tf8 28. Tf6 Rd7 29. Te1 Re7 30. Tef1 Cf4 31. Th6 Cg2 32. Rg2 f6 33. b4 a6 34. Rg3 Tf7 35. h4 gh4 36. Rh4 Td8 37. Tg6 Th8 38. Rg3 Thh7 39. Tg8 Thg7 40. Tb8 Rd6 41. c4 f5 42. Tf4 Rc7 43. Th8 fg4 44. Tf7 Tf7 45. Tg8 Tf3 46. Rg4 Tb3 47. Tg7 Rb8 48. Tg8 Ra7 49. Rf4 Tb4 50. Re5 Tc4 51. Td8 Ta4 52. Re6 Ta5. 0—1.





Finala campionatului RSR individual masculin 1987

Stațiunea montană Predeal a fost între 15 noiembrie — 4 decembrie 1987 gazda ospitalieră a finalei celei de a 44-a ediții a Campionatului național individual masculin. Este meritul incontestabil al Federației Române de Șah de a fi reunit la această competiție, cu unele excepții, întreaga elită a șahului românesc. După o perioadă petrecută în umbră, finala masculină a căpătat din nou importanța pe care o merită. O atestă și prezența la deschiderea concursului a tovarășului Nicolae Eremia, președintele F.R. de Șah. Ca o dovadă în plus a celor afirmate, pentru prima oară în istoria finalelor țării au fost îndeplinite condițiile pentru obținerea unor norme de mare maestru. Aceasta a devenit posibil datorită coeficientului Elo mediu ridicat (2413) și datorită prezenței în concurs a deținătorilor celor mai înalte categorii de clasificare. La start s-au prezentat 3 mari maeștrii, 10 maeștri internaționali și 4 maeștrii F.I.D.E., deci un număr impar de participanți, rezultat prin absența campionului ediției precedente, maestrul internațional Adrian Negulescu, reținut de problemele școlare ale ultimului său an de facultate.

Turneul a început sub semnul echilibrului și al prudenței. În primele două runde s-au înregistrat doar trei partide decise, victoria albului în partida Armaș—Ghindă fiind considerată prima mare surpriză. După o deschidere originală au rezultat o serie de complicații tactice în jocul de mijloc urmate de un final dramatic, în mare criză de timp. Importanța teoretică pe care o acordăm acestei partide ne-a determinat să o comentăm și în paginile revistei noastre. După patru runde în fruntea clasamentului s-a aflat Armaș, singurul jucător care a reușit două victorii. Trebuie însă să atragem atenția că, de fapt, clasamentele parțiale după un anumit număr de runde nu reflectă cu fidelitate situația reală din concurs. Numărul impar de concurenți impune ca în fiecare rundă unul dintre jucători să fie liber, ceea ce atrage după sine faptul că unii participanți au la un moment dat o partidă mai puțin disputată. După cinci runde situația se păstra foarte echilibrată. Diferența dintre primul și ultimul loc era doar de 1,5 puncte. În frunte s-a aflat un cvartet de jucători din care făceau parte și marii maeștri Gheorghiu și Șubă, confirmându-și rolul de favoriți. Prin victoria din runda următoare Florin Gheorghiu s-a desprins de pluton, menținându-se pînă la sfîrșit în poziția de lider.



În clasamentul după 12 runde poziția lui Gheorghiu părea să fie amenințată doar de Șubă și Grünberg, aflați în imediata apropiere a acestuia, cu o jumătate de punct mai puțin. Pentru cei doi reprezentanți ai clubului A.E.M. Timișoara finisul a fost însă o mare dezamăgire. Ei au mai realizat doar câte un punct fiecare în ultimele cinci runde. Condiția fizică pare să fi fost unul din punctele lor slabe, ei plătind tribut faptului că nu și-au menajat forțele pe parcursul unui turneu atât de solicitant. Drama lui Grünberg s-a consumat în partida jucată împotriva lui Dumitrache. Într-un final câștigat, timișoreanul are un moment de neatenție și un sacrificiu neașteptat de cal al adversarului îl obligă să cedeze. Cu moralul afectat de această mare rată Grünberg nu a mai jucat la nivelul obișnuit partida următoare contra lui Gheorghiu, pe care a pierdut-o, ieșind definitiv din cursă. Pentru Mihai Șubă marele ghinion a început în runda a 13-a. El a refuzat, probabil nejustificat, propunerea de remiză a lui Armaș, intrând repede în poziție dificilă și pierzând prin depășirea timpului de gândire. În runda următoare marele maestru l-a avut ca adversar pe Parik Ștefanov, cel ce în final a dovedit o poftă deosebită de joc și o formă de zile mari: victorii spectaculoase la Șubă, Marin și Tratatovici, consecutiv în rundele 14, 15 și 16.

Pe punctul de a interveni în lupta pentru titlu s-a aflat la un moment dat Mihai Ghindă, pe care însă o orbie în partida cu Ciolac l-a costat un punct întreg. Spre deosebire de Grünberg și Șubă el și-a revenit imediat după înfrângere, terminând concursul pe o poziție fruntașă.

Cu trei runde înainte de sfârșit doar Ovidiu Foișor ar mai fi putut să periclitaze victoria lui Florin Gheorghiu. Partida Ghițescu — Foișor, plină de dramatism, în care avantajul a alternat s-a încheiat în cele din urmă remiză. Pentru Florin Gheorghiu partida din runda a 16-a a fost și ultima din concurs, sorti decizând ca el să fie liber în ultima rundă. Partida Dumitrache — Gheorghiu ar fi putut eventual să se termine remiză, dar ambițiosul debutant de la Politehnica București a jucat totul pe cartea victoriei, asumându-și riscuri prea mari. Gheorghiu a exploatat cu finețe inexactitățile albului și a condus cu o tehnică remarcabilă partida spre victorie. În felul acesta Gheorghiu a asistat la ultima rundă în postura de virtual câștigător. Cu acest succes Florin Gheorghiu a intrat în posesia celui de al nouălea titlu de campion al României. Un record impresionant pe care, credem, că doar el însuși l-ar putea depăși într-un viitor previzibil.

Campionul a practicat un joc foarte sigur și constant, terminând concursul fără înfrângere. Tactica lui de concurs s-a dovedit a fi potrivită pentru un asemenea maraton șahist. Nu a încercat să câștige tot, ci, în general, doar partidele în care a obținut avantaj în deschidere. A demonstrat o înaltă tehnică de realizare a avantajelor și a fost, de departe, jucătorul cu cea mai mică rată a greșelilor. Victoria lui a fost clară și meritată.

O surpriză plăcută a constituit-o jocul lui Parik Ștefanov. El se clasează pentru a doua oară pe locul 2—3, de data aceasta însă într-o companie mult mai selectă. S-a lansat adeseori plin de încredere în complicații, dând dovadă de inventivitate și simț tactic. A realizat partide spectaculoase, ce produc o adevărată încântare.

Ovidiu Foișor a arătat și în acest concurs că a ajuns la o deosebită maturitate în joc. S-a remarcat printr-o bună apreciere a pozițiilor, putere de luptă și o bună



tehnică de realizare a avantajelor. Are un repertoriu de deschideri foarte bine puse la punct. A lăsat impresia că intuiește foarte bine psihologia adversarilor adoptându-și tactica de concurs în funcție de aceasta.

Mihai Ghindă a început concursul, desigur, cu ambiții mai mari. A fost însă autorul unor mari ratări, cea mai dureroasă fiind cea petrecută în partida cu Ciolac. Și-a revenit însă de fiecare dată cu ușurință. Și-a confirmat și în această finală faima de bun teoretician.

Iulius Armaș înregistrează cel mai mare succes al lui în concursurile interne. Rezultatul lui se înscrie pe linia evoluțiilor constant bune din ultima perioadă. Principalele lui atuuri în această finală au fost buna pregătire teoretică, puterea de luptă, încrederea de sine. A realizat și o spectaculoasă creștere a coeficientului ELO cu +45 puncte.

După o absență de doi ani Mircea Pavlov revine în ierarhia șahistă fruntașă. S-a calificat, nu fără emoții, din semifinală în finala B și din finala B în finala A, arătând o creștere de formă de la un concurs la altul. A practicat un joc solid fără riscuri, dovedind, o bună orientare în alegerea tacticii de concurs. A câștigat împotriva celor mai ieșiți din formă jucători în prima și în ultima rundă, între aceste două victorii înregistrând un lung șir de 14 remize, majoritatea de conveniență. În afara lui Gheorghiu a fost singurul jucător neînving.

Constantin Ionescu a „prins” ultimul loc ce dă dreptul la calificarea directă în finala din 1988. Ușurința și încrederea de sine pe care le-a demonstrat în joc au fost umbrite de o ușoară tendință spre superficialitate și de un repertoriu de deschideri foarte restrâns. Nu s-a apropiat de forma lui maximă.

Mihai Șubă a obținut, desigur, un rezultat cu mult sub valoarea sa. S-a prezentat la concurs după o serie obositoare de turnee internaționale. Cu toate acestea a pornit decis să atace titlul de campion. Nu și-a menajat forțele și asta l-a costat în final când nu a mai obținut decât un punct din 5. Simțind că se află în pericol de a ieși din cursa pentru titlu și-a pierdut obiectivitatea, forțând nejustificat în unele situații. A realizat însă și câteva partide foarte bune (Foișor, Marin, Biriescu) care ni-l arată pe adevăratul Șubă.

Un rezultat peste așteptări a realizat debutantul Dragoș Dumitrache. Merită felicitări pentru modul curajos în care a abordat competiția și pentru spiritul de luptă dovedit. Nu întâmplător a fost jucătorul cu cele mai puține remize. Având de înfruntat în ultimele două runde pe marii maeștri Gheorghiu și Șubă a jucat decis să câștige cele două puncte necesare pentru calificarea la finala următoare. Și-a lărgit mult repertoriul de deschideri, dar nu stăpânește încă bine unele sisteme pe care le joacă.

Sergiu Grünberg a avut o primă jumătate de turneu bună, jucând cu siguranță și dezinvoltură. O mare ratare în partida cu Dumitrache a fost urmată de o nouă înfrângere în partida următoare. În final i-au lipsit resursele psihice și fizice pentru a reveni în lupta pentru locurile fruntașe.

Departat de forma obișnuită a fost Theodor Ghițescu. Remarcat în general pentru repertoriul de deschideri foarte bine pus la punct și pentru înțelegerea în profunzime a variantelor de deschidere el, a fost de câteva ori prins pe picior greșit



În această fază a partidei. De asemenea, unele ratări în situații bune i-au erodat ambiția și spiritul de luptă.

Mihail Marin, singurul nostru interzonalist, a fost desigur cotelat printre favoriții finalei, pe baza rezultatelor sale de excepție din anul 1987. Nu a confirmat însă așteptările, la aceasta contribuind după părerea noastră atât factori obiectivi, cât și subiectivi: o participare redusă la competiții în 1987, mai ales în perioada de dinaintea finalei (ultimul turneu premergător finalei fusese interzonalul din iulie), obligațiile școlare multiple din perioada de dinaintea concursului, neobișnuita presiunii psihologice pe care o implică rolul de favorit, o mobilizare mai intensă a adversarilor săi.

Valentin Stoica nu a reușit să-și pună în valoare calitățile și cunoștințele teoretice. Fără îndoială că și-a analizat cu rigurozitatea-i caracteristică evoluția din această finală trăgând concluziile necesare. Poate că și activitatea pe care o desfășoară ca antrenor al lotului feminin i-a influențat negativ performanțele ca jucător.

Gheorghe Ciolac și Valeriu Nicolaide, colegi de club de la Mecanica Fină București, au obținut punctaje destul de bune având în vedere experiența lor internațională mai redusă în comparație cu majoritatea celorlalți finaliști. Cu toate că nu au reușit să îndeplinească normele de maestru internațional, ei și-au îmbunătățit totuși coeficienții ELO. În timp ce Ciolac a intrat prea ușor în criză de timp și a avut scăpări pe parcursul turneului, Nicolaide s-a arătat deficitar la capitoul pregătirii teoretice, deficiență pe care a reușit uneori s-o compenseze prin originalitate și inventivitate tactică.

O experiență dureroasă a fost această finală pentru Monel Tratatovici, clasat la distanță de ceilalți concurenți. După ocuparea unui excelent loc 4 în campionatul din 1986, el s-a prezentat insuficient de bine pregătit la finala din 1987, în special din punct de vedere psihologic. Șocul unor înfrângeri i-a provocat o asemenea cădere psihologică încât a fost incapabil să mai opună vreo rezistență în ultimele runde. Semnificativă este evoluția lui pe etape: un început destul de bun, cu 3 p. din 6, printre care și victoria strălucită la Subă, și un final dezastruos, 1,5 p. din 10 posibile.

După cum se desprinde și din comentariile anterioare în acest concurs nu au lipsit surprizele, momentele dramatice, răsturnările de situații. Deși în campionatele interne se joacă de mai mult timp după sistemul de joc de 60 de mutări în trei ore, cu controlul timpului la mutările 40 și 60, mulți jucători întâmpină greutăți de adaptare la acest ritm. Criza de timp a fost un fenomen frecvent în acest concurs, neexistând rundă fără criză de timp și nici jucător care să nu fi trecut prin criză de timp. În ciuda acestui fapt cuplul de arbitri format din Anghel Matei și Șandor Biro nu a întâmpinat probleme dificile, la aceasta contribuind și comportarea corectă a participanților. S-a înregistrat, e adevărat, un procent mare de remize, dar el pare mai degrabă firesc într-un concurs atât de lung și în care mulți participanți sînt colegi de club sau națională. Nu e mai puțin adevărat că multe remize au fost consemnate la capătul unor partide foarte disputate.

Dacă se încearcă o statistică pe cluburi atunci sare imediat în ochi succesul extraordinar al reprezentanților clubului I.T.B., care ocupă patru din primele șase



locuri în clasament. Să mai menționăm și o curiozitate, poate nu tocmai întâmplătoare: Finalele individuale pe anul 1987 s-au încheiat cu un succes total al jucătorului de profesie ziarist. Aceștia sînt Florin Gheorghiu și Parik Stefanov, redactori la Revista Română de Șah și la ziarul Sportul, ocupanții primelor două locuri în finala masculină și Margareta Mureșan, redactor la revista Flacăra, cuceritoarea titlului de campioană la feminin.

A existat totuși o problemă: fumatul în sala de joc. După cum se știe în țara noastră se aplică de cîțiva ani o hotărîre a C.N.E.F.S.-ului care interzice fumatul în sălile de sport, valabilă și pentru competițiile de șah. La ședința tehnică propunerea, după părerea noastră greșit argumentată a unor jucători de a se permite în mod excepțional fumatul la această finală a stîrnit discuții aprinse. Federația de Șah a dat dovadă de slăbiciune în această chestiune acceptînd următorul compromis: permiterea fumatului în jumătatea de oră de dinaintea controlului timpului. Că această măsură a fost în contratimp cu tendința internațională o dovedește și faptul că la congresul de la Sevilla F.I.D.E. a decis interzicerea fumatului la concursurile organizate sub egida sa.

Regretăm, de asemenea, neapariția unui buletin cu partidele finalei, material desigur foarte util pentru pregătirea jucătorilor de șah. Încercăm să suplinim întru cîtiva această lipsă publicînd în paginile revistei noastre o serie de partide ale finalei care nu au văzut încă lumina tiparului.

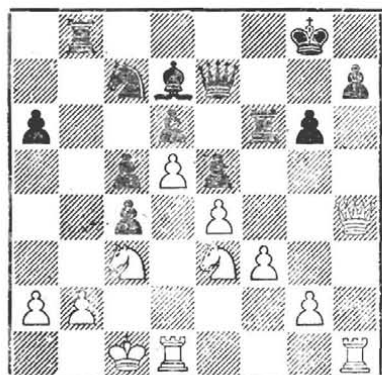
F. GHEORGHIU—M. TRATATOVICI

Indiana regelui — E84

1. d4 Cf6 2. c4 g6 3. Cc3 Ng7 4. e4 d6 5. f3 00 6. Ne3 Cc6 7. Cge2 a6 8. Dd2 Tb8 9. h4! e5 (cîteva runde mai tîrziu în partida Nicolaide—Tratatovici negrul a ales continuarea 9... h5. A urmat 10. Nh6 N:h6 ?! 11. D:h6 e5 12. 000 e:d4 13. d4 De7 14. Cc2 Ce5 15. Ne2 Ne6 ? 16. Ce3 c6 17. Dg5! Tfe8 18. c5! și negrul pierde inevitabil un pion) 10. d5 Ca5 11. Cg3 c5 12. Nh6! N:h6 13. D:h6 Nd7 14. h5 De7 (Unul din cei mai buni cunosători ai acestui sistem, Gufeld, a jucat în această poziție, cu bune rezultate, 14... b5) 15. Ne2 b5 16. 000 C:c4 (Atacul Sămisch; schema de joc a albului din această partidă este una din armele preferate ale lui Florin Gheorghiu, cu care a obținut numeroase succese. Iată în ce manieră spectaculoasă a exploatat campionul român mutarea

inexactă 16... Ce8 în partida jucată împotriva lui Andersson la Las Palmas în 1972: 16... Ce8 17. f4! e:f4 18. D:f4 Df6. 19. Tdf1 D:f4+ 20. T:f4 f6 21. h:g6 h:g6 22. Tfh4 Rf7 23. Th7+ Cg7 24. e5!! d:e5 25. Cce4 Cb7 26. Ch5!! și albul a cîștigat în atac. De remarcat că și în partida cu Tratatovici albul va sancționa așezarea pasivă a pieselor adverse, recurgînd la spargerile tipice f4 și e5) 17. N:c4 b:c4 18. Cf1 (După părerea lui Gheorghiu mai exact ar fi fost 18. Td2) 18... Ce8! ? (Un plan bun. Calul negru se îndreaptă spre c7 cu intenția de a-și continua la momentul potrivit cursa pînă la d4) 19. Ce3 Ce7 (Încercarea de blocadă prin 19... g5 ar fi eșuat din cauza 20. g3 urmat de 21. f4) 20. h:g6 (Dacă 20. g4 atunci prin 20... g5! negrul ar fi realizat blocada pe flancul regelui) 20... f:g6 21. Dh4 Tf6 ? (Conducătorul pieselor negre este un tactician care nu prea agreează schimbul damelor. În această





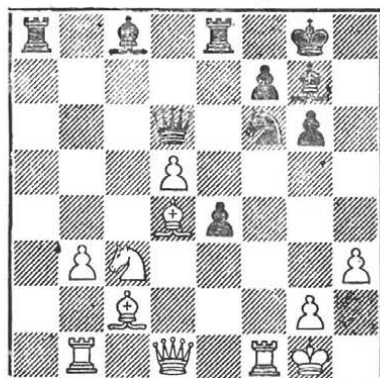
poziție, însă, schimbul damelor ar fi fost singura șansă de a menține un carecare echilibru. După 21... D:h4 22. T:h4 cel mai exact pare să fie 22... h5! ? evitând 23. Th6, cu viitoare presiune pe coloana h. După 22... h5! ? 23. C:c4 o greșeală ar fi fost 23... Th6? care permite 24. g4! În loc de aceasta negrul ar putea egala situația cu mutarea 23... Cb5! bazat pe faptul că în varianta 24. C:b5 a:b5 25. C:d6? Tb6, calul alb va fi prins. Prin mutarea din text 21... Tf6? negrul își creează singur o legătură refastă exploatarea prompt și de o manieră elegantă de alb; vezi diagramă) 22. f4!! Tf7 (Dacă 22... e:f4 albul continuă în același stil cu 23. e5!! După 23. Tf7 (23... d:e5 24. d6! sau 23... D:e5 24. D:h7+ Rf8 25. C:c4 ar pierde imediat) 24. D:e7 T:e7, albul ar avea plăcuta alegere între 25. C:c4 și 25. E: d6, în ambele cazuri cu mare avantaj) 23. D:e7 T:e7 24. f:e5 T:e5 25. C:c4 Tg5 26. e5! Tb4? (Negrul se află în mare criză de timp. Mult mai tenace ar fi fost mutarea 26... T:g2 care ar fi pus pe alb în fața unei alegeri nu tocmai ușoară: 1) 27. e6 C:e6 28. d:e6 N:e6 ar fi oferit negrului șanse practice de remiză și 2) 27. Ce4 Nf5 28. Cf6+ Rf8

29. Ce3! Te2 (29... Tb:b2 30. C:g2 T:g2 31. Td2 cu câștig relativ ușor) 30. T:h7 T:e3 31. T:h7 T:e5 32. Th1 Te7 33. Th8+ Rg7 34. T:e7 Rf6 35. T:h7 T:e3 31. T:c7 T:e5 32. Th1 spre un final câștigat) 27. b3 d:e5 28. Ce4 Tf5 29. C:c5 Nb5 30. d6 N:c4 31. d:c7 și negrul a cedat.

M. MARIN—P. ȘTEFANOV

Apărarea Benoni — A65

1. d4 Cf6 2. c4c5 3. d5 e6 4. Cc3 e:d5 5. c:d5 d6 6. e4 g6 7. Nd3 Ng7 8. Cge2 00 9. 00 a6 10. a4 Cg4 (Teoria consideră că această manevră a calului se efectuează cel mai bine fără intercalarea mutărilor a6 și a4, pentru a păstra posibilitatea dezvoltării calului din b8 la a6. Partida Vilela—Andres, Havana, 1987, a decurs astfel: 9... Cg4! 10. h3 Ce5 11. Ne2 Ca6 12. f4 Cc4 13. b3 Ca5 14. Ne3 b5! cu joc complicat și șanse de ambele părți) 11. Ne2 Cbd7 12. b3 Cge5 13. f4 Cc4 14. b3 Ca5 15. Ne3 (Merită atenție mutarea 15. Tb1 deplasând turnul de pe diagonala nebunului negru) 15... b5 16. a:b5 a:b5 17. e5! d:e5 18. f5 e4! (Albul amenință 19. Ce4 cu pasivizarea pieselor negrului) 19. Tb1 (Sacrificiul calității prin 19. C:e4?!



în speranța stăpînirii diagonalei a1-h8 nu ar fi dat rezultate. După 19... N : a1 20. D : a1 Cc4 21. D : a8 C : e3 22. Tc1 C : c2 23. T : c2 De7 24. d6 De5 poziția negrului e de preferat) 19... Cf6 20. f : g6 h : g6 21. N : c5 ?! (Continuarea 21. Ng5 ! ar fi pus probleme grele negrului. Legarea calului f6 este extrem de jenantă. Încercarea de dezlegare prin 21... Db6 nu și-ar fi atins scopul datorită răspunsului 22. d6 !. Negrul trebuie să facă față unor amenințări puternice în timp ce cooperarea dintre piesele sale este redusă la minimum de exemplu : 22... c4 (22... Td8 23. Nf6 T : d6 24. Cd5 cu câștig) 23. Rh1 c : b3 24. N : b3 C : b3 25. N : f6 și albul obține avantaj decisiv. Cea mai bună reacție a negrului după 21. Ng5 ! ar fi fost probabil 21... Nf5 și dacă 22. Cg3 atunci 22... Dd7. Jocul are un caracter foarte ascuțit, albul păstrînd totuși prima șansă 21... Te8 22. C : b5 Cb7 23. Nd4 Cd6 (jucînd 23... C : d5 negrul ar fi putut obține în cele din urmă un final egal, de exemplu în varianta : 24. N : g7 R : g7 25. Dd4+ Cf6 ! 26. T : f6 D : d4 ! 27. Ce : d4 R : f6 28. Cc7 să decidă repede între 26. T : f6 și 26. c4 Ștefanov are ambiții mult mai mari) 24. C : d6 D : d6 25. Cc3 — vezi diagramă — 25... N : h3 ! 26. T : f6 (O greșeală evidentă ar fi fost desigur 26. G : h3 ? ? din cauza 26... Dg3+ 27. Rh1 D : h3+ 29. Rg1 Dg3+ 29. Rh1 Cg4. Sub presiunea ceasului de control albul trebuie să decidă repede de a doua cale este N : f6. Doar cea de a doua cale este corectă. După 26. N : f6 ! Dg3 27. Dd2 ! (27. De2 N : f6 28. C : e4 Nd4+ 29. Rh1 T : e4 ! ar oferi negrului un atac prea puternic) 27... e3 28. De2 Ng4 29. Del D : e1 30. Tb : e1 Tac8 ! (30... N : f6 31. T : f6 Tax8 32. Tc6+ —) poziția păstrează un echilibru dinamic)

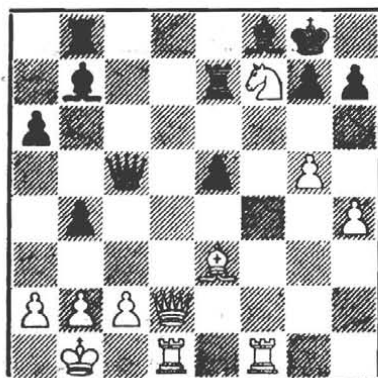
26... N : f6 27. C : e4 T : e4 ! 28. N : e4 Ta2 ! 29. N : f6 (În eventualitatea 29. Ta1 ar fi urmat o frumoasă combinație bazată pe suprîncercarea damei alce : 29... Ng4 ! !) 29. D : f6 30. Nf3 (Nu salvează nici 30. Del Dg5 31. g3 Dg4 cu amenințarea mortală 38... Te2) 30... N : g2 ! și albul a cedat.

M. TRATATOVICI—M. ȘUBA

Apărarea Siciliană — B80

1. e4 e5 2. Cf3 d6 3. d4 Cf6 4. Cc3 c : d4 5. C : d4 e6 6. Ne3 a6 7. Dd2 Ne7 8. f3 00 9. g4 Cc6 10. 000 (Împotriva variantei Schveningen aleasă de negru albul adoptă o schemă de joc caracteristică variantei Dragonului. Acest sistem a fost aplicat în turneele moderne cu mult succes de marii maeștri englezi Short, Nunn și Chandler, fiind supranumit și qAtacul englez) 10... Tb8 (Planul negrului urmărește schimbul pe d4 și înaintarea rapidă a pionului b. Structura pionilor negri pe flancul regelui rămîne cît mai mult posibil intactă. Utilitatea turnului în b8 se va vedea mai tirziu, cînd acesta va apăra pionul din b4) 11. h4 C : d4 12. N : d4 Cd7 13. Nd3 b5 14. g5 De7 ? ! (După partidă marele maestru Șubă s-a arătat nemulțumit de această mutare. Bine era 14... b4 urmat de Ce5) 15. f4 b4 ? ! (De preferat era 15... Cc5 urmat de 16... Nb7) 16. Ce2 Cc5 17. Rb1 (Prematur ar fi fost desigur 17. Cg3 ? neținînd cont de amenințarea 17... b3 !. În eventualitatea 18. N : c5 ? ? negrul și-ar asigura prin 18... b : a2 o a doua damă) 17... Nb7 18. Cg3 Tfe8 19. f5 e : f5 (Negrul nu are altă alternativă : 19... e5 20. N : c5 d : c5 21. Nc4 sau 20... D : c5 21. f6 oferă albului un avan-





taj clar) 20. C:f5 Nf8 (După 20... C:e4 21. Df4 Cc3+ 22. Ral N:h1 23. Ch6+! atacul albului este irezistibil. După 23... g:h6 urmează cel mai simplu 24. g:h6 (cîștigă și 24. N:h7) și amenințările albului nu mai pot fi parate) 21. Ch6+ Rh8 (sau 21... g:h6 22. g:h6 Te6 23. Thg1 Tg6 24. h5, cu avantaj de partea albului) 22. Thf1 Te7 (Analiza de după partidă a arătat cum ar fi continuat atacul albului după 22... N:e4. Ar fi urmat 23. T:f7 Dc6 24. Df4! d5 (24... N:d3 ar fi dus la mat forțat 25. T:g7 N:g7 26. N:g7+ R:g7 27. Df7+ Rh8 28. Df6 mat) 25. Tf1 (amenințînd 26. T:f8+) 25... Ce6 26. T:f8+ T:f8 (26... C:f8 27. Df7 Ce6 28. Dg8+! T:g8 29. Cf7 mat) 27. N:g7+ R:g7 28. De5+ Rg6 29. h5+ R:h5 30. Ne2+ Nf3 31. T:f3 T:f3 32. N:f3+ Rh4 33. Cf5 cu cîștig) 23. e5! d:e5 (Negrul e lipsit de mutări bune. Mutarea din partidă permite albului o strălucită încheiere combinativă, în timp ce după 23... C:d3 24. e:d6 D:d6 25. Cf5! albul ar fi cîștigat prozaic o calitate: 25... Dg6 (25... Dd5 26. D:d3 Td7 27. Dg3+ —) 26. C:e7 N:e7 27. D:d3 Ne4 28. Dc4. Negrul nu are compensație pentru calitate) 24. N:e5 D:c5 25. C:f7+ Rg8?

(Cel mai mic dintre rele ar fi fost 25... T:f7). — Diagramă — 26. N:h7+!! R:h7 27. g6+ Rg8 (27... R:g6 28. Dg5+ Rh7 29. Dh5+ Rg8 30. Dh8 mat) 28. Dg5! (Nu mai există apărări suficiente împotriva amenințării 29. Dh5 urmat de 30. Dh7 (sau 30. Dh8) mat) 28... b3! (28... Nf3 29. T:f3 Te8 30. Te3 Td7 31. Tc3 cu cîștig) 29. Dh5 (Ignoră pur și simplu pionul regelui. Jucînd neglijent 29. a:b3? albul ar fi căzut într-o cursă 29... Ne4! 30. Dh5 (mai bine 30. Td2 T:b3!) 30... N:c2+ 31. Ral Da5 mat. Această variantă arată de ce 28... Ne4 direct n-ar fi avut același efect: pionul a2 ar fi apărât regele de șahul damei în a5) 29... bc2+ 30. Ral c:d1D+ 31. T:d1 și negrul a cedat. După părerea majorității a fost cea mai frumoasă partidă a finalei!

M. GHINDĂ—M. MARIN

Apărarea Siciliană -B80

1.e4 c5 2. Cf3 d6 3. d4 cd4 4. Cd4 Cf6 5. Cc3 a6 6. Ne3 e6 7. Dd2 b5 8. f3 Cdb7 9. g4 h6 10. 000 (Din nou „atacul englez”) 10... Nb7 11. Nd3 Ce5 12. Thel Ne7 (O mutare propusă de I. Armaș și totodată o întărire față de partida J. Nunn—Marin considerată cea mai frumoasă partidă a interzonalului de la Szirak, 1987, în care a urmat 12... Cfd7 13. f4 b4 14. Cd5! C:d3+ 15. D:d3 e:d5 16. e:d5 Ne7 17. Cc6! N:c6 18. d:c6 Cf6 19. Nb6 și albul cîștigat spectaculos) 13. h4 b4 14. Ca4 Da5 15. b3 Cfd7 16. Rb1 Cc5 17. Cb2 N:h4 18. Th1 Ne7 19. Th5 g5 (În mod firesc negrul doarește să evite legăturile încomode ce pot surveni pe linia a 5-a) 20. Dh2 000 21. T:h6 T:h6 22. D:h6 Tg8 23. Cc4 Dc7!



(Schimbul 23... C:c4 24. N:c4 l-ar avantaja pe alb. Negrul n-ar mai avea la dispoziție în unele variante posibilitatea favorabilă Ce5:d3. Disparând calul din e5 albul și-ar organiza jocul împotriva slăbiciunilor f7 și g5) 24. **Dh7 Tf8** 25. **Dh2 ?!** (La prima vedere pare foarte tare mutarea 25. Dg7. Dacă în acest caz negrul ar juca la prinderea damei prin 25... Dd8 (amenințând 26... Nf6 sau 26... Tg8) atunci albul ar obține avantaj în varianta 26. C:e5 Nf6 (26... d:e5 27. D:e5) 27. C:f7 De7 28. N:g5 N:g7 29. N:e7 T:e7 30. N:d6 N:d4 31. Nc4 cu amenințările N:c5 și N:e6+. Negrul ar juca însă după 25. Dg7 mai exact 25... Ce:d3! 62. c:d3 și acum 26... Dd8! cu puternica amenințare de remiză 27... Tg8 28. D:f7 Tf8 29. Dg6 Tg8 30. Dh7 Th8 cu urmărirea veșnică a damei. Cu mutarea din partidă 25. Dh2?! dama albă se întoarce pe câmpul d2 de unde atacă la b4 și g5. Jucând însă mai bine negrul ar fi putut forța intrarea într-un final cel puțin egal. În loc de 25. Dh2?! merită atenție 25. Ne2 sau 25. Nf1 evitând schimbul nebunului) 25... **Ccd7 ?** (Și aici schimbul 25... Ce:d3! ar fi rezolvat problemele negrului. După 26. c:d3 ar fi putut urma 26... d5! cu intrarea într-un final în care albul trebuie să joace foarte îngrijit pentru a menține echilibrul. După 27. D:c7+ R:c7 mutarea tentantă 28. Ca5 nu este prea bună, căci după 28... Na8 calul din a5 este pentru un timp scos din joc și în pericol de a fi prins, de ex.: a) 29. a3? b:a3 30. b4 Tb8 cu avantaj clar pentru negru și b) 29. Cc2 D:e4 (29... Rb6 30. a3) 30. d:e4 f5! 31. g:f5 (31. e:f5 N:f3 32. Tf1 N:g4 33. f6 Ce4—+) 31... e:f5 32. e:f5 N:f3 cu avantaj de partea negrului și c) 29. Tc1 Rd7+ (29... Rb6 30. Cdc6) cu avantaj

minimal) 26. **Dd2 C:c4** 27. **N:c4 Da5** (O altă apărare posibilă ar fi fost 27... Dd8 cu apărarea indirectă a pionului b4 (28. D:b4? d5!). Dar în acest caz așezarea pasivă a pieselor ar fi învitat pe alb la combinații: 28. N:e6! ff:e6 29. C:e6 și acum: a) 29... Da5 30. N:g5 31. D:d6 Tf7 32. Td4 și împotriva amenințării 33. Tc4 nu se vede o apărare suficientă, b) 29... De8 30. C:f8 D:f8 31. N:g5 N:g5 32. D:g5 D:f3 33. T:d6 cu un final avantajos) — diagramă — 28. **a3! D:a3** (Această bătaie este oarecum forțată întrucât 28... d5 29. e:d5 N:d5 30. Cf6 albului avantaj evident. La a3 dama neagră este pentru multă vreme scoasă



din joc, deținând un rol mai mult statistic. Albul profită de exilul damei și trece la acțiuni hotărâte în centru) 29. **N:g5 Nd8** (Și după 29... N:g5 30. D:g5 Te8 albul este cel care dictează cursul evenimentelor. O propunere ar fi acum 31. Nb5!?, de exemplu 21... Td8 (21... d5 22. Nc6 sau 21... a:b5 22. C:b5 D~ 23. C:d6+) 22. De7 a:b5 23. C:b5 Da6 24. C:d6+ Rc7 25. C:f7 cu avantaj decisiv pentru alb) 30. **N:d8 T:d8** 31. **N:e6! f:e6** 32. **C:e6 Cf6** (Singura apărare) 33. **C:d8 N:e4** 34.



De3! Cd5 35. T: d5 N: d5 36. De8 N: b3 37. Ce6+ Rb7 38. Dd7+ Rb8 39. D: d6+ Ra7 40. Dc7+ Ra8 41. Dc6+ Ra7 42. Dd7+ Rb8 (42... Rb6? 43. Dc7+ Rb5 44. Cd4+) 43. Dc7+ Ra8 44. Dc6+ Ra7 45. c: b3 D: b3 46. Rc1 Da3+ 47. Rd2 Da2 48. Re3. 1—0.

M. TRATATOVICI—M. GHINDĂ

Apararea Siciliană — B80

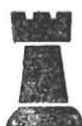
1. e4 c5 2. Cf3 d6 3. d4 Cf6 4. Cc3 e: d4 5. C: d4 e6 6. Ne3 a6 7. Dd2 b5 8. f3 Cbd7 9. g4 h6 10. 000 Nb7 (Din nou „atacul englez” împotriva variantei Scheveningen, de data aceasta Ghindă apărind punctul de vedere al negrului) 11. Nd3 Ce5 12. The1 (Mutare propusă de J. Nunn, introdusă în practică de N. Short într-o partidă câştigată contra campionului mondial G. Kasparov la Bruxelles, în 1986. Ideea mutării 12. The1 este de a împiedica mutările negrului... b4 şi... d5, pînă cînd albul se consolidează cu Rb1 şi h4) 12... Ne7 13. h4 b4 14. Ca4 Da5 15. b3 Cfd7 16. Rb1 Ce5 17. Cb2 d5?! (Pînă aici s-a jucat la fel ca în partida Ghindă—Marin din runda anterioară, unde negrul continuase cu 17... N: h4) 18. Nf4! C: f3? (Pe această „combinaţie” s-a bazat negrul cînd a împins 17... d5. Ambii adversari au scăpat însă din vedere posibilitatea prin care „combinaţia” poate fi răsturnată) 19. C: f3 d: e4 20. Nd6 (Mult prea complicat! Simplu şi bine ar fi aici 20. Nf1! În acest fel linia d se deschide şi dintr-o dată dama neagră nu mai are cîmpuri bune. Urmează 20... e: f3 21. Cc4 Dd8 22. D: b4 şi acum atît 22... Nd5 23. Cd6+ N: d6 24. T: d5 Tb8 25. Dd2 (25. Dd4? D: h4) cît şi 22... Dc8 23. Nd6! a5 (23... N: h4 24. N: c5 N: e1 25.

Cd6 - ±) 24. Db5 Dc6 25. Ce5 sînt pierzătoare pentru negru) 20... e: d3! (Desigur nu 20... N: d6? 21. Cc4 Dc7 22. C: d6+ D: d6 23. Nb5+) 21. Cc4 Dd8 22. D: b4 (Aceasta e greşeala decisivă. Jucînd 22. N: e7 D: e7 23. Cfe5 albul ar mai fi putut să pescuiască în apă tulbure. Un avantaj clar pentru negru nu se vede: a) 23... d: c2 24. D: c2 00 25. Cd6, cu compensaţie pentru materialul în minus; b) 23... Ce4 24. D: d3 Cc3+ 25. Ra1 şi nu merge 25... Cdl? din cauza 26. Cd6+ Rf8 27. Tf1; c) 23... 00 24. c: d3 a5 25. g5 sau 24... D: h4 25. D: b4, în ambele cazuri cu poziţie neclară) 22... N: f3 23. D: c5 Tc8! 24. N: e7 T: c5 25. N: d8 N: d1 26. T: d1 R: d8 27. T: d3+ Re7 28. Cd6 Td8 29. Cb7 T: d3 30. C: c5 Td6 şi albul a cedat 0—1.

V. STOICA—I. BIRIESCU

Deschiderea Nebunului — C24

1. e4 e5 2. Nc4 Cf6 3. d3 c6 4. Cf3 d5 5. Nb3 Nb4+! (O greşală ar fi 5... d: e4? din cauza 6. Cg5! Semnul de exclamaţie aparţine lui Larsen. În partida Biriescu—Magyar, Budapesta 1987 s-a continuat cu 5... Nd6 6. Cc3 d: e4 7. C: e4 C: e4 8. d: e4 00 (interesant este 8... Ng4!?) 9. Ng5 Dc7 10. Dd2 Ca6 11. 000 Nc5? (11... Ne7±) 12. Nd8! Db8 13. Dg5, cu atac decisiv pentru alb) 6. Nd2 (Larsen; mutarea 6. c3 ar împiedica dezvoltarea calului pe acest cîmp, ceea ce ar slăbi presiunea asupra centrului negru de pioni. Negrul se poate dezvolta după modelul partidei Hartston—Romanisin, 1980: 6... Nd6 7. Cbd2 00 8. 00 Ne6 9. Te1 Cbd7 10. Cg5 Ng4 11. f3 Nh5 12. Cf1 Cc5 13. Nc2 Ce6 14. C: e6 f: e6, cu joc egal) 6... N: d2 7. Cb: d2 d: e4 (După schimbul nebunului din f8 această mutare



simplificatoare a devenit posibilă. Negrul nu mai trebuie să se teamă de Cg5) 8. C : e5 00 9. d : e4 C : e4 10. Cdf3 (Singura mutare prin care se poate spera la vreun avantaj. Continuările 10. C : e4 Da5+ sau 10. C : f7 D : d2 11. D : d2 C : d2 12. Ch6+ ! duc la o egalitate evidentă) 10...Cd7 11. 00 Cec5 ! (O importantă întărire faţă de partida Larsen—Nunn, Londra 1986, în care după 11... C : e5 12. C : e5 Df6 ? ! (12...Nf5) 13. Dd4 Nf5 14. f4 Dd8 15. Tad1 D : d4 16. T : d4 Cc5 17. Nc4 Tae8 18. b4 Ce6 ? ! 19. Td7 albul a obţinut un final câştigat. După cum rezultă şi din această partidă principala problemă a negrului constă în presiunea exercitată asupra cimpului f7. Mutarea 10... Cec5 urmăreşte anihilarea acestei presiuni prin C : b3 sau prin... C : e5 urmat de... Ne6) 12. Cec4 (După o lungă gîndire albul se decide pentru această mutare care evită schimbul la e5 şi intenţionează o eventuală pătrundere la d6. E greu de remarcat o continuare mai bună pentru alb) 12... Cf6 13. Dd6 C : b3 14. a : b3 Ne6 15. Dc5 (Permiţînd schimbul damelor albul nu poate obţine mai mult decît egalitate : 15. Tfd1 N : c4 16. b : c4 D : d6 17. T : d6 Tad8 ! (17... Tfd8 18. T : a7 !)) 15... Nd5 ! 16. Cce5 (după 16. T : a7 T : a7 17. D : a7 N : f3 18. g : f3 Dd5 ! iniţiativa negrului compensează pe deplin pionul sacrificat, de ex : 19. De3 Te8 20. Df4 Ch5 urmat de h6 şi Te6 sau 19. D : b7 D : f3 20. De7 Ch5) 16... N : f3 (Mai bine ar fi fost 16... b6 urmat de... c5, ...Dc7 şi activarea turnurilor pe coloanele centrale. Negrul ar avea un joc ceva mai plăcut, deşi pragul de remiză n-ar fi nici pe departe depăşit) 17. C : f3 Db6 18. Df5 Tad8 19. Tad1 T : d1 20. T : d1 Td8 21. Te1 Db4 22. g3 h6 23. Rg2 Remiză.

P. ŞTEFANOC—M. TRATATOVICI

Apărarea Siciliană — B82

1. e4 c5 2. Cf3 d6 3. d4 Cf6 4. Ce3 c : d4 5. C : d4 e6 6. Ne3 a6 7. f4 b5 8. Df3 Nb7 9. Nd3 Cbd7 10. g4 Cc5 (Mai modernă este continuarea 10. b4) 11. g5 b4 12. g : f6 b : c3 13. f : g7 N : g7 14. b4 ! C : d3 15. c : d3 Dd7 (O mutare nouă în această poziţie care se va dovedi însă a fi insuficient de activă. Cele mai bune şanse pentru negru le oferă aici 15... c2, cum s-a jucat în partida Trepp—Timman, Lugano 1983, în care a urmat 16. Tg1 Dc7 17. Re2 Dc3 18. Df2 Nf6 19. Tac1 Tc8 20. Tc2 Db4 cu joc complicat) 16. Tg1 Nf6 17. Dh5 Te8 18. Te1 (Mai energică este continuarea 18. f5 ! şi după 18... e : f5 (18... c5 ? 19. Ce6 ! ; 18... Re7 ? 19. Ng5 !) 19. C : f5 albul are frumoase perspective de atac) 18... c2 19. Tg2 (După 19. T : c2 T : c2 20. C : c2 Da4 negrul are un joc satisfăcător. Intră în consideraţie din nou 19. f5 ! ?) 19...Da4 20. C : e6 D : b4 21. Nd2 Db2 ? (Nu era bine nici 21... Nc3 după care albul câştigă foarte frumos prin 22. Tg7 ! ! N : d2 23. Re2 Tf8 24. C : f8 25. T : c2. Negrul avea însă la dispoziţie puternica mutare 21... Db5 ! ameninţînd în acelaşi timp schimbul damelor şi pionul din d3. Ar fi putut urma : a) 22. Db5 (22. c5 ? ? N : g2) 22... a : b5 23. Cg7+Rd7 cu ameninţările 24... Tg8 şi 24... Nb2 ; b) 22. Dh6 D : d3 23. D : f6 D : e4+ 24. Ne3 (24. Te2 Dh1+ 25. Rf2 Dg2+ şi negrul câştigă forţat) 24... De6 ! ? — poziţia negrului e preferabilă ; c) 22. Cg5 Tc7 (continuarea 22... N : g5 23. D : g5 D : d3 24. Df6 ! Tf8 25. Tg3 este favorabilă albului) cu joc complicat) 22. Cg5 Tc7 23. Re2 Nc3 ? (Jocul este extrem de complicat. Negrul nu mai are decît puţin timp la dispoziţie şi nu găseşte



cea mai bună continuare, care consta în 23... h6! cu alungarea calului. Dacă 24. Ce6?! atunci 24. Te7 25. f5 N:e4! 26. d:e4 Dh5+ urmat de 27... T:e6) 24. Ne3 Nd4 25. Nd2 Nc3 26. Ne3 Nd4 27. Tgg1 N:e3 28. R:e3 (Poziția s-a clarificat puțin, albul avînd avantaj pozițional vizibil) 28... D:a2? (Mult mai bine era 28... h6) 29. Dh6! Da3 30. Dg7 Dc3 31. e5! Dc5+ 32. Re2 Tf8 33. Ch7 d:e5 34. f:e5 Da3 35. D:f8 D:f8 36. C:f8 R:f8 37. Rd2 Tc5 38. Tge1 Re7 39. T:c2 T:c2 40. R:c2 Rc6 și negrul a cedat 1—0.

I. ARMAŞ—M. GHINDĂ

Apărarea Siciliană — B80

1. e4 c5 2. Cf3 d6 3. d4 Cf6 4. Cc3 c:d4 5. C:d4 e6 6. Ne3 Ne7 7. f3 00 8. Dd2 e5 9. Cb3 (După 9. Cf5?! N:f5 10. e:f5 d5 negrul obține joc bun) 9... a5?! 10. Ca4! d5 (Avînd în vedere că după 10... Cbd7 11. g4! albul controlează jocul, negrul se decide să sacrifice calitatea în schimbul unei mobilizări rapide a forțelor) 11. c3?! (Mai exact ar fi fost 11. Cb6! deoarece după 11... d4 12. C:a8 d:e3 (12... a4 13. C:d4) 13. D:d8 N:d8 14. Nb5 b6 15. 000 albul salvează calul cu T:d8 și C:b6 rămînînd cu avantaj material) 11... Cc6?! (Mai inspirat ar fi fost aici 11... d4!? cu ideea ca după 12. c:d4 Nb4 13. Cc3 să se continue inițiativa cu 13... a4 și acum: a) 14. d:e5 a:b3 15. e:f6 T:a2! 16. Tb1 D:f6, cu amenințarea 17... T:b2; b) 14. Cc1 a3! 15. Cb3 (după 15. Cd3 a:b2 16. D:b2 Na3 17. Df2 e:d4 18. N:d4 Da5 negrul are compensație pentru pion; inexact ar fi și 15. d5?! întrucît după 15... Da5! albul nu se mai poate apăra decît cu 16. C:e2) 15... a:b2 16. D:b2 e:d4 17. N:d4 Cc6 (incorect este 17... C:e4? 18. f:e4 Dh4+ 19. Df2! D:e4+ 20. Ne2±) și în această poziție negrul are joc bun pentru pion. Acum după 18. Ne3? ar urma sacrificiul 18... C:e4! 19. f:e4 Dh4+ 20. Nf2 D:e4 21. Ne2 Ng4) 12. Cb6 d4 13. C:a8 Ne6! (Negrul nu poate permite schimbul damelor: 13... d:e3 14. D:d8 N:d8 15. 000 cu avantaj evident) 14. Nf2 a4 15. Cc1 a3 16. b:a3 (Trebuia 16. Cd3! a:b2 17. D:b2 D:a8 18. De2 sau 16... Nc4 17. b:a3 D:a8 18. Ne2 cu avantaj (Armaş)) 16... D:a8 17. c:d4 D:a3! 18. Cd3 Nc4?! (Inițiativa negrului putea fi menținută prin 18... Nd8! 19. Db2 Da5+ sau 19... Na5 (Armaş)) 19. Ne2 N:d3 20. D:d3 Da5+ 21. Rf1 C:d4?! (Situția s-a limpezit în favoarea albului. Era de preferat 21... e:d4 cu toate că și în acest caz albul se află la cîrma jocului) 22. N:d4 e:d4 (22... Td8? 23. Nc3) 23. g3 (Aici ambii adversari erau deja în criză de timp. Restul partidei s-a jucat în tempo de „blitz” nemaștiindu-se la un moment dat numărul mutărilor. Cu toate pe-ripetiile ce au urmat albul a avut în cele din urmă cîștig de cauză) 23... Cd7 24. Rg2 Cc5 25. D:d4 Nf6 26. e5 Ce6 27. De4 N:e5 28. Tab1 Nf6 29. Ne4 Cd4 30. Thd1 b5 31. Dd5 Dc3 32. N:b5 Dc2+ 33. Rh1 g6 34. Ne4 Cf5 35. Nd3 C:g3 36. h:g3 Df2 37. Tg1 Td8 38. Dc6 Ne5 39. Tbf1 De3 40. Ne4? (40. f4) Dh6+ 41. Rg2 Td2+ 42. Tf2 T:f2 43. R:f2 Nd4+ 44. Rf1 Dd2?? (44. Dh2) 45. Dc2 De3 46. Th1 și negrul a cedat 1—0.

M. MARIN—T. GHÎTESCU

Gambitul damei acceptat — D27

1. d4 d5 2. c4 d:c4 3. e3 Cf6 4. N:c4 e6 5. Cf3 c5 6. 00 a6 7. a4 Cc6 8. De2 c:d4 9. Td1 Ne7 10. e:d4 00



11. Cc3 Cb4 12. Ce5 Cbd5 13. Td3 Te8
14. Tg3 Nd7 15. Nh6 g6 16. h4 Nc6 17.
h5 C : c3 18. b : c3 Ne4 19. Te1 Nf5 ?
20. C : f7 ! 1 — 0.

P. ŞTEFANOV—G. CIOLAC

Jocul celor doi cai — C55

1. e4 e5 2. Cf3 Cc6 3. Nc4 Cf6 4.
d3 h6 5. 00 d6 6. c3 g6 7. Te1 Ng7 8.
Cbd2 09 9. Nb3 De7 10. Cf1 Nd7 11.
Cg3 Tae8 12. h3 Cd8 13. Ne3 Rh7 14.
Dd2 c5 15. d4 b6 16. d : e5 d : e5 17.
C : e5 ! Nc8 18. Ce4 Ce6 19. e5 Cg8 20.
f4 f5 21. Cd6 Td8 22. Tad1 Nb7 23. Dc2
Na8 24. Cg : f5 g : f5 25. C : f5 Df7 26.
Ce7 + 1 — 0.

MIHAI ŞUBĂ—M. MARIN

Indiana Regelui — E94

1. Cf3 Cf6 2. c4 g6 3. Cc3 Ng7 4.
e4 d6 5. d4 00 6. Ne2 Cbd7 7. 00 e5
8. d5 Cc5 9. Cd2 a5 10. b3 Cfd7 11. a3
f5 12. Tb1 Cf6 13. b4 a : b4 14. a : b4 Ce : c4
15. Cd : e4 C : c4 16. C : e4 f : e4 17. Ne3
Nf6 18. Dd2 b6 19. Ta1 Nf5 20. c5 b : c5
21. b : c5 d : c5 22. N : c5 T : a1 23. T : a1
Ne7 24. Ne3 Nd6 25. h3 De7 26. Nc4
Tb8 27. Dc2 Rg7 28. g4 Nd7 29. Nf1 Dh4
30. Ta7 Dd8 31. Nc5 Rg8 32. Ng2 Ne8
33. N : e4 Ta8 34. T : a8 D : a8 35. Ne3
Rg7 36. Rg2 Nd7 37. f3 Da1 38. h4 Nb5
39. Df2 Nb4 40. h5 g : h5 41. g : h5 De1
42. h6 + Rg8 43. D : e1 N : e1 44. Ng5
Nb4 45. Nf6 Nd6 46. Rh3 Nd7 47. Rh4
Rf7 48. Rg5 Rg8 49. Nf5 Ne8 50. Ne6 +
Rf8 51. Ng7 + Re7 52. Nf5 1 — 0.

S. GRÜNBERG—V. NICOLAIDE

Pionul Damei — A43

1. d4 c5 2. d5 Cf6 3. Cc3 g6 4. e4
d6 5. Nb5 Cfd7 6. a4 Ng7 7. Cf3 Ca6
8. 00 Cc7 9. Ne4 00 10. h3 Ce5 11. C : e5
d : e5 12. Ne3 b6 13. a5 Tb8 14. a : b6

a : b6 15. Cb5 C : b5 16. N : b5 f5 17.
f3 f4 18. Nf2 g5 19. c3 Dd6 20. Ta7 Rh8
21. Da4 Tg8 22. Ta1 g4 23. h : g4 h5 24.
g5 Dg6 25. Rf1 D : g5 26. Re2 Nf6 27.
Th1 D : g2 28. T : h5 + Rg7 29. Dd1 Th8
30. T : h8 R : h8 31. Dg1 D : g1 32. N : g1
Nh3 33. Nf2 Tg8 34. Ta1 Ng2 35. Tg1
Rh7 36. Nd7 Tg7 37. b4 c : b4 38. c : b4
b5 39. N : b5 e6 40. d : e6 Ne7 41. Nc5
Nh4 42. e7 N : e7 43. N : e7 N : f3 44.
Rf2 N : e4 45. T : g7 R : g7 46. Ne8
1 — 0.

S. GRÜNBERG—T. GHÎTESCU

Deschiderea Reti — A09

1. Cf3 d5 2. c4 d4 3. b4 g6 4. Nb2
Ng7 5. g3 e5 6. d3 Ce7 7. Ng2 00 8. 00
a5 9. b5 c5 10. b : c6 Ce : c6 11. Ca3
Ca6 12. Cb5 Te8 13. Cd2 Nf8 14. Te1 Ce5
15. Cb3 Nf5 16. Na3 C : b3 17. D : b3
Nb4 18. c5 e4 19. Cd6 Ne6 20. Da4 b5
21. C : b5 N : a3 22. D : a3 Cb4 23.
N : e4 Tb8 24. Cd6 Te7 25. Cc4 Tb5 26.
Cd6 Tb8 27. Nf3 N : a2 28. Db2 a4 29.
D : d4 Nb3 30. Db2 h6 31. Ce4 Te6 32.
Ed2 Rh7 33. h4 Ce6 34. Df4 Ce5 35. d4
Cf3 + 36. e : f3 Rg7 37. c6 Te8 38. e7
Dd4 39. h5 Te7 40. h : g6 f : g6 41. Cd6
D : f4 42. g : f4 Ne6 43. C : c8 N : c8 44.
Tfd1 Rf7 45. Td8 1 — 0.

T. GHÎTESCU—D. DUMITRACHE

Apărarea Tarrach — D34

1. d4 d5 2. c4 e6 3. Cf3 c5 4. c : d5
e : d5 5. Cc3 Cc6 6. g3 Cf6 7. Ng2 Ne7
8. 00 00 9. Ng5 c : d4 10. C : d4 Te8 11.
Te1 Ng4 12. h3 Nd7 13. Dd3 Dc8 14.
N : f6 N : f6 15. C : c6 b : c6 16. C : d5
N : b2 17. Te2 Tb8 18. Cf4 Td8 19. Dc4
Nf5 20. e4 Nd7 21. Td1 Ne8 22. Ted2
T : d2 23. T : d2 Nf6 24. Dc5 Tb1 + 25.
Rh2 Db8 26. Ch5 Ne5 27. f4 Tb5 28.
De7 Nc7 29. e5 h6 30. a4 Tb1 31. e6 Nb6
32. h4 Dc8 33. Td7 Ng1 + 34. Rh3 1 — 0.



D. DUMITRACHE—I. ARMAȘ

Apărarea Benoni — A65

1. d4 Cf6 2. e4 c5 3. d5 e6 4. Cc3
e:d5 5. c:d5 d6 6. e4 g8 7. Nd3 Ng7
8. Cge2 00 9. 00 b6 10. Ng5 h6 11. Nh4
Na6 12. f4 Dc8 13. N:f6 N:f6 14. e5
d:e5 15. Ce4 Cd7 16. f5 Rg7 17. Ne2
Nd8 18. Tf3 Cf6 19. C2g3 c4 20. Rh1
Cg3 21. De1 Dd7 22. Td1 Te8 23. Df2
Ng5 24. C:g5 h:g5 25. f:g6 f:g6 26.
Tf1 Ch6 27. Tf6 e4 28. Dd4 Rh7 29.
C:e4 T:e4 30. N:e4 Tg8 31. T:g6
T:g6 32. Tf6 De7 33. N:g6+ Rg8 34.
Te6 1—0.

I. BIRIESCU—O. FOIȘOR

Apărarea franceză — C01

1. e4 e6 2. Cf3 d5 3. e:d5 e:d5
4. d4 Ce6 5. c3 Nd6 6. Nd3 Cge7 7. 00
Ng4 8. Te1 Dd7 9. Cbd2 000 10. Dc2 f6
11. h3 Ne6 12. b4 Tde8 13. Cb3 N:h3
14. g:h3 D:h3 15. Cbd2 Dg4+ 16. Rf1
h5 17. b5 h4 18. b:c6 h3 19. T:c7
Dg2+ 20. Re2 T:e7+ 21. Rd1 b6 22.
Da4 a5 23. Tb1 h2 24. C:h2 T:h2 25.
Db5 Th1+ 26. Rc2 Rd8 27. Da6 Te8 28.
Nf5 Re7 29. Nd7 Td8 30. Dc2+ Rf8 31.
Tb5 Tb2 32. De6 Dg6+ 33. Rb3 a4+
34. R:a4 Dc2 35. Tb3 Ta8+ 36. Rb5
Ta5 0—1.

D. DUMITRACHE—C. IONESCU

Apărarea Siciliană — B41

1. d4 Cf6 2. c4 e6 3. Cf3 c5 4. Cc3
c:d4 5. C:d4 a6 6. e4 De7 7. Ne2 b6
8. f1 Nb7 9. e5 Ce4 10. 00 C:c3 11.
b:c3 Ne7 12. Dd3 g6 13. Ne3 d6 14. f5
d:e5 15. f:e6 f6 16. Cf5 Ne5 17. N:c5
D:c5+ 18. Rh1 Ne6 19. Tad1 00 20.
Dg3 Ta7 21. Td6 Rh8 22. e7 T:e7 23.
C:e7 D:d6 24. C:g6+ h:g6 25. D:g6
De7 26. Tf5 Dg7 27. Dh5 Dh7 28. T:f6
1—0.

M. TRATATOVICI—M. PAVLOV

Apărarea Siciliană — B78

1. e4 c5 2. Cf3 d6 3. d4 Cf6 4. Cc3
c:d4 5. C:d4 g6 6. Ne3 Ng7 7. f3 Ce6
8. Dd2 00 9. Ne4 Nd7 10. h4 Tac 8 11.
Nb3 h5 12. 000 Ce5 13. Ng5 Tc5 14. Rb1
b5 15. g4 a5 16. N:f6 N:f6 17. g:h5
a4 18. Nd5 e6 19. h:g6 e:d5 20. h5
Ng5 21. f4 Ce4 22. Dg2 Ce3 23. D:g5
D:g5 24. f:g5 C:d1 25. g:f7 T:f7
26. T:d1 Ng4 27. Th1 N:h5 28. C:d5
Nf3 29. Tf1 N:e4 30. Cf6+ Rh8 31.
Ce6 Te5 32. Cd8 Tf8 33. Tf4 Ng6 0—1.

Text și comentarii de partide
Ioan Biriescu
maestru internațional





Finala campionatului municipal Timișoara

25 ianuarie — 5 februarie 1988

Finala campionatului municipal, organizată de Comisia județeană de șah, s-a desfășurat între 25 ianuarie și 5 februarie în sala principală a clubului „Medicina”. Competiția a reunit 44 de participanți, cu 2—3 excepții, cei mai valoroși jucători din municipiu.

Cercetînd lista participanților se remarcă prezența a 5 maeștrii internaționali, 2 maeștrii FIDE și 8 maeștrii, pentru care concursul a prilejuit un bun prilej de antrenament.

Cîștigătorul turneului este tînărul maestru Cosma Ion (A.E.M.) care și-a păstrat titlul cîștigat în 1987, într-o companie mai restrînsă și de o valoare mai modestă.

Voi relata desfășurarea concursului de-a lungul celor 11 runde, prezentînd partidele care mi s-au părut mai interesante.

RUNDA I. Concursul, ca orice turneu open, debutează în general cu rezultate scontate, favoriții (care primesc numerele pe lista de concurs în ordinea C.I.V.) învingîndu-și adversarii. Totuși se înregistrează două surprize: Lazăr Dorin pierde la Dragomirescu Călin și Lupu Sergiu la Mircea Tirziu.

Menționăm că Mircea Tirziu, prin victoria asupra liderului Dan Bărbulescu, a influențat decisiv configurația clasamentului grupei de la Poiana Brașov, a diviziei B.

RUNDA A II-A. Un rezultat neașteptat este victoria cu negrele a lui Al. Prundeanu la colegul său de echipă, maestrul internațional Ioan Biriescu. Biriescu a forțat un atac la rege și a obținut un final mai slab. Se remarcă o nouă victorie a lui Dragomirescu, de data aceasta la maestrul Marius Chiricuță.

RUNDA A III-A. După această rundă în fruntea clasamentului trec jucătorii Cosma Ion, care îl depășește pe Al. Prundeanu încă din deschidere și maestrul internațional Neboișa Iljin, învingător într-un adevărat maraton șahist (80 mutații) la Pănică. În rest, remize la mesele superioare (E. Mozes—Horia Prundeanu, Löréntz—Grünberg, Ungur—Dragomirescu).

Se remarcă și performanța juniorului Ioan Zarcu (15 ani) care reușește cu negrele egalitatea împotriva lui Biriescu.





COSMA—PRUNDEANU
Indiana regelui

1. Cf3 c5 2. c4 Cf6 3. Cc3 Cc6 4. g3 g6 5. Ng2 Ng7 6. 00 00 7. d4 d6 8. d : c5 d : c5 (Poziția fiind simetrică, avantajul albului este considerabil. Următoarele schimburi duc la un final superior pentru alb). 9. Nf4 Ne6 10. Ce5 (vezi diagramă). 10... C : c5 11. N : e5 N : e4 12. N : b7 D : d1 13. Tf : d1 Tad8 14. b3 Ne6 15. Cb5! Nd5 16. N : d5 C : d5 17. N : g7 R : g7 18. Tac1 a6 19. T : c5 Cb4 20. T : d8 T : d8 21. Cc3 Td2 22. a3 Cc2 23. Ta5 Cd4 24. b4 Tc2 25. Cd5 T : e2 și albul a câștigat impecabil acest final superior.

RUNDA A IV-A. aduce o singură decizie la primele mese prin victoria lui Dragomirescu la Mozeș (Ultimul depășește timpul de gândire, într-o poziție grea). Remize în partidele Iljin—Cosma, Grünberg—Ungur și Prudeanu Horia—Lörentz.

RUNDA A V-A. Intr-o frumoasă partidă Dragomirescu câștigă la Iljin și devine lider cu 4,5 p. Îl urmează în clasament Sergiu Lupu, noua achiziție a echipei Electromotor Timișoara, care câștigă la Prundeanu Horia și cu aceasta, a patra victorie consecutivă, îl egalează pe Cosma (remiză la Grünberg).



DRAGOMIRESCU—ILIJIN
Ap. Siciliană, sist Paulsen

1. e4 c5 2. Cf3 e6 3. d4 c : d4 4. C : d4 a6 5. Cc3 Dc7 6. g3 Cf6 7. Ng2 d6 8. 00 Ne7 9. Ne3 00 10. De2 Nd7 11. g4! Cc6 12. g5 Ce8 13. C : c6 N : c6 14. f4 g6 15. f5! (vezi diagramă) 15... b5 16. f6 Nd8 17. Df2 b4 18. Ce2 Db7 19. Dh4 Nb6 20. N : b6 D : b6-- 21. Rh1 e5 22. Tf3 Nd7 23. Nh3 N : h3 24. T : h3 h5 25. Cg3 Dd4 26. Te1 Dd2 27. Tf1 Dc2 28. C : h5 g : h5 29. D : h5 și în fața matului inevitabil negrul a cedat.

RUNDA A VI-A. Partida derby Lupu—Dragomirescu se desfășoară în nota de ușoară superioritate a negrului. Printr-o apărare precisă albul salvează o jumătate de punct. Două greșeli mari în deschidere pun capăt luptei în partidele Chiricuță—Cosma și Iljin—Lörentz. Ungur câștigă la Zarcuța Ioan, iar Grünberg la Opreșoni.

La jumătatea concursului, clasamentul se prezintă astfel :

1—2 Dragomirescu, Cosma 5p (din 6 posibile).

3—6 Grünberg, Lupu, Ungur, Iljin, 4,5 p.

7—9 Mozeș, Mircov, Prundeanu Al. 4 p.





ILIJIN-LÖRENTZ
Partida spaniolă

1. e4 Cc6 2. Cf3 e5 3. Nb5 a6 4. Na4 d6 5. Cc3 f5 ? ? (Vezi diagramă). Acest amestec între varianta Szeinitz întârziată şi gambitul Ianiş se dovedeşte falimentar). 6. d4! f:e4 7. C:e4 b5 8. Nb3 d5 ? 9. C:e5 C:e5 10. d:e5 d:e4 11. Nf7+ R:f7 12. D:d8 şi negrul cedează imediat!

RUNDA A VII-A, aduce o primă clarificare în clasament prin victoria meritată a lui Cosma într-o indiană a regelui jucată pasiv de Dragomirescu. Datorită remizelor din partidele următoarelor (Grünberg-Lupu, Ungur-Iljin, Mozeş-Mircov) tînărul component al echipei vicecampioane 1987, A.E.M. Timişoara, obţine un avans de un punct, care părea decisiv într-un concurs de scurtă durată.

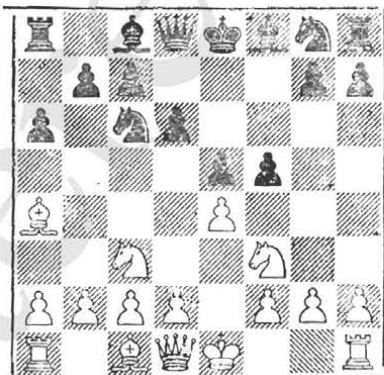
RUNDA A VIII-A. Această rundă complică situaţia în clasament, aducînd în frunte un „triumvirat” Lupu, Grünberg, Cosma. Cosma nu reuşeşte să egaleze în deschidere şi pierde fără a opune rezistenţă deosebită la Lupu, care a jucat o partidă inspirată.



CHIRICUŢĂ-COSMA

Partida italiană

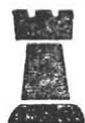
1. e4 e5 2. Cf3 Cc6 3. Nc4 Nc5 4. 00 Cf6 5. d4 e:d4 6. e5 d5 7. Nb3 ? (mutare perdantă, în loc de 7. e:f6, sau 7. Nb5) 7... Ce4! 8. c3 Ng4! (vezi diagramă) 9. h3 h5 10. h:g4 h:g4 11. Cg5 C:g5 12. D:g4 Ce6 13. Na4 De7 14. c:d4 N:d4 15. Td1 Th4 16. Dg3 000 17. N:c6 b:c6 18. Cc3 Tdh8 19. Rf1 Ne5 şi albul cedează.



LUPU-COSMA

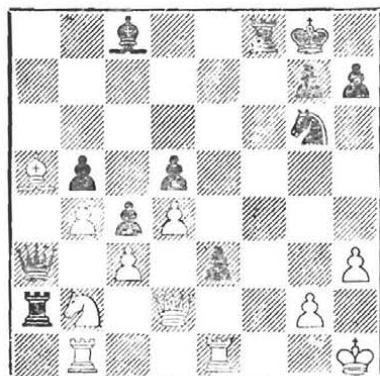
Partida scoţiană

1. e4 e5 2. Cf3 Cc6 3. d4! (Semnul exclamării subliniază inspiraţia albului de a folosi o deschidere rară, surprinzîndu-şi adversarul) 3... e:d4 4. C:d4 Nc5 5. Cb3 Nb6 6. a4 Df6?! 7. De2 a6 8. Cc3 Cge7 9. Cd5 C:d5 10. e:d5+ Ce7 11. h4 h6 12. c4 d6 13. g4! De5 14. D:e5 d:e5 15. Ne2 Nd7 16. f4 e:f4 17. N:f4 000 18. h5! Tde8 19. Rd2 g5 20. Ne5 C:d5?! (Vezi diagramă. Un in-



interesant sacrificiu de calitate, dar pierde finalul cu un tempo. Cred că jucând 20... f6 21. N:f6 Thf8, urmat de Tf2 negrul obţinea contraşanse tactice). 21. N:h8 Cf4 22. Nf3 Ne3+ 23. Re3 T:h8 24. Tael Te8 25. Cd4 N:d4 26. R:d4 c5 27. Re3 N:a4 28. T:e8+ N:e8 29. Te1 Ce6 30. Te5 b6 31. Tf5 Cd4 32. Tf6 C:f3 33. T:f3 Nd7 34. T:f7 N:g1 35. Tf6 N:h5 36. T:h6 şi albul a câştigat finalul.

Grünberg câştigă la Dragomirescu o partidă bine condusă strategic.



DRAGOMIRESCU—GRÜNBERG

Apărarea franceză

1. e4 Cf6 2. Cc3 d5 3. e5 Cd7 4. f4 c5 5. Cf3 Ce6 6. d4 e6 (Din Alehin s-a trecut într-o franceză) 7. Ne3 Db6 8. Ca4? Da5+ 9. c3 e4! 10. b4 Dc7 11. Ne2 Ne7 12. 00 00 13. Cb2 b5 14. Dd2 a5! (Negrul va deschide coloana a şi obţine mare avantaj) 15. a3 Ta6 16. Cg5 Da7 17. Tb1 a:b4 18. a:b4 Ta2! 19. f5? N:g5 20. N:g5 e:f5 21. Rh1 f6! 22. Nf3 Ce7 23. Nh4 Nb7 24. Tfe1 Cg6 25. Ng3 Da3 26. ef6 C:f6 27. Ne7 Ce4! 28. N:e4 f:e4 29. h3 Nc8 30. Na5 e3! (Vezi diagramă) 31. T:e3 Nf5 32. Tf3 N:b1 33. T:f8+— C:f8 şi albul cedează.

Prin aceasta tinărul inginer Călin Dragomirescu care a fost revelaţia primei jumătăţi a concursului îşi pierde şansele la un loc fruntaş. Aceasta este legea dură a concursurilor în sistem elveţian.

RUNDA A IX-A. În timp ce Grünberg cu Biriescu şi Ilişin cu Lupu îşi împart amical punctul, Cosma îşi revine după înfrîngeră din runda anterioară şi câştigă o bună partidă poziţională la Ungur, preluînd — cum se va dovedi în final — definitiv conducerea în clasament.

COSMA—UNGUR

Indiana Regelui

1. d4-Cf6 2. Cf3-g6 3. e4-Ng7 4. Cc3-00 5. e4-d6 6. Ne2-Ng4 7. Ne3-Cfd7 8. Tc1-Ce6 9. d5-N:f3 10. N:f3-Ca5 11. Ne2-c5 12. 00-a6 13. Dd2-Tc8 14. b3-b6 15. h3-Dc7 16. f4-Tad8. (Cusurul variantei jucată de negru este că nu oferă nici o şansă de joc activ, în timp ce albul, datorită superiorităţii de spaţiu îşi poate pregăti pe îndelete jocul. Cosma nu cade în greşeala comisă de colegul său Grünberg care nu a pregătit suficient străpungerea într-o partidă anterioară jucată cu acelaşi adversar). 17. Nd3-Tf8 18. g3-Cb7 19. Rge-Tde8 20. Df2-Cd8 21. Nd2-Db7 22. Df3-e5? (Aceasta e o gravă greşeală. Trebuia 22... c6, fără a ocupa cîmpul e5 şi obtura diagonală nebunului). 23. f5!-f6 24. h4-Cf7 25. Cd1-b5 26. Tb1-b:c4 27. N:e4-Cb6 28. Tbc1-C:c4 29. T:e4-Ta8 30. Dg4-Dd7 31. Dh3-Tfe8 32. Ce3-Ch6 33. Te2-g:f5 34. Ce4 şi albul câştigă fără probleme finalul.

În plutonul fruntaş intră şi Bujoreanu Pavel, autorul a patru victorii consecutive, în rundele VI—IX, asupra lui Pănică, Mircov şi a fraţilor Iloria şi Alexandru Prundeanu.



RUNDA A X-A. Jucînd timorat, Bujoreanu nu reuşeşte să pună probleme adversarului său Cosma, care îşi continuă ascensiunea în clasament distanţîndu-se la un punct de urmăritori. În acest timp Grünberg ratează posibilitatea de victorie la Mozes. Partida rundeii este cea dintre Lupu şi Biriescu, unde, jucînd foarte bine cu negrele, „Hansi” cîştigă la Lupu. Importantă este şi victoria lui Ungur la Lazăr, în timp ce partida Mărăşescu—Ilijin se termină remiză după patru ore de joc.



LUPU—BIRIESCU
Deschiderea catalană

1. Cf3-Cf6 2. g3-c5 3. Ng2-Cc6 4. 00-d5 5. d4-e6 6. c4-d : c4 7. Da4-Nd7 8. D : c4-b5 ! 9. Db3-c : d4 10. Td1-Nc5 11. D : b5-De7 12. Ng5-Tb8 13. De4-00 14. Cbd2-Ca5 15. Dc2-Tfc8 16. Ce4-e5 17. N : f6-g : f6 18. Dd2-Nb4 19. Dh6-Tb6 20. a3-f5 ! 21. Dg5+-D : g5 22. Ce : g5-Nd6 23. b4-Cc4 24. Ce1-Ne7 25. Cgf3-Nf6 ! (Vezi diagramă). 26. Ta2-Ne6 27. Tc1-Tcd8 28. Ch4-e4 29. C : f5-N : f5 30. T : c4-Ne6 31. Tcc2-d3 32. e : d3-e : d3 33. C : d3-T : d3 34. Ne4-Td1+ 35. Rg2-N : a2 şi albul a cedat.

RUNDA A XI-A consfinţeşte victoria finală a lui Cosma, care egalează cu negrele împotriva lui Biriescu. Grünberg încearcă fără succes să fructifice un minim avantaj împotriva lui Ilijin. Partida care decide al doilea calificat pentru Finala B aduce victoria tinărului student Ungur Ovidiu (I.A.T.) asupra lui Lupu Sergiu. Prin victoriile obţinute, Mozes (cu albele la Bujoreanu) şi Mărăşescu la (Alexandru Prundeanu) prind „ultimul tren” printre premianţi.

Clasamentul final este următorul :

1. Cosma Ioan (A.E.M.) Timişoara	8,5 p. (+7 ; =3 ; -1)
2. Grünberg Sergiu (A.E.M.)	7,5 p. (+4 ; =7)
3. Ungur Ovidiu (I.A.T.)	7,5 p. (+5 ; =5 ; -1)
4. Mozes Ervin (A.E.M.)	7,5 p. (+5 ; =5 ; -1)
5. Biriescu Ioan (E.M.T.)	7,5 p. (+5 ; =5 ; -1)
6. Mărăşescu Ion (A.E.M.)	7,5 p. (+4 ; =7)

Concursul a evidenţiat realele posibilităţi ale tinerei generaţii de şahişti timişoreni, care au jucat de la egal la egal, punînd probleme jucătorilor consacraţi. Astfel, pe lîngă comportarea deosebită a tinărului campion, remarcabilă este performanţa lui Ungur Ovidiu (locul III şi normă de maestru, cît şi calificarea în liga B), Mircov Nicolae (de numai 17 ani), Zarcu Adrian (17 ani) şi Dragomirescu Călin.

Consacraţii au jucat în general mai prudent, pierzînd şi cîştigînd mai greu. Astfel, singurii neînvînşi sînt Grünberg şi Mărăşescu, dar cu numai 4 partide cîştigate nu putea obţine victoria în turneu. „Audaces fortuna juvat” este dictonul potrivit pentru concursurile în sistem elveţian.





IOAN COSMA

Organizarea concursului a fost corespunzătoare, iar arbitrajul prestat de cuplul Ivan Alexandru şi Komloşi Ilie a fost ireproşabil.

Menţionăm că la festivitatea de premiere a participat şi prof. Candea Gheorghe, secretar al F.R. de Şah.

Mozeş Ervin,
maestru internaţional





O mică aniversare

Festivalul internațional de șah pentru copii și juniori de la Timișoara la a V-a ediție

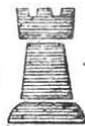
Este dificil ca în cadrul unui articol să arătăm ce înseamnă pentru tinerii șahiști din țara noastră și din alte țări FESTIVALUL ȘAHIST PENTRU COPII ȘI JUNIORI de la TIMIȘOARA.

Totul a început din vara anului 1984 când în cadrul Comisiei județene de șah Timiș s-a înfiripat ideea de a se organiza pentru copii și juniori, în vacanța de vară, o competiție de șah care să aibă, în măsura posibilului, și o participare internațională.

Ideea Comisiei județene de șah a fost susținută cu multă receptivitate, ca de altfel orice inițiativă de acest gen, de către conducerea Consiliului județean pentru educație fizică și sport Timiș. Și astfel a devenit posibil ca deja în vara anului 1984 să se desfășoare prima ediție a Festivalului internațional de șah pentru copii și juniori. S-a apreciat că participarea a peste 100 de sportivi și sportive din trei țări constituie un început demn de relevat.

Anul următor s-au manifestat ca susținători ai festivalului și Inspectoratul Școlar al Județului Timiș, care a devenit de atunci principalul suport moral și material, cât și Federația Română de Șah. S-a apreciat că organizarea a numai două turnee este prea puțin și la băieți au apărut, în plus, două openuri. La această a doua ediție numărul participanților din țara noastră și din străinătate a crescut semnificativ.

Cea de a treia ediție, din anul 1986, a însemnat deja consacrarea competiției prin aceea că numărul țărilor prezente la întreceri a ajuns la 10, iar participanții au depășit cu mult cifra de 200. În același timp a crescut și numărul turneeleor, devenind cea mai importantă manifestare pentru juniori și copii din țara noastră. Locul de desfășurare s-a mutat de la Centru de Șah Medicină, devenit neîncăpător, la Sala de Sport Nr. 2. Pe de altă parte, amploarea manifestării s-a extins, în sensul că jocurile desfășurându-se în cursul dimineții, în fiecare seară au fost organizate o serie de activități de divertisment, specifice vârstei copiilor, acestea având un mare succes între participanți.



Ediția a IV-a din anul 1987 a avut deja un caracter oficial prin aceea că manifestarea a primit denumirea de Festival Internațional de Şah al României pentru copii și juniori. În același timp s-a extins prin desfășurarea concomitentă a nouă turnee, printre care și cele ale Federației pentru cadeți și juniori. Participarea a fost peste așteptări, numărul concurenților depășind cifra de 400, iar locul de disputare a trebuit să cuprindă din nou Centrul de şah Medicina, chiar în două ture (dimineața și după amiaza), pe lângă Sala de sport, devenită și ea neîncăpătoare.

În același timp trebuie să menționăm că la cea de a treia ediție ca susținători ai acțiunii au devenit în primul rând Consiliul Județean al Sindicatelor, Consiliul Județean al Organizației Pionierilor și Comitetul Județean Timiș al U.T.C. Pe lângă aceștia și-au adus contribuția toate cluburile cu secții de şah din județ, adică Electromotor, A.E.M., Autoturisme, Voința, U.M.T., Sănătatea și Balnearea din Buziaș.

Prin amploarea competiției, prin numărul mare de participanți din țară și străinătate Festivalul Internațional din Timișoara a devenit, după unele păreri autorizate, una din competițiile cele mai mari de acest gen din lume. Competiția a fost recunoscută de F.I.D.E. și țările care au participat până acum sînt următoarele:



Copii în sala de joc



Bulgaria, Cehoslovacia, Elveția, Franța, R. D. Germană, R. F. Germania, Grecia, Italia, Libia, Iugoslavia, Norvegia, Olanda, Polonia, Ungaria.

Participanții au fost șahiști dintre care mulți au confirmat după aceea devenind seniori în diferite competiții internaționale, unii dintre ei participând la Olimpiadele de șah în echipele reprezentative. Nu dorim să facem evidențieri deoarece riscăm să omitem unii dintre ei, ceea ce ar constitui o nedreptate.

Competiția a fost organizată cu sprijinul celor menționați mai sus, totdeauna prin Clubul Sportiv Școlar nr. 1 Timișoara, care a pus la dispoziția festivalului întregul personal. Dar, în același timp, ca în orice competiție sportivă, mai există un grup de oameni rămași în anonimat, care de dimineața pînă seara lucrează fără încetare, voluntar, pentru rezolvarea problemelor tehnice, administrative și organizatorice. Acestor persoane care nu au decît satisfacția participării la rezolvarea sutelor de probleme pe care le pun participanții li se spune simplu ORGANIZATORI. Și noi acceptăm să le păstrăm secretul identității. Aprecieri în mod deosebit aportul adus la desfășurarea tuturor edițiilor anterioare ale festivalului și le spunem, doar VĂ MULȚUMIM!

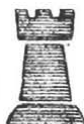
Ajungînd la ceea ce a 5-a ediție, jubiliară putem să semnalăm cu mîndrie faptul că în acest an, în cadrul Festivalului, ca urmare a hotărîrii Congresului F.I.D.E. din noiembrie 1987, va avea loc ediția a II-a a Campionatului Mondial de Șah pentru copii, denumit de F.I.D.E. ca Turneu Mondial al Tineretului și Păcii, pentru copiii de 10, 12, 14 și 16 ani.

Este o recunoaștere a rezultatelor bune obținute pînă în prezent. Și noi, printre organizatori, dorim să fim la înălțimea acestei misiuni sportive de onoare ce revine festivalului, la Campionatul Mondial fiind invitate toate țările afiliate la F.I.D.E.

Este o mare sărbătoare pentru toată mișcarea șahistă din țara noastră.

Prof. Dezideriu Bleier,

Președintele Subcomisiei de Șah
pentru juniori





Otilia Ganț învingătoare în R.F.G.

A 6-a ediție a tradiționalului turneu internațional de junioare, care a avut loc între 27.XII.1987 și 4.I.1988 în orașul Recklinghausen (R.F.G.), a fost câștigat de reprezentanta țării noastre, Otilia Ganț.

Au participat 14 jucătoare din 7 țări: România, Polonia, R. S. F. Iugoslavia, Elveția, Olanda, Finlanda și R.F.G. S-a jucat sistem open pe distanța a 7 runde.

Otilia a câștigat detașat cu 6 puncte din 7 posibile, lăsând doar două remize, dintre care una în ultima rundă la o jucătoare mai slab clasată.

Dar iată cum arată clasamentul:

1. Ganț Otilia (România)	6 p.	5. Schroeder Sonja (R.F.G.)	4 p.
2. Klusek Danuța (Polonia)	5 p.	6. Benschop Anne-Marie (Olanda)	4 p.
3. Barthel Bergit (R.F.G.)	4,5 p.	7. Heim Sonja (R.F.G.)	3,5 p.
4. Drewelius Dagmar (R.F.G.)	4 p.		

De menționat că la ediția din 1985—86 au participat Cristina Bădulescu și Mălina Nicoară, iar la ediția 1986—87 Mădălina Stroe, toate trei clasate pe locuri fruntașe.

Recklinghausen, vechi oraș al Hansei, menționat din 1236, cu o populație actuală de 120 000 locuitori, așezat în bazinul Ruhrului are dezvoltată industria minieră, prelucrarea metalelor, industria textilă etc. Centrul istoric vechi al orașului este conservat în mare parte.

Gazdele, respectiv Clubul de șah Alstad 06 din Recklinghausen, au organizat foarte plăcut și instructiv timpul liber al participantelor. Astfel, s-a vizitat Observatorul westphalian cu planetarium, Muzeul de icoane ortodoxe, unic în Europa occidentală, curse hipice pe hipodromul din localitate, Muzeul minelor din Bochum etc.

În concluzie, un turneu util din toate punctele de vedere pentru Otilia Ganț și un nou succes al șahului feminin românesc.

Ungureanu Emil

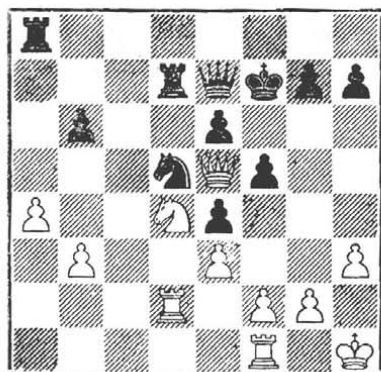
Redăm în continuare 2 partide de la acest turneu.

GANȚ O. (România — HEIM S. (R.F.G.)
runda a II-a

1. d4 d5 2. c4 e6 3. Cc3 Cf6 4. Cf3
Ne7 5. Nf4 00 6. e3 c6 7. h3 Cbd7 8. c5
Ce4 9. Ce4 de4 10. Cd2 f5 11. Cc4 Cf6

12. Ne2 Cd5 13. Ne5 b6 14. cb6 ab6 15.
00 c5 16. a4 Na6 17. Tc1 Cb4 18. b3 Ca2
19. Tc2 Cb4 20. Td2 Cd5 21. Da1 Tf7
22. Tfd1 Nf8 23. Nf1 Tfa7 24. Ca3 Nf1
25. Tf1 T7a5 26. dc5 Nc5 27. Nc3 T5a7
28. Cb5 Td7 29. Rh1 Dg5 30. Nd4 De7 ? !

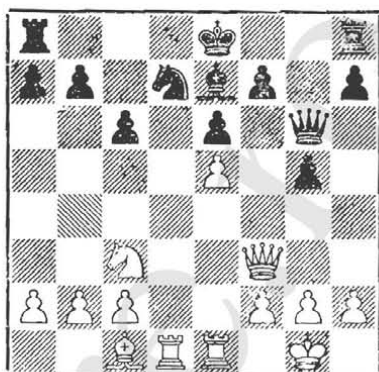




31. Nc5 Dc5 32. De5 De7 33. Cd4 Rf7 ?
(vezi diagr.) 34. Cf5 ef5 35. Df5+ Re8
36. T2d5 Ta5 37. Dd7+ 1—0.

KLUSEK D. (Polonia) —
BARTHEL B. (R.F.G.)
partidă decisivă jucată în runda a II-a

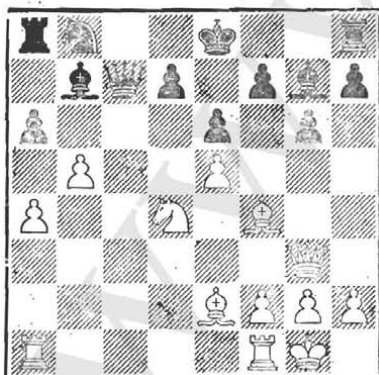
1. e4 Cf6 2. e5 Cd5 3. d4 d6 4. Cf3



Ng4 5. Ne2 c6 6. 00 Nf3 7. Nf3 de5 8.
de5 e6 9. Nd5 Dd5 10. Nf4 Ne7 11. Cc3
Dc4 12. Df3 g5 ? ! 13. Nd2 Cd7 14. Tfe1
Dh4 15. Tad1 Dh6 16. Nc1 Dg6 (vezi
diagramă) 17. Cb5 ! ! g4 18. Cc7+ Rd8
19. Db3 Te8 20. Db7 Te7 21. Db3+ Te8
22. Td7+ Rd7 23. Td1+ 1—0.

GERTRUDE BAUMSTARK INVINGĂTOARE LA BLED

Frumoasa stațiune Bled, Iugoslavia, a găzduit — ca în fiecare an — un festival internațional de șah, în perioada 17—27. martie 1988. La Open-ul feminin au participat peste 30 de jucătoare din 4 țări. Țara noastră a fost reprezentată de marea maestră Margareta Mureșan și de maestra internațională Gertrude Baumstark.

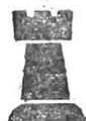


După 9 runde clasamentul final a fost următorul :

- | | |
|---|--------|
| 1. Baumstark (România) | 7,5 p. |
| 2. Harmsen (Olanda) | 7 p. |
| 3—4. Bazaj, Pihailiuc (Iugoslavia) | 6 p. |
| 5. Mureșan (România), Petek
și Marčić (Iugoslavia) | 5,5 p. |

Iată finalul partidei Baumstark—Samardjić (Iug.).

Vezi diagramă : 19. Tfe1 Dd8 20. Nf3 Nf3
21. Df3 Ta7 22. b6 Db6 23. Tc8 Re7 24. Ng5. Ne-
grul cedează.





Șahul prin corespondență

Dacă cu 10 ani în urmă se putea vorbi despre activitatea de șah prin corespondență în cadrul județului Timiș doar prin participarea unor jucători, ca Anton Aurel, Szabo Eugen, Tonăniță Francisc, Popescu Tiberiu, Hackbeil Walter, la diferite forme competiționale organizate de Comisia Centrală de Șah prin Corespondență (C.C.S.C.), astăzi șahul prin corespondență a început să cunoască o tot mai puternică atracție în rândurile iubitorilor acestui sport din cadrul județului.

În prezent, în județul Timiș, acest sport este practicat de peste o sută de jucători, existînd 71 de jucători cu clasificare sportivă în evidențele C.C.S.C. la 01.01.1988.

În ce privește clasificarea, putem menționa :

- un titlu de Maestru internațional obținut de Anton Aurel ;
- patru categorii de C.M. obținute de Tocăniță Fr., Popescu T., Szabo E. și Rusănescu Nicolae ;
- patru categorii I obținute de Hackbeil W., Leucuș L., Oancea Gh. și Mihaileanu T. ;
- în plus, putem consemna 18 jucători ce dețin categoria a II-a și 45 jucători de categoria a III-a.

Dintre rezultatele mai deosebite putem aminti cele obținute de :

Anton Aurel

- Campion R.S.R. în 1963, campion european în 1976, locul III în campionatul mondial (ed. IX-a).

Tocăniță Francisc

- finalist în campionatul european, jucător la masa a II-a în echipa olimpică, jucător la masa I în Cupa latină.

Szabo Eugen

- participant la 4 finale ale Campionatului național
- locul II în ed. 1973—74, locul I în Cupa Iprotim 30.

Popescu Tiberiu

- participant la 5 finale ale Campionatului național, finalist în Cupa României și Cupa I.C.C.F. ed. 1984, selecționat în echipa României pentru finala Camp. Europei, ed. a II-a, 1984-87.

Rusănescu Nicolae

- finalist în Campionatul național.

Hackbeil Walter

- finalist în campionatul național și în patru finale ale Cupei României.

Pavăl Dorel

- câștigător al Cupei Paul Farago, ed. a V-a.



În afară de rezultatele deosebite obținute de jucătorii din cadrul județului la diferite concursuri, unii dintre ei au încercat prin studii proprii să îmbogățească unele deschideri. Astfel, Szabo Eugen experimentează un gambit pe care l-a denumit „GAMBITUL TIMIȘOARA”, în cinstea orașului natal, care este de fapt o îmbunătățire a „Gambitului Beograd.”

În această deschidere după mutările 1. e4 e5 2. Cf3 Cc6 3. Cc3 Cf6 4. d4 exd4 5. Cd5 Cxe4, Szabo propune mutarea 6. Nc4 în loc de mutarea 6. Dc2 din deschiderea Beograd. Prin această mutare se elimină dificultățile nebunului alb aflat pe câmpul f1, dînd albului o dezvoltare cu posibilități mult mai diverse și superioare.

Redăm în continuare două partide jucate în Cupa IPROTIM — 30, 1985—87.

Szabo Eugen (Timișoara — Nicoară Cornel (A.S. IPROTIM)

1. e4 e5 2. Cf3 Cc6 3. Cc3 Cf6 4. d4 exd4 5. Cd5 Cxe4 6. Nc4! Nb4+ 7. c3 dx:c3 8. 00 Ne7 9. Tfe1 Cd2 ? 10. Nb5 ! 1—0.

Szabo Eugen (Timișoara) — Sperdea Anton (Hunedoara)

1. e4 e5 2. Cf3 Cc6 3. Cc3 Cf6 4. d4 exd4 5. Cd5 Cxe4 6. Nc4! Ne7 7. De2 Cd6 8. Nf4 ! 00 9. Ce7+ Dxe7 10. Dxe7 Cxe7 11. Nd6 Cxd6 12. 000 d5 13. Nb3 f6 14. Cxd4 a6 15. The1 Rf7 16. Td3 g6 17. Te3 Cc6 18. Nd5+ și negrul cedează la mutarea 31. 1—0

Totodată amintim două partide jucate de Popescu Tiberiu în care s-au introdus noutăți teoretice care au răsturnat aprecierile asupra unor variante.

Astfel, în partida **Szabo Iulian (Timișoara) — Popescu Tiberiu (Timișoara)** din C.N.S. 41, în care s-a jucat Apărarea Siciliană, după mutările :

1. e4 e5 2. Cf3 d6 3. d4 exd4 4. Cxd4 Cf6 5. Cc3 a6 6. Ng5 e6 7. f4 Db6 8. Dd2 Dxb2 9. Tb1 Da3 10. f5 Cc6 11. fxe6 fxe6 12. Cxc6 bxc6 13. e5 dxe5 14. Nxf6 gxf6 15. Ce4 Ne7 16. Ne2 h5 17. Tb3 Da4 18. c4 f5 19. 00 fxe4 20. Dc3 Dxa2 21. Nd1 (în partida dintre Kavalek — Fischer la interzonalul din 1967, a fost remiză după 21.... Tf8 22. Nxf5+ Rd8 23. Td1 Nd7 24. De3 Da5 25. Tb7 Nc5 26. Tdxd7 Rc8 27. Tdc7) negrul introduce la mutarea 21.... Tg8! ca o noutate teoretică permițînd negrului un contraatac asupra cîmpului g2 care duce la pierdere albul indiferent ce mută.

În partida dintre **Martin Hawley (Marea Britanie) — Popescu Tiberiu (România)** din cadrul finalei ed. a II-a a Compionatului Europei pe echipe s-a jucat Apărarea franceză, și după mutările :

1. e4 e6 2. d4 d5 3. Cc3 Nb4 4. e5 c5 5. a3 Nxc3 6. bxc3 Ce7 7. Cf3 Nd7 8. a4 Da5 9. Nd2 Cbc6 10. Ne2 c4 11. Cg5 h6 12. Ch3 000 13. Cf4, negrul introduce la mutarea 13.... f6! ce constituie o noutate teoretică bazată pe aprecierea că poziția este egală și, prin urmare, negrul poate și trebuie să atace în centru și pe flancul regelui.

În ceea ce privește activitatea pe echipe putem aminti că echipa județului Timiș, din care au făcut parte, printre alții, Szabo Eugen — căpitan de echipă —, Popescu Tiberiu, Jicman Aurel, Hackbeil Walter, s-a calificat în finala ediției a II-a a Cupei Județelor, care va începe în cursul acestui an.

Mai putem aminti că un grup de pasionați ai acestui sport au organizat în premieră pentru județul nostru „Cupa IPROTIM 30”, 1985—1987, cu 15 invitați din județ și din țară. Primele patru locuri au fost ocupate în ordine de către : loc. I. Szabo



Eugen (Timişoara), loc. II Varga Ştefan (A.S. IPROTIM), loc. III Hackbeil Walter, loc. IV Sperdea Anton (Hunedoara).

Totodată în cadrul turneului s-au acordat trei premii celor mai frumoase partide. Iată cele trei partide premiate:



Premiul I. Guran A. (Deva) — Szekely T. (Cluj)

Apărarea siciliană

1. e4 c5 2. Cf3 d6 3. d4 cxd4 4. Cxd4 Cf6 5. Ce3 a6 6. Ng5 e6 7. f4 Db6 8. Dd2 Dxb2 9. Tb1 Da3 10. e5 dxe5 11. fxe5 Cfd7 12. Nc4 Da5 13. 00 Nc5 (vezi diagr.) 14. Nxe6! fxe6 15. Rh1 Nxd4 16. Dxd4 Dxe5 17. Tbe1! Dvg5 18. Txe6+ Rd8 19. Tfd1 Da5 20. Cd5 Tg8 21. Dh4+ g5 22. Dvh7. 1—0.

Premiul II. VARGA ŞTEFAN (A.S. IPROTIM) — TRĂISTARU V. (REŞIŢA)

Deschiderea Sokolski

1. b4 c5 2. Nb2 f6 3. e4 Nxb4 4. Nc4 Ce7 5. Dh5+ g6 6. Dh4 g5 7. Dh5+ Cg6 8. Cf3 c6 9. Cxg5 fvg5 10. Nxe5 Tf8 11. Ng7 d5 12. Nxf8 Nxf8 13. exd5 cxd5 14. Nd3 Df6 15. 00 Ce6 16. Dvh7 Cf4 17. Te1+ Rd8 18. Ce3 Nc5 19. Te3 d4 20. Ce4 De7 21. Dg8+ Rc7 22. Tg3 Tb8 23. Cxc5 Dxc5 24. Tvg5 Dd6 25. Te1 Nd7 26. Dh7 Cxd3 27. Dxd3 Th8 28. h3 Df4 29. Tg7 Ce5 30. Db5 Ce6 31. Dd5 Td8 32. Te8 Dxd2 33. Tf7 Cb8 34. De5+. 1—0

PREMIUL III SZABO E. (Timişoara) — HAICKBEIL W. (TIMIŞOARA)

Apărarea franceză

1. e4 e6 2. d4 d5 3. Cd2 Cf6 4. e5 Cfd7 5. Nd3 c5 6. c3 Cc6 7. Cge2 cxd 8. cxd f6 9. exf6 Cxf6 10. 00 Nd6 11. Cf3 De7 12. g3 00 13. Nf4 Ch5 14. Nxd6 Dxd6 15. Ce3 Cf6 16. De2 Nd7 17. Tad1 Tae8 18. Ce5 Nc8 19. a3 a6 20. f4 Te7 21. g4 Cxd4 22. Nh7+ Cxh7 23. Txd4 Te7 24. Rg2 b5 25. h4 De5 26. Cf3 Cf6 27. g5 Ce8 28. Dd2 Nb7 29. De2 Nc8 30. Tfd1 g6 31. Ce5 Tg7 32. Dd3 Cd6 33. Cxg6 Tfe8 34. Ce5 Cf5 35. h5 Tef8 36. Rh3 Cxd4 37. Dxd4 Dxd4 38. Txd4 Nd7 39. h6 Th7 40. Rg4 Ne8 41. Td2 a5 42. Ce2 Tf5 43. Tc2 Te7 44. Cg3 Txe5 45. fxe5 Ng6 46. Te8+ Rf7 47. Ch5 Te8 48. Txe8 Rxe8 49. h7. 1—0.

O altă activitate mai deosebită este şi organizarea în premieră a Cupei judeţului Timiş, ed. I — 1987—1991, ce se va desfăşura în două faze: preliminarii şi finală.

Sperăm ca şahul prin corespondenţă din cadrul judeţului Timiş să aibă potenţialul necesar spre a se impune în viitor cu mai multă putere, devenind ca şi şahul la masă una din principalele forţe şahistice din ţară.

VARGA ŞTEFAN





Partide alese din repertoriul jucătorilor timișoreni

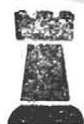
M. ȘUBĂ—G. DIZDAR

Open internațional St. John, 1988,
în cadrul Festivalului șahist mondial
din Canada

Catalana

1. Cf3 d5 2. c4 e6 3. g3 Cf6 4. Ng2 Ne7 5. d4 00 6. 00 c6 (Varianta închisă a apărării alese de negru. Altă posibilitate, care se leagă de amintiri plăcute, este 6... c4 7. Dc2 a6 8. Dc4 b3 9. Dc2 Nb7 10. Nd2! ? Ultima mutare, puțin bizară, are o profundă justificare strategică deoarece îngreunează realizarea în condiții bune a mutării principale de eliberare a negrului c7-c5. În toate partidele jucate cu albul din această poziție cu am reușit să mențim un avantaj pentru alb în jocul de mijloc) 7. Dc2 Cb4 7. Td1 (8. b3 b5 oferă negrului posibilități mai mari de egalare. Mutarea obișnuită 8. Cbd2 este o consider inexactă — vezi comentariul următor) 8. ... Ce4 (Acum la 8... b6 9. b3 Nb7 celul se dezvoltă mai bine la c3) 9. b3 f5 (Negrul joacă nesilit această mutare. Acum 9... b6 este mai slab, de ex.: 10. Cel f5 11. cd5 cd5 12. Dc6) 10. e3 (Albul întărește întâi controlul pe cimpurile negre. 10. Na3 direct ar

fi permis complicarea jocului prin 10... Na3 11. Ca3 f4) 10. ... a5 (Nu este o greșală dar permite albului un pas strategic înainte, schimbarea nebunilor de negru, ceea ce accentuează încălcarea negrului din c8) 11. Na3 Na3 12. Ca3 De7 13. Db2 g5 (Slăbirea flancului regelui nu rezolvă problemele negrului. Resurse tactice de incurcare a jocului ar fi oferit 13. ... Db4, de ex.: 14. Tde1 Cb6 sau 14. Td3 b6) 14. Ce2 h5 15. Cce1 h4 16. Cd3 hg3 17. hg3 (Slăbirea flancului regelui este reciprocă. Negrul nu poate trage nici un felos din deschiderea coloanei h, singurul câștig al acestei „curse de schimb” fiind o mai mare stabilitate a calului



din e4. Profitând de cei trei tempo albul şi-a adus singura piesă rău plasată — calul a3 — pe poziţia ideală d3. În continuare albul pregăteşte deschiderea jocului pe flancul damei, pentru a-şi putea realiza avantajul) 17. ... **Rg7** 18. **a3 Th8** (Atacul pe coloana h nu are nici o şansă de reuşită. Poate nu era târziu pentru 18... b6, încercând să echilibreze jocul pe flancul damei) 19. **Tdc1** (Acum se poate afirma că partida negrului este pierdută) 19. ... **Cd6** 20. **c5 Cde4** 21. **b4 Cdf6** 22. **Cfe5** (22. b5 era de asemenea bine. Nu am vrut să permit o şansă întâmplătoare după 22. ... Cg4. Atacul albului este acum mai lent dar mai sigur) 22. ... **Nd7** 23. **ba5 Nc8** (Nebunului nu-i este dat să se dezcolte. 23. ... Thb8 24. Cb4 Ta5 25. Cbc6 este şi mai rău) 24. **Db4 Dd8** (Altminteri urmează 25. De1 cu ameninţarea f3, urmat de Cb4 şi a6) 25. **Tcb1 Da5** 26. **a4 The8** 27. **Da5 Ta5** 28. **Cc1 Te7** 29. **Cb3 Ta7** 30. **a5 Cd7** 31. **Cd3 Cc3** 32. **Tb2 Cb8** (Negrul îşi concentrează toate forţele pentru a opri înaintarea a6, dar poziţia sa are şi alte defecte) 33. **Nf1 Ca6** 34. **f3 Cb5** 35. **Ce5 Cbc7** 36. **Th2** (Acum când toate piesele negrului „păzesc” flancul damei atacul decisiv vine pe coloana deschisă timpuriu de negru) 36. ... **Rg8** 37. **Th5 Cb8** (37. ... Tg7 38. Ta2 şi ameninţarea Tah2 este mortală) 38. **Ta2 Th7** 39. **Tg5 Tg7** 40. **Tg7 Rg7** (Negrul a scăpat din criza de timp, dar foarte „jumulit”) 41. **g4 Cd7** 42. **g5 Ca6** 43. **Th2 Ce5** 44. **de5 Cb8** 45. **Th6 Cd7** 46. **f4 Cf8** 47. **Ne2 Nd7** 48. **Nh5 Ta8** 49. **Rf2** (Diagramă. Lipsit de orice contra-joc negrul a cedat. Albul aduce regele la b4, calul la d4, turnul la f6 şi continuă nestingherit pătrunderea în tabăra adversă). 1—0.

Comentarii de Mihai Şubă

Spicuiuri din buletinul turneului :

Runda 2 : „Se pot nota nume surprinzătoare printre lideri şi alte nume binecunoscute în grupa următoare, cu 1,5 puncte, incluzind pe G.M. Mihai Şubă, care şi-a făcut simţită rapid prezenţa, după ce a primit 0,5 p. bye în runda 1” (Datorită dificultăţilor drumului lung nu a putut ajunge la timp, dar anunţând organizatorii a primit 0,5 p. bye, procedeu curent în concursurile nordamericane).

Runda 3 : „Dintre partidele jucate se remarcă infiltrarea lui Şubă pe cîmpuri negre, împotriva „zidului de piatră” al lui Dizdar” (Partida comentată mai sus).

Runda 4 : „Probabil una din cele mai interesante bătălii ale rundei a fost lupta perechii de cai a lui Groszpetér cu perechea de nebuni a lui Şubă” (Remiză la mutarea 48, dar, probabil, albul a ratat câteva posibilităţi de a obţine avantaj decisiv).

Runda 7 : „La masa 3 Barlov (4,5) contra lui Şubă (4,5), ambii jucători pîrînd să joace la cîştig. Un Benoni bine condus, ce se termină remiză în 53 mutări”.

Runda 8 : „Cea mai bună partidă cîştigată a fost, fără îndoială, cea ilustrată de combinarea elegantă a G.M. Şubă, de manevre poziţionale cu lovituri tactice, pentru a cîştiga duelul cu G.M. Ivanovici în Indiana Veche”. (Va fi comentată în Revista de Şah).

Runda 9 : „Rezultatul obţinut de marele maestru român Mihai Şubă (locul 2—3) nu este surprinzător, dar popularitatea lui a depăşit rezultatul.



Ceea ce impresionează mai mult la acest jucător este dragostea lui adevărată pentru şah, dorința lui de a juca orice partidă la câștig și disponibilitatea de a analiza orice poziție de şah cu oricine”.

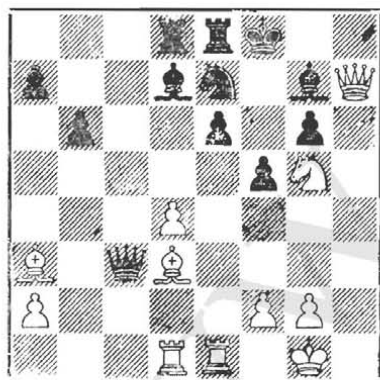
N. ILIJIN (România)–

VAN DER LIPPE (R.F.G.)

Turnul internațional Porz, 1987/1988

Apărarea franceză

1. e4 e6 2. d4 d5 3. e5 c5 4. c3 Cc6 5. Cf3 Db6 6. a3 (O variantă recomandată de Paul Keres, în prezent introdusă în practica turneelor de marel maestru Svasnikov) 6. ... a5 (O altă continuare este 6. ... c4) 7. Nd3 Nd7 8. 00 (Albul sacrifică doi pionieri pentru atac, lucru posibil din cauza slăbirii



cîmpului b5) 8. ... cd4 9. cd4 Cd4 10. Cd4 Dd4 11. Ce3 De5 12. Te1 Db8 (O altă continuare este 12. ... Dd6) 13. Cd5 Nd6 14. Cb6! (După această mutare se vede clar că pentru pionul sacrificat albul are compensație suficientă) 14. ... Ta7 (Poate era mai bine ca negrul să sacrifice calitatea; ce urmează este o lec-

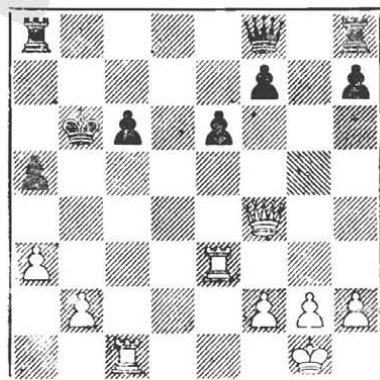
ție pe tema atacului asupra regelui rămas în centru) 15. Dg4 Ce7 16. Cd7 Rd7 17. Nb5 Ce6 18. Dg7 Df8 19. Dd4 (Se amenință turnul din a7) 19. ... Ta8 20. Nf4 Rc7 21. Tac1 Nf4 (La 21. ... Tad8 urma 22. Nc6 bc6 23. Da7 Rc8 24. Tc6 mat) 22. Df4 Rb6 23. Nc6 bc6 24. Te3! (Negrul nu mai are după această mutare apărare-diagramă) 24. ... Td8 25. Tb3 Ra7 26. Dc7 și negrul a cedat. 1—0.

N. ILIJIN—NEESE (R.F.G.)

Turnul internațional Porz, 1987/1988

Apărarea Caro-Kann

1. e4 c6 2. d4 d5 3. ed5 cd5 4. c4 Cf6 5. Cc3 e6 6. Cf3 Ne7 7. cd5 Cd5 8. Nd3 Cc6 9. 00 00 10. Te1 (Cunoscutul atac Panov din apărarea Caro-Kann)



10. ... Ce3?! (Obișnuit se joacă aici 10. ... Cf6 sau Nf6) 11. bc3 Nd7 12. De2 Nf6 13. Tb1 b6 14. De4 g6 15. h4! (Albul începe un atac care necesită o apărare foarte exactă) 15. ... Ng7 16. Na3 Te8 17. Tbd1 (Piese albe au poziții ideale) 17. ... Dc7 (Cred că era mai bine Tc8 sau Ce7) 18. h5 Tad8? (Gre-



șeală după care negrul intră în poziție pierdută) 19. **hg5 hg5** 20. **Cg5** (Se amenință **Cf7** precum și **Df3** sau **Dh4**) 20. ... **Ce7** 21. **Df3 f5** (La 21. **Cf5** urma 22. **Nf5** și 23. **Dh3**) 22. **Dh3 Dc3** 23. **Dh7 Rf8** (Diagramă) 24! **Dg6! Rg8** 25. **Df7 Rh8** 26. **Te3** și negrul a cedat. 1—0.

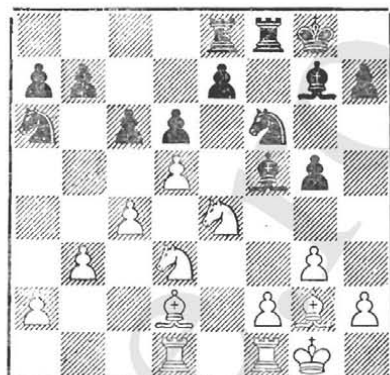
Comentarii de ing. N. Iljin
maestru internațional

ANIȚOAIIE DUMITRU—

MOZES ERVIN

FINALA B, Predeal, 1987

1. **d4 f5** 2. **g3 Cf6** 3. **Ng2 d6** 4. **c4** **e6** 5. **Cc3 g6** (Înr-o partidă anterioară, jucată cu același adversar, am ales un plan de ocupare rapidă a centrului jucând **Dc7**, **e5** și apoi **e4**. Convins că adversarul era pregătit împotriva acestui plan, încerc să-l surprind) 6. **Ch3** (Este rîndul albului să-și surprindă adversarul care dorea să intre într-o variantă principală, de genul: 6. **Cf3 Ng7** 7. **00 00** 8. **d5 De8** etc.) 6... **Ng7** 7. **00 00** 8. **d5 De8** 9. **Cf4 Ca6** 10. **Tb1 Nd7** 11. **b3 g5** 12. **Cd3 Dh5** 13. **Nd2 Tae8** (negrul pregătește atacul caracteristic apărării olandeze, iar albul încearcă să se apere prin schimburi) 14. **e4 D:d1?** (Desigur, și finalul rezultat în urma schimburilor este favorabil negrului datorită slăbiciunii pionului **d5**. Totuși varianta 14... **Dg6!** 15. **e5 Ce4!** ducea la o ciștig mai rapid) 15. **Tb:d1 f:e4** 16. **C:e4 Nf5!** (O puternică mutare intermediară, neglijată de alb — vezi diagr.) 17. **Tfe1 N:e4** 18. **N:e4 C:e4** 19. **T:e4 c:d5** 20. **c:d5 Tf5!** (Acest final avantajos l-am avut în vedere la mutarea a 14-a) 21. **Cb4 Ce5!** 22. **Tg4 a5** 23. **Cc2 T:d5** 24. **T:g5 T:g5** 25. **N:g5 Ce4** 26. **Ne3?** (Mai bine era 26. **Nd2 Tc8** 27. **Cc3 C:d2**



28. **T:d2** (cu avantaj pentru negru, dar partida nu era încă pierdută) 26... **Cc3!** 27. **Td3 C:a2** 28. **Td5 Tc8** 29. **Ca3 Tc3** 30. **Tb5 a4!** 31. **T:b7 T:b3** 32. **Cb5 Cc3** 33. **C:c3 T:b7** 34. **C:a4 Tb4** 35. **Cb6 e6** 36. **Ce8 d5** 37. **Ce7+ Rf7** 38. **Cc6 Tc4** 39. **Cd8+ Re7** 40. **Cb7 Nd4** 41. **Ca5 N:e3** 42. **C:c4 N:f2+** (**d:c4** și **c3**) 43. **R:f2 d:c4** 44. **Re3 e5** 45. **g4 h5!** 46. **g5 h4** și albul cedează.

CRIȘAN ALEXANDRU—

MOZES ERVIN

FINALA B, Predeal, 1987

1. **d4 f5** 2. **Cc3 d5** 3. **Ng5** (Albul evită varianta Leningrad, una din preferințele mele în deschidere) 3... **c6** 4. **e3 Cd7** 5. **h4** (Demonstrație de forță care împiedică dezvoltarea normală pe flancul regelui) 5... **Db6** 6. **a3 e5!** (Jocul lui pe flancul regelui, negrul opune contralovitura în centru) 7. **d:e5 C:e5** 8. **Dd4 Nd6** 9. **000 Cg4!** (Mutare care subliniază defectele mutării a cincia a albului. Desigur, la 10. **D:g7 Ne5** se prinde dama) 10. **Ch3 Ne5** 11. **Dd2 Ce7** 12. **f3 Cf6** 13. **Nf4 Cg6** 14. **N:e5 C:e5** 15. **Cf4 Dc7** (nu îmi plăcea varianta



15...00 16. Ca4 Dc7 17. Cc5) 16. Dd4 Nd7 17. Dc5 Db6 18. Ca4 ? (Albul intră într-un final mai prost datorită slăbiciunii cronice e3. Mai bine era Dd4, cu joc egal) 18...D:c5 19. C:c5 b6! 20. Ce6 N:e6! (Evident, negrul schimbă cu plăcere nebunul de alb) 21. C:e6 Rf7 22. Cd4 g6 23. Ne2 The8 (Vizează slăbiciunea e3) 24. h5 Tac8 25. Tdf1 Rg7 26. Rd2 Te7 27. h:g6 h:g6 28. Nd3 c5! 29. Cb5 a6 30. Cc3 b5 31. Cd1 Td8! (Superioritatea negrului în centru este apăsătoare. Multiplele amenințări de genul Cc4+, d4, sau c4 nu pot fi evitate fără pierderi materiale) 32. Cf2 Cc4+! 33. N:c4 d:c4 34. Re2 Ch5 35. T:h5 g:h5 36. g3 Ted7 37. Td1 Rf6 38. T:d7 T:d7 39. c3 Tg7 40. Ch1 a5 41. f4 b4 42. a:b4 c:b4 43. c:b4 a:b4 44. Rd2 Td7+ 45. Rc2 Td3 46. e4 b3+ 47. Rc1 T:f3 și albul cedează.

MOZES ERVIN—PLACHETKA JAN

Turneul open Harkány (R.P.U.), 1987

1. g3 e5 2. Cf3 e4 3. Cd4 d5 4. d3 c5 5. Cb3 f5?! 6. Ng2 Cc6 7. d:e4 (Deschiderea este o apărare Alehin cu culorile schimbate și un tempo în plus pentru alb. În această situație negrul nu trebuie să aleagă cea mai tranșantă continuare, varianta celor patru pionii) 7...f:e4? (Această mutare duce la dezavantaj clar pentru negru. Menționez că Sergiu Grünberg, colegul meu de echipă, are rezultate bune în această variantă jucată cu negrul. Adversarul meu, component al echipei olimpice care a obținut locul al II-lea la Olimpiada de la Salonic 1984 următoarea mutare al albului) 8. e4! (vezi diagr.) 8...d:c4 9. D:d8+ R:d8 10. Ng5+ Cf6 11. C3d2 Ne7 12. Cc3! (Albul își termină dezvoltarea, urmînd a culege mai tîrziu pionii slabi ai negrului)



12... Ne6 13. 000 Rc7 14. Nf4+ Rb6 15. Cd:e4 Tad8 (Negrul încearcă prin schimburi să microșeze presiunea albului. Un joc șablon de genul 16. T:d8 T:d8 17. Td1 T:d1 18. R:d1 duce la micșorarea avantajului. Dîndu-mi seama de aceasta, am gîndit aproape 40 minute la mutarea următoare) 16. Cg5! Nf5 17. e4 Ng4 18. f3 Ne8 19. Cf7! T:d1+ 20. T:d1 Tf8 21. Cd6 N:d6 22. N:d6 Td8 23. Nf1! — Ce8 (La 23...Nc6 cîștigă 24. Ca4+ Rb5 25. C:c5) 24. Cd5+ Rb5 25. Cc3+ Rb6 26. Cd5+ Rb5 (Albul fiind în criză de timp repetă mutările) 27. Ne7 Td7 28. Cc3+ Rb4 29. a3+ Ra5 30. T:d7 N:d7 31. N:c5 b5 32. Cd5 Cf6 33. Cb4 Ce5 34. Ne2 Nh3 35. Nd6 Ced7 36. g4 Rb6 37. e5 Ce8 38. Cd5+ Rc6 39. Cf4 și negrul cedează. Aceasta este cea mai plăcută amintire a mea, fiind prima mea victorie la un mare maestru internațional.

BLATNY PAVEL—MOZES ERVIN

Hajduszoboszlo (R.P.U.), 1987

1. e4 Cf6 2. e5 Cd5 3. d4 d6 4. Cf3 c6?! 5. e4 Ce7 6. Cc3 Cd7 7. Ne3? (Adversarul meu, tînărul maestru internațional din Brno (R.S.C.), este surprins

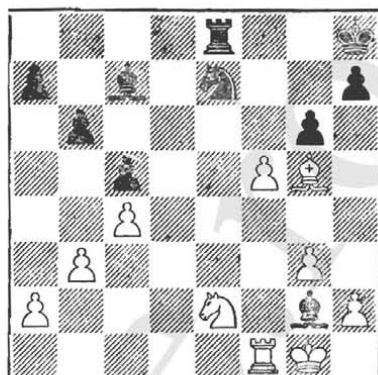


de varianta aleasă de mine. Jucând normal 7. e:d6 e:d6 albul avea un joc comod) 7... d:e5 8. d:e5 Ce6! (Negrul va câștiga pionul din e5) 9. Dd2 Dc7 10. 000 g6 11. Cd4 C:e5 12. Ne2 f6 13. f4 C:d4 14. D:d4 Cg4 (Mai bine ar fi fost 14... Cf7) 15. N:g4 N:g4 16. Tde1 Nh6? (Creează contrașanse albului. Mai bine era 16... Rf7) 17. f5 N:c3+ 18. T:e3 N:f5 19. g1 Dd7 20. Df4 N:g4 21. h3 Nh5 (21... Nf5 22. Thd1) 22. The1 000 23. T:e7 Dd6 24. Df2? (Jucând 24. D:d6 T:d6 25. Ce4 albul obținea egalarea șanselor) 24... Dd4 25. Dh2 Td7 26. Te4 Dd6 27. Df2 f5! 28. c5 Df6 29. Te6 Dg5+ 30. Rb1 Dd2 31. Dg1 Thd8 32. a3 Dd3+ 33. Ra1 D:h3 34. Dg5 Dd3 și în această poziție pierdută, albul depășește timpul de gândire. Aceasta a fost singura înfrângere a adversarului meu, care a câștigat turneul, onorându-și și titlul de vicecampion mondial de juniori pe 1987.

MOZES ERVIN—KISS ATTILA

Hajduóboszlo (R.P.U.), 1987

1. e4 c5 2. g3 Cc6 3. Ng2 g6 4. Ce2 Ng7 5. 00 d6 6. c3 e5 7. d3 Cge7 8. Ne3 00 9. f4 f5 10. Cd2 Rh8 11. Cf3 b6 12. Dd2 Na6 13. Tad1 Tac8 14. b3 d5!? (În general, mutarea d5 în siciliană duce la egalarea șanselor. În situația dată, această mutare trebuie jucată pentru că albul amenință cu 15. c4 să o împiedice definitiv și să scoată afară din joc nebulul de alb al negrului) 15. C:e5 C:e5 16. f:e5 d:e4 17. d:e4 D:d2 18. T:d2 N:e5 19. e4 (Deși poziția este obiectiv egală, negrul trebuie să fie atent. Cel mai bine ar fi 19... Tcd8 și Ne8) 19... Nb7? (Mutarea nu e greșită, dar conține în ea germeii



viitoare greșeli) 20. Td7 Tc7 21. T:c7 N:c7 22. Ng5 Te8 23. e:f5 N:g2? (Această mutare naturală pierde. Totuși, cred că replica albului de la mutarea 24 nu era ușor previzibilă. Jucând 23... C:f5 24. N:b7 T:e2 25. Nf6+Rg8 26. Nd5+Rf8, negrul putea spera la remiză — vezi diagr.) 24. f6!! (Pionul alb devine mai valoros decât piesele negrului care nu cooperează) 24... Ne5 (la 24... N:f1 25. f7 câștigă datorită amenințării simultane 26. f:e8D și Nf6 mat) 25. f7 Tf8 26. N:e7 N:f1 27. N:f8 N:e2 29. Ne7 Ng7 30. Nf6!! h5 31. f8D+ și negrul cedează după ce a asistat la marșul triumfal al pionului e2. Menționez că simpaticul meu adversar a realizat la acest concurs norma decisivă de maestru internațional.

Comentarii MOZES ERVIN

ROGULI BRANCO —

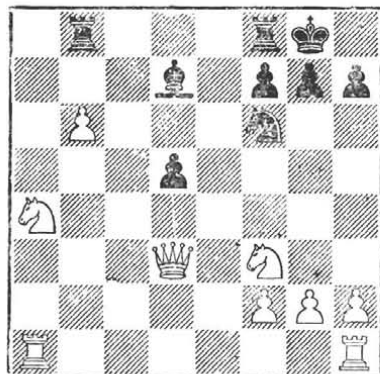
NEAMȚU ȘERBAN

Turneul internațional „Open” Biel
1987

Apărarea Caro-Kann

1. e4 c6 2. d4 d5 3. e:d5 c:d5 4. c4 Cf6 5. Cc3 e6 6. c5!? (O mutare pu-





țin obișnuită în varianta Panov; ideea albului este de a-și crea majoritate de pionii pe flancul damei, în timp ce negrul trebuie să caute contrajoc în centru) 6. ...Ne7 7. Cf3 00 8. Nd3 b6 9. b4 a5 10. Ca4 Cbd7 (O altă posibilitate este aici 10. ...Cf7 11. b5 b:c5 12. d:c5 e5! 13. c6 e4 14. c:d7 Cb:d7 15. 00 Nf6 16. Tb1 e:d3 17. D:d3 Ce5 18. C:e5 N:e5 19. Nb2 N:h2+ 20. R:h2 Dh4 cu egalitate Kopaev — Sokolschi, corespondență, 1949—50) 11. Dc2 Dc7! (Recomandarea marelui maestru sovietic I. Boleslawski) 12. a3 a:b4 13. a:b4 e5! (Singura posibilitate de a obține contrajoc înainte ca albul să-și consolideze poziția) 14. c:b6 Db8 (Negrul evită schimbul damelor menținând toate amenințările) 15. d:e5 Nb4+ 16. Nd2 N:d2+ 17. R:d2 (O idee interesantă care are ca scop aducerea regelui alb în luptă în finalul care urmează) 17. ...C:e5!? (Merge în întâmpinarea intențiilor albului. Bine ar fi fost de asemenea 17. ...Ce4+ 18. N:e4 d:e4 19. D:e4 Nb7 20. De3 N:f3 21. D:f3 C:e5 și negrul are un joc excelent pentru pionul sacrificat) 18. Dc7! (Obligând schimbarea damelor) 18. ...C:d3 19. D:b8 T:b8 20. R:d3 Nd7 (Aceasta este poanta negrului; pionul avansat

din b6 nu mai poate fi apărat și de aceea albul se decide să sacrifice calitatea pentru a obține contrajoc — vezi diagr.) 21. Thb1 Nf5+ 22. Rd4 N:b1 23. T:b1 Tfc8 24. Ce5 Ef8 25. Ce5 Re7 26. f3 h5 27. Te1? (Albul își supraapreciază șansele; după 27. Tb2 nu se vede cum își putea întări negrul poziția și albul ar fi avut bune șanse de remiză) 27...T:b6 28. Ced7+ Te6 29. C:e6 f:e6 30. Ce5 Tc6 31. Te5 (O greșeală după care albul pierde imediat) 31...T:c5 și albul cedează. 0—1

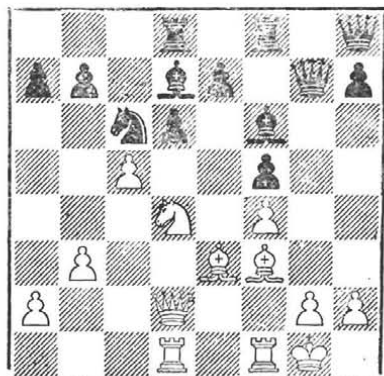
NEAMȚU ȘERBAN —

NICOLAIDE VALERIU

FINALA B, Campionatul R.S.R.
individual masculin, 1987, Sovata

Deschiderea Reti

1. Cf3 Cf6 2. e4 g6 3. Cc3 c5 4. e4 Ng7 5. d4 00 6. Ne2 Cc6 7. d:c5 (Duce la o formă favorabilă pentru alb a variantei lui Macrozi din apărarea Siciliană; bine ar fi fost de asemenea 7. d5, ceea ce ar fi dus la apărarea Benoni) 7...Da5 8. 00 D:c5 9. Ne3 Da5 (Desigur nu 9...Db4 10. a3 Db2? 11.



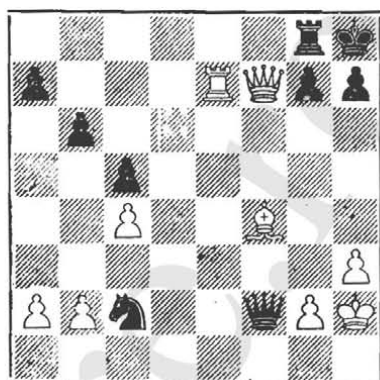
Ca4 și albul câștigă) 10. Cd2 d6 11. Cb3 Dd8 12. f3 Ch5 (S-a ajuns la poziția caracteristică a variantei Macrozi din apărarea siciliană. Cu ultima sa mutare negrul încearcă să obțină contrașanse prin atacarea punctului e4) 13. Dd2 f5 14. e : f5 g : f5 15. Tad1 De8 16. Cd5 (O mutare caracteristică în acest gen de poziții; calul ocupă o poziție dominantă în centru, iar mutarea e7 e6 ar produce o slăbire decisivă a poziției de pioni a negrului) 16... Df7 17. f4 Cf6 18. C : f6 N : f6 19. Cd4 Rh8 20. b3 Nd7 21. Nf3 Dg7 (O mutare „normală” care însă permite albului să-și concretizeze avantajul pozițional pe cale tactică. Ar fi fost necesar 21... Tfd3 22. Cb5 a6 23. Cc3 cu avantaj pozițional pentru alb) 22. c5! Tad8?! (O încercare de a complica jocul pe cale tactică, dar nu se vede o apărare satisfăcătoare pentru negru. Slab ar fi fost 22... d : c5 23. C : c6 N : c6 24. N : c6 b : c6 25. N : c5 cu mare avantaj pentru alb — vezi diagramă) 23. c : d6 C : d4 24. N : d4 Nb5?! 25. N : f6 T : f6? (Poziții grele, mutări rele. După această greșeală negrul pierde imediat. Relativ mai bine ar fi fost 25... D : f6 26. Tfe1 T : d6 27. De3 T : d1 28. T : d1 b6 29. a4 cu avantaj pentru alb) 26. Da5! N : f1 27. D : d8+ Tf8 28. d : e7 (1—0).

Comentarii Șerban Neamțu

MOISE DORIN — NEMETZ

Köln—Portz, 87,88

1. e4 e6 2. d4 b6 3. c4 Nb7 4. Nc3 f5 5. Cc3 fe4 6. Ne4 Ne4 7. Ce4 Cf6 8. Cc3 Ne7 9. Cf3 00 10. 00 c5 11. d5 e15 12. Cd5 Ce6 13. Te1 Cd5 14. Dd5 Rh8 15. Cg5 Ng5 16. Ng5 Dc7 17. Tad1 Tae8 18. Te8 Te8 19. Df7 De5 20. h3 Cd4 21. Ne3 Ce2 22. Nf4 De7 23. Td7 De1 24.

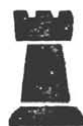


Rh2 Tg8 25. Te7 Df2 (vezi diagrama) 26. Dg7 Tg7 27. Te8 Tg8 28. Ne5. 1—0

MOISE DORIN — PETERS

Köln—Portz, 1987—88

1. e4 e6 2. d4 d5 3. ed5 ed5 4. c4 e6 5. Cf3 Cf6 6. h3 Ne7 7. Cc3 00 8. Nd3 dc4 9. Nc4 Nf5 10. 00 Cbd7 11. Ng5 Cb6 12. Nb3 Cfd5 13. Ne7 De7 14. Te1 Dd6 15. Ce5 Tad8 16. Df3 Ng6 17. Tad1 Cc3 18. bc3 Cd7 19. h4! ? Df6 20. Cg6 hg6 21. Df6 Cf6 22. Te7 Tb8 23. Td1 a5 24. a3 b5 25. Tc7 b4 26. ab4 ab4 27. Tc6 bc3 28. Tc3 Tb4 29. Nc4 Td8 30. Te7 Td4 31. Nf7 Rh7 (31... Rf8 32. Ta7 Td1 33. Rh2 Th4 34. Rg3, cu următoarele continuări : 34... Ce4 35. Rh4 Ce3 36. Ng6+—, sau 34... Tg4 35. Rf3 Td8 36. Na2 și Tcc7+—) 32. g3 Tb1 33. Rg2 Tb2 34. Tb3 Tb2 35. Tb6 Td8 36. Ta7 Cg4 ? 37. Ng6+ Rh8 38. Tf7 Ce3 39. Rh3 Cd1 40. Rg2 Ce3 41. Rg1 Ce4 42. Te6 Ta8 43. Tfe7 Cd6 44. Td7 Ce4 45. Td2 Cd2 46. Rg2 Ce4 47. g4 Td8 48. Rg3 Cd6 49. f4 Cb7 50. h5 Ce5 51. Te8 Te8 52. Ne8 Rg8 53. g5 Rf8 54. Nc6 Ce6 55. Nd5 Ce7 56. Nc4 Ce3 57. Rg4 Cd6 58. Nd5 Re7 59. Nb3 Rf8 60. f5 Re7 61. Rf4 Ce8 62. Re5 Rf8 63. h6. 1—0



H. PRUNDEANU — M. LÖRENTZ

Campionatul municipal Timișoara 1988

1. e4 Cc6 (O mutare frecvent utilizată în urmă cu 15 ani de actualul mare maestru Knaak, care la 2. d4 răspundea cu 2...d5. Pozițiile ce rezultă sînt interesante. Surpriza pregătită de adversarul meu n-a prea fost surpriză, eu însumi răspunzînd în partida Stefanov—H. Prundeanu, Ploiești 1974, cu 1...Cc6. A urmat 2. Cf3 e6 3. d4 d5 4. Cc3 Nb4 5. e5 Cce7 6. a3 N:c3 7. b:c3 a6 8. a4 Nd7 9. Cg5 Cg6 10. Nd3 11. Dh5 C8e7 12. Df3 00 13. h4 f5 14. h5 Ch8 15. 00 c4, partida încheindu-se după multe peripeții remiză) 2. Cf3 e5 3. Nb5 (De n-ar fi intervertirile!) 3. ... a6 4. Na4 d6 5. 00 f5 (Varianta Siestă duce de obicei la un joc complicat, numai bun pentru un concurs jucat în sistem elvețian) 6. e:f5 N:f5 7. c3 Ne7 (Mutare naturală. Relativ ciudată varianta ce survine după 7. ... Nd3 8. Te1 Ne7 9. Te3 e4 10. Ce1 Ng5 11. Th3 Cf6 12. C:d3 e:d 13. T:d3 00 14. Th3 De7 15. Ca3 Tae8 16. Cc2 Ce4 17. Nb3+ Rh8 18. f3 Cc5 19. d4 N:c1 20. T:c1 C:b3 21. a:b3 De2 22. D:e2 T:e2 23. Rf1 Td2 24. b4 Te8 25. Te1 T:e4 26. C:e1 T:b2 27. f4±, așa cum arată o analiză mai veche) 8. d4 b5 9. Nb3 e4 10. Cfd2! (Cînd nu te decizi după o îndelungată gîndire între două mutări o efectuezi de obicei pe a treia la rezezeală și intri adesea în poziții grele. Dacă 10. Nd5 atunci 10. ... Dd7 11. Cg5 Cf6 și la tentanta 12. ... Nf7 urmează simplu Rf8±. Corect era 10. d5 e:f 11. d:c6 f:g2 12. Te1 Cf6 13. Ng5 Tf8 14. N:f6 T:f6 15. Dd5!±, sau 13... Rf8 14. Df3 Ng6 15. Cd2 h6 16. N:f6±) 10...d5 11. Te1 (Înghesuiala din careul albului este ilustrată de va-

rianta comică 11. f3?? e3 și calul din d2 nu are unde să se retragă) 11... Cf6 12. f3 e:f3 13. C:f3 00 14. Ng5 Dd6 15. Cbd2 Tae8 (Fără îndoială negrul a jucat incolor, permițînd albului să mai răsufle) 16. Ce5 C:e5! (Căci la 17. d:e5 cu furculiță, urmează 17... Db6+ și la contra 18. Ne3 urmează varianta 18... Nc5 și albul poate ceda) 17. T:e5 Cg4! (Foarte aproape de K.O., va arunca albul prosopul?) 18. Ce4! N:g5 (Ce altceva?) 19. C:d6 T:e5 20. C:f5 (La 20. d:e urmează combinația pe care oricine ar vrea să o facă pe tablă: 20... Nc3+ 21. Rf1 Nd3+ 22. Re1 Tf1 mat, sau 21. Rh8 Cf2+ 22. C:d1 0—1) 20... T:f5 21. N:d5+ (Numai așa. La 21. D:g4? Ne3+ și mat pe linia 1., sau 21. g3 Ne3+ 22. Rg2 Tf2+ 23. Rh3 T:h2+ 24. R:g4 h5 mat) 21... Rh8 22. Nf3 (În fine albul a „închis robinetul” coloanei f, pe care au tot plutit amenințările) 22... Ne3+ 23. Rf1 Nh6! (23... C:h2+ 24. Re2 C:f3 25. g:f3 T:f3 26. Th1 Tg3 27. Tf1 Te8 28. Dd5+ Rh8 29. Df7 sau 24... Te8 25. Dd3 cu egalitate) 24. Rg1 Ne3+ 25. Rf1 Nh6 și remiză prin șah etern (Merita poate încercat 26. Dd3 C:h2 27. Re2 C:f3 28. g:f3 Te8+ 29. Rf2 Ne3 30. D:e3 T:e3 31. R:e3).

T. GHÎTESCU — H. PRUNDEANU

Camp. echipe, Divizia A
Eforie Nord, 1987

1. d4 d6 2. Cf3 Cf6 3. c4 g6 4. Cc3 Ng7 5. e4 00 6. Ne2 Ng4 7. Ne3 Cc6 8. d5 N:f3 9. N:f3 Ce5 10. Ne2 c5 11. 00 Ce8 12. Dd2 e6 13. f4 e:d5 14. f:e5 d4 15. Ng5 d:c3 16. N:d8 c:d2 17. Ne7 Ne5 18. Tad1 N:b2 19. T:d2 Nd4+ 20. Rh1 f6 21. N:f8 R:f8 22.



Td3 Cc7 23. Tb1 b6 24. Ta3 Re7 25. Nd1 f5 26. e:f5 g:f5 27. Nf3 d5 28. N:d5 C:d5 29. c:d Rd6 30. Th3 Rd5 31. T:h7 c4 32. Td7+ Rc5 33. Tc7+ Rd5 34. Td1 Td8 35. T:a7 Rc6 36. Tf7 Td5 37. Tf8 c3 38. Tc8+ Rd6 39. g3 Nf6 40. Tc1 Tc5 41. Te8 Tb5 42. h4 Tb2 43. a4 Ta2 44. Tf8 Re7 45. T:f6 46. T:c3 T:a4 47. Tc6+ Rg7 48. Tb6 Tg4 49. Rh2 f4. Remiză.

H. PRUNDEANU — ȚENCHE

Camp. Municipi Timișoara 1988

1. e4 c6 2. d4 d5 3. Cc3 d:e 4. C:e4 Nf5 5. Cg3 Ng6 6. Cf3 Cd7 7. Ch4 e6 8. C:g6 h:g 9. Dd3 Dc7 10. Ne2 Cgf6 11. 00 Nd6 12. c4 000 13. Ne3 Th7 14. h3 Tdh8 15. Ce4 C:e4 16. D:e4 Cf6 17. Df3 Rb8 18. Tfd1 Td8 19. Tacl Ne7 20. a3 T7h8 21. Nf1 Td7 22. g3 Thd8 23. b4 Ra8 24. Ng2 Nf8 25. Tb1 Rb8 26. a4 Ra8 27. Tdcl Db8 28. a5 a6 29. De2 e5 30. d:e D:e5 31. b5 c:b5 32. c:b5 a:b5 33. Tb5 De6 34. Tb6 De5 35. N:b7+ T:b7 36. Da6+ Ta6 37. Dc8+. 1—0.

Horia Prundeanu
Maestru al Sportului

ALEXANDRU PRUNDEANU — GOTTFRIED MĂRCIA

Camp. Municipal Timișoara, 1988

Partida este interesantă mai mult pentru aspectul de luptă și răsturnările de situație survenite pe parcursul ei Ea s-a desfășurat în runda a X-a a campionatului municipal Timișoara. Ambii combatanți totalizau 5,5 puncte și luptau pentru victorie, cu scopul de a se menține în lupta pentru primele 6 locuri.

1. e2 e4 c7 c5 2. c2 c3 d7 d6 (O variantă puțin uzitată, care nu a mai fost jucată între cei doi foști coechipieri) 3. d2 d4 Cg8 f6 4. f2 f3 c5:d4 5. c3:d4 g7 g6 6. Nc1 e3 Nf8 g7 7. Cb1 c3 00 8. Nf1 c4 Cb8 c6 9. Dd1 d2 (Poziția are unele caracteristici comune cu cele survenite în varianta „dragonului”. Pionul este însă la d4 în loc de c2, asigurând controlul asupra cîmpului e5. În plus, el împiedică dezvoltarea nebulului negru de cîmpuri albe la e6.) 9... a7 a6 10. Ta1 c1 b7 b5 11. Nc4 d3?! (11. Nb3 ar fi fost mai „în spiri- tul poziției”, avînd în vedere analogia făcută anterior, dar albul se pregătește să dezlănțuie un atac pe flancul regelui, fără să mai facă rocadă, caz în care trebuie să-și consolideze centrul) 11... e7 e5 12. d4 d5 Cc6 d4 (Singura mutare logică. După oricare alta s-ar fi jucat „la o singură poartă”. Albul ar fi aplicat planul Ne3 h6 și h2 h4, iar negrul nu are destul contra-joc) 13. b2 b4 (Slăbește cîmpul c4, dar combate planul Cf6 d7 c5, urmat de b5 b4 b3, cu contra-joc) 13. Cf6 d7 i4. Cg1 e2 Cd7 b6 15. Ne3 g5 (Acum calul din d4 va putea fi îndepărtat) 15... Dd8 d7 16. Ce2:d4 e5:d4 17. Cc3 e2 (Acum se poate aprecia mai bine lipsa de perspective ale nebulului din c8) 17... Dd7 a7 18. Ng5 h6 Ng7:h6 19. Dd2:h6 Nc8 d7 20. h2 h4 Tf8 c8 21. h4 h5 Nd7 e8 22. Th1 h3?! (f4 direct este mai co- rect) 22... Cb6 c4 23. f3 f4 Da7 e7 24. Ce2:d4 Ce4 b2 25. Tc1:c8? (Sub presiunea ceasului de control încep inexactitățile. Luarea intermediară la d3 va aduce regele alb în centru și acum echilibrul se va deplasa în favoarea negrului. 25. Nc2 ar fi dat jocului mai multă vitalitate. De asemenea realiza- bil era f4 f5 sau chiar Cd4 f5) 25... Cb2:d3+ 26. Re1 d2 Ta8:c8 27. h:g (27. Cf5! Df6 28. h:g6 Db2+ 29. Re3



Df2+ 30. R:d3 Df1+ 31. Rd2 D:g2 32. Rd1 Dc2+ 33. Re1 D:e4+ 34. Ce3± sau 28... Dc1+ 29. Rf3! Ce1+ 30. Rg4±±; dacă 27... Dc3+ 28. Re2 Dc2+ sau 28... De1+ 29. Rf3 Df2+ 30. Rg4 D:g2+ 31. Rh4 Df2+ 32. Tg3 Dh3+ 33. Rg5 D:h6+ 34. R:h6, urmat de Ce7+ sau g:h+ şi Tg8) 27... f5:g6 28. Rd2:d3 De7 c7 29. Cd4 c6?? (29. Ce2 Dc2+ 30. Re3 Tc4 31. Rf2 T:e4 32. Te3 ducea mai probabil la remiză) 29... Ne8:c6 30. d5:c6 (Aici s-au încheiat calculele albului făcute înainte de mutarea 25. Desigur nu mergea 30... D:c6 din cauza 31. D:h7) 30... Dc7 f7 31. f4 f5 (Singura contraşansă într-o poziţie deja precară) 31. Tc8 c6 32. f5:g6 (Curaajul disperării. Fără a calcula prea mult albul acceptă să-şi expună regele în centrul tablei. Nici alte variante nu duc la un deznodământ mai bun. În acest moment al partidei ambii adversari au avut impresia că negrul va câştiga destul de uşor, fără a se baza însă pe calculul concret al variantelor. După 32... Df1+ 33. Rd4 Tc4+ 34. Rd5 Dd1+ 35. Re6 Dg4+ la 35... T:d4+ 36. Rd7 Dg4+ 37. R7 şi regele alb se îndreaptă spre adăpostul de la a5. În cazul schimbului de dame va captura unul din pionii a6 sau d6, cu remiză 36. Rf6! cu remiză după schimbul damelor pe g6) 32... Df7-f1+ 33. Rd3-d4 Df1-d1+? 34. Rd4-e3 Dd1-c1+ 35. Re3-f3 Tc6-c3+? 36. Rf3g4 Dc1-d1?? (După 36... D:h6 37. T:h6 h:g 38. g6+ Rf7 39. T:d6 partida s-ar fi decis totuşi în favoarea albului) 37. Th3-f3. 1-0.

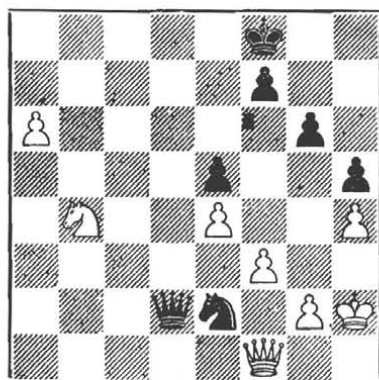
Comentarii Alexandru Prundeanu,
maestru al sportului

ZARCULA IOAN—TOTH IANOS
(R.P.U.)

Turneul internaţional, Gyula, 1987

Apărarea ungară — C50

1. e4 e5 2. Cf3 Cc6 3. Nc4 Ne7 4. d4 d6!
5. c3!? (O idee nouă legată de întărirea centrului de pioni şi în special de controlul cimpului „d4”. Teoria recomandă 5. d:e5 d:e5 6. D:d8 N:d8 7. Cc3 Ng4 8. Ne3+ sau 5. d5! Cb8 6. Nd3 Cf7 7. c4 00. 8. h3 Cb7 9. Cc3 Ce8 10. 00 g6 11. Nh6 Cg7± urmat de 12. Dd2 a5± Fuchs—Holmov, Leningrad, 1967) 5... Cf6 6. 00 00 7. d:e5 C:e5 8. C:e5 d:e5 9. De2! c6 10. Td1 Db6 11. h3 (Se ameninţa Ng4) 11... h6 12. a4 Te8 (Negrul are probleme cu dezvoltarea nebunului din c8) 13. Cbd2 Nf8 14. Cf1 (Este clar că negrul va juca Ne6, de aceea calul alb se îndreaptă spre f5) 14... Ne6 15. Ne3 Dc7 16. Cg3 Tad8 17. N:e6 T:d1 18. T:d1 T:e6 19. b4 (Nu era bine N:a7 din cauza răspusului simplu 19. D...a5!) 19... a5 20. Dc4! a:b 21. c:b Td6 22. T:d6 D:d6 23. b5! (Avantajul albului este mic dar clar) 23... c:b 24. D:b5 Da6 25. Db3 Dc6 26. f3 (Eliberează calul de grija pionului e4) 26... Nc5 27. N:c5



D: c5 28. Rh2 b6 29. Cf5! (Calul a ajuns pe câmpul vizat încă de la mutarea 14.) 29... Dc1? (Negrul, în criză de timp, supraapreciază contraatacul pe flancul regelui. În cazul unei apărări pasive, bateria albului formată din D+C ar fi adus avantaj decisiv — de ex. 29... h5 30. h4! g6 31. Ce3 Rf8 32. Dd3! Re7 33. Rg3 Dc1 34. Ce2!± sau 33... Cd7 34. Cd5+ Re6 35. Dd2!±) 30. D: b6 Df4+ 31. Rh1 Dc1+ 32. Dg1 Da3 33. Dd1 Rh7 34. Rh2 g6 35. Cd6?! (Decidea mai rapid 35. Dd6!! dar nu ar fi survenit finalul elegant de la mutarea 48) 35... Rg7 36. Cc4 Dc3 37. Df1 h5 38. h4! Cd7 39. a5 Cc5 40. De2 Cd3 41. Cd6 Dd4 42. Ce8+ Rf8 43. Cf6! Ce1 44. Df1 Dd2 45. Cd5 Ce2 46. a6 Da2 47. Cb4 Dd2 (Diagramă) 48. D: e2! D: e2! 48. a7! și negrul a cedat. 1—0.

ZARCULA IOAN—CSOMOȘ IANOS (R.P.U.)

Turneul internațional, Gyula, 1987

Apărarea Siciliană, B54/2

1. e4 c5 2. Cf3 d6 3. Nb5 (Una din variantele preferate contra 2... d6) 3... Cc6 4. d4 c: d 5. C: d4 Nd7 6. c4 Cf6 7. Cc3 g6 (Prin intervertire de mutări s-a ajuns la poziția din partida Vasjukov—Furman, 1965, care a continuat cu 8. f3 Ng7 9. Ne3, cu joc egal. Considerând că mutarea 8. f3 duce la o poziție statică am aplicat o idee nouă bazată pe mutarea h3 și atacul cu f4) 8. h3! Ng7 9. Ne3 00 10. 00 C: d4 11. N: d4 N: b5 12. e: b (Majoritatea de pioni de pe flancul damei avansează într-un mod original, fixind și slăbițiunea de la a7) 12... Dd7 13. De2 Ch5 14. N: g7 R: g7 15. De3! (Centralizare, controlul câmpurilor negre slăbite și

„atenționare la a7!”) 15... Cf6 16. Tad1 De6 17. f4 Tfc8 18. Td4 Tc5 (La 18... Tc4?? urmează 18. f5 g: f 20. Dg5+ Rh8 21. e: f cu câștig) 19. Tf1 Tac8 20. Ta4! Ta8 (Pionul din a7 creează probleme!) 21. e5! Cd5 22. Dd4 Rg8 23. Ce4! Tc2? 24. Cg5 d: e 25. T: e5 și negrul a cedat. 1—0

Comentarii de Zarcula Ioan,
maestru F.I.D.E.

IONESCU C.—ZARCULA A.

Campionatul republican de juniori
Buziaș, 1988

Apărarea Siciliană — B56

1. e4 c5 2. Cf3 d6 3. d4 cd4 4. Cd4 Cf6 5. Cc3 e5!? (O mutare interesantă, care are avantajul de a evita continuările bătătorite de teorie) 6. Cdb5 (Albul joacă mecanic, ca în sistemul I. Boleslavski. Mult mai tare era 6. Nb5! schimbând nebunul de câmpuri albe și slăbind astfel câmpul critic d5) 6... a6 7. Ca3 b5 (Negrul iasă hotărât la joc, deși obiectiv mai tare e aici 7... d5!, de ex: 8. Cdb5 Na3 9. Cf6 (9. ba3 C4+) Df6 10. ba3 Dg6! cu joc bun pentru negru sau 8. ed5 b5! 9. Cb1 b4 10. Ca4 Nd7! 11. c4 (11. c3 Da5±) Da5 12. b3 Na4 13. ba4 b3! 14. Re2 (14. Nd2? b2! —+; 14. Dd2? Nb4 —+; 14. Cd2 b2!) 15. Nb2 Nb4 16. Nd3 Cbd7 = cu compensație pentru material) 8. Cd5 Ce4!? (O mutare foarte riscantă, dar pe deplin motivată psihologic, deoarece negrul joacă la câștig. Egalitatea s-ar fi putut menține ușor cu 8... Nb7 9. Ng5 Nd5 10. ed5 (10. Nf6? Da5 sau Ne4 —+) Cbd7=) 9. Df3 Ce5! 10. b4 (Nu mergea desigur 10. Cf6? gf6 11. Da8 Nb7 12. Da7 Cc6 și albul pierde dama) 10... Cb7 11. Ne3 (Aceasta e po-



ziția pe care s-a bazat albul și care pare, la prima vedere, disperată pentru negru. Astfel, nu merge 11... Cb7 12. Nb5 ab5 13. Cb5 și albul are avantaj mare. Și totuși poziția conține resurse nebănuite) 11... Ne6 12. Cb6 d5!! (Pe această mutare se bazează jocul negrului) 13. Ca8 Nb4 14. Nd2 Nd2 15. Rd2 Cb7 16. Nb5! (Albul e la înălțime. Acum nu merge 16... ab5? 17. Cb5 Da5 18. Dc3 Db5 sau 18... Da8 din cauza 19. Cc7 și negrul pierde dama) 16... Cbc5! 17. Nd7 Cd7 18. Tab1 Da8 19. Db3 00 20. Db7 Dd8! (Furtuna s-a liniștit și concluziile sînt clare. Datorită regelui în centru și poziției proaste a calului din a3 negrul stă la cîștig, cu toată calitatea în minus) 21. Re2 Dg5 22. Db4! d4 (22... Dg2 23. Tbg1 Ng4? 24. Dg4 +—) 23. Rf1 h5 24. h4 Df4 25. De1 Tc8! 26. Dc1 Tc3! 27. Df4 ef4 28. Tb3 Nb3 29. ab3 d3! 30. Th3 (30. Re1 Cc5! 31. Rd2 Ce4 32. Rc1 d2 33. Rd1 Tc5! 34. Tf1 Ta4—+) 30... Ce5 31. Re1 f3! 32. cd3 fg2! 33. Tg3 Tc1 0—1.

ZARULA A.—KOCIS J.

Campionatul republican de juniori
Buziaș, 1988

Apărarea Benoni — A67

1. d4 Cf6 2. c4 e6 3. Cc3 c5 (Așadar, negrul s-a hotărît pentru apărarea Benoni, deși după mutarea 3. Cc3 ar fi putut răspunde 3... Nb4 sau 3... d5, evitînd astfel periculosul „Atac al celor patru pioni”. Interesant este faptul — de culise — că înainte de partidă, pe cînd mă pregăteam, eram convins că negrul va răspunde cu Apărarea slavă, deschidere cu care adversarul meu obținuse o victorie în runda anterioară) 4. d5 ed5 5. cd5 d6 6.

e4 g6 7. f4 (Cel mai agresiv sistem) 7... Ng7 8. Nb5 Cfd7 9. a4 00 10. Cf3 Ca6 11. 00 Cc7 12. Nd7! (O mutare interesantă atît pozițional, cît mai ales psihologic. Albul se abate de la căile bătătorite de teorie și se decide pentru un plan mai puțin cunoscut) 12... Nd7 13. f5! (Acum această mutare are o forță deosebită, deoarece negrul nu poate pune nimic pe cîmpul slab e5) 13... Ce8?! (Aici se vede și efectul psihologic al planului ales de alb. După o gîndire îndelungată negrul face o mutare mai slabă și, aș spune o mutare caracteristică temperamentului adversarului meu. Nesatisfăcător ar fi fost de asemenea: 13... a6 14. Ng5 Nf6 15. Dd2 Ce8 16. Df4 De7 17. Dh4 h5 (17... Tb8 18. e5! de5 19. d6 Dd8 20. Cd5 +—) 18. Nf6!± sau 13... gf5 14. Ng5 f6 15. Nf4±; iar încercarea de a contracara planul cu Ng5 prin 13... h6 nu dă rezultate din cauza 14. Nf4 Df6 (14... De7 15. e5! de5 16. d6 De8 17. f6! Nf6 18. Nh6 Ce6 19. Nf8±) 15. Dd2 g5 16. Ng3! urmat de 17. e5±. Este interesantă mutarea 13... b5, cu contrajoc pe flancul damei. 14. Ng5! Cf6 (O consecință directă a lui 13... Ce8, dar era mai bine 14... Nf6, deși după 15. Dd2 urmat de manevra Dd2-f4-h4 albul are un avantaj evident) 15. Dd2 Db6 16. Tael Tae8 17. Df4! (Cel mai energic. După 17. Te2 Nc8! cu ideea Cf6-d7 -e5 negrul ar fi putut opune rezistență) 17... Db2 18. Cd1 Db6 (18... Dc2 19. Cf2!±) 19. Dh4 Ce4 (Un sacrificiu forțat deoarece după 19... Ch5 20. f6! Nh8 21. g4 poziția negrului se prăbușește) 20. Te4 Nf5 21. Te8?! (Jucat inexact! Cu 21. T4 e1 albul ar fi cîștigat ușor) 21... Te8 22. Cf2! (Nu-mai așa! După 22. Nf6 Te4 23. Dg5 Tg4± sau 22... Te1 c4! 23. Ne3 (23. Df2 Te1 24. Ce1 Nd4±; 23. Rh1



Tc8—+) Te3 24. Ce3 (23. Te3 Nc2) Nc3 avantajul ar fi trecut de partea negrului) 22. ... Db3 23. Df4 Dd5 24. Td1 De6 (mutarea 24. ... Nd4 duce după 25. Cd4 cd4 (25. ... Dd4 26. Dd4 cd4 27. g4! + —) 26. Cg4 la o poziție câștigată de alb) 25. g4! (După această mutare albul obține câștigul) 25. ... Nc2 26. Td6 Dc8 27. Nf6 Dc7 ? (În criză de timp negrul comite o greșeală gravă, dar nici după 27. ... Nf8 28. Td2 Nb3 29. Ne5 De6 30. Ce4 poziția nu poate fi salvată) 28. g5 (Albul nu observă în criză de timp câștigul direct prin 28. Ng7 Rg7 29. Tg6! + —) 28. ... Nf5 29. Ng7! Da5 (29. ... Rg7 30. Tg6! + —) 30. Nf6 h5 31. gh6 Dc7 (Partida continuă doar datorită crizei de timp a ambilor adversari) 32. h7 și negrul a cedat deoarece este făcut mat : 32. ... Rh7 33. Dh4 Rg8 34. Dh8±. 1—0.

Comentarii de Adrian Zarcu
junior I

ZARCULA ION—

PĂNICAN GHEORGHE

Campionatul municipiului Timișoara,
1988

Apărarea Siciliană

1. e4 c5 2. Cf3 d6 3. d4 c:d4 4. C:d4 Cf6 5. Cc3 e5?! (Această mutare nu este o greșeală propriu-zisă ci una psihologică! „Varianta Zarcu”, jucată sistematic de tatăl meu și, în ultimul timp și de fratele meu, este foarte mult analizată de noi, iar peste câteva mutații s-a dovedit că negrul nu cunoaște subtilitățile variantei) 6. Nb5+ (Mutare principală și teoretică. Ideea mutării Nb5+ este slăbirea cîmpurilor albe și în special al cîmpului d5) 6. ... Nd7

7. N:d7 D:d7 8. Cde2 Dc6 9. Cg3 h5 ? (Slăbește poziția regelui și cîmpul g5. Mai bine era 9... h6) 10. Df3 Cbd7 11. Ng5! (O mutare bună, care continuă ideea mutării Nb5: slăbirea cîmpului d5) 11. ... b5 12. a3 a5 13. 00 Tb8 14. Tad1 b4 15. a:b4 16. Cd5 C:d5 17. T:d5 f6 (La 17. D:c2 ar fi urmat 18. Cf5 Dc6 19. Tfd1, cu mare avantaj pentru alb) 18. Ne3 g6 19. Tc1 Ne7 20. Cf1 (Calul se îndreaptă spre cîmpul c4 de unde presează pionul înapoiat d6 și închide coloana „c”) 20. ... f5 ? (Slăbește în continuare flancul regelui) 21. Dg3! Tg8 (La 21. ... Rf7 urma 22. Ng5 f:e 23. Db3 Rf8 24. N:e7 R:e7 25. Tcd1±) 22. Ng5 Nf8 23. Db3! Tg7 24. Nh6 Tf7 25. N:f8 R:f8 26. Tcd1 Tf6 27. e:f5 g:f5 28. Dh3 D:c2 29. D:h5 Tb6 30. T5d2 De4 31. Ce3! Tb5 32. Cd5 Td5 33. T:d5 Cb6 34. Dh8+ Rf7 35. Ta5 Dc6 36. Ta7+ Cd7 37. Dd8+ — și negrul a pierdut. 1—0.

Comentarii de Zarcu Ion
junior II

N. MIRCOV—F. LENGUEL (R.P.U.)

Turneul internațional Satu Mare, 1987

Apărarea Siciliană

Această partidă s-a jucat în ultima rundă a concursului „Cupa Maestrilor” Satu Mare, 27.10.1987 — 08.11.1987, iar F. Lengyel (Maestru FIDE 2285), dacă obținea victoria, se clasa în concurs pe locul 1; pierzînd s-a clasat pe locul 3—5.

1. e4 c5 2. Cf3 d6 3. d4 cd4 4. Cd4 Cf6 5. Cc3 g6 6. Ne2 Ng7 7. 00 Cc6 8. Cb3 (Împiedică înaintarea pionului negru la d5 și prelungește cu o mutare posibilitatea de alegere a albului între



variantele Ne3 şi cele cu Cg5 — mai frecvent întâlnite în ultimul timp. 8. ... 00 9. Ne3 Ne6 (În runda a VI-a a aceluiaşi concurs, în partida N. Mircov — I. Follert negrul a ales varianta 9. ... a6 10. f4 b5 11. Nf3 Nb7 ? ! / o mutare mai slabă după care albul a obţinut avantaj / ; în partida N. Mircov—St. Bereczki, Finala de juniori I, Buziaş 1988, 11. ... Nd7 12. e5 ! de5 13. fe5 / era interesant şi Ce5 ! ? / 13. ... Cd7 14. e6 fe6 15. Ng4 Tf1 16. Df1 Cce5 ! 17. Ne6 Rh8 18. Td1 ± sau Dd2 Ca5 ? 13. Ca5 Da5 14. e5+ — cu câştigul unei figuri) 10. f4 De8 11. Rh1 Td8 12. Ng1 d5 13. e5 Ce4 14. Cd4 (altă continuare este 14. Nd3 Kindermann—Mestel, Beer Sheva 1984 — 37 226) 14. ... Cc3 (14. ... Ca5 15. Ce6 Cc3 16. bc3 De6 17. Nd4 De8 18. f5 ! = cu joc complicat Kiiik—Asanov, U.R.S.S., 1986, 42—240) 15. bc3 Cd4 16. Nd4 Nf5 17. Nd3 (penru a controla cîmpul e4 şi f5) 17. ... b6 18. De2 De6 19. Nf5 gf5 (la 19. ... Df5 urma 20. g4 şi 21. f5, cu atac puternic) 20. g4 ! Rh8 (regele negru pleacă de pe coloana „distrugătoare” g) 21. Tg1 Tg8 22. Dd3 (atacă pionul negru din f5 de două ori şi îl forţează pe acesta să ia în g4) 22. ... fg4 23. f5 Dh6 24. Tg4 Dh5 (vezi diagrama ; în vederea 25. Tag1 ? Nh6 ! şi

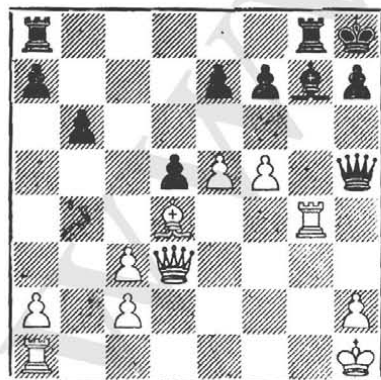
negrul se apără) 25. Df3 ! (Nu permite negrului nici o plecare a nebunului, atacă pionul d5 şi ameninţă f6 cu capturarea nebunului negru) 25. ... f6 (mutare unică) 26. Tag1 (era interesant şi 26. e6 — impunînd pieselor negre o pasivitate completă, dar, totuşi, mutarea 26. Tag1 este cea mai exactă forţîndu-l pe negru la pierderi materiale) 26. ... fe5 27. Ne5 Dg4 28. Tg4 Ne5 (Negrul sacrifică dama nemaiputînd suporta presiunea asupra regelui său şi punîndu-şi speranţa într-un final cu turn şi negru contra damă şi pioni egali) 29. Dd5 (pionii negrului cad unul cîte unul) 29. ... Nc3 30. Tg8 Tg8 31. Dd7 ! Nf6 (31. ... Nb4 32. Dd4) 32. Da7 Nd4 33. h3 Nc5 (Negrul a reuşit să-şi apere pionii rămaşi, dar nu va reuşi să-l împiedice pe alb să-şi facă un pion liber) 34. a4 ! Tg1 35. Rh2 Rg7 (Nu merge 35. ... Ta1 din cauza 36. Db8 Rg7 37. De5) 36. a5 Ta1 37. a6 Ta2 38. Db7 b5 (Mutare unică. Negrul este obligat să controleze cîmpul a7 pentru a împiedica transformarea pionului) 39. f6 ! (Aduce regele negru în centru unde acesta este mai expus unui şah-tură, sau şah-nebun) 39. ... Rf6 40. Db5 Tc2 41. Rg3 Tc3 (Negrul intrat în criză de timp încearcă să facă mutările urmînd controlul la mutarea 50) 42. Rg4 Nd4 43. Df5 Rg7 44. Dg5 Rf8 45. Df4 Nf6 46. a7. 1—0.

Comentarii de Nicolae Mircov
junior I

SZUHANÉK RANKO (C.S.Ş. Voinţa—
TUDORACHE RADU (I.T.B. Bucureşti)

Finala Campionatului R.S.R.,
juniori III

1. d4 d5 2. e4 e6 3. Cf3 Cf6 4. g3
Ne7 (4. ... de4 5. Ng2 Cc6 6. 00 Tb8 7.
Cc3 a6 8. e4 b5 9. De2 ! Cd4 10. Cd4



ca apoi, după partidă, la analize, să considere că albul are posibilități promițătoare chiar și după ce negrul scapă de slăbiciunea obsesivă a pionului d5, finalurile fiind favorabile albului) 13. e:d4 C:d4 14. C:d4 D:d4?! (14... N:d4!?) 15. D:d4 N:d4 16. Td1 Na7 17. Nf3 Tb8 18. h3 (Pentru a evita schimbul perechii de nebuni prin 18... Ng4) 18... Ne6 19. Td2 (Albul stăpânește coloana d și negrul nu poate opera schimbul de turnuri din cauza slăbiciunii pionilor de pe flancul damei) 19... h6 20. Te1 Tfe8 21. Ca4 Nd7 22. T:e8 T:e8 23. Ce5 Nb8 (Se amenință 24... Te1 mat) 24. Td1 Nf5 (Adversara mea a căutat în zadar contrașanse și a consumat mult timp de gândire. Partida va purta amprenta crizei de timp a negrului) 25. g4 Nc8 26. C:b7 Rh7 (Poziția nebunilor pe linia a opta este incomodă și permite trucuri tactice în raport cu aflarea regelui pe aceeași linie) 27. Cd6 N:d6 28. T:d6 (Albul are mare avantaj: perechea de nebuni, un pion în plus și controlul asupra pionului slab a6. Negrul nu are contrajoc) 28... Ce4 29. Td1 Cg5 30. Ng2 Te2 31. Nd4 Nd7 32. Ne3 Na4 33. Tc1 Ta2 34. Tc3 Nb5 35. h4 Ce6 36. Ne1! g6 37. h5 Rg7 38. h:g6 f:g6 39. Nd5 Ta1 40. Rg2 Nf1 41. Rg3 și negrul cedează. (1—0).

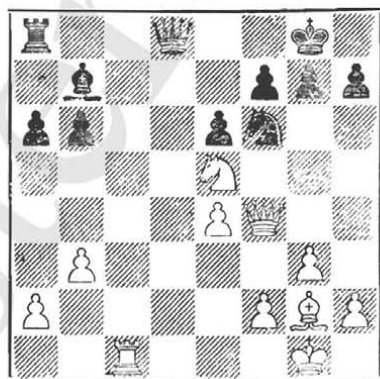
MARGARETA MUREȘAN—

ANTYIE RIEDEL

Turneul internațional al României
Băile Herculane, 1987
Apărarea engleză

1. Cf3 e5 2. c4 Cf6 3. Cc3 b6 4. g3 Nb7 5. Ng2 e6 6. 00 Ne7 7. b3 d6 8. d4 c:d4 9. D:d4 a6 (O altă posibilitate este 9... Cbd7, cum s-a întil-

nit în partida a șasea a meciului candidaților de la Saint John dintre Korcinoi și Hjatarson, partidă în care a urmat: 10. Cb5! Ce5 11. Td1 d5 12. c:d5 e:d5 13. Nh3! 00 14. Nb2 a6 15. Ce3 Te8 16. Tac1 Ce6 17. N:e6 f:e6 18. Ca4 b5 19. Ce5 Nc8 20. Ce5 Nf8 21. Tc2 a5 22. Tdcl Db6 23. Df4 Ne7 24. Nd4 Dd6 25. Ccd3 Tf8 26. Nc5! și Hjatarson s-a recunoscut învins) 10. Na3 Ce6 11. Df4 d5 12. N:e7 C:e7 13. Ce5!? (Noutate! Cunoscut este planul 13. Tfd1 Db8! 14. D:b8 T:b8 15. c:d5 Cf:d5 16. C:d5 N:d5?! 17. Tac1 Tb7



18. Ce5 N:g2 19. R:g2 00 20. Td6 h6 21. e4 Te8 22. Rf3 Ta8 23. Re3 a5?! 24. Tcd1! cu avantaj pentru alb, din partida Andersson — Gheorghiu, Moscova, 1982) 13... 00!? (Și la 13... Db8) 14. c:d5 Ce:d5 15. C:d5 N:d5 16. N:d5 e:d5 17. Tac1 00 18. Tfd1 albul menține avantajul) 14. Tac1 Db8 15. c:d5 Ce:d5 16. C:d5 N:d5 17. e4 Nb7 18. Tfd1 Td8? (Aflată sub presiune, într-o poziție nouă, conducătoarea pieselor negre greșeste. Era greu de ales un plan foarte clar de apărare. Și la 18... h6 19. Cd7 D:f4 20. g:f4 C:d7 21. T:d7 Nc8 22. Td6 b5 23. Tc7 Tb8 24. c5 albul are mare avantaj. Era po-



sibil şi 18... Tc8 19. T:c8 D:c8 20. Tc1 Db8 [20... Db8 ? 21. C:f7 !] 21. g4 h6 22. h4 cu ameninţarea g5 pentru a marca slăbiciunea punctului f7) 19. T:d8 D:d8 (Diagramă) 20. C:f7 ! Dd4 (Acceptarea momentană a sacrificiului stabilizează clar avantajul decisiv al albului: 20... R:f7 21. Tc7 Rg6 22. T:b7 Dd1 23. Nf1 Tc8 24. Tb8 T:b8 25. D:b8 Rf7 26. Db6) 21. Cg5 ! Te8 ? ! (Trebuia încercat 21... e5 22. Df5 Te8 23. Tc7) 22. C:e6 ! T:e6 23. Db8 Te8 24. D:b7 Ce4 25. N:e4 D:e4 26. D:a6 (Albul are avantaj decisiv) 26... Df3 27. Db6 h5 28. h4 De2 29. a4 Te6 30. Dd4 Rh7 31. b4 Te4 32. Dd1 D:d1 33. T:d1 T:b4 34. Ta1 Rg6 35. a5 Tb7 36. a6 Ta7 37. Rg2 Rf6 38. Rf3 g6 39. Rf4 Rg7 40. Re5 Ta8 41. a7 şi negrul cedează (1—0).

MARGARETA MUREŞAN—

AIMUR SOFIEVA

Soci (U.R.S.S.), 1987

Indiana regelui

1. Cf3 Cf6 2. e4 g6 3. g3 Ng7 4. Ng2 00 5. 00 d6 6. d4 Cc6 7. d5 Ca5 8. Cbd2 c5 9. e4 Tb8 10. Tb1 b5 11. c:b5 T:b5 12. Te1 (S-a mai întâlnit 12. b3 Na6 13. Te1 Tb4 14. Na3 Tb8 15. Cf1 Cd7 cu joc egal, în partida Antoşin — Hasin, U.R.S.S., 1956) 12... e6 ! ? 13. Nf1 Tb8 14. d:e6 N:e6 15. b3 d5 ! (Interesant ar fi fost 15... Cc6) 16. Na3 ! C:e4 17. C:e4 d:e4 18. D:d8 T:d8 19. Cg5 Nf5 20. N:c5 Nc3 ! (Mai bine decât 20... e3 21. Tbd1 Nc3 22. T:d8 T:d8 23. T:e3 Nd2 24. Ne7 Td7 25. Te2 Ng4 26. f3 N:g5 27. N:g5 N:f3 28. Te3 Nd5 29. Nf6 ! Ne6 30. b4, cu joc foarte bun pentru alb) 21. C:e4 ! (Greşit era pentru alb 21. N:a7 ? N:e1 22. N:b8 N:f2 23. R:f2 e3 ! 24. R:e3 N:b1 25. Nc7 Te8 26.

Rd2 N:a2 27. N:a5 Te5 ! cu joc excelent din partea negrului) 21... N:e1 22. T:e1 N:e4 23. T:e4 (Deşi albul are o calitate mai puţin, iniţiativa este de partea sa şi perechea de nebuni oferă posibilităţi tactice periculoase legate de avansarea pionului liber b3) 23... Td2 24. b4 Cb7 ! 25. N:a7 Ta8 26. Ne3 Td:a2 27. Te7 (Cu ideea de a folosi linia a şaptea, având în vedere poziţia pasivă a perechii de turnuri negre pe coloana a) 27... Cd6 28. Nc5 Cf5 29. Td7 Tc2 30. Nd3 Tc1 31. Rg2 Cg7 32. Ne3 Tcc8 33. b5 Td8 ! 34. T:d8 T:d8 35. Ne4 Ce8 ! (Tentant era 35... Cf5 36. Na7 ! Cd6 37. Nc6 Cc8 38. b6 Tf8 39. Rf3 Ce7 40. Ne4 f5 41. Nd3 Ce6 42. Ne4 Rg7 43. Nd5, dar albul deţinea avantaj) 36. b6 Cd6 37. Nf3 Tb8 38. b7 T:b7 39. N:b7 C:b7 40. Rf3 remiză.

Comentarii de Margareta Mureşan

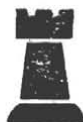
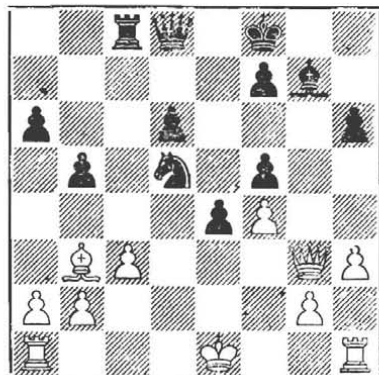
mare maestră internaţională

MAGORZATA WIESE—

CRISTINA BĂDULESCU

Turneul internaţional Varşovia, 1983

1. e4 e5 2. Cf3 Cc6 3. d4 cd4 4. Cd4 Cf5 5. Ce3 e5 6. Cdb5 d6 7. Ng5 a6 8. Ca3 b5 9. Nf6 gf6 10. Cd5 f5 11.



Nd3 Ne6 12. Dh5 Tg8 13. c3 h6 14. h3 Tc8 15. Cac2 Tg5 16. De2 Nd5 17. cd5 Ce7 18. f4 Tg3 19. Ce3 e4 20. Ne2 Ng7 21. Df2 Te3 22. De3 Cd5 23. Dg3 Rf8 24. Nb3 (Diagramă) Cc3 25. bc3 Tc3 26. Df2 Tb3 27. ab3 Na1 28. 00 Ne3 29. Da7 De3 30. De3 d5 31. Td1 d4 32. Td4 Nd4 33. Dd4 De1 34. Rh2 Df4 35. Rg1 Dc1 36. Rh2 De7 37. Rg1 Rg8 38. Df6 Dc1 39. Rh2 Dg5 40. De5 Dg6 41. Df4 De6 42. De3 De5 43. g3 Rg7 44. h4 a5 45. Rh3 a4 46. ba ba 47. Rg2 Db2 0—1.

GRAZINA SZMACINSKA—

CRISTINA BĂDULESCU

Turneul internațional Varşovia, 1988

1. d4 e6 2. Cf3 f5 3. g3 Cf6 4. Ng2 Ne7 5. 00 00 6. e4 d6 7. Cc3 a5 8. Te1 Ce4 9. Ce4 fe 10. Cd2 d5 11. f3 e3 12. Cb1 de 13. Ne3 Nf6 14. Dd2 Cc6 15. Td1 Cb4 16. a3 Cc6 17. Cc3 a4 18. Ce4 Ca5 19. Cf6 Df6 20. De3 e6 21. Nf4 De7 22. Ne5 b5 23. f4 Nb7 24. e4 Cb3 25. Tab1 Tad8 26. g4 Td7 27. f5 c5 28. d5 ed 29. ed Dh4 30. h3 Dd8 31. d6 Ng2 32. Rg2 Da8 33. Df3 Df3 34. Rf3 b4 35. a:b4 c:b4 36. Re4 Te8 37. Rd5 Rf7 38. g5 Te5 39. Re4 c3 40. bc bc 41. Tbc1 e2 42. Te1 Cc1 43. Te1 a3 44. Nf4 Te4 45. Re3 Tf4 46. Rf4 a2 0—1.

JICMAN L.—

BOICU S. (Metalul Bucureşti)

„FINALA A“, Bucureşti, 19.XI.1987

Apărarea siciliană

1. e4 c5 2. Cf3 Cc6 3. d4 cd4 4. Cd4 Dc7 5. Cc3 e6 6. Ne3 Cf6 7. Nd3 a6 8. 00 Ce5 9. h3 b5 10. f4 Cc4 11. Nc4

Dc4 12. Dd3 Nb7 13. Dc4 (13. a4! Dd3 14. cd3 b4 15. Ccc2 cu avantaj pentru alb, Milić—Forintos, 1959) 13... bc4 14. e5 Cd5 15. Cd5 Nd5 16. c3 Tc8 17. Tac1 a5 18. Cb5 Ne7 19. a4 00 20. Nb6 Tb8 21. Na5 Nc5 22. Rh2 Ta8 23. Nc7 Ta4 24. Nd6 Nd6 25. Cd6 Tb8 26. Tf2 Ta6 27. Td1 Tab6 28. Tld2 f6 29. Rg3 g6 30. h4 Rf8 31. Tfe2 Re7 32. Rf2 fe5 33. fe5 Tf8 34. Re3 Tfb8 35. Tf2 Tf8 36. Tf8 Rf8 37. Tf2 Rg8 33. Rd4 Rg7 39. g4 Tc6 40. Tf7 Rg8 41. Td7 h6 42. Ce8 Nf3 43. Cf6 Rf8 44. Td6 Tc8 45. Te6 Rf7 46. Td6 g5 47. hg5 hg5 48. Re3 Na8 49. Ce4 Ne4 50. Re4 Tb8 51. Rf5 Tb2 52. Te6 Tf2 53. Rg5 Te2 54. Te7 Re6 55. Te4 Te5 56. Rg6 Rd7 57. Td4 Rc8 58. g5 Tc5 59. c4 Tc6 60. Rg7 Tc7 61. Rh6 Rf3 62. g6 Tb7 63. Td3 Re7 64. g7 Rd8 65. g8D Rc7 66. Rg5 Tb6 67. Rf5 Te6 68. Re5 Rh6 69. Dd8 1—0.

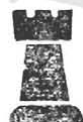
JICMAN L.—

STROE MADALINA (I.T. Buc.)

Bucureşti, 23.XI.1987

Apărarea siciliană

1. e4 c5 2. Cf3 Cc6 3. d4 cd4 4. Cd4 g6 5. c4 Ng7 6. Ne3 Cf6 7. Cc3 Cg4 8. Dd4 Cd4 9. Dd1 Ce6 10. Dd2 Da5 11. Ne2 (mai bine era 11. Te1) 11... Nc3 12. bc3 b6 (Kapengut recomandă: 12... d6 13. Tb1 Nd7 14. Nd4 00 15. h4 Nh6 16. f3 f6 cu joc complicat) 13. 00 Na6 14. Tad1 d6 15. f4 Te8 16. f5 Cd8 17. e5! d5 18. cd5 Ne2 19. d6! 00 20. de7 Nd1 Td1 Ce6 22. ef8D Tt8 23. Nh6 Dc5 24. Rh1 Te8 25. h3 De5 26. Dd7 Cb8 27. Da7 Dc3 28. De7 Dc8 (greşit 28... Te7 29. Td8 mat) 29. Df6 1—0.



POPESCU LAVINIA—

JICMAN LIGIA

Bucureşti, 20.XI.1987

Apărarea siciliană

1. e4 c5 2. Cf3 d6 3. d4 Cf6 4. Cc3
cd4 5. Cd4 e6 6. Ne2 Ne7 7. f4 a6 8.
00 Dc7 9. a4 00 10. Ne3 b6 11. Nf3 Nb7
12. e5 de5 13. Nb7 Db7 14. fe5 Cd7 15.
Nf4 Cc6 16. Cf3 Tfd8 17. De1 Cf8 18.
De4 Cg6 19. Rh1 Td7 20. Tad1 Tad8 21.
Td7 Td7 22. Ng3 b5 23. ab5 ab5 24. h4
b4 25. Cd1 h5 26. Ce3 Db5 27. Cc4 Cd4
28. b3 Cf5 29. Rh2 Td5 30. Nf2 Ch6 31.
Nd4 Cg4 32. Rh1 Nh4 33. Ch4 Ch4 34.
Df4 Cf5 35. Cd6 Df1 0—1.

STANCA—BAUMSTARK

Bucureşti, 1987

1. e4 c5 2. Cf3 d6 3. d4 Cf6 4. Cc3
cd 5. Cd4 a6 6. Ne3 e5 7. Cb3
Ne6 8. Ne2 Ne7 9. 00 00 10. Dd2 Cbd7
11. a4 Dc7 12. a5 Tfb8 13. Tfd1 b5 14.
Nf3 Tc8 15. Tac1 Nb3 16. cb Da5 17.
Cd5 Dd2 18. Ce7 Rf8 19. Cc8 Db2 20.
Td6 Dc1 21. Nc1 Te8 22. Na3 Re8 23.
Ta6 b4 24. Nb2 Tc2 25. Ta2 Cc5 26. g4
Cd3 27. Ta8 Re7 28. Na1 Tc1 29. Rg2
Gf4 30. Rg3 Tg1 31. Rh4 h6 0—1.

BAUMSTARK GERTRUDE—

GHINDĂ EUGENIA

Bucureşti, 1987

1. e4 c5 2. Cf3 Cf6 3. d4 Ce4 4. Nd3
d5 5. Ce5 Cd7 6. Cc3 Cc3 7. bc Ce5 8.
de Dh4 9. 00 Ne7 10. f4 00 11. f5 Ne5
12. Rh1 Te8 13. Nf4 g6 14. Df3 c6 15.
fg hg 16. Ne3 1—0.

DUMINICĂ—BAUMSTARK

Bucureşti, 1987

1. e4 c5 2. Cf3 Cc6 3. d4 cd 4. Cd4
Cf6 5. Cc3 e5 6. Cdb5 d6 7. Ng5 a6 8.
Ca3 b5 9. Cd5 Ne7 10. Nf6 Nf6 11. c3
00 12. Ce2 Ng5 13. h4 Nh6 14. g4 Nf4
15. g5 Ce7 16. Cce3 Ne3 17. Ce7 De7
18. fe Nb7 19. Dc2 f5 20. gf Df6 21. 00
Df3 22. Th3 Dg4 23. Ng2 Tf6 24. Th1
Taf8 25. Td2 Dg3 26. Te2 Tf2 27. Tf2
Tf2 28. Db3 Rh8 29. De6 De3 30. Rb1
h6 31. h5 Ne4 32. Ra1 Tg2 33. Tf1 Tg1
0—1





Elogiu

Gertrude Baumstark

*La om totul trebuie să fie frumos
și chipul și îmbrăcămintea și sufle-
tul și gândurile*

CEHOV

În fiecare om se găsește ceva în bine sau în mai puțin bine din toți ceilalți oameni. Sculptorii greci au luat ce au găsit mai frumos la cei mulți și au realizat nemuritoarele opere de artă care împodobesc astăzi marile muzee ale lumii. Statuile lor reflectă perfecțiunea corpului, prospețimea și puritatea sufletului. Sentința lui Cehov, aleasă ca moto la prezentul elogiu, exprimă tocmai această armonie și ne duce cu gândul la Gertrude Baumstark. Cuvintele marelui scriitor, simple dar pline de filc, o caracterizează cum nu se poate mai bine.

A învățat să joace șah în liceu, dar marea sa pasiune pentru sportul minții s-a manifestat abia în studenție, când a început să ia parte la competiții oficiale. Pe baza rezultatelor obținute a participat în 1960 la Finala campionatului individual feminin și acest an marchează debutul ei ca sportivă de performanță. În 1964 termină Facultatea de matematică-mecanică a Universității din Timișoara și este repartizată ca profesoară de matematică în comuna Șandra, județul Timiș. Aici se simte bine, îi place munca în învățământ, dar nu dispune de condițiile de pregătire



pe care le reclamă sportul de performanță. Simte nevoia să se reîntoarcă la Timișoara. Dar, cum să facă? Ezită să ceară sprijinul organelor de conducere sportivă și nici nu vrea să facă apel la personalități din afara sportului. Și atunci, ia o hotărâre eroică. Se înscrie la Facultatea de electro-tehnică a Politehnicii Timișoara, secția calculatoare, pe care o termină în 1971, obținând cea de a doua diplomă universitară. În noua profesiune se simțea lipsa specialiștilor și, după studii strălucite, este repartizată la Centrul teritorial de calcul din Timișoara, unde lucrează și în prezent.

În cursul celei de a doua studenții rezultatele foarte bune la învățătură sînt dublate de rezultate remarcabile pe linie sportivă. În 1967 cucerește titlul de campioană R.S.R. la individual feminin, în 1968 obține titlul de campioană republicană cu echipa feminină Știința Timișoara. În același an se clasează pe primul loc la Turneul internațional de la Sofia — primul ei turneu peste hotare. Se califică la Turneul zonal din 1970, unde se clasează pe locul I—IV, cu drept de participare la interzonal. În continuare, succesele se țin lanț, vădind ambiție, talent și multă muncă:

- de 5 ori selecționată în echipa olimpică a țării, cu care a obținut două medalii de argint (Skoplje 1972, Medellín 1974);
- 5 participări la turnee zonale, unde obține de 4 ori calificarea la interzonal;
- de 2 ori campioană R.S.R. la individual feminin seniore;
- de mai multe ori titlul de campioană republicană cu echipa Medicina Timișoara și cu echipa Electromotor.

— numeroase selecționări și multe succese în cadrul echipei naționale feminine și la diferite turnee internaționale individuale.

Rezultatele strălucite obținute de-a lungul anilor de Gertrude Baumstark au fost, desigur, favorizate de excelențele condiții de pregătire oferite în cadrul echipei Medicina, iar după desființarea acesteia în cadrul echipei Electromotor, astăzi una din formațiile de elită ale sportului din țara noastră. Conducerea acestei mari întreprinderi acordă tot sprijinul sportului și sportivilor și, mai cu seamă, a reușit să creeze o atmosferă favorabilă progresului în cadrul secției de șah. Un frumos exemplu îl constituie rezultatele obținute în Finala campionatului național feminin din 1987 (trei jucătoare în primele cinci locuri), cît și sportivitatea dovedită de jucătoare. Cu cîteva runde înainte de terminarea finalei jucătoarea Baumstark, în plină formă, candida la primul loc. A pierdut însă una din ultimele partide. Or, această partidă a fost disputată cu o colegă din propria sa echipă, clasată cu ceva în urma ei. Dacă nu pierdea acest punct era campioana țării. Un frumos exemplu de întrecere în spiritul unei depline sportivități.

În evoluția unui sportiv de performanță survin însă nu numai înfrîngerii, pe care sportivul le acceptă și care stimulează, ci și momente de natură să descurajeze și să ducă la demobilizare. Prin asemenea momente a trecut și Gertrude Baumstark. În 1981 a obținut titlul de campioană a țării, dar nu a fost selecționată în echipa olimpică. Aceasta, din lipsa unor criterii precis stabilite, selecționarea bazîndu-se pe aprecieri subiective. Din fericire, noua conducere a Federației dă dovadă de mai multă principialitate. Aceasta nu înseamnă că, mai sus, nu se iau decizii inoportune. Un trist exemplu îl constituie participarea jucătoarelor din țara noastră la Turneul zonal din 1987, de la Balaton-földvár. Era normal să se cali-



fice cel puțin una din jucătoare. Dar, lucru rar întâlnit în cadrul sportului internațional, cele patru jucătoare au plecat fără însoțitori. Cine să facă pregătirea la adversare? Cine să analizeze partidele întrerupte? Cine să ridice moralul sportivelor? Cel puțin doi însoțitori erau necesari, în caz că se dorea un rezultat de prestigiu. Jucătoarele au început bine, Baumstark a acumulat la începutul turneului numai puncte pline și candida la unul din primele locuri. A căzut însă spre final, extenuată în urma eforturilor depuse. Și este pentru prima dată că nu s-a calificat la interzonal. Nici celelalte jucătoare nu au putut face față problemelor grele pe care le ridică un turneu de asemenea amploare. Este adevărat că jucătoarele au avut opțiuni diferite privind eventualii însoțitori, dar peste aceste interese personale trebuie să se treacă și să se ia o decizie în conformitate cu interesele superioare ale țării.

În spatele unui mare sportiv trebuie privit și omul. Sub acest aspect Gertrude Baumstark, maestră emerită a sportului, este un adevărat exemplu de seriozitate, conștiinciozitate în muncă, disciplină și colegialitate, totul pe o bază intelectuală de excepție. Se afirmă în profesiune, strălucește în sport, a rămas însă o mare modestă, în cel mai nobil înțeles al acestei virtuți. Merită laude, dar fuge de ele. Oricât de repede ar fugi, laudele o ajung însă din urmă.

O dovadă o constituie și acest binemeritat elogiu!

Pius Brînzeu





Ancheta Șah — Timișoara

Mărturisiri

În dorința de a cunoaște părerile unor personalități din lumea șahului, în afara problemelor de ordin strict tehnic, le-am adresat următoarele întrebări :

1. Care a fost momentul care V-a produs cea mai mare bucurie în cariera de sportiv de performanță ?
2. Care a fost momentul cel mai neplăcut ?
3. Cum vedeți viitorul șahului ca sport ? Ce părere aveți despre relația om-computer ?

Am primit răspunsuri de la :

- Florencio Campomanes, președintele Federației internaționale de șah
- Boris Spassky, mare maestru internațional, fost campion mondial de șah
- Florin Gheorghiu, mare maestru internațional, fost campion mondial de juniori
- Mihai Șubă, mare maestru internațional.

Iată răspunsurile primite :

Florencio Campomanes :

1. Sint de părere că momentele cele mai fericite urmează să mai vină încă. Trebuie să privești întotdeauna spre viitor și să nu te culci pe lauri. Viața este o serie de noi începuturi.
2. Nu am regrete în viață. Cu toții facem greșeli, dar depinde de noi să învățăm din ele. Astfel, învățând, devenim mai bogați în experiență, mai puternici în decizii.



3. Părerea mea este că şahul trebuie să fie pentru toţi şi nu numai pentru o elită. Cu acest scop am făcut FIDE universală, răspîndind şahul în lume şi nu numai concentrîndu-l în cîteva continente. FIDE conturează viitorul şahului. Pornim în acest an noul ciclu de campionat mondial al „Active Chess”, unde fiecare jucător are la dispoziţie 30 de minute pentru a-şi face toate mişcările. Aceasta dă o şansă şahului să pătrundă în televiziune, cu fonduri mai mari de premii, printre alte avantaje. Televiziunea a schimbat modul în care se joacă multe sporturi şi şahul trebuie să țină pasul cu timpurile. Computerele se dezvoltă şi vor cîştiga în scurt timp, printr-un progres însemnat al tehnologiei, puterea unui maestru. Noi trebuie să facem şahul între oameni mai profund şi, în acelaşi timp, mai interesant. Acest lucru se poate obţine printr-un control mai rapid asupra timpului, ca în Şahul Activ. Va fi încercarea intuiţiei umane asupra puterii lipsite de experienţă a computerului.

Boris Spassky

1. M-a bucurat cel mai mult victoria la Santa-Monica. M-am clasat primul întrecîndu-l cu o jumătate de punct pe Bobby Fischer.
2. Ceea ce m-a afectat cel mai mult a fost înfrîngerea în faţa lui L. Polugajevski în 1960, în timpul Campionatului U.R.S.S.-ului, la Moscova. Nu m-am calificat pentru turneul Interzonal.
3. În viitor, cred că va trebui în mod absolut să separăm şahul uman de maşini. În turneele „jucători umani” nu trebuie să mai aibă loc partide întrerupte pentru a împiedica maşinile să intervină în jocul dintre oameni.

Florin Gheorghiu.

1. Cel mai plăcut moment ar trebui să-l aleg între... 3 asemenea momente: cîştigarea primului titlu de campion naţional de seniori în 1960 (la vîrsta de 16 ani), obţinerea titlului de campion mondial de juniori în 1963 şi victoria de mare prestigiu obţinută în 1966 la Olimpiada de la Havana în faţa lui R. Fischer, pe care îl consider cel mai mare jucător al tuturor timpurilor! Avînd în vedere şi valoarea performanţei, cred, totuşi, că cea mai mare satisfacţie mi-a produs-o cîştigarea titlului de campion mondial de juniori din 1963, performanţă, deocamdată, unică în şahul nostru şi care mi-a adus şi titlul de maestru emerit al sportului (în 1961 am fost numai vicecampion mondial de juniori).
2. Cel mai neplăcut moment este, fără îndoială, ratarea calificării pentru meciurile candidaţilor în interzonalul din 1979 de la Riga (U.R.S.S.). Din cauza tensiunii nervoase extraordinare am greşit grav într-o poziţie net cîştigată, cu penultimul clasat, brazilianul Trois, sacrificînd o piesă la h6... Un joc poziţional liniştit, de uzură, sau sacrificiul la g7 mi-ar fi adus calificare!...



- Dezvoltarea extraordinară a maşinilor de calcul, mai ales, a adus în ultimii ani schimbări importante în relaţia şahist de performanţă — computer şi, în general, om — maşină. Maşinile au progresat într-un ritm uluit, există acum programe perfecţionate de pregătire şi chiar o nouă absoluţie, DATA-BASE, care vine în întâmpinarea celor mai noi idei legate de pregătirea tactică de concurs. Calculatoarele au atins forţe de joc apreciabile, ajungând să calculeze în unele poziţii ca un maestru internaţional redutabil, iar unele calculatoare au participat chiar la turnee internaţionale normale, deocamdată însă cu rezultate modeste.

Ce se va întâmpla în viitor e greu de prevăzut, dar este posibil ca o maşină ultraperfecţionată, cu un program extrem de bine pus la punct, să atace chiar titlul mondial. Oricum, e de dorit ca această conlucrare om-maşină să continue şi să se perfecţioneze, ea constituind unul dintre cele mai fericite exemple ale unei asemenea conlucrări fructuoase, pe deplin paşnice, în sportul minţii.

Mihai Şubă

- Momentele plăcute au fost multe. Îmi amintesc, de exemplu, cu plăcere de partida Şubă—Raicević de la openul Bela Crkva, 1985. Partida s-a jucat la masa 1, printre ultimele runde, şi era probabil decisivă pentru locul I în turneu Eram, pur şi simplu, sufocaţi de o masă de spectatori. Partida în sine a fost foarte atractivă. Combinaţia de câştig a fost strălucită şi toţi spectatorii iugoslavi, dovedind înaltă sportivitate şi apreciere, m-au aplaudat şi felicitat pentru victorie.

- Nu-mi place să-mi amintesc momentele neplăcute, totuşi...

De fapt au fost două momente foarte neplăcute şi nu pot decide care din ele m-a afectat mai mult:

Partida pierdută la Brawne în Interzonalul de la Las Palmas, 1982, sau

Partida pierdută la Mihs, la Interzonalul din Tunisia 1985 combinată cu retragerea din concurs, în aceeaşi zi, a lui Bouazis.

Cu prima am ratat calificarea la candidaţi, cu a doua cam acelaşi lucru, realizând şi performanţă rară de a pierde două puncte în aceeaşi zi — unul deja câştigat şi celălalt foarte aproape!

- Influenţa tehnicii electronice de calcul se face tot mai simţitor în şah şi utilizarea ei a devenit indispensabilă în pregătirea jucătorilor de mare performanţă.

În jocul efectiv, calculatorul este încă departe de performanţele umane (şi probabil nu le va egala niciodată), dar ca auxiliar câştigă tot mai mult teren, mai ales în condiţiile „accelerării” şahului.



(Campionat mondial de blitz, Campionat mondial de Şah-Activ, Regimul de 6 ore de joc, tir-break-urile cu timp redus, folosite chiar la meciurile candidaţilor, etc.).

În şahul actual s-a mărit ponderea laturii tehnice: pregătirea în deschidere, poziţii tip şi jocul lor standard, tehnica de realizare a avantajului şi de apărare.

Analiza partidelor întrerupte a căpătat un rol minor în timp ce conducerea organizată a partidelor în diverse face (perfecţionabilă cu ajutorul computerului) s-a accentuat.

Din răspunsurile primite se degajează câteva idei :

- În prezent, devine necesară „activizarea” jocului de şah, ca element stimulator şi de difuzare pe plan mondial, prin modificarea condiţiilor în care se desfăşoară întrecerile sportive oficiale (Campomanes)
- În viitor, ca urmare a progresului realizat în domeniul şahului electronic, va trebui să se suprimă în mod absolut partidele întrerupte pentru a se evita intervenţia directă a maşinilor de calcul (Spassky).
- Capacitatea computerelor în domeniul jocului activ creşte mereu, dar este discutabil dacă maşina va ajunge să întrecă un sportiv de mare performanţă (Campomanes, Şubă) sau să atace titlul mondial (Gheorghiu).
- În schimb, se face tot mai mult simţit ajutorul pe care îl poate aduce maşina în pregătirea jucătorului de performanţă (Gheorghiu, Şubă).

Anchetă realizată de P. Brînzeu





Interviews for ŞAH — TIMIŞOARA

Confessions

Desiring to know the opinions of some personalities from the world of chess, besides their views on some strictly technical problems, we addressed them the following questions :

1. What was the happiest moment in your career as chess player ?
2. Which was the saddest one ?
3. How do you see the future of chess as a sport ?
What about the relation man-computer ?

We got the answers from :

- Florencio Campomanes, President of the International Federation of Chess.
- Boris Spassky, International Grandmaster, Ex-World Champion.
- Florin Gheorghiu, Internatoional Grandmaster, Junior World Ex-Champion.
- Mihai Şubă, International Grandmaster.

Here are the answers :

Florencio Campomanes

1. I take the view that the happiest moment is yet to come. One should always look to the future and not rest on one's laurels. Life is a series of new beginnings.
2. I have no regrets in life. We all make mistakes. It is up to us to learn from them. Thus learning we grow richer in experience, stronger in resolve.
3. My vision is that chess should be for all and not just for an elite. Towards this end we have made FIDE universal, spreading chess



throughout the world and not just concentrating in a few continents. FIDE is shaping the future of chess. We are starting this year the new "Active Chess" world championship cycle where each player has 30 minutes each to make all his moves. This gives chess a chance to break into television with, among other benefits, bigger prize funds. Television has changed the way many sports are played and chess should keep up with the times.

Computers are advancing and shall in due time, with a major breakthrough in technology, reach master strength. We have to make chess between men more profound as well as exciting. And the way to do this is through faster time controls such as Active Chess. It shall be a test of human intuition over raw computing power.

Boris Spasky

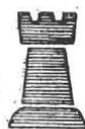
1. Ce qui m'a donné le plus de joie fut ma victoire à Santa-Monica en 1966. J'y fus 1-er, devançant Bobby Fischer d'un demi point.
2. Ce qui m'affligea le plus fut ma défaite contre L. Polugaevsky en 1960 pendant le Championnat d'U.R.S.S. à Moscou. Je ne fus pas qualifié pour le Tournoi Interzonal.
3. Dans l'avenir, je pense qu'il faudra absolument séparer les échecs humains et les machines. Dans les tournois „joueurs humains” il ne doit pas y avoir de parties ajournées, ceci afin que les machines n'interviennent pas dans les échecs humains.

Florin Gheorghiu

1. I should choose the happiest moment from three such moments when I won for the first time, in 1960, the title of National Champion (at the age of 16); when I won the title of Junior World Champion in 1963; and when I obtained the victory of great prestige at the Olympic Games in Havana, in 1966, defeating Robert Fischer, whom I hold the greatest chess-player of all times.

Considering also the value of the performance, I believe, however, that winning the title of junior world champion in 1963 gave me the greatest satisfaction. It was a unique performance in our country and it brought me the title of Honoured Master of Sports (in 1961 I was only Vice — Champion).

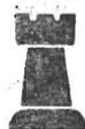
2. The saddest moment was, undoubtedly, when I missed the qualification in the Interzonal Tournament from Riga (SU), 1979. Due to the extraordinary nervous tension, I made a serious mistake in position evidently won with the last but one classified, the Brazilian Trois. I sacrificed a piece at h6, when a quiet positional play or a sacrifice at g6 would have brought me the qualification...



3. In the recent years, the extraordinary development of the computers has brought about **important changes in the relation** chess player-computer, and, in general, in the relation man-machine. The development of the computers progressed in an astonishing rhythm. There are now improved training programs, of absolute novelty such as Data Base, which is fundamented on the newest ideas concerned with the tactic preparation for competitions. The computers have now a considerable force: they can evaluate positions like a good international master. Some computers have even participated in usual international tournaments, although with modest results up to now. One can hardly foresee what is going to happen in the future. It is possible, however, that an ultra-perfected machine, with an extremely well-organized program, should challenge even the title of world champion. It is desirable anyway, that this cooperation man-machine be continued because it represents one of the best examples of peaceful and fruitful cooperation in chess.

Mihai Șubă

1. The happy moments were numerous. For instance, I remember with great pleasure the game Șubă—Raicevici at the Bela-Crkva Open, in 1985. The game was played at the first table, towards the end of the tournament, and it was probably decisive for the first place. We were actually suffocated by a mass of spectators. The game in itself was very attractive. The winning combination was brilliant and all the Yugoslav spectators proved high fair-play and appreciation. They applauded and congratulated me for the victory.
2. I don't like to remember the sad moments, however... There were, in fact, two very unpleasant moments and I cannot decide which of them affected me more: the game lost with Browne, at the Las Palmas Interzonal Tournament, in 1982, or the game lost with Mihs at the Interzonal Tournament in Tunisia, 1985, combined with the retreat of Bouasis, who dropped out from the competition on the same day. The former made me miss the qualification for the Candidates Tournament; the latter had approximately the same results, adding the rare performance of losing two points within the same day — the one already won and the other nearly won!
3. The influence of cybernetics is ever more felt in chess. Its usage became indispensable in preparing the top performers. As a partner, the computer is still far from human results and it will probably never equal them. As an auxiliary instrument, it wins more and more supporters, especially under the conditions of "accelerated" chess. (The "Blitz" World Championship, The World Championship of Active Chess, The Six-hour playing time, the tir-breaks with reduced time even at the Candidates Tournament.



In present day chess, the importance of the technical side is increased : the preparation in the opening, typical positions and the standard strategies, the technique of creating advantage and of defence. The analysis of interrupted games became of secondary importance, while the organizing of the different stages of the game (perfectible with the help of the computer) was accentuated.

Several ideas can be derived from the obtained answers :

— At the present moment, it becomes necessary to "activize" chess in order to stimulate and spread it throughout the world, by modifying the conditions under which the official competitions take place (Campomanes).

— As a result of the progress in the field of electronic chess, in the future, it will become necessary to totally give up the interrupted games for avoiding the direct intervention of computers (Spassky).

— The power of computer in active chess is constantly improving, although it is doubtful if the machine can ever be better than a great sportman (Campomanes, Şubă) or challenge the title of world-champion (Gheorghiu).

— In turn, the help that the computer can offer in training the great performers is more and more felt (Gheorghiu, Şubă).

P. B.





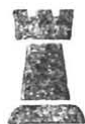
În ziua de 17 decembrie a avut loc o discuție deschisă în cadrul Comisiei județene de șah la care a participat un grup de jucători frunțași, ca invitați. Problematika adusă în discuția a fost **GENEZA GREȘELILOR ÎN ȘAH.**

Dezbaterile au fost conduse de președintele comisiei, iar textul ce urmează a fost redactat pe baza înregistrărilor făcute.

Geneza greșelilor în șah

Pius Brînzeu. Discuția privind problematica greșelilor în șah, în care urmează să ne angajăm, are ca obiectiv alcătuirea unui material destinat unei mai bune pregătiri a tinerilor noștri jucători. Ca punct de plecare în dezbateri consider utilă o scurtă expunere privind structura jocului de șah văzut într-o accepțiune mai nouă, bazată pe principiile ciberneticii.

Jocul de șah poate fi considerat ca un sistem cibernetic deschis, în cadrul căruia are loc o transmitere de mesaje între doi parteneri care, în mod alternativ, sînt emițător și receptor. Transmiterea se face pe un canal comunicațional constituit din căile nervoase ale organului vizual în șahul curent, ale organului auditiv în șahul „à l'aveugle”, ale organului tactil în șahul la nevăzători. Pe acest canal se intercalează în jocul obișnuit tabla de șah, pe care se înscriu mesajele în drumul lor spre receptor, care prelucrează informația și ia o decizie. În șah mesajul ce se transmite este constituit din mutarea pe care o face emițătorul și orice mutare este un act decizional. Decizia trebuie apreciată în acest caz ca o alegere între una sau mai multe alternative, ceea ce se întîmplă ori de cîte ori în desfășurarea unei activități survin situații a căror evoluție nu poate fi anticipată cu certitudine. Șahul este un sistem cibernetic deschis, dar și dinamic deoarece în desfășurarea unei partide fiecare mutare crează o situație nouă pe tablă și, în același timp, este și un sistem hipercomplex din cauza legăturilor multiple și a situațiilor foarte complexe care iau naștere, uneori, pe tabla de șah. În această accepțiune, greșeala poate consta în opțiunea emițătorului pentru un mesaj care nu este mutarea cea mai



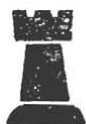
indicată în situație respectivă. Greşeala se poate situa pe parcurs, la nivelul stației de memorare reprezentată de tabla de şah, unde situațiile create diferă în funcție de stadiul partidei — deschidere, joc de mijloc sau final —, de numărul și valoarea pieselor în joc, cât și de legăturile dintre ele. Un începător nu culege decât un număr redus de informații de pe tablă, în timp ce un jucător de performanță receptează un număr mult mai mare de informații și într-un interval de timp mult mai scurt. De aici decurge și faptul că un jucător avansat este mai puțin expus greșelilor. Transmiterea și receptarea mesajelor pot fi perturbate de factori externi, ca zgomotul, lumina insuficientă, ventilație defectuoasă, public prea apropiat. Pe lângă acești factori externi, prelucrarea informației prin gândire poate fi îngreunată și de factori interni ca oboseala, starea psihică deficientă. La acest nivel își spune, însă, cuvântul mai cu seamă capacitatea intelectuală a jucătorului, documentarea, experiența de care dispune. Toate pot fi surse de greșeli.

Și acum, să trecem la o discuție directă asupra greșelilor. O primă problemă ar fi să dăm o definiție greșelii. În dicționare greșeala este definită ca o abatere — conștientă sau involuntară — de la adevăr, de la ceea ce este real, normal sau bun, și care poate atrage după sine un rău sau o neplăcere. În şah adevărul este reprezentat de o mutare bună, susceptibilă să contribuie la câștigarea partidei, care reprezintă obiectivul urmărit de jucători. LITMANOWICZ, cunoscutul cronicar al şahului, dă următoarea definiție: „O mutare este greșită dacă în situația respectivă putea fi efectuată alta mai bună”. În această accepțiune greșeala apare ca deosebit de frecventă, dar devine cu atât mai rară cu cât jucătorul face parte dintr-o categorie de clasificare mai înaltă. Pe de altă parte, definiția se referă la micile greșeli, în timp ce în limbajul curent se etichetează ca greșeli mutările care compromit desfășurarea partidei și duc, uneori direct, la pierdere. În fine nu trebuie uitat că se poate câștiga o partidă fără ca să se efectueze cele mai bune mutări.

O problemă care se pune aici este dacă se poate face o diferențiere între eroare și greșeală. În vorbirea de zi de zi acești termeni sînt apreciați ca sinonimi. După părerea mea se poate face o diferențiere. Sub aspect filozofic eroarea este o cunoștință care nu reflectă în mod veridic realitatea obiectivă și se referă la o abatere de ordin conceptual și nu la o anumită acțiune, ca greșeala. În epoca romantică a şahului, de exemplu, atacul era considerat ca obligatoriu, socotindu-se că partida reprezintă o luptă între doi adversari. Steinitz, care a fundamentat științific strategia și tactica în jocul de şah, a arătat că atacul în orice condiții este o eroare și că el trebuie să fie bine pregătit și declanșat numai atunci cînd poziția o permite. Dar un atac bine conceput poate eșua din cauza unei singure mișcări, cum este o mutare greșită.

Greșeliile în şah pot fi mici și mari, mergînd pînă la așa-zisa „orbire şahistă”. Ele se pot produce de la primele pînă la ultimele mutări ale partidei, cauzele lor pot să difere, iar consecințele pot fi mai mult sau mai puțin grave. Sînt tot atitea probleme demne de a fi aduse în discuții.

Aveți cuvîntul !



Șerban Neamțu. Personal nu sînt de acord cu definiția lui Litmanowicz. În șah mutarea cea mai bună reprezintă adevărul absolut spre care tinde jucătorul, fără a putea însă ajunge la el. Încă de pe vremea lui Alehin mulți sînt de părere că nu trebuie căutată mutarea cea mai bună. Cîteodată mutarea cea mai bună angajează prea mult. Succesul șahistului este legat de o serie de mutări bune care nu trebuie să atingă superlativul absolut. Mai ales în condițiile în care se joacă 20 de mutări pe oră, deci cu timpul limitat de gîndire. Căutarea adevărului absolut în aceste condiții este o greșeală, după părerea mea.

În ce privește natura greșelii aș face o diferențiere între cele care se observă la jucătorii slabi față de jucătorii de performanță. La șahiștii slabi predomină greșelile de concepție cînd întreaga partidă este slab concepută, fără să fie vorba numai de o singură sau anume greșeală. Gafe poate să facă oricine, chiar și Karpov sau Kasparov. Trebuie, deci, făcută o diferențiere între o gafă de mare maestru, comisă sub presiunea crizei de timp sau a oboselii, care constituie greșeala propriu-zisă, și suita de greșeli pe care le fac jucătorii slabi, din lipsă de pregătire sau din concepție eronată de joc.

Pius Brînzeu. Definiția lui Litmanowicz este, într-adevăr criticabilă. Sînt situații cînd un jucător are de ales între două mutări și cînd, conștient, nu alege pe cea mai bună, fără ca prin aceasta să facă o greșeală. Lasker, care a introdus elementul psihologie în lupta șahistă, susținea că sînt situații cînd este de preferat să nu se efectueze mutarea obiectiv mai bună, ci pe cea mai incomodă, mai supărătoare pentru adversar. Sub acest aspect, poate fi dat ca exemplu meciul pentru titlul de campion mondial dintre Botvinnik și Tal, disputat în anul 1961. În cursul acestui meci tînărul pretendent la titlu și-a surprins adversarul în numeroase rînduri cu mutări de natură să complice jocul, îndeosebi cu sacrificii care au ridicat probleme greu de rezolvat la tabla de joc. Botvinnik a ajuns cu regularitate în criză de timp, a fost dezechilibrat psihic, deși analizele ulterioare au demonstrat că multe din aceste mutări nu erau corecte. În analiza complicatelor situații apărute pe tablă a avut de cîștigat Tal, care a cucerit titlul. În cursul meciului revanșă din anul următor, mai bine pregătit sub toate aspectele, mai ales psihic, Botvinnik și-a luat o strălucită revanșă.

În aceste condiții o mutare, teoretic inexactă, care duce însă la cîștigarea partidei, mai poate fi oare considerată ca o greșeală? Departe de a fi fost cea mai bună, cred că mutarea respectivă nu poate, în nici un caz, fi definită ca greșeală.

Acum aș dori să aud mai multe păreri în legătură cu posibilitatea de a face, pe plan doctrinar cel puțin, diferențiere între eroare și greșeală în jocul de șah.

Liviu Secoșianu. După părerea mea se poate face o distincție netă, conceptuală, între eroare și greșeală. Un punct de vedere în legătură cu posibilitatea de definire a erorii ar putea fi formulat în sensul unei lipse de concordanță între intenția conceptuală a celui care formulează planul strategic într-o partidă, sau planul unei combinații de mai mare profunzime, care pot fi eronate, și modalitățile de realizare a planurilor respective, care pot antrena greșeli, pe plan practic, în succesiunea mutărilor. În analiza acelor situații, trebuie să implicăm și procedeele



tactice folosite cu intenția de inducere în eroare a adversarului, adică, cum s-ar exprima un practician în domeniul dreptului, de folosirea de mijloace viclene pentru inducerea în eroare. În esență, cred că se poate vorbi de eroare în ceea ce privește modalitățile de concepere a unui plan, strategic sau tactic, și de greșeală în caz de omitere sau de inexactitate de detaliu în realizarea planului.

Ioan Zarcu. Doresc să aduc un exemplu concret de eroare, sau, mai bine zis, de conduită eronată în șah. Este cazul unui jucător care se lasă antrenat într-un „blitz” de adversarul său aflat în criză de timp. În general jucătorii intră în criză de timp din cauza situațiilor complicate de pe tablă cărora trebuie să le facă față, mai ales când sînt în situație mai slabă. Dar sînt și jucători, aș zice „specializați” în „blitz”, care intenționat caută să atragă partenerul în acest joc. Partenerul, în ideea că gîndind mai mult la fiecare mutare favorizează adversarul în criză de timp, joacă și el repede și, de cele mai multe ori, el este cel care greșește. În asemenea situații el trebuie să continue să joace conform planului de joc care l-a adus într-o poziție mai bună, fără a ține seama de faptul că adversarul este în criză de timp, cel mult căutînd să complice jocul pentru ca cel care este în criză de timp să nu poată găsi imediat răspunsurile corecte. Numai atunci cînd a reușit să infiripeze o combinație în mai multe mutări, bine gîndită, poate face cîteva mutări rapide. Altfel comite o eroare de concepție și riscă să greșească.

Pius Brînzeu. Există jucători pe drept cuvînt denumiți „crizomani”. Exponentul lor poate fi considerat Reshevsky care a cîștigat multe partide folosind această manieră de joc. A ajuns și în turneul candidaților, dar nu a reușit să treacă peste jucătorii sovietici. Un alt crizoman cunoscut a fost maestrul german Sämisch care într-un turneu în 1939 a pierdut cinci partide din nouă prin căderea stegulețului. Într-o partidă a pierdut prin depășirea timpului de gîndire la mutarea 16-a, experimentînd o nouă variantă de deschidere. Situația în care se află un jucător în criză de timp influențează puternic partenerul care se află în fața sa. Karpov descrie emoționant această situație, referindu-se la o partidă pierdută la Ivkov, în turneul internațional de la Caracas, din anul 1970: „Un element edificator al acestei partide este acela că nu am putut să văd clar toate subtilitățile poziției și trage concluziile cuvenite din cauza lipsei de timp de gîndire a adversarului meu. Ivkov nu mai avea decît aproape două minute pentru 19 mutări, iar stegulețul său, care se ridica amenințător, mă hipnotiza. Acționam ca un iepure orbit de un fascicol luminos. Nu mai puteam calcula liniștit variantele, eram în pragul unei dorințe irezistibile de a face o mutare. La jucătorii de șah acest comportament primejdios se numește «miza pe lipsa de timp a adversarului». Mai tîrziu am reușit, nu fără efort, să mă vindec de această «maladie contagioasă». Însă în această partidă am făcut mutările următoare mai repede decît Ivkov și pedeapsa nu a întîrziat să vină”.

Dar, să trecem acum mai departe și să vedem cum pot fi clasificate greșelile.

Marius Chiricuță. Aș dori, înainte de a trece la clasificare, să prezint o definiție personală a noțiunii de greșeală în șah, cu referire la o mutare sau la un set de mutări succesive: greșeală este o inexactitate comisă în neconcordanță cu cerințele teh-



nicii de joc, într-o anumită poziție, și care schimbă raportul de forțe existent anterior producerii ei. Sub acest aspect greșelile pot fi clasate în patru grupe: greșeli grave, greșeli mici, variante greșite și plan de joc greșit.

— **greșeli grave**, care duc la pierderea partidei. Gafa este o greșeală gravă care pierde imediat partida. Ea are o implicație emoțională deosebită asupra celui care a comis-o, care pierde în mod neașteptat o poziție superioară sau egală. Producerea gafelor are ca motivație principală lipsa de atenție, iar ca factori perturbatori oboseala, criza de timp, supra-încrederea, impulsivitatea, emoția etc. . . .

— **greșeli mici**, care au un efect întârziat asupra deznodământului partidei sau care permit salvarea prin remiză a părții adverse. Ele se produc în mare parte datorită lipsei de erudiție șahistă (inexactități în deschideri, în jocul de mijloc sau în finaluri). Greșelile mici pot produce efecte mari! Inexactitățile teoretice din deschidere conduc la poziții greu de jucat în celelalte stadii ale partidei, iar micile greșeli din jocul de mijloc constituie tot atâtea acumulări de mici avantaje de partea adversă, care conform teoriei lui Steinitz (Fundamentele jocului strategic) se transformă în avantaje materiale sau poziționale decisive. Tartakover, referindu-se la geneza producerii acestor greșeli, a enunțat acest adevăr din desfășurarea unor poziții grele: „în poziții grele, se fac mutări slabe!”

— **variante greșite**. Atributul de greșeală poate fi extins și unei serii succesive de mutări, cu efect însă negativ asupra poziției rezultate. Este cazul, de exemplu, al variantelor greșit calculate, în poziții tactice (combinații). Cauzele producerii lor o constituie, în general, slaba putere de calcul, care reprezintă una dintre aptitudinile de bază ale jucătorului de performanță.

Factorii perturbatori ai puterii de calcul pot fi: lipsa de concentrație, slaba vedere combinativă, neperceperea clară a imaginii modificării poziției în timpul calculului, calculul haotic și nesistematic al variantelor etc. . . .

— **plan greșit de joc**, sau conducere greșită din punct de vedere concepțional al jocului, începând cu așezarea nejudicioasă a forțelor de luptă și stabilirea incorectă a obiectivelor de atac. Motivația alegerii unui plan greșit de joc rezidă în slaba putere de apreciere obiectivă a pozițiilor (o altă aptitudine de bază a jucătorului de performanță) care denotă și o slabă erudiție șahistă, prin necunoașterea elementelor strategice și tactice de joc, a pozițiilor tipice etc. . . .

Aceasta ar fi, după părerea mea, o clasificare a greșelilor referitoare la calitatea mutărilor efectuate pe tabla de șah care pot fi incriminate în pierderea unei partide. Eu le-aș numi „greșeli directe” sau „greșeli de ordinul I”, pe cele legate de lipsa de erudiție șahistă sau de slaba putere de calcul și „greșeli indirecte” sau „greșeli de ordinul II” pe cele legate de factori psihologici, de condiția fizică sau de factori de disconfort, aparținând mediului ambiant dependenți de condițiile în care se desfășoară concursul.

Virgiliu Șchiopescu. Și eu, ca și Marius Chiricuță, folosesc termenul de inexactitate în înțelesul său general, adică grupând greșelile ori care ar fi natura lor. Discuțând teoretic, orice abatere de la mutarea „optimă” a unui șahist constituie o inexactitate și, în principiu, inexactitatea respectivă, bine speculată de adversar poate genera consecințe nefavorabile pentru autorul ei.



Evident că inexactitățile sînt de diverse grade și, ca atare, și consecințele ce decurg din ele sînt imediate sau mai îndepărtate. Astfel, o greșeală într-o variantă a unei deschideri poate duce la pierderea partidei, dar numai dacă această greșeală este flagrantă și dacă partenerul cunoaște bine deschiderea respectivă.

Dacă greșeala nu este flagrantă și are implicații mai mult de ordin tactic, și dacă partenerul nu știe să o exploateze (necunoscînd bine varianta) poate rămîne surprins, cu efecte nefavorabile pentru el.

Evident, altceva reprezintă gafa, care este o greșeală de proporții mari, cu efecte defavorabile imediate pentru autorul ei.

Orbirea șahistă o consider ca făcînd parte tot din familia greșelilor foarte mari și, ca efecte imediate, întrece gafa. Ea reprezintă, de exemplu, lăsarea de către un jucător bun a unui turn în priză, neobservarea posibilității de a da mat într-o mutare etc.

Jucătorii de mare forță pot uza de unele „inexactități” în mod deliberat, ca de exemplu în situații în care se sacrifică un pion spre a duce partida într-o poziție complicată, cu foarte multe posibilități de continuare, unde forța lor de joc și implicit cea de combinație, poate să fie hotărîtoare în cîștigarea ulterioară a partidei. O astfel de tactică poate fi însă fatală dacă sacrificiul este făcut între parteneri de forță egală.

Și marii maeștri comit inexactități, dar acestea sînt mult mai frecvente pe măsură ce se coboară pe „scara valorii șahiste”, învederîndu-se astfel adevărul proverbului latin „Erare humanum est”, dar și acela al proverbului românesc „Norocul ajută pe cei puternici”.

În ce privește deosebirea dintre eroare, greșeală și gafă după părerea mea ar comite o eroare cel care nu știe să-și aleagă deschiderea în funcție de adversar. De exemplu, se obișnuiește de către cei care se orientează just față de adversari, cînd aceștia le sînt superiori, să aleagă o variantă închisă, să nu le dea posibilitatea să acționeze acolo unde sînt mai buni. Personal, am jucat, e mult de atunci, într-o Finală C.U.T. (Cupa unității tineretului), cu Reicher, care era mai bun ca mine. Pînă la el am jucat, intenționat, numai partide deschise cu ceilalți adversari. Știind acest lucru el s-a pregătit pentru o partidă deschisă, dar eu am ales un sistem de joc închis — aici e și puțină abilitate sau șiretenie — și nu i-am permis să angajeze lupta pe un teritoriu care îi era mai favorabil. Deci, eroarea, cred eu, nu are consecințe imediate, totuși, în perspectivă, acela care a comis eroarea este handicapat și, în final, este expus să piardă. Cît despre greșeală, aceasta este o abatere de la normal, cu consecințe mai vizibile și, poate, imediate, iar gafele sînt greșeli mari, care nu sînt permise nici începătorilor. Cam asta ar fi părerea mea referitor la deosebirea dintre eroare, greșeală și gafă.

Mircea Rozvan. În ce mă privește, ofer următoarea clasificare a greșelilor, bazată pe aprecierea gravității lor. Sub acest aspect, greșelile pot fi grupate în :

- gafe (?), care duc imediat la pierderea partidei.
- greșeli propriu-zise (?), care sînt într-un fel legate și de clasificarea jucătorului — unele sînt greșelile pe care le face un jucător de categoria a III-a și altele greșelile unui mare maestru. Florin Gheorghiu, de exemplu, în unele relatări de partide pune două semne de întrebare la o mutare, în situații în care este greu de în-



teles adeseori în ce constă greşeala. Nu este în nici un caz vorba de o gafă. Aceasta înseamnă că greşelile sînt privite de pe poziţii diferite.

— **inexactitatea** (?), greu de sesizat şi nu totdeauna exploatate. Folosesc acest termen în înţeles mai restrîns, de lipsă de precizie.

— **mutare discutabilă**, care merită atenţie (!?), dar care nu este în general suficient analizată şi poate duce la surprize.

Greşelile nu sînt specifice şahului, ci se întîlnesc în toate meseriile, în special în cele „neştiinţifice”. Dar în şah au un alt aspect. Ca atare pot beneficia şi de alte moduri de definiţie. Eu aş propune următoarea definiţie: **greşeala este o modalitate prin care se oferă adversarului posibilitatea de a obţine avantaj, fie tactic, fie strategic.** Asta nu înseamnă că acest avantaj care se obţine în urma greşelii trebuie să ducă neapărat la cîştigarea partidei de către adversar. Personal socot că nu poate fi considerată greşeală o mutare care nu este susceptibilă să ofere, cel puţin principial, un avantaj adversarului.

Pius Brînzeu. Acestea fiind spuse, cred că putem merge mai departe şi să aducem în discuţie problemele legate de geneza greşelilor, de consecinţele lor, imediate sau mai depărtate, de învăţămintele ce se pot trage. Şi, aş dori ca observaţiile făcute să fie punctate cu exemple personale, care sînt mai instructive pentru tinerii cititori cărora le este destinat materialul pe care îl vom redacta.

Sergiu Grünberg. Aş vrea să facem o precizare importantă, şi anume, faptul că, în principal, greşelile în şah apar din două motive: lipsa de cunoştinţe şi lipsa de concentrare. Sigur, fiecare din aceste două îşi au motivele lor. Lipsa de cunoaştere, bineînţeles, este o problemă care se rezolvă la diferite nivele prin acumulare de cunoştinţe, prin învăţătură.

Nu am încadrat aici greşelile din criză de timp, fiindcă în multe cazuri de criză de timp acută nu se mai joacă un şah normal şi desfăşurarea jocului nu mai poate fi încadrată într-o partidă normală şi logică de şah. E o goană pentru realizarea mutărilor şi frica de cădere a steagului.

În ce priveşte lipsa de concentrare, aici ar fi foarte multe de zis. Ea apare în cele mai multe din cazuri cînd cauza e însăşi valoarea jucătorului, de un anumit nivel. Nu mă refer la începători, la care lipsa de cunoştinţe se situează pe primul plan şi nici la factorii perturbatori care determină lipsa de concentrare. Dacă mă opresc asupra ei este faptul că eu sînt un reprezentant tipic, o victimă tipică a acestei lipse de concentrare. Am observat, încercînd să îmi justific anumite gafe, că acestea au apărut în două tipuri de momente: unul, aproape cel mai frecvent, în momentele cînd stau foarte bine, cînd am o poziţie foarte bună, şi atunci intervine o relaxare fatală, adică mi se pare că partida se termină de la sine, mai ales dacă adversarul se află în criză de timp. Acest sentiment se accentuează, concentrarea scăzînd extraordinar. Mai există un alt gen de scădere a concentrării, de natură mai mult emoţională, care mi s-a întîmplat în cariera şahistă cînd am jucat cu un jucător foarte bun, aprioric considerat mai bun ca mine, şi cînd am ajuns în poziţie cîştigată. În clipa aceea, probabil emoţia că l-aş putea bate a avut un efect inhibitoriu asupra mea şi m-am relaxat şi am gafat în continuare.



În legătură cu metodele violente, la care a făcut aluzie avocatul Secoşianu aş putea să vă dau un exemplu. Am jucat acum doi ani la turneul Electromotor cu Bondoc, aveam o poziţie net câştigată, aveam un pion în plus şi urmam la mutare. Eu mai aveam un sfert de oră, el doar un minut sau două. În clipa aceea pe tablă a apărut o combinaţie foarte simplă, după care el putea să cedeze. Eu mă pregăteam să analizez noua situaţie, după ce el făcuse mutarea. În timpul acesta Bondoc, care nu este considerat ca sclipind de inteligenţă, dar care posedă un dram de violenţă, a văzut imediat că există combinaţia asta pe tablă. În clipa aceea mi-a zis: „Nu te supăra, împrumută-mi puţin fişa că am greşit”. I-am dat-o, el s-a uitat pe ea şi a început: „Ce scris e asta? Nu înţeleg nimica, aşa ceva nu se poate!”. A început să bată cu pumnul în masă, eu m-am enervat şi i-am zis: „Nu am scris pentru tine, am scris pentru mine, aşa scriu eu”. S-a creat un moment în care mi-am pierdut complet concentrarea, m-am enervat, n-am văzut mutarea care, în mod normal, nu putea să-mi scape, am ajuns într-o criză nebună de timp, la un moment dat am fost şi pierdut, în sfârşit... o partidă cu mari peripeţii! Dar vreau să spun cum a simţit el că trebuie să facă ceva ca să mă scoată din concentrare, să mă împiedice să văd mutarea, combinaţia, care de fapt era elementară.

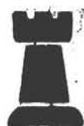
Aş mai spune că, revenind la această lipsă de concentrare, foarte mulţi jucători, la cele mai înalte nivele, au un gen de labilitate psihică care, de multe ori e speculată, mai ales în momentele de oboseală. Chiar la ultima Finală a fost un gen de provocări premeditate, pe undeva, deşi dovezi nu avem. Aceasta chiar în cazul lui Subă. El este cunoscut ca un jucător cărui nu-i place să i se propună remiză când are avantaj material. Noi am avut o discuţie de ordin filozofic asupra problemei aşteia şi sint de acord cu el. Susţine că etic vorbind, din punctul de vedere al eticii şahiste, un jucător în dezavantaj, chiar dacă poziţia tinde spre remiză, trebuie să aştepte propunerea de remiză din partea jucătorului care deţine avantaj material.

Se pare că lumea a învăţat chestia asta şi exact în partida cu Armaş când, la un moment dat avea un pion în plus, acesta i-a propus remiză. S-a enervat, s-a inhibat, 20 de minute nu a făcut nici o mutare, a văzut că intră în criză de timp, a jucat ceva care a „isterizat” poziţia şi a pierdut.

Vă spun că în condiţiile acestea erorile apar cu atît mai evidente. Mi-a plăcut cînd D-voastră, în introducerea la discuţie, aţi încercat să faceţi o diferenţă între eroare şi greşeală şi aţi dat ca exemplu un plan eronat. Sint de acord, pentru că eroarea se referă la un concept, la un plan. Greşelile, gafele în sine, se referă la mutări. Cum spunea Neamţu, adevărul absolut, e greu să fie găsit în şah şi foarte multe greşeli mici sint aproape insesizabile, trec neobservate, iar cele mari le observă toată lumea, sint prea evidente.

Mihai Subă. Îmi pare rău că nu am asistat de la început la această discuţie, deşi aş fi vrut. Problema ce ne frămîntă cel mai mult pe noi, şahiştii, este problema greşelilor, de ce se fac? cum se fac? cum să le evităm? Noi sîntem, ca jucători de şah vorbind, mai subiectivi, socotim că întotdeauna am greşit atunci cînd pierdem o partidă, arătăm cum şi unde am greşit, de ce am greşit, dar considerăm că nu am greşit cînd am câştigat o partidă.

E cunoscut faptul că partida de şah este o înlanţuire nu numai de mutări bune şi de idei frumoase, dar şi de greşeli. Cineva spunea că cel care greşeşte penultimul



ciştigă. Aceasta este nu numai o glumă, ci un adevăr destul de concret. Pozițiile la şah se întorc de multe ori. Dacă însă vrem să definim greșeala cred că sîntem pe un teren foarte alunecos. Este greu să deosebim greșelile de gafe și nu prea înțeleg treaba asta, pentru că greșelile sînt, de fapt, ca și maturile din probleme. Există mat dintr-o mutare, din două mutări, din 14 mutări, și așa mai departe. Tot așa pot fi evaluate și greșelile. Pe această linie, greșelile se pot clasifica în greșeli într-o mutare sau greșeală ajutor (cînd de fapt ești în poziție cîștigată și faci singura mutare care pierde), sau greșeală în 10 mutări, greșeală de concentrare, de plan, deci tot felul de greșeli, toate cu rezultat nedorit, adică același rezultat constînd în pierderea partidei. Noi, fiind subiectivi, înțelegem prin greșeală acea mutare slabă care este exploatată de adversar, și nu mutarea slabă care nu este exploatată și care, eventual, duce la cîștig. Spunem că a fost o mutare interesantă sau provocatoare, deci eu zic că evoluăm, așa, pe un teren alunecos și în definirea greșelii trebuie să știm întîi despre ce discutăm, ca să știm apoi cum să procedăm, cum să evităm greșeala și să precizăm care sînt cauzele ei. Se poate, de exemplu, reproșa unui jucător care și-a făcut un plan minunat de 15 mutări, sau mai mult, că a omis o mică finețe la sfîrșitul acestei suite de 10—15 mutări? Este comparabilă această scăpare cu a lăsa un turn în priză? Din punctul de vedere al rezultatului e același lucru. Nu se poate spune că e o greșeală mai mică decît aceea de a lăsa un turn în priză, care e o gafă, sau că o omisiune de finețe la un moment dat într-un calcul nu este o greșeală. De fapt, ăsta este jocul de şah. Este construit din greșeli, nu pentru că adevărul absolut, cum s-a mai spus, nu ar exista, ci pentru că şahul este un joc finit, limitat teoretic. În teorie există acest adevăr absolut, dar el este prea îndepărtat de noi, există mult prea multe variante, care nu pot fi decît adevăruri relative.

N-aș vrea să mă contrazic în privința greșelilor proprii, care anul acesta au abundat și în vreo 2—3 concursuri, mi-au stricat rezultatele, ultimul concurs fiind chiar finala din '87.

Am revăzut cu plăcere o partidă și aș vrea să vă întreb dacă se poate reproșa adversarului meu că a pierdut partida, că a făcut vreo greșeală, căci, cum se spune, ca să pierzi o partidă trebuie să greșești pe undeva. Deschiderea ridică anumite probleme și eu prefer să joc cu albul, el jucînd cu negrul, dar în afară de asta nu se poate vedea că a făcut vreo greșeală. Totuși a pierdut, și asta vroiam să spun că și aici o suită de foarte multe mutări dă același rezultat ca și lăsarea unui turn în priză. La un moment dat am făcut pe la mutarea 15-a o mutare, fără să pot spune că am prevăzut eu tot, dar a fost o inspirație bună, o intuiție, așa am simțit eu că trebuie să fac acea mutare intermediară, deci am jucat dama din a4, care tot trebuia să vină ulterior pe d1, am jucat-o întîi la b3, atacînd la b7. Singura diferență față de planul conceput foarte frumos de adversarul meu a fost că turnul nu era pe a8, ci pe b8. Era foarte greu de prevăzut ce se va întîmpla la mutarea 32, deci după 17 mutări, că din cauza acestui turn la b8 el nu își poate realiza planul strategic și pierde. Era foarte greu fiindcă nici unul din elementele tactice nu era în momentele acelea prezent pe tablă, adică nici diagonală g3-b8 nu era deschisă nici măcar nebunul meu nu era pe acea diagonală, și așa mai departe. Eu am considerat această partidă ca una dintre cele mai bune ale mele și nu consider că adversarul meu ar fi făcut vreo greșeală. Deci, problema aceasta, de greșeală, are un cadru



foarte larg. Asta despre greşelile de joc, de forţă de joc, de concepţie, de strategie sau, pur şi simplu, de necunoaştere a teoriei. Dar, chiar dacă nu cunoşti teorie, teoretic ai putea să joci foarte bine. Deosebit de importante mi se par greşelile prin lipsă de concentrare, de atenţie, asupra cărora se poate interveni, pentru a le evita. Acestea au cu totul altă explicaţie decît forţa de joc, decît cunoştinţele teoretice în deschidere, de ordin strategic, sau de abilitate tactică. Acestea sînt pur şi simplu nişte stări de moment, pot fi cauzate de oboseală, de condiţie fizică, de starea psihică necorespunzătoare, de foarte mulţi factori. Această lipsă de concentrare, după părerea mea, este un mare defect pentru un jucător de şah, adică este cea care strică mult, mai mult decît necunoaşterea unei variante teoretice, lipsa de sesizare a unei combinaţii a adversarului, şi aşa mai departe.

Această lipsă de concentrare intervine în momente variate sau ca automulţumire într-o poziţie mai bună, cum spunea Sergiu, sau cînd adversarul este în criză de timp. Şi mie mi s-a întîmplat foarte des, şi eu am acest defect, cînd adversarul este în criză de timp, şi eu mă concentrez mai puţin în asemenea situaţii, deşi în mod normal ar trebui să fiu mai concentrat, ca să îi pot da replica. Un jucător în criză de timp este în maximum de încordare, de concentrare a atenţiei. El, sigur, nu dispune de timp şi nu are alţi factori de partea lui pentru a juca cum trebuie, dar din punctul de vedere al concentrării atinge un maximum în criza de timp, ca un uliu care stă la pîndă, deci aceste momente de cădere a concentrării pot duce la nişte greşeli şi aici se poate lucra pentru îmbunătăţirea rezultatelor.

Emil Ungureanu. Încă nu s-a menţionat un moment pe care îl consider printre cele mai importante. Este vorba de momentul în care ajungi într-o poziţie grea, te aperi multă vreme şi la un moment dat egalezi. În acel moment scade, după mine, puterea de concentrare şi eu am pierdut multe partide aşa, cînd egalasem şi speram să iasă remiză. În momentul acela am greşit şi cazul cel mai recent, dar care din fericire a fost în favoarea mea, a fost cînd am jucat cu Sergiu, la ultima finală pe echipe. Am dominat toată partida, dar la un moment dat Sergiu a egalat, s-a apărut foarte bine şi partida se îndrepta spre remiză. În momentul acela i-am întins o cursă, urmărind să cîştig un pion. Nu a fost atent, a jucat din mînă, fericit că a scăpat cu remiză, dar eu am luat pionul şi, pînă la urmă l-am bătut. Deci, el s-a relaxat prematur şi asemenea momente se întîlnesc relativ des în şah. Şi eu am păţit de multe ori aşa.

Mihai Şubă. În partida citată de Ungureanu, Sergiu a venit din urmă, a tras, a tras, a avut un consum mare de energie şi starea aceasta de relaxare nu ţine neapărat de egalarea poziţiei, ci este o cerinţă necesară organismului după un efort mare. Într-adevăr, este un moment în care se pierd multe partide, un moment cînd după ce ai jucat foarte bine, într-o apărare grea, în poziţie grea şi ai reuşit chiar să întorci partida spre cîştig, în acele momente se fac cele mai multe mutări slabe, deci după ce, de fapt, sarcina de bază ai rezolvat-o, pierzi !

Pius Brinzeu. Am ascultat cu multă atenţie ultimele intervenţii, a trei jucători fruntaşi care, printre alte probleme, au insistat asupra efortului de concentrare pe care îl prestează un jucător de-a lungul partidei. Acesta este un factor ce poate fi considerat ca decisiv în obţinerea rezultatului şi asupra lui cred că merită să ne

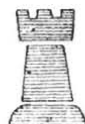


exprim puțin. S-a arătat că sînt momente de relaxare, cu deosebire în poziții superioare, unde cîștigul pare asigurat, sau cînd, după un efort susținut de concentrare, jucătorul reușește să restabilească egalitatea și respiră ușurat. Momentele de maximă concentrare survin în jocurile deschise, în poziții complicate și, mai cu seamă în criza de timp, unde jucătorul este în maximum de încordare și concentrare a atenției — cum spune Șubă. În sprijinul acestei afirmații țin să citez experimentul marelui maestru Pflieger, doctor în medicină, efectuat asupra celor 10 participanți la turneul internațional desfășurat la München-Grünwald, în 1982. A constatat că un jucător a cărui tensiune arterială era în repaos de 13—7,5 cm Hg, în momentul cînd, după un efort continuu de concentrare, a intrat în criză de timp, cînd nu mai avea decît 4 minute pentru 15 mutări, a prezentat o ascensiune a tensiunii la 20—8, iar pulsul a trecut de la 80 la 130 bătăi pe minut. Greșeli se produc și în momentele de relaxare, dar și în cele de concentrare maximă, în condițiile unor acțiuni precipitate.

Capacitatea de concentrare a unui jucător este influențată de un mare număr de factori, care pot fi aduși în discuție. Unul din cei mai importanți îl constituie oboseala generată de o condiție fizică deficientă. Pe această linie, aș dori să aud părerea specialistului nostru în educație fizică.

Dezideriu Bleier. Printre problemele pe care le ridică pregătirea unui șahist de performanță se înscrie și obținerea unei condiții fizice corespunzătoare, care să permită efortul de concentrare susținut și de durată din cursul întrecerilor. Sînt sporturi unde efortul de concentrare este foarte limitat în timp, legat de momentul unei aruncări, al unui salt, al finisului unei curse. Sînt sporturi unde mișcările bune pot alterna cu cele slabe. Uneori se iau în considerare numai cele bune, ca la salturi sau aruncări. În șah, în schimb, efortul de concentrare se extinde pe toată durata partidei și o singură mutare slabă poate compromite rezultatul final. De aici necesitate unei pregătiri fizice destinată să prevină oboseala, mai ales cînd este vorba de turnee care se desfășoară în mai multe runde, cu partide de luptă, fără remize de salon, unde se pune și problema pregătirii la adversar, ca și a analizelor partidelor întrerupte. Din păcate, această latură a pregătirii este neglijată de antrenori. Ea este lăsată în seama jucătorilor, care se orientează după preferințe și fără prea mult discernămint. Botvinnik făcea haltere, Fischer tenis și înot, Keres și Spasski tenis, Gheller baschet, Kasparov — după cîte știu — fotbal. Pe de altă parte, șahul este un sport unde același jucător poate obține înalte performanțe ani îndelungați. Dar, cu trecerea anilor rezistența fizică scade, ponderea oboselii ca generatoare de greșeli crește, jucătorul face din ce în ce mai greu față în sportul de performanță și se vede nevoit să adopte alte sisteme de joc, evitînd tot mai mult pozițiile complicate care cer un mare efort de concentrare. Este evident că în asemenea situații condiția fizică își spune tot mai mult cuvîntul. Asupra efortului de concentrare își exercită efectul și alți factori, printre care și pregătirea psihică, care mi se pare și ea deosebit de importantă.

Ioan Zarcu. Partida de șah poate fi privită ca un echilibru labil între două spirite puse față în față, într-o confruntare susținută și de durată. În condițiile complexe în care se desfășoară partida cred că nici nu poate fi vorba de greșeli la modul



absolut, ci doar de efecte ale interrelaţiilor atât de strânse dintre factorii fizici şi cei psihici. Valoarea intrinsecă a jucătorului, sub aspect tehnic, condiţia fizică şi starea psihică stau la baza greşelilor, a planurilor eronate de joc, a pierderii firului partidei. Calitatea slabă a pregătirii, lipsa de experienţă, oboseala şi starea de nervi, determină deci mutările în responsabilitatea cărora se pune pierderea punctului. Personal, consider că nimic nu e întâmplător în şah, însăşi aprecierea unei poziţii drept câştigată este subiectivă. Se spune că dacă am fi câştigat toate partidele, aşa-zise câştigate, am fi devenit campioni, să nu zic campioni mondiali. În ce mă priveşte, am trăit o experienţă tristă în ultima rundă a turneului internaţional de la Gyula, Ungaria, în octombrie 1987, unde am avut o poziţie, în ghilimele elementar câştigată, care mi-ar fi asigurat probabil locul II. Am păcătuît, aş zice prin subiectivism şi am pierdut, primind mat în două mutări. Cred că dacă jucătorii ar reuşi să elimine din mentalitatea lor, din vocabularul lor, noţiunea de poziţie câştigată s-ar juca partide de calitate mai bună, cu rezultate mai echitabile. Din păcate, acest lucru nu este posibil fiindcă şahul îl joacă oamenii şi cred că e bine aşa. De fapt, un filozof american, Davis, spunea că oamenii trăiesc şi muncesc şi dau din ei cam aproximativ 15% şi numai în cazuri de forţă majoră, în cazuri grave care le periclitează existenţa, se mobilizează şi găsesc resurse nebănuite, neaşteptate şi atunci se produc acele minuni, acele miracole. Aşa explic eu rezultatele obţinute, de exemplu, de Botvinnik care a rămas un nume celebru în istoria şahului, nu atât printr-un talent strălucitor, cât printr-o muncă îndârjită şi prin mobilizarea tuturor resurselor, poate nu la 100%, dar sigur mai mult decât acel 15%, cu care se zice că trăim cu toţii în mod obişnuit. De asemenea cred că nu vom reuşi în continuare, cât vom juca şah, să eliminăm greşelile, şi cred că nici n-ar fi interesant acest lucru pentru că viaţa ca un robot ar fi tristă, ca să nu spun neinteresantă. Îmi amintesc aici de o observaţie a lui Tal, făcută în legătură cu şahul electronic, că nu crede în maşina de jucat şah decât când va fi în stare să plîngă după o partidă pierdută.

Aurel Jicman. Din cele spuse pînă acum reiese că lipsa de pregătire poate fi şi teoretică, şi fizică, şi psihică, de unde multiple posibilităţi de a greşi. În ce mă priveşte consider că şi supraantrenamentul poate duce la greşeli prin oboseală sau saturaţie. Pe de altă parte este de remarcat faptul că majoritatea jucătorilor îşi comentează partidele câştigate şi mai puţin pe cele pierdute. Or, sarcina antrenorilor este ca tocmai pe acestea din urmă să le comenteze. Capablanca însuşi spunea că învăţăm mai mult din partidele pierdute. Cît despre Alehin, acesta insista asupra stării de spirit ce trebuie să caracterizeze sportivul. Un şahist, spunea el, trebuie să-şi cunoască slăbiciunile proprii, slăbiciunile adversarului şi forţa lui de joc, cît şi, mai ales, nu trebuie să se mulţumească doar cu câştigarea partidei, ci să aspire la mai mult.

Mircea Rozvan. În legătură cu starea de spirit consider că aceasta este legată de temperamentul jucătorului şi se reflectă în stilul său de joc. Eu îl apreciez în mod deosebit pe marele maestru Şubă pentru stilul său de joc. El joacă întotdeauna, vreau să spun că luptă în toate partidele şi în orice poziţie a partidei. Chiar şi în poziţii egale el pune probleme adversarului, în chip creator. Fiecare mutare duce la



schimbarea poziției, apar noi posibilități în desfășurarea planului de joc, se ivesc idei noi. Șubă duce lupta pînă la capăt, el nu acceptă întreruperea ostilităților după 15—20 de mutări. Nu se mulțumește cu remize de „salon” și nici nu uzează de remize de „odihnă”. El joacă tot timpul, în spiritul adevăratei lupte sportive. Dar procedînd astfel mai și pierde partide. Sub acest aspect stilul său de joc diferă de cel al lui Gheorghiu. Acesta din urmă își alege adversarii cu care se decide să lupte, nu se sfiește să uzeze, uneori poate chiar în mod exagerat, de remizele de odihnă, urmărind, mai presus de toate, o poziție bună sau victoria în turneu. O dovadă o constituie și victoria în ultima finală a campionatului național.

Pius Brînzeu. Sînt cu totul de acord cu afirmațiile colegului Rozvan. Între Șubă și Gheorghiu există o mare diferență de stil. Or, stilul este însuși omul, spune Buffon, și este legat mai mult de temperament. Temperamentul influențează latura dinamică a personalității. Șubă intră în grupul „colêricilor” unde psihologii situează subiecții corespunzînd temperamentului de tip puternic, excitabil, dar și impulsiv sau exploziv, în timp ce Gheorghiu este un „sangvinic”, un temperament puternic, dar echilibrat, unde vioiciunea se îmbină cu calculul. De aici mai puține oscilații în rezultatele obținute de Gheorghiu, dar fără ca în ansamblu să-l depășească pe Șubă. Asupra acestei laturi psihologice a jocului de șah cred că merită să insistăm, mai ales că la această discuție participă personalități cu o mare experiență în domeniul sportului minții.

Marius Chiricuță. Referitor la greșelile în șah au fost prezentate o serie de păreri privind definițiile și natura producerii lor; în ce mă privește aș putea aduce unele completări privind psihologia greșelilor. Este cunoscută tehnica psihologică a lui Lasker care, de multe ori, în poziții egale, făcea intenționat mici greșeli. Este cazul partidei cu Ilin—Jenevski care în turneul internațional de la Moscova din 1925, după ce cîștigase la Capablanca, ținea morțiș să facă remiză cu Lasker. Lasker nu găsea nici un plan de joc și, la un moment dat, forțînd cîștigul, oferă adversarului posibilitatea calității. În acel moment Jenevski a crezut că poate bate doi foști campioni mondiali, s-a precipitat imediat, a mutat repede, a pierdut în cîteva mutări avantajul, apoi partida.

Greșelile intenționate sau de risc le mai fac unii jucători, poate cu o anumită doză de violenție, mai ales în situațiile de criză de timp. În șahul românesc sînt unele întîmplări rămase celebre. Costică Seimeanu, de exemplu, și-a lăsat dama în priză, dînd șah-damă adversarului, care era Pavlov. Acesta a mutat regele și el i-a luat dama. Mai recent poate fi citat matul pe care i l-a dat Eugenia Ghindă Gabrielei Olteanu, de la Calculatorul, care era în criză de timp. I-a dat mat și aceasta s-a recunoscut învinsă. Dar dama cu care s-a dat mat nu era apărută. Mai dau un exemplu în acest sens, tehnica manevrării, sau „lavirovania”, cum zic rușii, cînd în poziții egale, plecînd de la ideea că adversarul e mai slab, manevrează, „frecă poziția” spunem noi, pînă cînd adversarul greșește. Un exemplu pot să dau în partida jucată de Costică Ionescu cu Razuvaev, la un turneu internațional la Moscova. Razuvaev a făcut o serie întreagă de remize. Numai pe Ionescu l-a jucat 100 și ceva de mutări, pentru că Ionescu nu era în formă, era printre ultimii clasați, deci pă-



rea o victimă sigură. S-a ajuns la un final aproape simetric, de cal contra cal, dar pînă la urmă Ionescu a greșit. Deci vreau să arăt puțin aspectul acesta de forțare a greșelii, în situații egale, care pot fi exploatate de jucătorii de mare performanță.

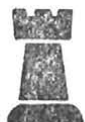
Referitor la șahul juvenil, ca antrenor, acord o mare atenție producerii greșelilor. Consider greșeala ca un factor de progres pentru juniori. Le recomand în special glosarea partidelor pierdute, pentru că numai din greșeli se poate învăța. Mă interesează mai puțin partidele câștigate decît cele pierdute. Am identificat chiar la juniori așa numita „barieră de atenție”. Nu intensific o anumită problemă în șahul de pregătire pînă cînd nu-mi dau seama că juniorii mei au trecut de această barieră de atenție.

În „Șah-Timișoara”, nr. 5, nu știu dacă este pentru prima dată, dar am considerat că la analiza unui turneu de nivelul „finalei B”, masculin, pe lîngă păreri teoretice și părțile bune ale turneului să prezint o rubrică specială „Comedia erorilor”, în care am identificat o serie de greșeli care au bulversat rezultatele, dar pe care le-am oferit jucătorilor respectivi pentru a reflecta asupra naturii cauzelor care le-au produs. Personal consider că există o psihologie a greșelilor, ele depinzînd în mare măsură de temperamentul jucătorului, așa cum s-a menționat anterior, în afară de cele obișnuite, legate de oboseală sau de alți factori. Și eu fac mutări impulsive și greșesc în foarte multe partide. Mă deranjează uneori chiar adversarul, adversarul în sine. De exemplu, partida cu Dumitrache, care putea să aducă A.E.M.-ului titlul pe echipe, adversarul intră în criză de timp, eu însă mă grăbesc și greșesc.

Neboișa Ilijin. În legătură cu caracterul labil al jocului de șah unde avantajul poate trece brusc sau pe nesimțite de la un jucător la altul, aș spune și eu un cuvînt. M-aș referi la partida a 23-a al meciului pentru titlul mondial dintre Kasparov și Karpov. Am urmărit această partidă aseară la televizor și am fost foarte atent la observațiile făcute de comentator, care nu era altul decît Matanovici. „Kasparov nu a jucat cel mai bine”, sau „aici putea face o mutare mai bună”, spunea comentatorul. După părerea lui Matanovici, Kasparov a făcut mici greșeli și, la întreruperea partidei, a încheiat comentariul afirmînd că poziția îl dezavantajează și a dat cîștig de cauză lui Karpov. În ce mă privește, urmărind partida, am apreciat că la un moment dat Kasparov a stat ceva mai slab, dar în acele momente a jucat cele mai bune mutări. La întrerupere, după părerea mea, stătea chiar ceva mai bine. Astăzi am aflat că după reluarea partidei a comis o greșeală și a pierdut.

Asupra acestor greșeli care se fac în momentele de mare tensiune aș dori ca marele maestru Șubă, pe care îl consider cel mai versat între toți, să-și spună părerea.

Mihai Șubă. Greșeala care se produce în momentele de tensiune, cu tipic relativ la concentrarea atenției, este foarte mult influențată și de stilul de joc, de caracterul jocului la care te angajează partenerul, sau la care tu îl angajezi, deci la un joc mai tensionat, mai complicat, la un jucător mai amator de poziții complicate,



șansa producerii acestor greșeli, a slăbirii concentrării și a atenției, este mai mare probabilistic. Este prezentă la fiecare mutare. Într-o poziție liniștită este greu să faci greșeli, pe când într-o poziție tensionată mai curând se pot lua niște decizii greșite. Sergiu m-a criticat de multe ori pentru că practic un joc prea dramatic, sau nu știu cum a zis el, dar eu mă autocaracterizez spunând joc dramatic, caracteristic momentelor când nu sînt în plină formă, sau sînt mai obosit, sau nu sînt în condiția fizică dorită. Imi păstrez stilul de joc foarte agresiv, dar partidele au un aspect mai nebulos, mai dramatic, cu multe întoarceri de situații. Stau mai bine, stau mai rău, iar mai bine, iar mai rău, pînă la urmă se greșește și se pierde partida.

Deci, este o tendință a mea, în anumite momente, dar nu în toate turneele și nu în toate partidele. Ce vreau să spun, Karpov, cu stilul său curat și sec, cum îl caracterizează unii, dar nu e sec, e mai tehnicist, mai practicist, comite mai puține greșeli pentru că el conduce jocul de așa natură, pe un făgaș în care este puțin loc pentru greșeli, în special pentru greșeli mari. Eu nu știu să fi făcut, în afară de o criză de timp într-o partidă cu Kasparov, pe care o cunoaștem cu toții în care a comis o gafă. Este singura gafă pe care o știu din partidele jucate cu Kasparov. Cînd acesta a jucat dama la d6 (?), Karpov a făcut greșeala, după ce a stat tot timpul ceva mai greu, dar egalase și nu se mai putea spune că avantajul era la adversarul său. Și, exact în momentul acela, în loc să joace turn din d7 pe e7, sau pe d8, sau orice altă mutare, a jucat turn c la d8, deci a omis un sacrificiu de damă, mutare nenaturală, totuși sacrificiu de damă, care dădea cîștig în 2—3 mutații. Deci cîștiga imediat pentru damă două ture și pionii. A făcut o singură greșeală mare, dar, aș putea spune, Kasparov a făcut mai multe, avînd un stil mai complex, deși rezultatul meciului îl avantajează. El a făcut mai multe erori, unele neobservate, unele s-au redresat pe parcurs, altele au dus la pierderea partidei. Deci problema aceasta ține foarte mult de stilul de joc propriu sau al adversarului. Nu te poți eschiva în fața unui jucător care ține neapărat să complice jocul, mai ales dacă are albul, sau chiar dacă joacă cu negrul, pentru că există tot felul de metode care pot fi folosite în acest scop.

Într-un joc tensionat, șansele probabilistice — nu vorbesc de forța de joc — de a greși sînt mari mult mai mari decît într-o poziție liniștită, unde poți să spui și pas și să faci adversarul încă două mutații la rînd și nu se schimbă prea mult din caracterul poziției. Sînt poziții, o repet, în care fiecare mutare are valoarea unei piese și în pozițiile de mare încordare se pot produce catastrofe și din partea unuia și a celuilalt dintre jucători.

Pius Brînzeu. Marele maestru Șubă ne-a descris cît se poate de sugestiv stările de tensiune sub care se desfășoară uneori partidele. Ne-a mărturisit că el însuși este expus greșelilor datorită stilului său mai agresiv de joc. N-am să uit niciodată desfășurarea interzonalului de la Las Palmas, din 1982, unde, în mare formă fiind, ne-a oferit cîteva partide foarte valoroase, dar și de o mare încălcare emoțională. Partida disputată cu Psahis, unul din candidații la primele locuri, s-a disputat sub mare tensiune și a fost ulterior pe larg comentată în literatură. Șubă a luptat din greu să facă față atacului dezlănțuit al adversarului și, după mari eforturi și răsturnări



de situații, au ajuns amândoi în criză de timp, dar cel care a greșit a fost Psahis, care, la scurt timp de la întrerupere, a cedat. Din nefericire, în partida cu Browne, ultimul în clasament, s-a lăsat influențat de celebrele sale crize de timp și a pierdut un punct întreg, în poziție net câștigată, diminuându-și astfel șansele de calificare. Pentru a se califica totuși, a forțat în partida cu Tukmakov și a pierdut această partidă decisivă, ca urmare a unui sacrificiu în poziție bună, dar cu o mică scăpare în calcul, datorită tensiunii jocului. Așa a pierdut calificarea în turneul candidaților la titlul mondial, calificare pe care o merita din plin. Acesta este însă sportul.

Stările de tensiune și „războiul de nervi“, sînt maxime în partidele cu miză mare din meciurile pentru titlul mondial, sau în înfruntările decisive din turneele de calificare în etapele superioare ale acestui campionat. Toți marii campioni mondiali, sau cei care au concurat la obținerea acestui titlu, au la activ gafe, mergînd pînă la orbirea șahistă. Aceste greșeli au ca efect imediat, sau mai depărtat pierderea partidei. Se pune aici întrebarea dacă o gafă prin care se pierde o partidă în poziție superioară, nu are un efect negativ și în continuarea desfășurării unui meci sau a unui turneu?

Zlatoe Mircov. Greșeala, dincolo de efectul direct în desfășurarea partidei în care a fost comisă, poate dezechilibra sau demoraliza un jucător și compromite astfel evoluția lui ulterioară în cadrul turneului sau a meciului respectiv. Sînt un admirator al lui Alehin și îmi place să reiau din cînd în cînd partidele acestui mare campion, așa cum mulți se complac în a asculta, în repetate rînduri, o muzică favorită. În meciul pentru titlul mondial susținut cu Euwe în 1935, într-o partidă, cînd scorul era egal, a făcut o greșeală care, spunea el, a influențat negativ tot jocul său în ultimele partide ale meciului, pierdut la limită. Și-a luat însă revanșa, în mod strălucit, doi ani mai tîrziu.

Exemple privind influența negativă la distanță a unei greșeli pot fi luate și din șahul românesc. Margareta Mureșan, în partida pe care a jucat-o la turneul zonal din 1979, în Ungaria, împotriva lui Maria Ivanka, într-o poziție în care campioana țării vecine făcea eforturi disperate de apărare, scapă ocazia de a câștiga dama într-o mutare (!!). Pierde în continuare avantajul și adversara reușește să obțină remiza. Faptul că i-a scăpat victoria în această partidă a avut efecte psihice atît de negative încît a evoluat în continuare sub nivelul forței sale de joc și a pierdut calificarea pentru interzonal. Mai recent, la ultima finală a campionatului individual masculin, Sergiu Grünberg face o greșeală și pierde partida cu Dumitrache, în poziție „câștigată“. În runda următoare nu mai opune nici o rezistență lui Florin Gheorghiu și după un debut care îl indica drept candidat la unul din primele locuri nu reușește să obțină nici o calificare directă pentru finala următoare. Asemenea exemple pot aduce, sînt convins, fiecare dintre jucătorii noștri frunțași.

Pius Brînzeu. Ar fi interesant, cred eu, să auzim și părerea unui arbitru.

Alexandru Ivan. În jocul de șah arbitrul este mai puțin solicitat decît în alte sporturi. El intervine direct mai ales acolo unde jucătorii sînt în criză de timp și stegulețul este gata să cadă, punctînd finalul partidei, indiferent de poziția de pe tablă. Dar, despre criza de timp s-a vorbit în cursul acestei dezbateri și ea ră-



mine acea nesecată sursă de erori, în care lipsa de concentrare şi chiar hazardul intervin. Majoritatea timpului arbitrul stă pe scaun şi urmăreşte conduita jucătorilor de pe „scenă”. Comportarea lor este şi ea instructivă, dar despre aceasta se vorbeşte mai puţin. La turneul internaţional de la Timişoara, din anul trecut, l-am observat pe Bărbulescu care a stat nemişcat pe scaun de-a lungul partidelor, într-un efort maxim de concentrare. El s-a comportat cel mai slab dintre jucătorii români. Faptul că nu s-a ridicat de pe scaun, depunând un efort neîntrerupt, fără un moment de relaxare, cred că este unul din factorii, desigur nu cel mai important, care a influenţat rezultatul său la acest mare turneu. Alţi jucători, din contră, se ridică aproape după fiecare mutare, ceea ce, cred eu, influenţează negativ efortul de concentrare din cauza discontinuităţii în procesul de gândire care stă la baza jocului. Momentele de relaxare sînt necesare, mai ales la jucătorii care înaintează în vîrstă. Dar nici nu trebuie să se abuzeze de ele.

Pius Brînzeu. Discuţia noastră s-ar putea prelungi abordînd problema factorilor externi care pot stînjiţi efortul de concentrare pe care îl depun jucătorii. Am apreciat cu toţii eforturile făcute de Ficher pentru ca organizatorii să asigure cele mai bune condiţii desfăşurării partidelor: evitarea oricărui zgomot, lumină potrivită, microclimat adecvat. Lasker s-a retras şi nu a mai jucat ultimele partide în meciul pentru titlul mondial disputat cu Capablanca, la Havana, în 1921, din cauza climatului pe care nu l-a suportat. Alehin în meciul cu campionul cubanez, susţinut în Argentina, în 1927, a trebuit să facă faţă şi galeriei puternice care manifesta pentru adversarul său. Hübner, în meciul candidaţilor la titlul mondial de la Sevilla, din 1971, s-a retras din concurs după o greşală gravă care a dus la pierderea unei figuri, cauzată de zgomotul din stradă care se transmitea în sala de joc. S-a calificat Petrosian. Astăzi, însă, asemenea situaţii nu se mai întîlnesc, datorită condiţiilor ireproşabile de joc. O dovadă o constituie ultima Olimpiadă, desfăşurată la Dubai, oraş pe malul golfului Piersic în Uniunea Emiratelor Arabe. De aceea nici nu este cazul să insistăm asupra factorilor externi.

Dacă în încheierea acestei dezbateri cineva mai doreşte să ia cuvîntul ?

Mircea Rozvan. În acest final de dezbateri consider că accentul trebuie pus pe observaţia lui Capablanca, menţionată deja, că cel mai mult se poate învăţa din propriile greşeli. Salupeschi — maestru de şah maghiar din perioada 1920—1950 — a scris o carte „Capablanca cîştigă”, pe care a trimis-o cu o dedicaţie, marelui campion. Aceasta a răspuns că mai mult s-ar putea învăţa din partidele lui pierdute. Urmarea a fost o nouă broşură a lui Salupeschi „Capablanca pierde”.

Observaţia lui Capablanca este plină de filc şi de o mare modestie.

Pius Brînzeu. Greşeala este, într-adevăr o lecţie a modestiei, a dorinţei de a progresa, de a obţine rezultate mai bune. Botvinnik, cel mai popular şi mai îndrăgit dintre foştii campioni mondiali, spunea: „Orice şahist, fie el cît de bun, este om şi nu este un automat. Ca atare, în jocul lui greşelile sînt explicabile”. Depinde doar cum le acceptă sportivul şi învăţămintele pe care le trage. Aceasta este latura educativă a greşelilor.



În cursul dezbaterii pe care o încheiem acum au fost ridicate numeroase probleme, din cele mai instructive. Datorită însă faptului că luările de cuvânt din partea participanților la discuții au fost spontane, cred că ar fi utilă o scurtă expunere alcătuită pe baza înregistrărilor făcute, în care ideile să fie sistematizate și prezentate sub o formă sintetică. În acest scop îl rog pe marele maestru Șubă, a cărui componentă o apreciem în mod deosebit, să întocmească în zilele ce urmează un ADDENDUM la prezenta dezbatere.

Dezbateri condusă de Pius Brînzeu

ADDENDUM

Datorită coexistenței și întrepătrunderii continue a laturilor **obiective** și **subiective**, caracteristică pregnantă și definitorie a analizei jocului de șah, vom dualiza multe noțiuni potrivit acestor laturi (aspecte).

Pasul 1. Cadrul general

Introducerea ne fixează un cadru general foarte potrivit pentru discuții, asimilarea jocului de șah (de fapt a fiecărei partide în parte) cu un sistem cibernetic, deci ne situează pe o poziție științifică de abordare a problemei.

Cadrul apariției greșelilor este științific, celelalte aspecte ale șahului — artistic și sportiv — sînt numai „rezultante ale greșelilor.”

Pasul 2. Definirea greșelilor în șah

Termenul fiind extrem de larg a concentrat cea mai mare diversitate de păreri, dar importanța definirii lui este clară: trebuie să știm despre ce discutăm, să ajungem la un numitor comun.

În introducere avem: „O mutare este greșită dacă în situația respectivă poate fi efectuată alta mai bună” (Litmanowicz).

Pur și simplu, dar îmi aduce aminte de o glumă șahistă a lui Tartakower, care, adresîndu-se unui jucător mai tînăr, înaintea începerii unui puternic concurs, îl întreabă: „Vrei să câștigi concursul, învingîndu-i pe Alehin, Capablanca, Lasker și pe toți ceilalți participanți?” „Desigur maestre (a răspuns interpelatul), dar spune-ți-mi ce trebuie să fac pentru aceasta?” „Foarte simplu, să faci întotdeauna cea mai bună mutare!”

Această definiție este un punct de plecare, dar este prea rigidă și presupune clarificată noțiunea de „mutare cea mai bună”, deci descarcă o noțiune nebuloasă, încălcînd o altă, la fel de nebuloasă.

Participanții la discuție au sesizat acest lucru și au încercat să diferențieze greșelile.

După părerea mea este impropriu să se definească greșelile prin clasificarea lor, care ar trebui să urmeze definiției.

Prin această diferențiere s-a urmărit desfacerea conceptului de greșală în noțiuni mai mici, definirea acestora în parte, și revenirea îmbogățită la conceptul total.



Dar nu au apărut decît noi obstacole în delimitarea tipurilor de greşeli (după conţinut, după gravitate, după consecinţe etc.).

Încercarea cea mai apropiată de adevăr au făcut-o Marius Chiricuţă şi Mircea Rozvan.

Îmi permit să prelucrez aici enunţarea lor într-un spirit unitar :

Din punct de vedere obiectiv : „Greşeala este o mutare sau un set de mutări în neconcordanţă cu cerinţele poziţiei şi/sau ale tehnicii de joc, şi care schimbă raportul de forţe existent anterior producerii ei.”

Din punct de vedere subiectiv : „Greşeala este o modalitate prin care se oferă adversarului posibilitatea de a schimba raportul de forţe tactic şi/sau strategic”.

Pasul 3. Clasificarea greşelilor

A. Obiective (demonstrabile) — după gradul consecinţelor :

- | | | |
|---|---|------------|
| — orbiri | } | Tactice |
| — gafe | | |
| — greşeli grave | | |
| — greşeli | | |
| — erori | | |
| — inexactităţi | | |
| — greşeli în deschidere | } | Strategice |
| — greşeli de plan | | |
| — greşeli de armonizare a poziţiei | | |
| — greşeli în tehnica realizării avantajului | | |
| — greşeli de regrupare, solidificare şi apărare | | |
| | | |

B. Subiective (greu demonstrabile sau nedemonstrabile) :

- greşeli voite (provocative) ;
- greşeli de forţă de joc ;
- greşeli de cunoştinţe şi erudiţie şahistă ;
- greşeli de apreciere ;
- greşeli „inexplicabile” (cele mai frecvente).

Listele sînt desigur deschise.

Pasul 4. Frecvenţa greşelilor

Depind de :

- Forţa jucătorului
- Forma jucătorului
- Caracterul poziţiei
- Lipsa de armonie a poziţiei
- Criza de timp
- Alţi factori perturbatori



Pasul 5. Cauzele greşelilor (de fapt tema colocviului)

A. Obiective :

- Insuficienţa pregătirii teoretice (bagaj cunoştinţe, erudiţie şahistă)
- Insuficienţa pregătirii fizice şi psihice

B. Subiective :

- Insuficienţa stării de moment : oboseală, disconfort, solicitare anterioară, fluctuaţii de atenţie şi concentrare, saturaţie, suficienţă, şocul răsturnării de situaţie
- Insuficienţa timpului de gândire : efectul dublu al crizei de timp.

Pasul 6. Efectele greşelilor

Imediate

- Obiective : (schimbarea raportului de forţe)
- Subiective :
 - a) şocul asupra adversarului
 - b) şocul propriu (feed-back)

Îndepărtate

- Educative :
 - a) obiective (creşterea forţei de joc)
 - b) subiective (remodelarea concepţiei, stilului de joc şi repertoriului)

Mihai Şubă



Octav Băncilă : Încurcat în socoteli.



REZUMAT

Geneza greșelilor în șah

În introducerea la discuție conducătorul dezbaterii face o expunere inedită asupra jocului de șah ca sistem cibernetic, punctând astfel momentele când se produc greșelile și precizând factorii care le influențează. În luările de cuvânt au fost pe larg dezbătute problemele privind definirea greșelilor, clasificarea lor, cauzele și momentele când se produc. S-a insistat mai puțin asupra greșelilor prin lipsă de pregătire, documentare insuficientă, mod de gândire eronat, cât asupra factorilor perturbatori, ca lipsa de concentrare, condiția fizică deficientă, starea fizică necorespunzătoare, cu exemple din experiența personală a participanților la discuție. În final, s-a subliniat importanța analizei propriilor greșeli pentru ridicarea măestriei sportive.

Dezbaterea a fost condusă de prof. dr. Pius Brînzeu.

Textul a fost completat cu un Addendum de către marele maestru Mihai Șubă, care a făcut o prezentare sintetică a problemelor aduse în discuție.

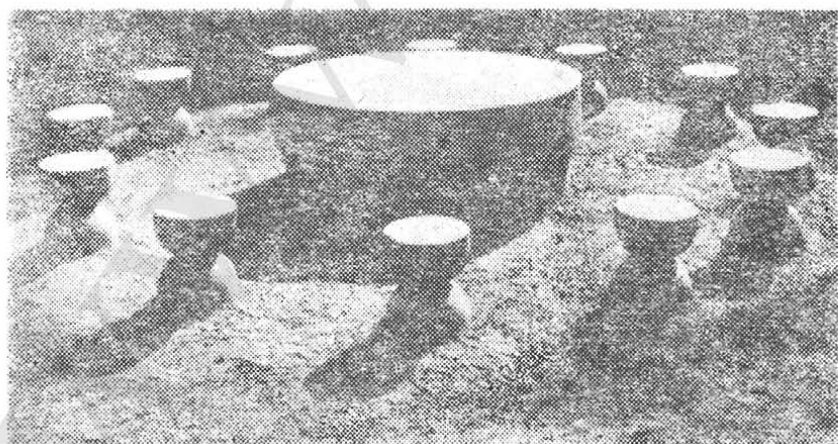
SUMMARY

The Origin of Mistakes in Chess

At the beginning, the leader of the discussions presents an original approach to the chess game seen as a cybernetic system, pointing at the moments when mistakes are committed and establishing the elements that determine them. The other speakers largely debated the problems concerning the definition of the mistakes, their classification, the causes and the context when they are produced. They insisted less on the mistakes caused by lack of training, insufficient documentation, erroneous thinking, and more on perturbing agents such as lack of concentration, deficient physical condition, unsatisfactory psychic condition. Examples were given from the personal experience of the participants at discussion. At the end, the importance of analysing one's own mistakes was underlined for improving one's mastership.

The present debate was led by Prof. Dr. Pius Brînzeu.

The text was completed with an Addendum by grandmaster Mihai Șubă in which he makes a synthetic presentation of the problems under discussion.



C. Brîncuși. Masa tăcerii





File de istorie

Șahul timișorean la sfârșitul secolului trecut

Documentele scrise de care dispunem în prezent atestă că jocul de șah avea numeroși adepți la Timișoara încă din prima jumătate a secolului trecut. Unul din pionierii acestui sport a fost J. Capdebo (născut la Bereteaz în 1812, mort la Timișoara în 1885), un jucător care s-a afirmat pe plan european, participând la numeroase turnee. Dintre realizările sale un deosebit ecou a avut partida câștigată la Berlin împotriva lui Dufresne, unul din corifeii șahului din epoca aceea, partidă publicată în Schachzeitung, 1852 (vezi Șah-Timișoara, 3, aprilie 1985). Pe atunci șahul se juca la Timișoara în cafenea, conform uzanțelor din țările apusene (Café de la Régence la Paris, cafeneaua Simpson la Londra...) dar, așa cum ne informează Schachjahrbuch-ul lui Johann Berger din 1892—93, în orașul de pe Bega ființa un Club de șah încă din 1874.

Spre sfârșitul secolului Timișoara era unul din puținele centre șahiste din Europa. Consultând câteva publicații ale vremii am găsit mai multe partide jucate de șahiști bănățeni. Am ales patru partide, remarcabile prin deosebita lor frumusețe.

KISS J.—MAYER G., Timișoara 1893
Gambitul Evans

1. e4 e5 2. Cf3 Cc6 3. Nc4 Nc5 4. b4 N:b4 5. c3 Nc5 6. 00 d6 7. d4 e:d 8. c:d Nb6 9. d5 (Cc3!) Ca5 10. Nb2 Ce7 11. Nd3 00 12. Cc3 Cg6 13. Ce2 c5 14. Dd2 f6 15. Rh1 Ng4? 16. Cg3 N:f3 17. g:f Ce5 18. De2 C:d3 19. D:d3 Ne7 20. Tg1 Rh8 21. Ch5 Tf7 22. f4! Tb8 23. f5 b5 24. Tg4 Ce4 (vezi diagr.) 25. Ta1-g1 Ce4:b2 26. Dh3 De7 27. Cf4! D:e4+ 28. f3 D:f5 29. Cg6+ Rg8 30. D:h7+! și negrul cedează urmînd mat doar în trei mutări.



2. PUKY J. — Dr. STEINER A.

Timişoara, 1894

Deschiderea Italiană



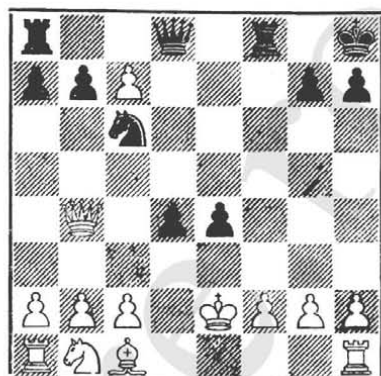
1. e4 e5 2. Cf3 Cc6 3. Nc4 Nc5 4. 00 Cf6 5. d3 d6 6. h3? Ne6 7. Nb3 00 8. Ng5 Ce7 9. N:f6 g:f 10. e4? Rh8 11. Cc3 c6 12. Ce2 Tg8 13. Rh2 f5 14. e:f C:f5 15. d4 e:d 16. Ce:d4 C:d4 17. C:d4 (vezi diagr.) N:h3! 18. R:h3 Df6 19. Cf3 Df5+ 20. Rh2 T:g2+! 21. Rg2 Tg8+ 22. Rh1 Dh3+ 23. Ch2 Dg2 mat.

3. MAYER G. — Dr. STEINER A.

Timişoara, 1896

Partida Rusă

1. e4 e5 2. Cf3 Cf6 3. d4 e:d 4. e5 Ce4 5. De2?! Nb4+ 6. Rd1 d5 7. e:d f5 8. Cg5 00! 9. C:e4? f:e 10. Dc4+ Rh8 11. D:b4 Cc6 12. d:c? (De1) Ng4+ 13. Ne2 N:e2 14. R:e2 (vezi diagr.) T:f2+! 15. Re1 Dh4! 16. g3 T:h2! 17. Tg1 Dg4 18. Dc4 d3 19. Cc3 Te2+ 20. Rd1 d:c mat.



4. DR. VERTES A. — Dr. STEINER A.

Timişoara, 1897

Gambitul regelui

1. e4 e5 2. f4 d5 3. Cf3 d:e 4. C:e5 Nd6 5. Nc4 N:e5 6. Dh5! De7 7. f:e g6 8. De2 D:e5 9. 00 Ne6 10. N:e6



D:e6 11. d3 e:d? (Cc6) 12. D:d3 Ce7 13. Ng5! 00 14. Cc3 Cf5 15. Tae1 Dd6 16. Cd5 Cc6 (vezi diagr.) 17. T:f5! g:f 18. Cf6 Rg7 19. D:f5 Th8 20. Nh6+! şi negrul cedează pentru că urmează mat în trei mutări.



Din analiza celor patru partide putem face o serie de constatări. Astfel, partidele poartă amprenta stilului romantic, dar observăm şi unele aspecte care tind spre concepţia mai modernă, toate partidele sînt spectaculoase, cu sacrificii de tot felul, iar unele (mai ales partida nr. 3) au şi o valoare teoretică. Analizînd nivelul general al acestor întîlniri putem aprecia că ele se situau la nivelul mediu european, conferind Timişorii statutul unui important centru de şah, în acea perioadă atît de prosperă în domeniul sportului minţii.

Ioan Fleisz





Creații din repertoriul problemiştilor bănăţeni

Sfârşitul secolului al XIX-lea şi primele două decenii ale secolului XX marchează o primă etapă a apariţiei şi dezvoltării problemisticii bănăţene. În această perioadă îşi începe activitatea la Timişoara I. Schkarko (1890—1947) — unul din fondatorii problemisticii româneşti. Un alt reprezentant de seamă al problemiştilor acestei perioade este V. Oniţiu (1872—1948) care, începînd din 1934, se stabileşte definitiv la Timişoara. Tot acum apare pentru o scurtă perioadă de timp (1911—1912) prima rubrică de şah în ziarul „Românul” din Arad. Redactorul ei Gh. Marco publică, între altele, şi probleme ale lui V. Oniţiu.

O nouă etapă de dezvoltare a problemisticii bănăţene începe o dată cu Marea Unire din 1918. Acum ia fiinţă Federaţia Română de Şah (1925) şi apare Revista de Şah (1925). Activitatea componistică primeşte un caracter organizat, apar rubrici de şah în ziarele locale. Începînd din 1926 I. Schkarko a fost redactor al Revistei de şah la secţia „Fecrice”, apoi la „Trei şi mai multe mutări”.

În această perioadă se afirmă problemişti ca Isabela Keller (Timişoara), Constantin Raina (Lugoj), Ştefan Deneş, Leopold Mozeş (Arad), Fr. Szalai (Orşova) şi alţii.

După 23 August 1944, o dată cu avîntul general al şahului, se afirmă şi compoziţia, iar alături de problemişti de mai sus îşi desfăşoară activitatea şi alţii, ca F. Nieszl, S. Balzu (ambii din Timişoara).

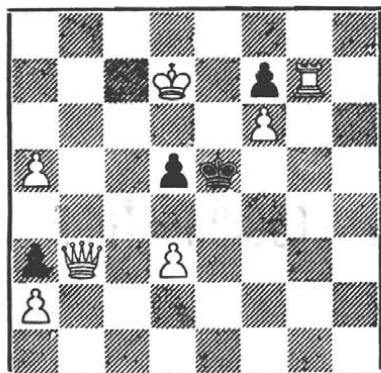
Începînd cu sfîrşitul anilor 50 şi începutul anilor 60 apare o nouă generaţie de compozitori din rîndul cărora se remarcă E. Ianoşi şi Gh. Telbisz, ambii din Arad.

Redăm în continuare creaţii din repertoriul problemiştilor bănăţeni aparţinînd diferitelor generaţii.



I. Schlarko

Magyar Sakkújság
1913

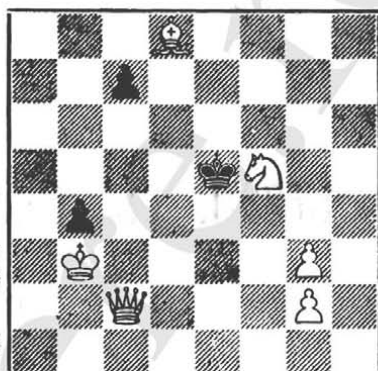


(7+4) 3

- a. varianta diagramă
b. v. gemen, cu p. f6 negru

I. Schlarko

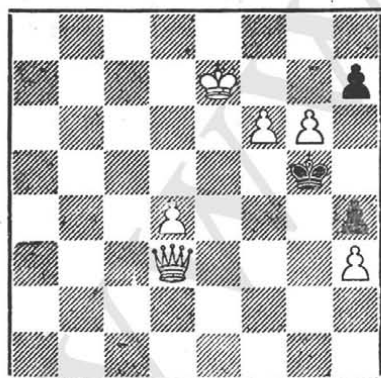
Magyar Sakkvilág
1913



(6+3) 3

I. Schkarko

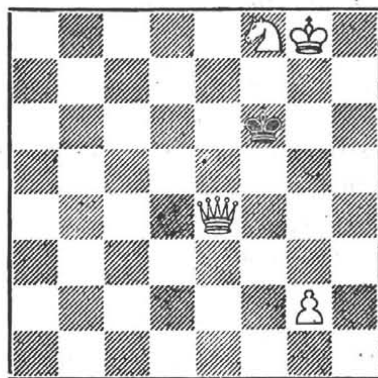
Die Schwalbe
1931



(6+3) 3

V. Onițiu

Chemnitzer Tageblatt
1926

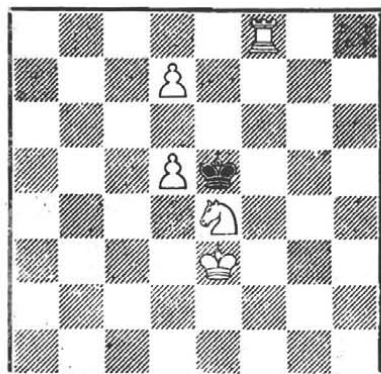


(4+1) 3



V. Oniþiu

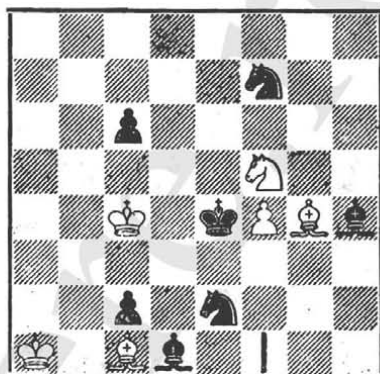
Die Schwalbe
1939



(5+1) 3

Şt. Deneş

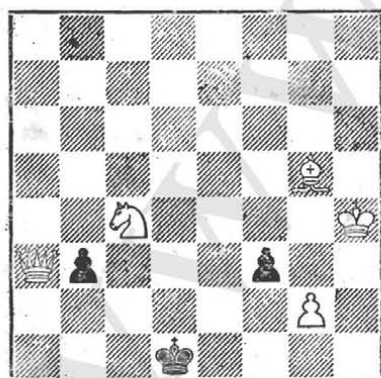
The Grantham Journal
1930



(6+7) 2..

V. Oniþiu

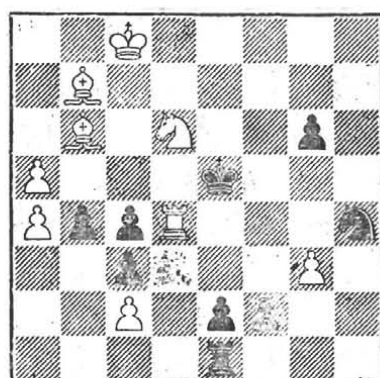
Dänken und Raten
1930—1931



(5+3) 3

Şt. Deneş

Rev. Rom. de şah
pr. III, 1957

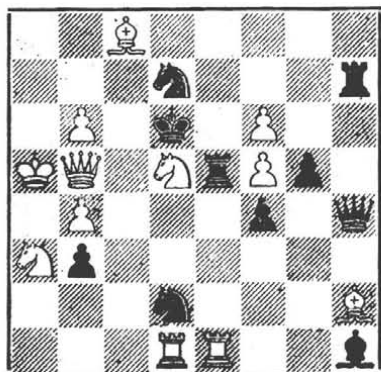


(9+9) 3



Isabela Keller

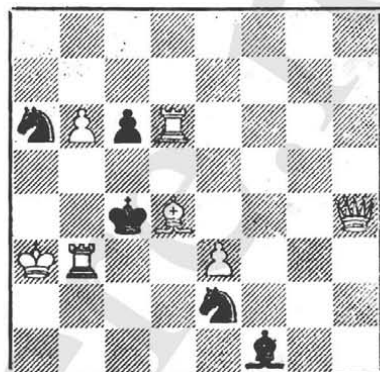
Campionatul României
loc. IV, 1938



(12+107) 2

Silviu Balcu

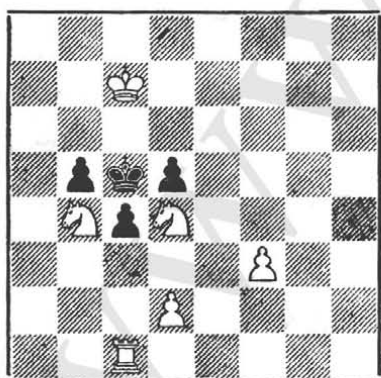
Memorialul M. Cigorin
1958



(7+5) 2

Şt. Deneş

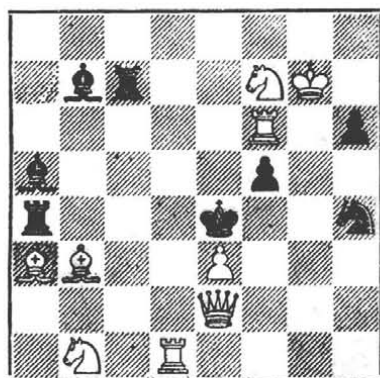
Magyar Sakkvilág
1930



(6+4) 3

E. Ianos, Gh. Telbisz

„SahMat“ V SSSR
1980



(9+8) 2





SOLUȚII

Nr. 1

Problemă cu gemen

Varianta a : 1. **Tg2!!**

1. ... d4 2. Dd5+! (sacrificiu bazat pe blocarea câmpului d4)
R : d5 3. Tg5

1. ... Rd4 2. Te2! Rc5 3. Db6

1. ... R : f6 2. d4! Rf5 3. Df3

1. ... Rf4 2. D : d5 Re3 3. De4

Soluția gemenului : 1. **Db4!**

1. ... f5 2. T : f7 d4 (f4) 3. Dd6
D : f4

1. ... Rf5 2. Dg4+ Re5 3. d4

1. ... d4 2. De7+ Rf4 3. De4

Nr. 2

Problema prezintă ideea triplei transformări a pionului alb, din care două transformări minore, în C și N

1. **f7!!** (zugzwang)

1. ... h : g6 2. f8C! Rf4 3. Ce6

1. ... h5 2. f8N Rf4 3. Nh6

1. ... h6 2. f8D h5 3. Ddf5

Nr. 3

După cheia 1. **Ce3** (cu amenințarea 2. Df5+ Rd4 3. Ce2) urmează două variante :

1. ... c6 2. Df5 Rd6 3. Ce4

1. ... Rd4 2. N : c7 R : e3 3. Nb6

Nr. 4

Constitue o frumoasă miniatură. Cheia schimbă câmpul de refugiu al regelui : 1. **Cg6!**

1. ... Rg5 2. Cf4+ Rh4 3. g3

1. ... Rg5 2. Cf4+ Rf6 3. Cd5

1. ... Rg5 2. Cf4+ Rh6 3. Dg6

Nr. 5

De asemenea miniatură, ce realizează transformarea minoră în C a pionului alb, în prima variantă. Deci : 1. **Te8!** oferind un nou câmp de refugiu regelui negru

1. ... Rf5 2. Tg8! Re5 3. Tg5

și varianta principală

1. ... R : d5 2. d8C Re5 3. Te5

Nr. 6

Prezintă frumoase maturi „ecou” și cheie ascunsă : 1. **Da8!** (cu amenințarea 2. De4 și 3. Cb2)

1. ... b2 2. D : f3+ Rc2 3. Ca3
Re1 3. Nd2

1. ... Re1 2. D : f3 b2 3. Nd2

1. ... Rc2 2. De4+ Rc3 3. Nd2



Nr. 7

Cu o cheie lungă 1. **Dh8!** (zugzwang)

1. ... C:h8 2. Cd6
1. ... Nh4 oriunde 2. Dh1
1. ... c5 2. Da8
1. ... C:f4 2. Dd4

Nr. 8

Problemă în maniera şcolii clasice cu nu mai puțin de 6 mături model. Prin cheie se schimbă câmpul de refugiu

1. Nd8! (cu amenințarea 2. Te4+ R:d6 3. Ne7)
1. ... N:d6 2. Te4+ Rf5 3. g4
1. ... Cf5 2. Cf7+ Re6 3. Nd5 sau R:d4 3. Nb6
1. ... R:d4 2. Nf6+ Re3 3. C:c4 sau R:c5 3. Ce4

Nr. 9

Cheia este 1. **Ce7!** Interferează turnul din h7, amenințând 2. D:e7 și permițând un contrașah 1. ... T:b5+ și 2. C:b5

1. ... Th:e7 2. Cc4, exploa-tind legătura din d2

Nr. 10

După 1. **Tc3** urmează două variante simetrice

1. ... R:b4 2. Cc2 Rc5 3. d4 sau Ra4 (a5) 3. Ta3
1. ... R:d4 2. Cc6 Rc5 3. d4

Nr. 11

Un Meredith în care sînt prezentate trei jocuri diferite în curse și solu-

ție 1. **De1?** c5!; **De4?** Cc3? Cheia **Dh5!** (cu amenințarea 2. Df7+)

1. ... Ca oriunde 2. Dc5
1. ... Ce oriunde Tc3
1. ... Neoriunde 2. De2 mat

Nr. 12

O problemă modernă bine construită, cu joc armonios. La început sînt foarte naturale maturile din cursele „Novotny”, bine respinse, care în soluție se schimbă în mături de tip „Grimshaw”

Curse I

1. T c6? (am. 2. Nc2 și 2. Nd5)
1. ... T:c6, N:c6, Nc3 2. Nd5, Nc2, C:c3+ dar
1. ... Tac4!

Curse II

1. Nb4? (am. 2. Cd2 și Td4+)
1. ... T:b4, N:b4, Cf3 2. Cd2, Td4, Dd3+ dar
1. ... Tcc4!

Soluția: 1. **Nb2!** (am. Cd5+)

1. ... Tc3, Nc3 2. Cd2, Ne2+
1. ... Tc6, Nb4 2. Nd5, Td4+
1. ... d6 2. Te6+

Prof. Gh. Telbisz (Arad)
Maestru





Prezentare

Clubul sportiv școlar nr. 1 Timișoara

În aceste zile se împlinesc 10 ani de când s-a înființat secția de șah a Clubului școlar din Timișoara, una dintre primele secții ale acestor unități școlare din țara noastră.

Trecînd în revistă rezultatele obținute și perspectivele de viitor putem spune că secția realizează obiectivele care îi revin în cadrul acestor unități de selecție, pregătire și promovare a tinerelor talente spre activitatea sportivă de mare performanță.

Prezentînd diferite aspecte din viața acestor secții de șah considerăm că este de datoria noastră să începem prin a menționa pe cei care au condus instruirea și educația elevilor din cadrul lor. La Timișoara este vorba de profesorii Aurel Jicman, primul antrenor al secției, care și-a cîștigat merite mari în rezolvarea greutăților inerente începutului, urmat de Ligia Jicman, care a preluat ștafeta, ducînd-o mai departe, în spiritul afirmării acestei discipline sportive. O perioadă scurtă de timp a lucrat cu eficiență și profesorul Adrian Sasu-Ducșoară, care a pregătit lansarea unei noi generații de sportivi. Meritele lor constau, cu deosebire, în faptul că au descoperit o serie de elemente pe care le-au învățat ABC-ul jocului, făcîndu-i să îndrăgească șahul. O serie dintre ei s-au afirmat după aceea, fiind pregătiți, apoi, de alți antrenori. Dar, și în șah, ca și în școală nu trebuie să-i uităm pe primii învățători, care ne-au învățat alfabetul, indiferent de instrucția pe care am primit-o de la profesorii care le-au urmat.

În ultimii ani, de cînd CNFES-ul stabilește un clasament al contribuției secțiilor la obținerea unor rezultate meritorii, secția de șah timișoreană a fost printre fruntașele acestor clasamente, nu numai între cluburile școlare, ci și în rîndul celor în care sînt cuprinse toate secțiile de șah din țară. Locurile ocupate se situează totdeauna între primele zece, o dată chiar în poziția a doua. Aceste clasamente reflectă cadrul organizatoric larg de care se bucură această secție. Rezultatele se datoresc faptului că clubul școlar și secția lui de șah sînt sprijinite de Inspectoratul Școlar Județean și îndrumate de Consiliul Județean pentru Educație Fizică și Sport, de secția de șah avînd o grijă deosebită Comisia județeană de specialitate, în frunte cu președintele ei.

Dorim în același timp să menționăm faptul că de fiecare dată cei mai inimoși suporterii ai secției sînt părinții care ajută, sprijină, și fac eforturi pentru a fi ală-



turi de sportivi și antrenori, contribuind astfel din plin la succesele secției. Pe de altă parte, colaborarea permanentă cu școlile generale și liceele unde sînt elevi sportivi noștri contribuie, de asemenea, la succesele sportive. Astfel, putem să afirmăm că toți sportivii șahiști sînt elevi fruntași în clasele lor, iar diriginții, profesorii, ca și conducătorii școlilor afirmă în permanență că șahul este un element care stimulează pregătirea școlară, chiar dacă de multe ori sportivii plecați la competiții absentează de la cursuri. Profesorii și conducătorii școlilor care ne ajută în activitatea șahistă nu pot fi înșirați cu toții din grija de a nu omite pe unul sau altul din cei ce ne ajută. Dar, în concluzie, putem afirma că școala și șahul fac casă bună.

Este de la sine înțeles că la orice activitate sportivă trebuie să arătăm și baza materială de care beneficiem. Sub acest aspect secția noastră beneficiază de tot ce este necesar, adică antrenamentele se desfășoară în două săli la Centrul de Șah Medicina și în sala proprie din sediul clubului, toate fiind bine utilitate cu mese, garnituri, ceasuri, tabele de demonstrație electronice. Pe lângă aceasta secția beneficiază și de o bună documentare, constînd în bibliografia corespunzătoare și abamentele la revistele de specialitate din țară și străinătate. O importantă dotare constă într-un calculator produs la Timișoara, iar în ultimul timp, ca urmare a donației din partea Federației Internaționale de Șah, beneficiem de un ordinator cu bancă de date pentru șah, de mare valoare, deosebit de util pentru pregătirea la cel mai înalt nivel a sportivilor noștri.

S-ar părea că în această prezentare am uitat de eroii principali ai secției, care sînt sportivii. Aceștia, prin dăruirea și atașamentul lor față de culorile secției, s-au pregătit cu sîrguință și ne-au reprezentat cu demnitate, de-a lungul anilor, în întîlniri interne și internaționale. Pe cei care au absolvit școala i-am urmărit în continuare, fără a-i uita, știind că nici ei nu uită clubul în care și-au început activitatea de performanță. Mulți dintre ei s-au ridicat spre vîrfurile piramidei sportive, alții sînt în curs de afirmare și urmează să ne aducă noi satisfacții. Ei sînt de ordinul zecilor și în cele ce urmează prezentăm majoritatea dintre cei merituosi, sperînd că nu i-am uitat pe mulți, aceștia rămînînd a ne scuza. Ei sînt, în ordine alfabetică: Ardeleanu Alin, Ardeleanu Călin, Barta Flavius, Brădean Gabriela, Bocea Iulia, Crișan Aurora, Caplar Dușica, Caplar Laura, Codrea Ramona, Dumitrescu Florin, Dragomirescu Călin, Frînc Marcel, Ganț Otilia, Ganț Ovidiu, Gașpar Adrian, Gașpar Ioan, Ghiriș Mihai, Grecu Cristian, Iercoșan Cătălin, Ivan Teodora, Ioniță Bogdan, Lind Cristian, Moise Dorin, Mărcia Gottfried, Mircov Nicolae, Mihai Narcisa, Mihail Dorian, Moza Sasa, Marin Dana, Oprea Marinela, Păscuță Adrian, Păunescu Mugur, Pircălăbescu Călin, Sentef Nicolae, Szuhaneck Ranko, Sasu-Dăușoara Andreea, Sușnea Liliana, Zarcuța Adrian, Zarcuța Ioan.

Ce au realizat aceștia de-a lungul celor zece ani de activitate este greu de cuprins într-un articol, dar nu odată au fost pe podiumul de premiere ale competițiilor naționale devenind campioni republicani, ca Ardeleanu Alin, Ganț Otilia, Szuhaneck Ranko, alții fiind medaliați în mai multe rînduri. În ce privește categoriile de clasificare Ardeleanu Alin este maestru FIDE, Moise Dorin și Mărcia Gottfried sînt maeștri ai sportului, mulți alții sînt candidați maeștri. La fete, Ganț



Otilia este maestră FIDE şi se pregăteşte să se înalţe şi mai sus pe scara ierarhiei internaţionale, Suşnea Liliana este maestră a sportului, alte fete sînt şi ele candida-maestre... Majoritatea dintre ei au clasificări sportive superioare, care reflectă gradul lor de pregătire.

Orice sportiv, din orice ramură de specialitate, tinde să ajungă la cîntecul de a reprezenta ţara în competiţii internaţionale, să devină component al lotului naţional. Dintre şahiştii noştri mulţi au ajuns în situaţia privilegiată de a face parte din loturile naţionale, ca: Ardeleanu Alin, Ardeleanu Călin, Adamescu Alina, Bocea Iulia, Caplar Laura, Caplar Duşita, Ganţ Otilia, Mircov Nicolae, Mihai Narcisa, Martin Dana, Sasu-Ducşoară Andreea, Szuhaneck Ranko, Suşnea Liliana, Zarcu Adrian şi Zarcu Ioan.

O altă categorie de succese ale secţiei o reprezintă participarea la competiţii naţionale pe echipe ale şcolarilor şi juniorilor. Astfel, băieţii au cîştigat de mai multe ori campionatul republican şcolar pe echipe, fetele fiind şi ele medaliat. La fel, şi în competiţiile rezervate cluburilor sportive şcolare au fost cîştigători şi medaliaţi, iar în competiţiile de Divizie A au contribuit, prin dublă legitimare, la obţinerea de medalii de echipele de juniori sau de echipe mixte. Toate acestea reflectă posibilităţile unei secţii care se bazează nu numai pe individualităţi ci şi pe sportivi de diferite categorii, în măsură să formeze o echipă, spiritul de echipă fiind foarte dezvoltat la sportivii noştri.

Cu toate că vorbim de secţia de şah a clubului, nu putem spune că activitatea ei nu este legată de celelalte secţii de şah ale asociaţiilor şi cluburilor din Timişoara, unde se transferă majoritatea absolvenţilor noştri şi de la care primim sprijin — de la unii mai mult, de la alţii mai puţin. Pe lângă faptul că dorim să asigurăm în continuare schimbul de mîine al acestor formaţii sportive, acordînd în fiecare an peste 20 de duble legitimări, ajutăm eficient la participarea echipelor de Divizie A şi B, cît şi la eforturile de calificare din judeţul nostru la competiţii naţionale pe echipe.

În judeţul nostru se organizează în fiecare an o serie de competiţii locale, naţionale şi internaţionale, la care îşi aduce aportul clubul nostru şcolar, cu secţia lui de şah. Pe de altă parte sportivii noştri au participat la o serie de întîlniri în Timişoara şi în străinătate, cu numeroase cluburi din Bulgaria, Cehoslovacia, R. D. Germană, R. F. Germania, Grecia, Polonia, Ungaria, Elveţia, Iugoslavia, Olanda, Italia, Norvegia.

Toate cele de mai sus atestă faptul că secţia de şah de la Clubul sportiv şcolar Nr. 1 Timişoara, nu reprezintă o simplă secţie, ci constituie o mică lume care doreşte să contribuie la viaţa şahistă timişoreană şi la afirmarea internaţională a şahului din România.

În fine, cu titlu de actualitate, menţionăm că la Campionatul mondial de şah pentru copii (băieţi şi fete), care va avea loc în acest an la Timişoara, este deja calificat ca reprezentant al ţării noastre Szuhaneck Ranko şi alţii sînt candidaţi la calificare, cu toţii urmînd să contribuie la această mare sărbătoare a şahului din ţara noastră.

Prof. Ligia Jicman, maestră internaţională
Prof. Dezideriu Bleier, directorul clubului şcolar Nr. 1 Timişoara





Ultima oră

FINALA CAMPIONATULUI NAȚIONAL PE ECHIBE MIXTE Predeal 11—21.04.1988

Între 11—21 aprilie s-a desfășurat la Predeal noua ediție a campionatului național pe echipe mixte, care a reunit la start cele mai bune 12 echipe ale țării, cuprinzând 180 de șahiști fruntași, de la mari maeștri pînă la juniori — speranțe ale sportului minții de la noi.

În cadrul unei bune organizări (gazdele s-au străduit în așa fel încît Complexul Cioplea să fie la înălțime, nu numai la propriu) și al unui decor de autentică iarnă, cele două reprezentante ale Timișorii, A.E.M. și Electromotor Medicina, au reușit o comportare lăudabilă, realizînd unul din cele mai bune palmaresuri din ultimii ani: 5 medalii (din 12 atribuite), dintre care 2 de aur, 1 de argint și 2 de bronz, fiind întrecute în clasamentul absolut doar de către două echipe bucureștene, Politehnica și I.T.B.

Această ediție din campionatul republican s-ar putea numi „ediția surprizelor”, datorită nenumărate rezultate nescontate, înregistrate în contradicție cu calculele efectuate înainte de start, fapt care a ținut treaz interesul iubitorilor șahului pînă în ultima rundă. Pentru a demonstra cele afirmate, încă din prima rundă, noua promovată Calculatorul București (campionă a țării în 1981) a învins medaliata cu argint a ediției trecute — am numit-o pe A.E.M. — iar Metalul București cîștigă în fața lui I.T.B., multiplă campioană a țării și a capitalei. În runda a doua am consemnat alte două rezultate surprinzătoare, privite mai ales prin prisma scorurilor: EMT (locul 7 în ediția trecută) învinge Metalul (medaliată cu bronz de anul trecut), cu 7,5—2,5, iar I.T.B. (locul 1 la ultima ediție) pe A.E.M. cu 7—3. În runda a șasea Universitatea București (locul 5) învinge Metalul 5,5—4,5, iar în runda următoare, noua promovată Voința Rm. Vilcea face scor cu Oțelul Galați, pentru că a doua zi să realizeze un excelent 5—5 cu Metalul! În runda a noua, Metalul pierde de data aceasta în fața echipei Mecanica Fină București, în timp ce EMT nu poate trece de Calculatorul, mulțumindu-se cu un meci egal.



Timișorenii se revanșează imediat și reușesc un 5—5 prețios cu I.T.B., pentru ca tot ei să fie eroii ultimei runde, cînd înving Politehnica cu 6—4.

Cum a fost posibilă această suită de rezultate care au dus la bulversarea clasamentului anterior? Vom încerca să răspundem la această întrebare analizînd rundele pe rînd, nu înainte de a arăta că doar două echipe (Poli. București și Poli. Iași) și-au păstrat aceleași locuri ca în ediția anterioară.

Tragerea la sorți a rezervat A.E.M.-ului un traseu greu în primele trei runde, pentru ca, apoi, în afară de meciul cu Poli. București, să nu mai aibă meciuri dificile. În schimb EMT-ul a avut șansa unei repartizări ideale a adversarilor, de care a știut să profite, urmărindu-și interesele pînă în ultima clipă a competiției.

Și acum, să pornim la drum cu runda inaugurală, în care EMT a realizat un scor zdrobitor cu Oțelul Galați (8—2), prevestind parcă comportarea diametral opusă a celor două competitoare. Dacă Gordan a reușit să salveze onoarea gălățenilor, învingînd pe Radovici, doar Ungureanu și Ardeleanu au lăsat cîte o jumătate de puncte adversarilor. În restul partidelor s-au înregistrat, una după alta, 7 victorii, chiar dacă Biriescu, Iljin și Ganț au avut de înfruntat adversari mai tenace. După cum începuse meciul A.E.M.—Calculatorul se părea că Timișoara va învinge pe toată linia, mai ales că după ce s-au conștinat relativ repede 4 remize (record de viteză Jieman—Olteanu) la restul partidelor situația pe table ne era **favorabilă în totalitate**. Din păcate, doar Șubă și Grünberg fructifică avantajele, învingînd frumos pe Urzică și Hegedüs, restul coechipierilor „reușesc” să-și strice pozițiile, unele în avantaj clar (Moise—Dominte, Nicoară—Ursuleac) încît nici remize nu s-au mai putut obține. Astfel s-a pierdut un meci pe care toată lumea l-a văzut cîștigat, numai jucătorii Calculatorului nu l-au considerat pierdut și, profitînd de greșelile timișorenilor și-au luat o revanșă peste ani (în 1982 A.E.M.—Calculatorul 5,5—4,5, cînd bucureștenii erau campioni țării), servindu-ne o lecție de dirigenție, care ne-a folosit în continuare.

În această primă rundă s-a mai evidențiat un meci: Metalul—I.T.B. în care metalurgiștii au învins la limită, valorificîndu-și forța de joc la ultimele 4 mese (3—1) și ținînd piept (2,5—3,5) viitorilor reprezentanți ai țării în Cupa Campionilor Europeni. În rest, rezultate normale: Mecanica Fină — C.S.M. Cluj 8—2 (4—2; 2—0; 2—0); Poli. Buc.—Voința Rm. V. 6,5—3,5 (4,5—1,5; 1,5—0,5; 0,5—1,5); Poli. Iași—Univ. Buc. 6,5—4,5 (2,5—3,5; 1—1; 2—0).

După victoria neașteptată din prima rundă, Calculatorul trece și de Universitatea cu 5,5—4,5 (3—3; 1,5—0,5; 1—1), iar Mecanica Fină realizează în cea de a doua o nouă victorie 5,5—4,5 (3,5—2,5; 0,5—1,5; 1,0—0,5) cu Voința Rm. Vilcea. În restul înfîlîrilor s-au înregistrat scoruri detașate: Poli. Buc.—Oțelul Galați 9,5—0,5 (6—0; 1,5—0,5; 2—0), EMT—Metalul 7,5—2,5 (4,5—1,5; 1,5—0,5; 1,5—0,5) și I.T.B.—A.E.M. 7—3 (3,5—2,5; 2—0; 1,5—0,5).

Electromotoriștii au realizat în această rundă unul din cele mai bune meciuri, obținînd 5 victorii, dintre care cele mai rapide au fost cele ale Cristinei Bădulescu (la R. Veniamin) și C. Radovici la Spulber, totuși nu înaintea lui Biriescu, care n-a risat nimic cu Glodeanu. Deosebit de valoroasă a fost victoria Otiliei Ganț la Rodica Stanca, dar și remiza lui Kocsis în fața rutinatului Takács Béla II,



care au atras atenția asupra juniorilor timișoreni, dar au scos în evidență și forma slabă a ultimelor mese metalurgiste, altă dată punctul forte al echipei.

A.E.M.-ul a înregistrat cea mai slabă prestație din campionat (de fapt unica evoluție cu adevărat nesatisfăcătoare), confirmând faptul că echipa a abordat această ediție nefortificată psihic, jucând nervos, impulsiv și nesigur. Doar Mozes, Neamțu, Cosma și Zetocha au salvat partidele lor, după ce Șubă și Mărășescu au remizat repede cu Gheorghiu și Pavlov.

Situația echipelor timișorene se prezenta diametral opus după primele două runde: în timp ce EMT-ul se instalase în fruntea clasamentului, atît la feminin cît și la juniori, A.E.M.-ul abia dacă a reușit să evite ultimele locuri în cele patru clasamente. În aceste condiții derbiul timișorean din runda a treia ar fi trebuit să devină un meci disproportionat.

În fața formidabilei înecleșări dintre EMT (alb la mesele impare) și A.E.M., restul întîlnirilor, deși disputate, aproape că nu au mai trezit interes, iar la Timișoara tensiunea în rîndul susținătorilor a devenit maximă.

La sfîrșitul meciului, toți erau atît de coplesîți încît rezultatul transmis telefonic acasă a fost recepționat și retransmis în maniera: „nu știm ce a făcut EMT-ul, dar A.E.M.-ul a cîștigat!” Emoțiile celor aflați la distanță au fost mari, dar cele ale jucătorilor au fost fără margini. A.E.M.-ul a învins pentru a treia oară consecutiv cu același scor 6—4, stopînd temporar ascensiunea EMT-ului, dar, mai ales, deschizîndu-și calea spre noi victorii, conform cu valoarea sa reală. A.E.M.-ul a învins, deși întîlnea cea mai puternică echipă aliniată de EMT în ultimii 7 ani, fiindcă a crezut în victorie înainte de a fi pornite ceasurile de control și pentru că dorea să ofere susținătorilor prima bucurie. A fost unul din momentele cheie ale campionatului, comentat îndelung, evident diferit, de cei 20 de jucători.

Prima partidă încheiată a fost cea dintre G. Baumstark și L. Jicman, apoi cea dintre Alin Ardeleanu și Ș. Neamțu. Cele două remize (în ambele EMT-ul a avut albele) lăsau loc de speranțe pentru A.E.M., iar replica nu a întîrziat: după remiza „scoasă” de Radovici la Grünberg se consenuează prima partidă decisă, în care Biriescu cîștigă la Mărășescu. La scorul 2,5—1,5 pentru EMT partida dintre Laura Caplar și Cristina Bădulescu devenise crucială, fiindcă o victorie a Cristinei (anticipată de mulți înaintea disputării ei) desprindea decisiv cele două echipe. Spre lauda ei, Laura a jucat sigur, exact, nepermițînd negrului decît să egaleze poziția și, astfel, s-a convenit asupra remizei, cu valoare de victorie pentru tînăra titulară a mesei a doua feminine. Aceasta a realizat, în continuare, un rezultat merituos de 5,5 puncte din 8 partide. La rîndul său, Claudiu Zetocha sancționează prompt jocul fără curaj al lui L. Kocsis (care începuse bine partida) și după 6 partide terminate egalitatea la 3 se anunța „favorabilă” A.E.M.-ului, mai ales că Mălina Nicoră obținuse o poziție mai bună la Otilia Ganț, Mihai Șubă presa în stilul său caracteristic reduta lui Emil Ungureanu, iar Mozes se „simțea” bine în confruntarea cu Ilijin. Calculele căpitanilor Neamțu și Mozes s-au dovedit corecte (apreciînd bine situațiile de pe table) și procedînd la admiterea remizei în partida juniorilor (deși se părea că Mălina avea continuări mai bune), scoțînd-o astfel din joc pe Otilia, s-a observat că rezistența adversarilor a slăbit. După consemnarea



victoriilor lui Şubă şi Mozes, totul se terminase! Partida dintre tinerii Cosma şi Lupu, rămasă ultima, n-a mai putut decât să rotunjească scorul final de 6—4 pentru A.E.M. Din acest moment echipa A.E.M. a rămas multe zile neînvinsă, sperînd, justificat, la un meci egal cu Politehnica Bucureşti.

Celelalte rezultate :

Calculatorul—C.S.M. Cluj 6—4 (3,5—2,5 ; 1—1 ; 1,5—0,5) ;
I.T.B.—Univ. Buc. 5,5—4,5 (3,5—1,5 ; 1,5—0,5 ; 0,5—1,5) ;
Poli. Iaşi—Voinţa Rm. Vilcea 5,5—4,5 (4,5—1,5 ; 0—2 1—1) ;
Metalul—Oţelul 6,5—3,5 (4—2 ; 2—0 ; 0,5—1,5) ;
Poli. Buc.—Mec. Fină 7,5—2,5 (4—2 ; 2—0 ; 1,5—0,5).

Runda a patra a consemnat două victorii clare ale timişorenilor : A.E.M.—Oţelul 7,5—2,5 şi EMT—Univ. 6,5—3,5, chiar dacă ultima s-a conturat mai greu. Universitatea a dat o replică puternică şi după 7 partide terminate scorul se menţinea egal! Abia spre finalul meciului Baumstark, Lupu şi Mircov au terminat învingători. Trebuie consemnat că după epuizantul meci cu A.E.M.-ul în locul lui Ungureanu, Iljin şi Kocsis au intrat Zarcula (victorie), Lazăr (înfrîngere) şi Mircov, punctele forte rămînînd Bădulescu şi Ganţ, care au cîştigat rapid.

A.E.M.-ul a avut un meci mai uşor, gălăţenii reuşind doar prin Doroftei să culeagă un punct întreg (la Mozes) şi să mai salveze prin Gordan şi Andreescu (cu concursul lui Cosma) cîte o jumătate de punct, sub privirile lui Bach care, fără prea mult efort a remizat cu Mărăşescu. Victoria marelui maestru Mihai Şubă la Monel Tratatoş a fost deosebit de spectaculoasă, gălăţeanul fiind prins pe o analiză şi, practic, neapucînd nici să „atingă balonul“ după propria-i expresie. Victoriile de la ultimele patru mese ne-au arătat că juniorii „şi-au intrat în mină“, că Laura s-a acomodat cu cerinţele mesei şi că, în fine, Ligia ştie să cîştige şi de ziua ei, după ce ani în şir izbutea să-şi facă singură cadou cîte o înfrîngere.

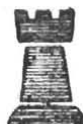
Restul înţilnirilor s-au încheiat cu scorurile de mai jos :

Poli. Iaşi—Mec. Fină 5,5—4,5 (3—3 ; 1—1 ; 1,0—0,5) ;
Calculatorul—Voinţa Rm. Vilcea 7—3 (5—1 ; 1,5—0,5 ; 0,5—1,5) ;
I.T.B.—C.S.M. Cluj 9—1 (5,5—0,5 ; 2—0 ; 1,5—0,5) ;
Poli. Buc.—Metalul 5,5—4,5 (3—3 ; 2—0 ; 0,5—1,5).

Simpla lectură a rezultatelor relevă că Poli. Buc. a avut un meci greu cu Metalul, dar şi l-a făcut singură, după ce Ghindă a gafat în deschidere la Pessi. Soarta întregului meci s-a decis în partida Stoica—Georgescu, cînd metalurgistul, la scorul 4,5—4,5, n-a reuşit să smulgă remiza.

După patru runde Poli. Buc. s-a reinstalat în fruntea clasamentului la mixt, masculin şi feminin, doar în fruntea juniorilor erau cei de la EMT.

În runda a cincea marşul continuă. În înţilnirea EMT—C.S.M. Cluj scorul strîns de 6,5—3,5 (3,5—2,5 ; 1—1 ; 2—0) se explică prin înfrîngerea neaşteptată a lui Zarcula la Patko şi a jumătăţilor de punct „lăsate“ de către cele două senioare! Rezultatul meciului A.E.M.—Metalul 7—3 (4—2 ; 1—1 ; 2—0) a reprezentat o frumoză revanşă pentru înfrîngerea de anul trecut, profitîndu-se evident de mora-



lul scăzut al metalurgiștilor. Aceștia, ratind un rezultat mare în runda anterioară (care poate ar fi dat o altă turnură campionatului), n-au reușit decât o singură victorie — Boicu la Jicman. În rest victorii clare ale lui Șubă, Caplar, Zetocha și Nicoară, cea a lui Cosma fiind obținută după întrerupere și rămânând unica din tot concursul !?

Alte rezultate :

Poli. Buc.—Poli Iași 7—3 (4,5—1,5 ; 2—0 ; 0,5—1,5) ;
I.T.B.—Voința Rm. Vilcea 8—2 (5,5—0,5 ; 0,5—1,5 ; 2—0) ;
Calculatorul—Mec. Fină 4,5—5,5 (2,5—3,5 ; 1—1 ; 1—1) ;
Univ.—Oțelul 7,5—2,5 (4,5—1,5 ; 2—0 ; 1—1).

Iată situația în partea superioară a clasamentului, după 5 runde :

Mixt		Masculin		Feminin		Juniori	
1. Poli. Buc.	15—36	Poli. Buc.	22	Poli. Buc.	9	EMT	8
2. I.T.B.	12—34	I.T.B.	21,5	EMT	7,5	Poli. Iași	7,5
3. EMT	12—32,5	EMT	21,5	Calcul.	7,5	A.E.M.	6,5
4. Calcul.	12—29	Calcul.	17	I.T.B.	6,5	I.T.B.	6
5. Poli. Iași	12—26,5	Univ.	17	Voința	6	Mec. Fină	5,5
6. A.E.M.	9—27,5	A.E.M.	16,5	Metalul	5	Poli. Buc.	5
7. Mec. Fină	9—26	Mec. Fină	16	A.E.M.	4,5	Calcul.	4,5

Constatăm că Poli. Buc. a luat un avans important în clasamentul feminin, dar nu va rezista în fața asaltului formidabil dat de Gerdi și Cristina, care vor realiza 8 p. din următoarele 8 partide. Se mai poate remarca poziția bună a juniorilor bănățeni, care vor recolta pînă la sfîrșitul întrecerilor cele mai strălucitoare medalii.

Iată-ne ajunși la runda a șasea care a programat derbiul Poli. Buc. — A.E.M. (5—5 anul trecut), în care o victorie timișoreană ar fi complicat serios lupta pentru titlu. Meciul a avut o desfășurare liniștită numai în prima oră, cînd s-au consemnat trei remize previzibile : Șubă—Ghindă, Mărășescu—Paylov și Neamțu—Stanciu, în toate trei jucînd cu negrele timișoreni. Din păcate Caplar nu reușește să se apere corect și pierde la Stanciu, iar Grünberg la Marin, după ce avusese o poziție bună. Se pare că și pe el și, mai ales, pe Mozes (care scapă avantajul obținut la Dumitrache) i-au deranjat „discuțiile” cu arbitrul Anghel Matei, care a ținut să rezolve „parțial” diferendele apărute între jucătorii celor două echipe, în calitate de spectatori la celelalte mese. După înscrierea remizei în dreptul partidei M. Nicoară — N. Miteșcu, scorul devenise 5—3 pentru Poli., dar Jicman și Cosma aveau inițiativa și, apoi, chiar avantaj în partidele lor cu E. Polihroniade și Baciuc. Se întrezărea deci o egalizare a scorului care ar fi fost conformă cu echilibrul manifestat de-a lungul celor 6 ore de joc.

Intr-adevăr, Ligia reușește o nouă victorie la marea maestră (care se adaugă la altele obținute în ultimele lor confruntări), iar Cosma a întrerupt cu avantaj de un pion într-un final de dame. Partida sa cu Baciuc s-a întrerupt încă de trei ori,



fiind cea mai lungă din campionat, dar campionul Timișorii nu a reușit victoria (oboseala și-a spus în cele din urmă cuvîntul) pe care analizele i-o atribuiău, ratînd și posibilitatea de a aduce scorul la 5—5.

Timișorenii n-au dezarmat și au obținut, în continuare, 5 victorii care în mod normal trebuiau să le asigure treapta a treia a podiumului. EMT-ul a învins fără probleme (5 victorii și 5 remize) pe Voința Rm. Vilcea 7,5—2,5 (4—2 ; 2—0 ; 1,5—0,5), dar scorul etapei l-a realizat I.T.B.-ul în meciul cu Mecanica Fină 8,5—1,5 (3—3 ; 0,5—1,5 ; 2—0). Alte rezultate :

Calculatorul—Poli. Iași 5,5—4,5 (3—3 ; 0,5—1,5 ; 2—0).

Oțelul—C.S.M. Cluj 6—4 (4—2 ; 1,5—0,5 ; 0,5—1,5).

Univ. Metalul 5,5—4,5 (4,5—1,5 ; 0—2 ; 1—1).

Runda a VII-a ar fi trebuit să vină după o zi de pauză care ar fi fost deosebit de binevenită după consumul nervos semnalat la toate echipele. Faptul că nici lupta pentru titlu nu era tranșată și aici cea din subsolul clasamentului nu era definitivată ar fi conferit tuturor competitorilor un răgaz pentru odihnă și pentru stabilirea tacticilor viitoare. Dacă lipsa zilei de refacere s-ar fi datorat numai unor rațiuni de ordin financiar ar fi de înțeles, dar dacă interese individuale au cîntărit mai greu este de regretat !

Oricum, runda a programat două meciuri fără probleme pentru ai noștri :

A.E.M.—Universitatea 7,5—2,5 (4—2 ; 1,5—0,5 ; 2—0).

EMT—Mec. Fină 6—4 (2—4 !! ; 2—0 ; 2—0).

În meciul cu universitarii bucureșteni A.E.M.-ul a realizat din nou o victorie iejeră. Primul care a învins a fost Șubă, care a adus punctul în fața lui Dolfi Drimer. Au mai cîștigat Neamțu la Văsieșu, Jicman la Candea și ambii juniori, care, cei drept, au avut partide mai ușoare. Iată și celelalte rezultate în care surprinde victoria Voinței cu Oțelul.

Voința Rm. V.—Oțelul 7—3 (3—3 ; 2—0 ; 2—0).

I.T.B.—Poli. Iași 7,5—2,5 (4,5—1,5 ; 1,5—0,5 ; 1,5—0,5).

Poli. Buc.—Calculat. 6—4 (4—2 ; 0,5—1,5 ; 1,5—0,5).

Metalul—C.S.M. Cluj 6,5—3,5 (3,5—2,5 ; 1—1 ; 2—0).

Victoriile din runda a VIII-a s-au conturat în aceleași condiții : A.E.M. învinge pe C.S.M. Cluj pe toată linia 7,5—2,5 (3,5—2,5 ; 2—0 ; 2—0), iar EMT—Poli. Iași 6,5—3,5 (2,5—3,5 ; 2—0 ; 2—0), în care se vede că seniorii sînt în declin de formă greul meciului ducîndu-l din nou ultimele mese. Dacă ne gîndim însă că a doua zi urma un meci greu cu Calculatorul nu trebuie să ne mire că doi titulari au fost odihniți, chiar cu riscul introducerii în formație a două rezerve.

A.E.M.-ul a obținut un număr record de victorii (6), menționînd pe prima din concurs a lui Mîrășescu (la Buză) și tot prima, dar din primul meci în divizia A, a lui Bujoreanu Dorel. Nu s-a înregistrat un scor record, deoarece la trei mese s-au aprobat propuneri de remiză (scorul fiind deja de 3—0 în meci), dar mai ales pentru



că Șubă a greșit exact cind, la întrerupere, partida sa cu Dorel Olcan (în poziție mai slabă) devenise perfect egală.

Alte rezultate :

I.T.B.—Calculatorul 7—3 (4,5—1,5 ; 1—1 ; 1,5—0,5).

Voința Rm. V.—Metalul 5—5 (3,5—2,5 ; 0,5—1,5 ; 1—1).

Mec. Fină—Oțelul 6—4 (4—2 ; 1,5—0,5 ; 0,5—1,5).

Poli. Buc.—Univ. 7,5—2,5 (3,5—2,5 ; 2—0 ; 2—0).

În clasamente singurele schimbări importante se referă la ocuparea poziției a 4-a în clasamentul absolut și a 3-a în cel masculin de către echipele A.E.M.-ului.

Analizînd diagrama concursului remarcăm că EMT-ul intra în seria de foc : meciurile cu Calculatorul, I.T.B. și Poli. București, ultimele două cu șanse reale la titlul absolut, în timp ce A.E.M.-ul în ultimele trei runde întâlnea adversari mai comozi — V. Rm. Vilcea, Mec. Fină și Poli. Iași — urmînd să profite de orice eroare a echipelor care o precedau.

Runda a IX-a a fost, am putea spune, cea mai importantă : au fost stabilite cele trei echipe retrogradate, EMT-ul a reușit să mențină distanța de 3 p. (de meci cîștigat) față de lider, dar, mai ales, runda a programat derbiul campionatului între Poli. Buc. și I.T.B.

Meciul dintre cele două echipe bucureștene avea o importanță extraordinară, pentru că o eventuală victorie a I.T.B.-ului i-ar fi putut aduce titlul suprem, iar la masculin se disputa locul onorant de reprezentanță a țării în Cupa Campionilor Europeni. Meciul a debutat cu remize la mesele la care „era de remizat” Gheorghe—Ghindă, Pavlov—Stoica, pentru ca apoi să se aștearnă liniștea dinaintea furtunii. Victoria lui Stanciu la Armaș, pe de o parte, victoria soției sale Gabriela la Viorica Ionescu pe de altă parte, duc la o diferență de 2 puncte pentru Poli, liniștind pe studenți, dar îndirjind pe I.T.B.-iști. După ce Mădălina Stroe (foarte bună pe tot parcursul) învinge pe Miteșcu, Marin reface diferența de 2 puncte pe foile de concurs, cîștigînd la Ștefanov.

La scorul de 4—2 pentru Poli, meciul se întrerupe, rîmînînd de reluat 4 partide în care (cel puțin în 3) I.T.B.-iștii luptau cu șanse.

A doua zi Bărbulescu înfrînge rezistența lui Dumitrache și Moldovan pe a lui Grigore, scorul devenînd 4—4. Baci reușește totuși o jumătate de punct la Savin, o jumătate de punct dătătoare de liniște, fiindcă în ultima partidă dintre marile maestre E. Polihroniade și Margareta Teodorescu era destul de greu de evitat remiza.

Zarurile au fost aruncate, Politehnica recucerește titlul absolut cu două runde înainte de finis, dar le pierdea pe toate celelalte 3 — pe compartimente !

În această rundă A.E.M.-ul învinge ușor pe V. Rm. Vilcea 7—3 (3,5—2,5 ; 2—0 ; 1,5—0,5), stopîndu-i pe aceștia în tentativa lor de a ataca locul 9 și plătîndu-și toate echipele pe podium ! ceea ce pentru tînăra echipă feminină era un succes.

EMT-ul începe greu seria sa de foc, terminînd cu dificultate la egalitate meciul cu Calculatorul, tocmai cînd seniorii realizaseră 3—3, dar cu două înfrîngerii la juniori ! ? Din nou Cristina aduce un punct mare și cu el alte speranțe.



În restul meciurilor :

Univ.—C.S.M. Cluj 6—4 (3,5—2,5 ; 2—0 ; 0,5—1,5).

Poli. Iași—Oțelul 8—2 (4,5—1,5 ; 2—0 ; 1,5—0,5).

Mec. Fină—Metalul 6,5—3,5 (3—3 ; 1,5—0,5 ; 2—0).

În penultima rundă A.E.M.-ul n-a avut o sarcină atât de ușoară pe cât și-o închipuise, trăgînd din greu pentru a câștiga la Mec. Fină, o echipă foarte omogenă. După ce Grünberg câștigă frumos la Nicoide și Caplar, la Cabariu, scorul devine 3—1, Claudiu Zetocha pierde unica sa partidă din campionat la Cserveny (jucînd fără convingere), iar Mărășescu îl imită, pierzînd și el la Ciolac. De la scorul 3—3 urmează „lovituri“ ca la box : câștigă Mălina la Kun—Minescu, dar pierde Ligia la M. Duminică și deoarece Cosma nici de data aceasta nu poate mai mult decît o remiză, toată responsabilitatea cădea pe umerii căpitanului de echipă Ervin Mozes. Specialist în crize de timp, Mozes nu l-a iertat pe Cr. Ione cu, care spera la mai mult. A fost un meci „dur“, cu 7 partide decise, jucat pe muchie de cuțit, dar foarte sportiv.

EMT-ul a reușit un 5—5 cu I.T.B.-ul care, ratînd titlul absolut, a jucat doar cu gîndul la locul întii la echipe masculine, forțînd victoria la mesele 4 și 5, ca apoi să salveze soarta meciului prin victoria în extremis a Vioricăi Ionescu la Gerdi Baumstark, după ce anterior se predaseră în fața „mașinilor“ de făcut puncte : Lupu, Bădulescu, Ganț.

Celelalte rezultate ale rundeii :

Poli. Iași—Metalul 5,5—4,5 (4—2 ; 1—1 ; 0,5—1,5).

Poli. Buc.—C.S.M. Cluj 7—3 (3,5—2,5 ; 2—0 ; 1,5—0,5).

Univ.—Vilcea 5,5—4,5 (4—2 ; 0,5—1,5 ; 1—1).

Calculatorul—Oțelul 6—4 (3,5—2,5 ; 1—1 ; 1,5—0,5).

Trebuie remarcat în special meciul dintre Universitatea și Voința Rm. Vilcea, care a început și s-a disputat într-o tensiune extremă. Miza : Divizia A ! În cazul victoriei vilcenilor universitarii bucureșteni ar fi fost cu un picior retrogradați ! Partida a fost agitată, jucătorii și con-jucătorii cu nervii întinși. Numai așa se explică discuții neprincipiale, vociferări, amenințări și chiar forfait-uri ! Ziua liberă lipsea tuturor.

Runda finală a adus față în față perechi de echipe, care s-au prezentat la mesele de joc cu sau fără motivații. Astfel, Voința Rm. Vilcea, care cu o rundă înainte ratase și ultimele șanse, face cel mai slab joc al său și oferă clujenilor unica victorie din campionat. Universitatea, descătușată de emoții, nu mai are de ce să se chinuie și pierde la scor cu Mecanica Fină. I.T.B.-ul după ce își asigură punctele „de aur“ la masculin, lasă cîteva remize Oțelului, iar Metalul și Calculatorul își împart cu seninătate punctele. Dar cel mai evident exemplu de neprevăzut îl oferă marea campioană, care permițînd jucătorilor de la masa 1 masculin și 1 feminin să părăsească localitatea se expune la o înfrîngere din partea EMT-ului, care nu se lasă mult invitată și învinge cu 4—2 în meciul masculin ! Mai are vreo importanță să amintim că la masa 6-a campionii au așezat în fața lui Sergiu Lupu pe copilul de 11 ani — Istrățescu ? Ne-a făcut doar să ne aducem aminte că în urmă cu 4 ani, tot în ultima rundă, s-a întimplat la fel, beneficiarii erau alții, dar păgubașii erau aceiași. În aceste condiții de concurs victoria logică a A.E.M.-ului în fața lui Poli



Iaşi nu mai avea nici o importanţă în clasament (poziţia a 4-a fiind detaşat obţinută), ea a făcut doar să se regrete înfringerea din prima rundă.

Rezultate tehnice :

EMT—Politehnica Buc. 6—4 (4—2 ; 1—1 ; 1—1).

A.E.M.—Poli. Iaşi 6—4 (4—2 ; 0,5—1,5 ; 1,5—0,5).

C.S.M. Cluj—Voinţa Rm. Vilcea 6—4 (4,5—1,5 ; 1—1 ; 0,5—1,5).

Metalul—Calculatorul 5—5 (3,5—2,5 ; 0,5—1,5 ; 1—1).

I.T.B.—Oţelul 8—2 (5—1 ; 1,5—0,5 ; 1,5—0,5).

Mec. Fină—Univ. 6,5—3,5 ; (3,5—2,5 ; 1,5—0,5 ; 1,5—0,5).

Meciurile încheindu-se, arbitrii P. Diaconescu, Anghel Matei, Topciu, Gologan şi Ivanciuc au comunicat clasamentele de mai jos :

	Mixt		Masculin		Feminin		Juniori
1. Poli. Buc.	28—71	I.T.B.	46,5	EMT	17,5	EMT	16
2. I.T.B.	26—75	Poli B.	42	Poli B	17	A.E.M.	15,5
3. E.M.T.	26—68,5	A.E.M.	37,5	I.T.B.	13,5	I.T.B.	15
4. A.E.M.	24—65,5	Univ.	36	Calc.	13	Poli B.	12
5. Calc.	20—57,5	EMT	35	A.E.M.	12,5	Calc.	12
6. Poli. Iaşi	18—54,5	Mec. Fină	34	Met.	11,5	Voinţa	11
7. Mec. Fină	18—55	Poli Iaşi	33,5	Voinţa	11	Metal.	10,5
8. Univ.	12—50	Calc.	32,5	Mec. F.	10,5	Poli I.	10,5
9. Metalul	11—51	Metalul	29	Poli I.	10,5	M. Fină	10,5
10. Voinţa R. V.	4—43,5	C.S.M. Cluj	26,5	Univ.	7,5	Univ.	6,5
11. Oţelul	3—32	Oţelul	22	Oţelul	4	C.S.M. Cluj	6,5
12. C.S.M. Cluj	3—36,5	Voinţa	21,5	C.S.M. Cluj	3,5	Oţelul	6

Ce ne spun eceste clasamente ? Ele sînt oglinda campionatului, rezultatul eforturilor sportivilor, antrenorilor şi ale responsabililor direcţi şi indirecte ai tuturor echipelor.

Cele 12 medalii conferite au revenit numai celor 4 echipe care de ani de zile scriu istoria şahului românesc : Poli. Bucureşti, I.T.B., EMT şi A.E.M., cu specificaţia că unele modificări în formaţii au dus la schimbări de locuri.

Politehnica Bucureşti (M. Ghindă, M. Marin, V. Stoica, D. Dumitrache, T. Stanciu, S. Baci, D. Minescu, E. Polihroniade, G. Stanciu, E. Ghindă, G. Grigore, A. Istrătescu, N. Mătescu, I. Bădiţă) a prezentat o echipă rutinată la seniori şi senioare, compartimente pe baza cărora şi-a clădit succesul, cîştigînd campionatul fără să obţină nici o medalie de aur pe compartimente, iar juniorii n-au reuşit nici măcar să ocupe un loc pe podium. Totuşi, Poli a fost echipa care a abordat meciurile cheie cu calm seniorial, încredere în forţele marilor sale valori. Nu ne miră faptul că Marin, Stoica, T. Stanciu, G. Stanciu au obţinut rezultate excelente la mesele lor, contribuind decisiv la totalul fiecărui meci. Puncte nevralgice : ultima masă masculină, lipsa a 2 rezerve de nivel la masculin şi echipa de juniori.

I.T. Bucureşti (F. Gheorghiu, P. Stepanov, M. Pavlov, D. Bărbulescu, I. Armăş, E. Reicher, D. Savin, R. Milu, M. Teodorescu, V. Ionescu, R. Reicher, I. Moldovan, D. Vlad, M. Stroe, D. Popa) anul trecut pe locul 4, a ţinut în acest an să demonstreze că locul ei este mai sus, cucerind 4 medalii, dintre care cea mai preţioasă este cea de aur a băieţilor, care ne vor reprezenta în ediţia viitoare a Cupei Campionilor



Europei. Echipa s-a prezentat omogenă şi valoroasă, în toate compartimentele, avînd jucători în mare formă, care au reuşit punctaje înalte: D. Bărbulescu, I. Armaş, V. Ionescu, M. Stroe. Pe parcursul campionatului echipa n-a fost scutită de emoţii, dar a fost în situaţia de a juca derbiul cu Politehnica, avînd posibilitatea ca în caz de victorie să preia conducerea plutonului.

Cea mai plăcută surpriză a reprezentat-o EMT-ul, care într-o alcătuire nouă a realizat un palmares excelent: locul 3 la absolut (anul trecut locul 7) şi titlurile de campioană la feminin (aducînd pentru a 6-a oară consecutiv — alternînd cu A.E.M. — titlul la Timişoara) şi la juniori. S-au evidenţiat în mod deosebit Sergiu Lupu, Gertrude Baumstark, Cristina Bădulescu, Otilia Ganţ şi L. Kocsis, care au realizat victorii în serie pentru echipa lor. Punctul nevralgic au rămas bărbaţii care, totuşi, prin locul 5 ocupat şi-au egalat cea mai bună performanţă din ultimii 7 ani.

Redăm mai jos punctajul realizat de fiecare jucător pe mese:

1. Ungureanu Emil	4 p. din 9 partide
2. Radovici Corvin	4,5 p. din 11
3. Biriescu Ioan	5,5 p. din 10
4. Ilijin Neboişa	5,5 p. din 10
5. Ardeleanu Alin	5,5 p. din 10
6. Lupu Sergiu	8,5 p. din 10
Zărcula Ioan	1,5 p. din 4
Lazăr Dorin	0 p. din 2
7. Baumstark G.	7,5 p. din 11
8. Bădulescu Cr.	10 p. din 11 — cel mai bun rezultat al
9. Kocsis L.	5 p. din 7 camp.
Mircov N.	2,5 p. din 4
10. Ganţ Otilia	8,5 p. din 11

Merită toate felicitările conducerea asociaţiei sportive şi a secţiei de şah pentru că au ştiut în ultima vreme să-şi întărească echipa cu valori autentice: C. Radovici, I. Biriescu, A. Ardeleanu, Sergiu Lupu, Cr. Bădulescu, L. Kocsis, acordînd dezlegare doar marei maestre M. Mureşan. Astfel, s-a reînnoit firul succeselor, medaliile venind în mod firesc, din 1982 şi pînă astăzi (perioadă în care nu s-a cucerit nici un titlu absolut) obţinînd 2 medalii de bronz la echipe, 7 medalii consecutive la feminin (3 de aur, 1 argint, 3 bronz) şi 2 medalii la juniori (1 de aur şi 1 de argint). În total 11 medalii!

A.E.M.-ul a încheiat campionatul pe locul 4, la distanţă de următoarea clasată şi în imediata vecinătate a podiumului. A realizat 8 victorii (dintre care 7 la scoruri concludente) care i-ar fi dat dreptul la un loc mai sus, pe care l-a ţintit încă din runda a treia. Poziţia a 3-a în clasamentul absolut n-ar fi putut fi contestată datorită victoriei directe asupra EMT-ului, dar judecînd corect şi aceasta şi-a meritat performanţa pentru că a realizat 2 meciuri egale şi o victorie la echipele cu care AEM-ul a pierdut.

Astfel stînd lucrurile, Comisia judeţeană de şah poate fi mulţumită, văzînd cele două echipe timişorene pe locuri fruntaşe, răsplătite cu medalii din cele mai strălucitoare.



Jucătorii A.E.M.-ului au avut un parcurs în care au consemnat 40 de victorii faţă de 18 înfrângeri, cu câteva performanţe individuale remarcabile: Şubă ocupă locul întâi la prima masă cu 8 p. din 11 partide, ca şi juniorul Zetocha, care a realizat acelaşi punctaj. Dar iată oglinda rezultatelor:

1. Şubă Mihai	8 p. din 11 partide
2. Grünberg Sergiu	5,5 p. din 11 partide
3. Mărăşescu Ioan	5 p. din 11 partide
4. Mozes Ervin	6,5 p. din 11 partide
5. Neamtu Şerban	6 p. din 9 partide
6. Cosma Ioan	5,5 p. din 10 partide
Bujoreanu Dorel	1 p. din 2 partide
Moise Dorin	0 p. din 2 partide
7. Jicman Ligia	6,5 p. din 11 partide
8. Caplar Laura	6 p. din 10 partide
Şuşnea Liliana	0 p. din 1 partide
9. Zetocha Claudiu	8 p. din 11 partide
10. Nicoară Mălina	7,5 p. din 11 partide

Echipa masculină a realizat 8 victorii, 1 meci egal şi doar 2 înfrângeri la limită, fapt ce i-a permis să cucerească a 5-a medalie din cei 7 ani de existenţă. Ar fi putut realiza mai mult? Credem că nu, fiindcă lotul restrâns face ca tot mereu aceeaşi formaţie să joace întreg campionatul, fapt care atrage după sine şi „accidentele” oboselii.

Echipa feminină, campioana ultimelor trei ediţii (3 medalii de aur în 7 ani) s-a clasat finalmente pe locul 5, după ce cu o rundă înainte se afla pe poziţia a 3-a. Comportarea ei, în noua sa alcătuire, o considerăm ca bună, Laura Caplar reuşind 5 victorii şi 2 remize, adică un rezultat care ne bucură pe toţi.

Juniorii Mălina Nicoară şi Claudiu Zetocha au început timid campionatul şi după primele două runde abia au agonisit 1 punct. A urmat însă o comportare conform cu valoarea lor, sosind la o jumătate de punct de... aur. Sîntem siguri că anul viitor se vor situa pe postura de mari favoriţi.

Pentru anul viitor, orice pretenţii pentru performanţe superioare trebuie să aibă la bază fortificarea lotului, fapt ce trebuie să dea de gîndit conducerii Asociaţiei sportive. Nu credem că mai există în divizia A vreo echipă care să fi acordat dezlegări la un număr atît de mare de jucători, care, reuşiţi, ar putea forma o echipă de prima parte a clasamentului. Pentru cine nu-şi aminteşte, redăm mai jos numele maeştrilor transferaţi: Biriescu Ioan, Ardeleanu Alin, Heim C-tin, Chiricuţă Marius, Rogobete Nicolae, Dragoş Dorin, Rozvan Mircea, Chiricuţă Iuditha, Popescu Lavinia şi lista continuă cu încă 6 candidaţi maeştri...

Cele 15 medalii cucerite, în total, în cei 7 ani de existenţă (3 aur, 4 argint, 8 bronz) impun mai multă grijă faţă de echipă.

Următoarea treaptă a clasamentului a fost ocupată de Calculatorul Bucureşti (A. Urzică, I. Hegedus, A. Crişan, D. Negureanu, C. Cojocaru, M. Dominte, T. Rizea, I. Crişan, G. Olteanu, C. Boştenaru, C. Popescu, D. Popescu, L. Radu, V. Ursuleac).



Echipa a venit din divizia B și a realizat performanța de a ocupa locul 5 în această ediție. Cele 6 victorii și 2 meciuri egale sînt garanția faptului că și în anul viitor ambițioasa echipă bucureșteană va juca un rol important, fiind capabilă de noi surprize. Locurile ocupate de compartimentele sale îi dau acest drept.

În continuare, s-au clasat la egalitate de puncte Politehnica Iași și Mecanica Fină București (prima cu victorie directă), două echipe de forțe sensibil egale, care nu s-au despărțit nici în celelalte 3 clasamente, la feminin și juniori realizînd punctaje absolut egale. Deși cu mulți jucători valoroși, pe care și i-ar dori oricare dintre echipe, atât Poli cît și Mecanica Fină nu puteau aspira mai sus, adoptînd doar tactica „să învingem tot ce este de învins, jucînd reținut cu frunțașii”. Este drept, și-au îndeplinit calculele hîrtiei.

Universitatea București, condusă cu multă experiență de maestrul internațional Dolfi Drimer, a avut mari emoții în finalul campionatului, de un singur meci (cel cu Voința Rm. Vilcea) depinzînd aproape totul. Pentru anul viitor vor mai trebui astupate citeva „goluri”, pentru că nu întotdeauna au grijă alții să se așeze pe locuri mai slabe.

Metalul București, locul 3 în ediția trecută, a ocupat ultimul loc care mai dă dreptul la supraviețuire. Și în acest an echipa a așteptat prea mult de la ultimele patru mese, care de data aceasta n-au prea mers.

Voința Rm. Vilcea, locul 10, retrogradează din nou, dar de data aceasta mai greu... decît acum doi ani. Dacă cele 6 mese masculine ar fi adunat mai multe puncte (a ocupat locul ultim în clasament), totul s-ar fi sfîrșit în... A, fiindcă senioarele și juniorii pot fi considerați ca adevărate revelații în acest an.

Pe ultimele locuri Oțelul Galați și C.S.M. Cluj (cu cite o singură victorie) și-au plasat compartimentele (fără excepție) pe locuri retrogradante, așa că nici soarta echipelor nu putea fi alta.

O ediție s-a încheiat, urmează alta. O dorim mai fructuoasă.

Ing. F. Ghidirmic

Iată în continuare cîteva partide jucate în cadrul campionatului echipelor divizionare A :

I. Biriescu (EMT) — A. Bach (Oțelul Galați)

Predeal, 11.IV.1988

1. e4 c5 2. Cf3 d6 3. c3 Cf6 4. Ne2 Cc6 5. d4!? cd 6. cd Ce4 7. d5 Da5 8. Cc3 Ce3 9. bc Cd8?! 10. 00 e5 11. de Ce6 12. Cd4 Nd7 13. Nf3 Dc3 14. Ne3 Ce5 15. De2 Dd3 16. Dd3 Cd3 17. Nb7 Tb8 18. Tab1 Ne7 19. Ne4 Tb1 20. Tb1 Ce5 21. Tb8 Nd8 22. Nc6 a6 23. Nf4 Nc6 24. Ce6 Rd7 25. Td8 Td8 26. Cd8 Rd8 27. Nd6 Cd3 28. Rf1 Rd7 29. Na3 Re6 30. Re2 Cf4 31. Rf3 Cd5 32. Nf8 g6 33. Rg4 Cc3 34. Rg5! f5 35. a3 Rd5 36. Rf6 Ce4 37. Rg7 Cf2 38. Rh7 Cg4 39. h4. 1—0.



22. Td1 Te5 23. Rd3 g5 24. Td2 h5 25. g3 f4 26. gf4 gf4 27. Te2 f6 28. Te4 f3 29. Te5 fe5 30. Re4 Rd6 31. Rf3 Rd5 32. Re3 b5 33. Rd3 e4 34. Re3 a5 35. c4 bc4 36. bc4. 1—0.

N. Ilijin (E.M.T.) — I. Larion (Voința Rm. Vilcea)

Predeal, 16.IV.1988



1. e4 e6 2. d4 d5 3. e5 c5 4. c3 Cc6 5. Cf3 Nd7 6. a3 f6 7. Nd3 Dc7 8. 00 fe 9. Ce5 Ce5 10. Nf4 000 11. Ne5 Db6 12. dc Dc5 13. b4 De7 14. Dg4 Ch6 15. Dd4 Cf7 16. Ng3 a6 17. Te1 Df6 18. Da7 Nd6 19. (Diagramă) 19. Na6 ! ba 20. Da6 Rc7 21. Da7 Rc8 22. Nd6 Cd6 23. Dc5. 1—0.

Elisabeta Polihroniade (Poli. Buc.) — Ligia Jicman (A.E.M.)

Predeal, 16.IV.1988

1. e4 c5 2. Cf3 d6 3. d4 Cf6 4. Cc3 cd 5. Cd4 e6 6. Ng5 Ne7 7. Dd3 Cbd7 8. f4 a6 9. Ne2 Dc7 10. Nf3 h6 11. Nf6 Cf6 12. 000 Nd7 13. g4 ! ? 000 14. h4 Ne8 15. g5 Cd7 16. Ng4 d5 ? ! 17. e5 ? Cc5 18. Df3 Rb8 19. g6 Tc8 20. gf Nf7 21. Dh3 The8 22. The1 h5 ! 23. Nf3 g6 24. Ng2 Tf8 25. Te3 Db6 26. Cce2 Tc7 27. Rb1 Tfc8 28. Cc1 Nf8 29. Ccb3 Ca4 30. Nf1 Nc5 31. c3 Nf8 32. Df3 Nh6 33. Cc2 Ne8 34. Td4 Nf8 35. Td2 Tf7 36. Dg3 Nh6 37. Tf2 Tfc7 38. Ccd4 Nf8 39. Nh3 Nf7 40. Td2 Ne7 41. Tc2 Cc5 42. Tee2 Ce4 43. Del a5 44. a4 Tc4 45. Nf1 Ta4 46. Te4 de 47. Nb5 Ne8 48. Na4 Na4 49. Ra2 Tc4 50. Dg3 Nb3 51. Cb3 Ta4 52. Rb1 Db3 53. Dg6 Nh4 54. Dh5 Da2. 0—1.

T. Buză (C.S.M. CLUJ) — I. Mărăşescu (A.E.M.)

Predeal, 18.IV.1988

1. e4 c5 2. Cf3 Cc6 3. d4 cd4 Cd4 g6 5. c4 Cf6 6. Cc3 d6 7. Ne2 Cd4 8. Dd4 Ng7 9. Ne3 00 10. Dd2 Ne6 11. 00 Da5 12. Tac1 Tfc8 13. b3 a6 14. f3 Tab8 15. Tfd1 b5 16. Cb1 b4 17. Nf1 Cd7 8. Df2 Cc5 19. h3 Dc7 20. Cd2 Db7 21. Tc2 a5 22. g4 Nd7 23. Ng2 a4 24. e5 ab 25. ab Nc6 26. ed ed 27. Nd4 Nd4 28. Dd4 De7 29. Tb2 Ce6 30. De3 Df6 31. T2b1 Te8 32. Ce4 Ne4 33. fe Cc5 34. Td5 Dc3 35. Te1 Te6 36. Te2 Cb3 37. Td3 Dc1 38. Te1 De3 39. Tde3 Cc5 40. e5 Tbe8 41. Nc6 Tc8 42. Nb5 Te5 43. Te5 de 44. Te5 b3 45. Tel Td3 46. Ne6 Td2. 0—1.







Table of contents

I. Buşe. A Great Chess Event in Timișoara	3
--	---

ESSAYS AND STUDIES

P. Brinzeu. Chess in Art and Art in Chess	7
S. Marcus. Logic of Rules in the Game of Chess. Chess and Linguistics	17
I. Buşe, D. Ogorescu. Play and Creation	24
Fr. Schneider. Some Neuropsychic and Behavioral Aspects in Chess	31

TECHNICAL NOTES

Gertrude Baumstark. Sacrifices in Openings: The Sicilian Defence	36
---	----

THE CHESS IN TIMIȘOARA IN THE LAST MONTHS

V. Șchiopescu. Fruitful Conclusions on the Chess in Timișoara within the Last Months	39
E. Ungureanu. The Individual Feminine Championship of Romania, 1987	43
I. Biriescu. The Individual Masculine Championship of Romania, 1987	49
E. Mozes. The Championship of Timișoara City, 1988	64
D. Bleier. The International Festival for Children and Juniors at the 5th Edition	70
E. Ungureanu. Otilia Gant — Victorious in West-Germany	73
St. Varga. Correspondence Chess	75
Games Selected from the Repertoire of the Players in Timișoara	78

EULOGY

P. Brinzeu. Gertrude Baumstark	98
---------------------------------------	----

VARIA

Interviews for Șah-Timișoara	105
P. Brinzeu. The Origin of Mistakes in Chess. Debate of the County Chess Committee of Timișoara	153
M. Șubă. Addendum	153

PAGES OF HISTORY

I. Fleisz. The Chess in Timișoara at the End of the 19th Century	130
Gh. Telbisz. Creations from the Repertoire of the Authors of Problems from Banat	133
Ligia Jicman and D. Bleier. Presentation: The College Sports Club Nr. 1, Timișoara	139

LAST HOUR

F. Ghidirmic. The National Mixed Team Championship 1988	142
--	-----

